

วารสาร มจร

สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

JOURNAL OF MCU

Social Science Review

ISSN : 2287-0121

ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2561

Vol.7 No.3 July-September 2018

จำนวนพิมพ์ : 1,000 เล่ม

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม / ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน / ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน / ฉบับที่ 4 ตุลาคม-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปได้มีโอกาสเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ พระพุทธศาสนา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ พัฒนาสังคมและการศึกษา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกของปัญหาให้แก่สังคม

ที่ปรึกษาวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

พระราชปรีดิทีวกวี, ศ.ดร.	อธิการบดี
พระราชวรเมธี, รศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระสุวรมณเฑาะภรณ์, ผศ.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระเมธีธรรมจารย์, ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
พระราชวรมนี, ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต
พระครูโสภณพุทธศาสตร์, ผศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแผ่
พระโสภณวชิราภรณ์	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการต่างประเทศ
พระครูปริยัติกิตติธำรง, รศ.ดร.	คณบดีคณะสังคมศาสตร์
ผศ.ร.อ.ดร.ประมาณเลิศ อัจฉริยปัญญากุล	ที่ปรึกษาอธิการบดีด้านกฎหมาย

บรรณาธิการ : รศ.ดร.สุพล สุธะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ : ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง - ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร - ผศ.ดร.อนุวัต กระสังข์

กองบรรณาธิการ :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระปลัดระพี พุทธิสาร, ดร.
พระมหาสุภา กิตติโสภณ, ดร.
พระมหาสุนันท์ สุนโท, ดร.
พระสมนึก อธิปญโญ
ผศ.ดร.ธิดา หนัมนี
ผศ.ดร.รัฐพล เย็นใจมา
อ.ดร.พงศ์พัฒน์ จิตตานุกฤษ

หน่วยงานภายนอก
รศ.ดร.จักรพงษ์ พวงงามชื่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้
รศ.ดร.วิโรจน์ อินทนนท์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รศ.พล.ท.ดร.วิระ วงศ์สรรค์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
ผศ.ดร.อุทัย สติมัน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผศ.ดร.เศรษฐวัฒน์ โชควกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ.ดร.สมคิด ดวงจักร มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
อ.ดร.เดโชพล เหมนาโloy มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
น.อ.ดร.นภัทร์ แก้วนาค วิทยาลัยการทัพอากาศ
อ.ดร.อำนาจ ยอดทอง มหาวิทยาลัยมหิดล
อ.ดร.วันชัย สุขตาม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

เลขานุการ : อ.ดร.ประเสริฐ ธิลา

ผู้ช่วยเลขานุการ : นายกรกต ขำบัณฑิต

ศิลปกรรม : อ.ดร.สุริยา รักษาเมือง - อ.ดร.ประสิทธิ์ พุทธศาสน์ศรีธา - นายพลวัฒน์ สีทา

สำนักงาน : สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

บัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อาคารเรียนรวมโซน B ชั้น 5

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

จัดพิมพ์โดย : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทร. 035-248-000, ต่อ 8555,8556,5541. แฟกซ์: 035-248-000 ต่อ 8545

(2) ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2561

Release Date Is 4 Copies Per Year.

Issue 1 January - March /Issue 2 April - June /Issue 3 July - September /Issue 4 October – December.

Objective:

To promote and encourage Instructs, academics, students and other interested persons to have the opportunity to disseminate academic and research works in social sciences and related subjects such as Buddhism, Political Science, Public Administration, Law, Management, Sociology, Economics, Social Development and Education. The analysis provides a solution to the problem of society.

Advisory Board of Journal

Prof.Dr.Phra Rajapariyatkavi.	Rector.
Assoc.Prof.Dr.Phra Rajworamethee	Vice-Rector for Administration.
Asst. Prof. Phra Suwanmethaphorn	Vice-Rector for Academic Affairs.
Dr. Phra Methithammajarn	Vice-Rector for Planning and Development.
Dr. Phra Rajavoramuni	Vice-Rector for Student Affairs.
Dr.Phrakhru Sophonphutthisat	Vice- Rector for Public Relations and Propaganda.
Phra Sophonvachirabhorn	Vice-Rector for Foreign Affairs.
Assoc.Prof. Dr. Phrakru Pariyatkittithamrong.	Dean of Social Science faculty.
Asst.Prof.Capt. Dr.Pramanlert Atchariyapanyakun	Advisor to the Rector for Legal Affairs.

Editor : Assoc. Prof. Dr. Surapon Suyaporn. Director of Graduate Studies, Department of Political Science.

Assistant Editor : Asst.Prof.Dr. Kiattisak Suklueang - Asst.Prof.Dr. Busakorn Watthanabut - Asst.Prof.Dr. Anuwat Krasang.

Editorial Unit :

Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Dr. Phra palad Raphin Buddhiso.
Dr. Phramaha Krisada Kittisophano.
Dr.Phamaha Sunun Sunundho.
PhraSomnuek Therapanyo.
Asst.Prof.Dr. Thitiwut Manmee.
Asst.Prof.Dr. Ratthaphon Yenjaima.

Editorial Experts :

Assoc. Prof. Dr. Jukkaphong Pongngamchuen Maejo University.
Assoc. Prof. Dr. Viroj Inthanon Chiang Mai University.
Assoc. Prof. Lt.Gen.Dr.Weera Wongsan National Defence College.
Asst. Prof .Dr. Uthai Satiman Suan Dusit University.
Asst. Prof. Dr.Settawat Chokworakul Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Asst. Prof. Dr.Somkid Duangchak Chom Bueng Rajabhat University.
Dr.Dechopol Hemanalai Thammasat University.
Gp.Capt. Dr. Naphat KaeoNak Air Force College.
Dr. Amnat Yodthong Mahidol University.
Dr. Wanchai Suktam Surindra Rajabhat University .

Secretary : Dr.Prasert Thilao.

Assistant Secretary: Mr. Korakoth Chabandit.

Fine arts : Dr.Suriya Raksamueng – Dr.Prasit Phutthasatsattha – Mr. Pollawat seeta.

Office : The Office Journal of MCU Social Science Review.

Graduate School of Political Science Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Class B, 5th floor, 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170.

Published by : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House 79 Moo 1, Lam Sai, Wang Noi, Ayutthaya 13170. Call. 035-248 - 000, ext. 8555,8556,5541 fax. 035-248-000. ext. 8545.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสาร มจร.สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD : JOURNAL OF MCU SOCIAL SCIENCE REVIEW

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1. พระราชปริยัติกวี, ศาสตราจารย์ ดร.
2. พระเทพปริยัติเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.
3. พระครูปริยัติกิตติธำรง, รองศาสตราจารย์ ดร.
4. พระครูปริมาณรักษ์, รองศาสตราจารย์ ดร.
5. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส,รองศาสตราจารย์ ดร.
6. พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, รองศาสตราจารย์ ดร.
7. พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.
8. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
9. ศาสตราจารย์ ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์
- 10 ศาสตราจารย์ พลตำรวจโทหญิง ดร.นัยนา เกิดวิชัย
11. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ นิยมามงกูร
12. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม
14. รองศาสตราจารย์ ดร. กิตติทัศน์ ผกาทอง
15. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู
16. รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก
17. รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
18. รองศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เกื้อนช้าง
19. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท
20. รองศาสตราจารย์ อนุภูมิ โชวเกษม
21. รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทรพล ใจเย็น
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สติธิต์ ศิลปชัย
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพรต บุญอ่อน

Lecturers In-house Professional :

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

1. Prof. Dr.Phra Rajapariyatkavi.
2. Assoc. Prof. Dr. Phratheppariyattimethi.
3. Assoc.Prof. Dr. Phrakru Pariyatkittithamrong.
4. Assoc.Prof. Dr. Phrakhu Purimanurak.
5. Assoc. Prof.Dr. Phramaha Hansa Dhammahaso.
6. Assoc. Prof.Dr. Phramaha Boonlert Inthapanno.
7. Dr.Phramaha Somboon Vuddhikaro.
8. Prof. Dr. Boonton Dockthaisong.
9. Prof. Dr. Chamnong Adivadhanasit.
10. Prof. Pol.Lt.Gen. Dr. Naiyana Koetwichai.
11. Assoc. Prof.Dr. Surin Nitamangkoon.
12. Assoc. Prof.Dr. Aphinant Chantanee.
13. Assoc. Prof.Dr. Chartchai Pitakthanakhom.
14. Assoc. Prof.Dr. Kittithat Phakathong.
15. Assoc. Prof.Dr. Somsak BunPu.
16. Assoc. Prof.Dr. Somchai Sinok.
17. Assoc. Prof.Dr. SutthiPhong Siwichai.
18. Assoc. Prof.Dr. Wonrakrit Thueanchang.
19. Assoc. Prof.Dr. Saman Ngamsanit.
20. Assoc.Prof.Anuphum Sowkasem.
21. Assoc. Prof.Dr. Konit Sithong.
22. Asst.Prof.Dr. Toemsak Thongin.
23. Asst.Prof.Dr. Tatchanan Isaradej.
24. Asst.Prof.Dr. Pattarapol Chaiyen.
25. Asst.Prof. Sathit Sinlapachai.
26. Asst.Prof.Dr. Suphrot Boonon.

(4) ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2561

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายใน

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยโท ดร.บรรจบ บรรณรุจิ
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเชฐ ทังโต
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิตวุฒิ หมั่นมี
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ปราณีต
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อานนท์ เมธีวรฉัตร
34. อาจารย์ ดร.จุฑามาศ วารีแสงทิพย์
35. อาจารย์ ดร.ธีรพงษ์ สมหาใหญ่

Lecturers In-House Professional :

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

27. Asst.Prof.Lt..Dr . Banchop Banaruchi.
- 28.Asst.Prof.Dr. Phichet Thangto.
- 29.Asst.Prof.Dr. Thitiwut Manmee.
- 30.Asst.Prof.Dr. Anuwat Krasang.
- 31.Asst.Prof.Dr. Yuttana Praneet.
- 32.Asst.Prof.Dr. Kiettisak Suklueang.
33. Asst.Prof. Anon Methiworachat.
- 34.Dr. Chuthamat Warisaengthip.
- 35.Dr.Thiraphong Somkhaoyai.

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ : วารสาร มจร.สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ARTICLE REVIEW BOARD : JOURNAL OF MCU SOCIAL SCIENCE REVIEW

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

1. พระเมธาวิญญูสร, รองศาสตราจารย์ ดร.
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.จิรัช วิระสย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
4. ศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา เจริญชัย
มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. รองศาสตราจารย์ วราคม ที่สุกะ
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยยุทธ ชินกุล
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
7. รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน แสงวงศ์
มหาวิทยาลัยมหิดล
8. รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
9. รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เตชะจันทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพงษ์ แก่นอินทร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
11. รองศาสตราจารย์ ดร.สรเสริญ อินทร์ตัน
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
12. รองศาสตราจารย์ ดร.จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
13. รองศาสตราจารย์ ดร.ชวัลย์ แอร่มล้ำ
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
14. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Outside Professional :

1. Assoc. Prof. Dr. Phramedhavinaiyaros .
Mahamakut Buddhist University.
2. Prof. (Special). Dr. Jirachoke Virasaya.
Ramkhamhaeng University.
3. Prof.Dr.Thirapat Serirangsan.
Sukhothai Thammathirat Open University.
4. Prof. Dr. Kanchana Ngaorangsi.
Naresuan University.
5. Assoc. Prof. Warakhom Thisuka.
Mahamakut Buddhist University.
6. Assoc. Prof.Dr. Chaoyuth Chinokul.
National Institute of Development Administration.
7. Assoc. Prof.Dr. Yothin Sawaengdee.
Mahidol University.
8. Assoc. Prof Phatthana Rueanchaidee.
Ramkhamhaeng university.
9. Assoc. Prof.Dr. Kasak Tekhanmak.
Thepsatri Rajabhat University.
10. Assoc. Prof.Dr.Thiraphong Kaenin.
Prince of Songkla University.
11. Assoc. Prof.Dr. Sansoen Intarat.
Suan Dusit University.
12. Assoc. Prof.Dr.Chamroen Chuchuaisuwan.
Rajamangala University of Technology Srivijaya.
- 13.Assoc. Prof.Dr.Chatchawan Araemla.
Chom Bueng Rajabhat University.
14. Assoc. Prof.Dr. Sanya Khenaphum.
Mahasarakham Rajabhat University.

(6) ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2561

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

15. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
16. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สรรสวัสดิ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จตุภูมิ เขตจัตุรัส
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
18. รองศาสตราจารย์ ดร. ขวลิต สวัสดิ์ผล
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ชินกุล
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลับพลึง คงชนะ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เพชรนาจักร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเดียน
มหาวิทยาลัยมหิดล
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสิน ปัญญาวุฒตระกูล
มหาวิทยาลัยนเรศวร
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทักษิณี เจนวิถีสุข
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน
มหาวิทยาลัยศิลปากร
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์
มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.อนันท์ ใจสมุทร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Outside Professional :

15. Assoc. Prof.Dr. Chonwit Chianchit.
Srinakharinwirot University.
16. Assoc. Prof.Dr. Phaisan Sansonwisut.
Nakhon Sawan Rajabhat University.
17. Asst.Prof.Dr. Chatuphum Khetchatturat.
Khonkaen University.
18. Assoc. Prof.Dr. Chawalit Sawatphon.
Suan Dusit Rajabhat University.
19. Assoc. Prof.Dr. Phakdi Phosing.
Mahasarakham Rajabhat University.
20. Asst. Prof.Dr. Uthai Satiman.
Suan Dusit University.
21. Asst.Prof.Dr. Chaiyon Chinokun.
Thammasat University.
22. Asst. Prof.Dr.Phlapphlueng Khongchana.
Srinakharinwirot University.
23. Asst. Prof.Dr.Montri Phetnachak.
Prince of Songkla University.
24. Asst. Prof.Dr. Wutthinan Kanthatian.
Mahidol University.
25. Asst. Prof.Dr. Wasin Panyawutatrakun.
Naresuan University.
26. Asst. Prof.Dr.Thatsani Chenwithisuk.
Chandakasem Rajabhat University.
27. Asst. Prof.Dr.Chonsit Sitisungnoen.
Silpakorn University.
28. Asst. Prof.Dr.Sa-At Banchoetrit.
Stanford University.
29. Asst. Prof. Lt.Jg. Dr.Anan Chaisamut
Surat Thani Rajabhat University.

ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก

30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยสร สมบุญมาก
มหาวิทยาลัยนครพนม
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชวาล แอร่มหล้า
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรายุ ทรัพย์สิน
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมคิด ดวงจักร
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
36. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ อุปสอด
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
37. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชชุกร นาคน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
38. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
39. อาจารย์ พลเอก ดร.เอกชัย ศรีวิลาศ
สถาบันพระปกเกล้า
40. อาจารย์ ดร.จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
41. อาจารย์ ดร.วรอนงค์ โกวิทเสถียรชัย
มหาวิทยาลัยมหิดล

EXTERNAL EXPERTS

30. Asst. Prof.Dr.Chayason Sombunmak.
Nakhon Phanom University.
31. Asst. Prof.Dr.Busakorn Watthanabut.
Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi.
32. Asst. Prof.Dr.Sawat Chirattthitikan.
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.
33. Asst. Prof.Dr.Chatchawan Araemla.
Chom Bueng Rajabhat University.
34. Asst. Prof.Dr.Chirayu Sapsin.
Surindra Rajabhat University.
35. Asst. Prof.Dr.Somkhith Duangchak.
Chom Bueng Rajabhat University.
36. Asst. Prof.Dr.Anan Upasod.
Lampang Rajabhat University.
37. Asst. Prof.Dr.Witchukon Nakathon.
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.
38. Asst. Prof.Dr.Atchara Lotrakun.
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University.
39. Gen.Dr. Akachai Siwilat.
King Prajadhipok's Institute.
40. Dr. Chitwimon Khlaisuban.
Suan Dusit University.
41. Dr.Anong Kowitsathianchai.
Mahidol University.

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์นี้เป็นปีที่ 7 ฉบับที่ 3 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการโดยฉบับนี้เน้นการนำเสนอบทความวิจัยอันประกอบด้วยบทความวิจัยทั้งหมด ซึ่งเนื้อหาสาระในเล่มประกอบด้วยนักวิชาการและเรื่องดังต่อไปนี้

พระครูพินิตปริยัติกิจ (สมบัติ วรรณโม) บทความเรื่อง “รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2” พบว่า พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด อยู่ 10 ด้าน คือ 1) เทศนาหรืออบรมคุณธรรมจริยธรรม 2) เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด 3) ร่วมกับทางจังหวัดจัดกิจกรรม “งดเหล้าเข้าพรรษา” “เทเหล้าเผาบุหรี่” 4) จัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด 5) ป้องกันปัญหา ยาเสพติดภายในวัด 6) จัดอบรมพระสังฆาธิการและผู้บริหารโรงเรียน 7) ประสานงานกับเจ้าคณะผู้ปกครอง 8) ร่วมมือกับเรือนจำ จัดแสดงธรรมขัดเกลานักโทษคดียาเสพติด 9) ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ในการแก้ไขอย่างจริงจัง 10) เข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลโดยส่งวัดเข้าประกวดวัดส่งเสริมสุขภาพ ลานวัด ลานกีฬา ด้านยาเสพติด

พระครูวิสุทธิธรรมโสภณ (สง่า ดิกขวิโร) บทความเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี” พบว่า การพัฒนาชุมชนด้านศาสนาศิลปวัฒนธรรม มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีเก่าแก่ มีการสืบสานต่อทางศิลปวัฒนธรรม ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ด้านสังคม ให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและมีคุณภาพ ขยายและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้สู่ชุมชนและท้องถิ่น โดยการพัฒนาการสร้างหลักประกันสังคมเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านเศรษฐกิจ ยกกระตือรือร้นมือแรงงาน สร้างรากฐานอาชีพ ลดรายจ่าย และกระจายรายได้ ความมั่นคงมีอยู่มีกิน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค เพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจของจังหวัด และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

พระครูพิมลสุวรรณเขต (สนิท สุวณโณ) บทความเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี” พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยพระภิกษุสามเณรตั้งอยู่ในพระธรรมวินัยและเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี มีการกำหนดนโยบายในการปกครอง คณะสงฆ์ที่ชัดเจน กิจกรรมงานคณะสงฆ์ ผู้บังคับบัญชา มีการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร ได้สวดมนต์ เข้า-เย็น ตลอดทั้งปี และส่งเสริมการศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) แก่พระภิกษุเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการวางนโยบาย และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ผู้บังคับบัญชา มีอำนาจในการระงับการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการ ในเมื่อล่วงละเมิดพระธรรมวินัย มีการเดินเรียไรเงิน ไม่อยู่ในกฎระเบียบของผู้บังคับบัญชา

พระครูกาญจนธรรมพิทักษ์ (อำนาจ เขมกโร) บทความเรื่อง “การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี” พบว่า การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย การพัฒนาวัดด้านสังคม โดยการจัดกิจกรรมและช่วยเหลือชุมชน ด้านวัฒนธรรมวัดส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อมจัดกิจกรรมโครงการปลูกและอนุรักษ์ต้นน้ำ ด้านสาธารณสุขวัดมีกิจกรรมสมุนไพรรักษาโรค และด้านเศรษฐกิจของชุมชน วัดส่งเสริมการสร้างรายได้แก่ชุมชน และมีกระบวนการในการพัฒนาวัด ให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธ

พระครูโกศลธรรมานุสิฐ (ประสิทธิ์ อโสโก) บทความเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14” พบว่า การบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการบริหารงานวิชาการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ในบางสำนัก สามารถจัดหาทุนเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานการศึกษาได้ โดยการบริหารจัดการ และมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา มีการสรรหา คัดเลือก พัฒนา ครูสอน และให้กำลังใจแก่บุคลากรภายใน และมีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่ครูผู้สอน และนักเรียน จัดอาคารสถานที่ที่มีความเหมาะสม มีอุปกรณ์ครุภัณฑ์ ที่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน

ธีรรัฐ ทิพย์พนนท์ บทความเรื่อง “กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” พบว่า สภาพและปัญหาความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ขึ้นอยู่กับอยู่ในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนยังไม่เชื่อมั่นในระบบการทำงานของการตรวจเท่าที่ควร ยังขาดความไว้วางใจในตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ เชื่อว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจยังขาดความจริงใจในการแก้ปัญหา และยังไม่เชื่อว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะสามารถปกป้องคุ้มครองประชาชนผู้ให้ข้อมูลยาเสพติดในพื้นที่ได้

ณัฐ ไชยพันธ์ บทความเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี” พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำหลักการเหล่านี้ไปเป็นแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักพุทธธรรม ทำให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีประสิทธิภาพและเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะสร้างคนให้มีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น มีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองและสังคม มีความพร้อมที่จะประกอบการทำงานอาชีพและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับชีวิตของประชาชนอีกด้วย

พลวัฒน์ ชุมสุข บทความเรื่อง “การป้องกันและการแก้ไขปัญหามาจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์” พบว่า การป้องกันและการแก้ไขปัญหามาจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ ทศนคติเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ใน 2 ชุมชนในเขตหมู่ที่ 1,2 บ้านแคนใหญ่ ตำบลแคน อำเภอสมน จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ขณะที่ปัญหาและผลกระทบการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ที่มีต่อเศรษฐกิจ มีปัญหาและผลกระทบอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีปัญหาและผลกระทบการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับมากเช่นกัน ขณะที่แนวทางแก้ไขและป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ ใน 2 ชุมชนใช้หลักการพิจารณาถึงคุณค่าแท้ และหลักความอดทนอดกลั้น เป็นแนวทางในการป้องกันในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

พระมหาภาธร อาภาโร บทความเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของอายตนะในสหายตนวิภังคสูตร” พบว่า สหายตนวิภังคสูตรเป็นพระสูตรขนาดกลางอยู่พระไตรปิฎกเล่มที่ 12 ด้วยเรื่อง ของการจำแนกอายตนะ เป็นพระสูตรที่พระพุทธองค์ทรงแสดงแก่บรรดาพระภิกษุผู้ที่กำลังปฏิบัติธรรม ณ วัดพระเชตุวัน เมืองสาวัตถี โดยทรงมีพระประสงค์ให้เหล่าพระภิกษุมีความรู้ในเรื่องของอายตนะอย่างถ่องแท้ สามารถที่จะแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมได้ โดยสาระของเรื่องอายตนะในสหายตนวิภังคสูตรนั้น เป็นเรื่องของการจำแนกการทำงานของอายตนะภายในและอายตนะภายนอก และจิตกล่าวคือเมื่ออายตนะภายใน 6 ได้แก่ จักขุ (ตา) โสต (หู) ฆานะ (จมูก) ชิวหา (ลิ้น) กาย (กาย) และมโน (ใจ) กับอายตนะภายนอกหรืออารมณ์ 6 ได้แก่ รูป (รูป) สัททะ (เสียง) คันธะ (กลิ่น) รส (รส) โผฏฐัพพะ (สิ่งที่ต้องกาย)

เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง บทความเรื่อง “การพัฒนาต้นแบบวิทยาการพระธรรมทูตสุภาพะ เพื่อการส่งเสริมสุภาพะและป้องกันกลุ่มอาการอ่อนลงพุงในพระสงฆ์จังหวัดน่าน” พบว่า พระสงฆ์มีความรู้และทัศนคติอยู่ในระดับดี แต่มีการปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสุภาพะและป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมของพระสงฆ์ พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติ แต่ไม่พบความสัมพันธ์กับการปฏิบัติ ในขณะที่ทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมของพระสงฆ์ในจังหวัดน่าน

พระครูปลัดกวีวัฒน์ (ธีรวิทย์ ฉันทวิโช) บทความเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการสอนศีลธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” พบว่า การบริหารจัดการการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมการบริหารจัดการทั้ง 8 ด้าน อยู่ระดับมาก โดยด้านการสื่อสารองค์กร ด้านการปฏิบัติการ ด้านการดำเนินการ ด้านการตรวจการ และด้านการทบทวน อยู่ระดับมาก ส่วนด้านการวิเคราะห์ ด้านการวางแผนและด้านการควบคุม อยู่ระดับปานกลาง ในด้านปัญหาการบริหารจัดการ พบว่า ทั้งภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ระดับปานกลาง

พระมหาสาธิต เมธีจรรยาภรณ์ บทความเรื่อง “รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญา ในการคิดวิเคราะห์ ด้วยหลักพุทธธรรมของนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรมของนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลักคือ 1. กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 6 ประการ ได้แก่ (1) กิจกรรมการเรียนรู้ (2) สื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ (3) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (4) บทบาทผู้สอน (5) บทบาทผู้เรียน (6) การวัดและประเมินผล 2. ทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ ใน 3 ลักษณะ คือ (2) การวิเคราะห์เนื้อหา (2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (3) การวิเคราะห์หลักการ

พระเมธีธรรมาจารย์ (ประสาร จันทสาโร) บทความเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการพัฒนานักบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” พบว่า การพัฒนานักบริหารของมหาวิทยาลัย ปัจจัยคุณสมบัติของนักบริหารที่ประกอบด้วย การปรับตัว การมีวิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์ ความซื่อสัตย์ การสื่อสารที่ดี มีความรอบรู้ และปัจจัยหลักการบริหารจัดการ ประกอบด้วย หลักการวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุม และการใช้คุณธรรมศัพทราชธรรมของนักบริหาร มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัย ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

คุณสมบัตินักบริหารและหลักการบริหารจัดการร่วมกันเป็นรายคู่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับ ประสิทธิภาพการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัย

สมศักดิ์ สรสินธุ์ บทความเรื่อง “รูปแบบการจัดการความเสี่ยงในการบริหารจัดการที่ดี ของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย” พบว่า ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยที่มีการบูรณาการในการจัดการความเสี่ยง กลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและการสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน และการจัดการความเสี่ยงและความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกันในองค์กรมีผลต่อความสำเร็จในการจัดการ ความเสี่ยงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 และโมเดลสมการโครงสร้างมีความสอดคล้อง กับข้อมูลเชิงประจักษ์

สุนันทา สุเทศ บทความเรื่อง “ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิภาพ พัฒนาการและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ” พบว่า ระดับความเป็นองค์การแห่งการ เรียนรู้ของโรงเรียนนายร้อยตำรวจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านการเป็นบุคคลรอบรู้มี ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านการคิดอย่างเป็น ระบบ และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันมี ระดับประสิทธิภาพพัฒนาองค์การและบุคลากรของ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก องค์การแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับ ประสิทธิภาพพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติใน ทางบวก

บุญสกรรัตน์ หงสกุล บทความเรื่อง “กระบวนการจัดการเพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกัน การกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” พบว่า สภาพและ ปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี เกิดจาก 1 สภาพทางเศรษฐกิจ จากการมีรายได้ ต่ำ ว่างงาน ไม่ได้ประกอบอาชีพ 2 สภาพแวดล้อมทางสังคม ใกล้แหล่งอบายมุข ยาเสพติด และสถาน บริการทางเพศ 3 ความเชื่อ วัฒนธรรม ค่านิยม ของสังคม ที่ให้อำนาจและสิทธิเสรีภาพผู้ชายมากกว่า ผู้หญิง 4 เด็กและสตรีผู้เสียหายไม่ต้องการดำเนินคดีตามกฎหมาย ไม่ต้องการเปิดเผยเรื่องราวให้ สื่อมวลชน เพราะกลัวการถูกเหยียดหยามจากสังคม 5 เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมขาดความรู้ ความเข้าใจสภาพและปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี

วิไลลักษณ์ ขาวสอาด บทความเรื่อง “ประสิทธิผลของสหกิจศึกษา : กรณีศึกษา อุดมศึกษาไทย” พบว่า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (มทส.) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี การศึกษาประสิทธิผลของสหกิจศึกษา ของมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง ประสิทธิผลของสหกิจศึกษาที่เกิดขึ้น ในด้านคุณภาพของนักศึกษา สามารถวัดได้จาก

ประสบการณ์ในการทำงานของนักศึกษา ทักษะต่างๆในการทำงานของนักศึกษาเมื่อออกฝึกสหกิจศึกษา ในด้านคุณภาพของมหาวิทยาลัย สามารถวัดได้จากอาจารย์ที่มีคุณภาพ หลักสูตรที่ได้รับการปรับปรุง และมีคุณภาพ มีการจัดการดำเนินสหกิจศึกษาที่ดี มีการประสานการดำเนินสหกิจศึกษาระหว่าง อาจารย์นิเทศสหกิจศึกษา และพี่เลี้ยงนักศึกษาสหกิจศึกษา มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ ระหว่างมหาวิทยาลัยและสถานประกอบการ

อติคม บุญณณิประเสริฐ บทความเรื่อง “อนาคตภาพการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2570)” พบว่า อนาคตภาพการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2570) ในด้านยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กจะเป็นภาพที่ให้ความสำคัญกับบุคลากรที่มาทำงานกับเด็กเป็นสำคัญ อนาคตภาพแนวโน้มการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2570) ในด้านการช่วยเหลือและประสานงานจะเป็นภาพอนาคตที่มีเครือข่ายของทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ชุมชน และองค์กรต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและประสานงานกับสถานสงเคราะห์เด็ก

ฤตพชรพร ทองถนอม บทความเรื่อง “ความเชื่อในพิธีอรั้งกิตติมในนาฏศิลป์อินเดียภารตะนาฏยัม” พบว่า พิธีอรั้งกิตติมเป็นพิธีเก่าแก่ที่มีชนบตามความเชื่อแต่โบราณ เป็นประเพณีหรือธรรมเนียมที่ผู้เรียนนาฏยัม ถือปฏิบัติ และยังไม่เป็นที่รู้จักเท่าที่ควรในประเทศไทย เป็นที่น่าเสียดายมรดกทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมอันทรงคุณค่านี้เป็นอย่างยิ่ง ทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจ และแนวคิดที่จะนำเรื่องราวมาเผยแพร่เพื่อเป็นความรู้แก่ผู้ที่สนใจเพื่อนำไปปรับใช้ในโอกาสต่อไป

จันทนา อุดม บทความเรื่อง “การคิดเชิงระบบและการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนสังคมความรู้” พบว่า แผนภาพรูปแบบจำลองทางความคิดเชิงระบบ สามารถค้นหาและสะท้อนให้เห็นภาพความสัมพันธ์พฤติกรรมของตัวแปรการศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงระบบ องค์ประกอบและปัจจัยการเรียนรู้ภายในขององค์กรกับความสัมพันธ์ปัจจัยพลวัตและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อนำไปสู่การเห็นกระบวนการเชื่อมโยงเชิงระบบ และ ความเข้าใจโลกทัศน์ของสถาบันอุดมศึกษาให้มีกระบวนการทัศน์ใหม่ และยกระดับทักษะการบริหารจัดการองค์กรทั้งในระดับปัจเจก และระดับสถาบันอุดมศึกษา

ณัฐปรายย์ ชัยสินคุณานนท์ บทความเรื่อง “การบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ” พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน การบริหารเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้านได้แก่ด้านการควบคุมและการประเมินผล อยู่ใน

ระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และอยู่ระดับน้อยจำนวน 1 คือด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์

ผกาพรรณ บุญเต็ม บทความเรื่อง “การศึกษาปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธ” พบว่า สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้แก่ ปัจจัยด้านการเรียนการสอน ($r = 0.247$, $p\text{-value} < 0.05$) และมีอำนาจการทำนายได้ร้อยละ 6.1 ($R^2 = 0.061$) สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้แก่ ปัจจัยด้านพฤติกรรม ($r = -0.271$, $p\text{-value} < 0.01$) และปัจจัยด้านกิจกรรมประจำวันพระ ($r = -.198$, $p\text{-value} < 0.05$) แต่เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีเพียงปัจจัยด้านพฤติกรรมที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีอำนาจการทำนายได้ร้อยละ 7.3 ($R^2 = 0.073$) สำหรับโรงเรียนวิถีพุทธควรมีการพัฒนาองค์ประกอบด้านอื่นๆ เช่น ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธและด้านกายภาพ ซึ่งจำเป็นที่ผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธ จะต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมต่อไป

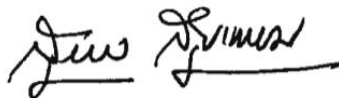
ปรมต วรณบวร บทความเรื่อง “ศึกษาโครงสร้างองค์การเพื่อการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า ลักษณะโครงสร้างองค์การของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับดี ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับดี ได้แก่ ด้านการบังคับบัญชา และด้านการจัดองค์การ ส่วนด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการมอบหมายอำนาจหน้าที่ และด้านการกระจายอำนาจ การดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับดี ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หากมีการปรับปรุง ระเบียบข้อบังคับ ประกาศต่างๆ ให้เอื้ออำนวยต่อระบบโครงสร้างการบริหารจัดการใหม่ จำเป็นต้องมีการประสานงานระหว่างทุกฝ่ายหรือทุกกลุ่มงานก่อนทุกครั้ง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ในการสนับสนุนงบประมาณด้านต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นเพื่อให้บุคลากรเกิดการพัฒนาตนเอง หัวหน้างานสามารถดำเนินการได้เลย

ธิดาภูมิ หมั่นมี บทความเรื่อง “ภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” พบว่า องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่นำไปใช้ในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล และแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น แนวทางในการพัฒนาผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีสำหรับ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือการพัฒนาภาวะผู้นำโดยใช้ “SHADED Model” ที่มีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ S-Sociability มีสังคมที่ดี H-Human relation ผู้นำจะต้องตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของตัวเอง ของลูกน้อง A-Ability มีความรู้ ความสามารถ การใช้สติปัญญานั้นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆให้สำเร็จลุล่วงไปได้ D-Director มีศิลปะในการปกครองคือมีจิตสำนึกเกิดขึ้นในตัวของผู้นำ E-Executive เป็นนักบริหารมืออาชีพ และ D-Developer เป็นนักพัฒนามืออาชีพ

คณะกรรมการพิจารณาการขอพระคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้มีวารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

(รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม)

บรรณาธิการวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	(2)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	(3)
บทบรรณาธิการ	(8)
บทความวิจัย :	
รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2	1
พระครูพนิตปริยัติกิจ (สมบัติ วรรณโม)	
รูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี	15
พระครูวิสิฐธรรมโสภณ (สง่า ติกขวิโร)	
การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี	26
พระครูพิมลสุวรรณเขต (สนิท สุวณโณ)	
การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี	38
พระครูกาญจนธรรมพิทักษ์ (อำนาจ เข้มก่อ)	
รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14	50
พระครูโกศลธรรมานุสิฐ (ประสิทธิ์ อโสโก)	
กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจในการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	64
ธีร์รัฐ ทิพย์นพนนท์	
การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารงาน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี	76
ณัฏ ไซยพันธ์	
การป้องกันและการแก้ไขปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์	90
พลวัฒน์ ชุ่มสุข	

การศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของอายตนะในสหายตนวิมังคสูตร พระมหาภาธร อาภาธโร	101
การพัฒนาต้นแบบวิทยาการพระธรรมทูตสู่สาธารณะเพื่อการส่งเสริมสุขภาวะและป้องกันกลุ่ม อาการอ้วนลงพุงในพระสงฆ์จังหวัดน่าน เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	112
การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการสอนศีลธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พระครูปลัดกวีวัฒน์ (ธีรวิทย์ ฉนทวิโช)	120
รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม ของนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระมหาสาธิต เมธีจรรยาภรณ์	133
ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการพัฒนานักบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระเมธีธรรมาจารย์ (ประสาร จนทสาโร)	147
รูปแบบการจัดการความเสี่ยงในการบริหารจัดการที่ดีของการบริหารสหกรณ์ ออมทรัพย์ในประเทศไทย สมศักดิ์ สรสินธุ์	163
ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิภาพการพัฒนางานองค์การและบุคลากรของ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ สุนันทา สุเทศ	178
กระบวนการจัดการเพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล บุญสกรรัตน์ หงสกุล	193
ประสิทธิภาพของสหกิจศึกษา : กรณีศึกษา อุดมศึกษาไทย วิไลลักษณ์ ขาวสอาด	206
อนาคตภาพการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2570) อติคม บุญมณีประเสริฐ	219
ความเชื่อในพิธีรำลึกกรรมในนาฏศิลป์อินเดียการตะนาฏยัม ฤตพชรพร ทองถนอม	231

(18) ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม-กันยายน 2561

การคิดเชิงระบบและการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนสังคมความรู้	244
จันทนา อุดม	
การบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ	260
ณัฐปราย์ ชัยสินคุณานันต์	
การศึกษาปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธ	273
ผกาพรรณ บุญเต็ม	
ศึกษาโครงสร้างองค์การเพื่อการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัย สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ ในเขตกรุงเทพมหานคร	284
ปรมต วรณบวร	
ภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	298
ธิดิวุฒิ หมั่นมี	
BOOKS REVIEWS : ตอบเรื่อง พ.ร.บ. คณะสงฆ์ : กลไกการบริหารและแก้ปัญหาคณะสงฆ์ บทสรุปที่ยังไม่มีทางออก?	315
พระสุธีวีรบัณฑิต (โฆว์ ทสสนิโย), ดร. และคณะ	
ภาคผนวก	
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์	331
คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ	232
ตัวอย่างรูปแบบวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ : บทความวิจัย	339
ตัวอย่างรูปแบบวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ : บทความวิชาการ	341
หนังสือขอเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์	343
ใบสมัครสมาชิก	344

รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2

A MODEL OF SANGHA PARTICIPATION IN DRUG PROBLEM SOLVING AT SANGHA ADMINISTRATION REGION II

พระครูพินิตปริยัติกิจ (สมบัติ วรธมโม)* พระปลัดระพิน พุทธิสารโ ** สุรพล สุยะพรหม***

Phrakhrupinitphrariyattikit (Sombat worathammo),

Phra Palat Raphin Buddhissaro, Surapon Suyaprom

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 2) ศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 และ 3) เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2

การวิจัยครั้งนี้การวิจัยแบบผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการบันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา และการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการบันทึกเสียง วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการวิจัยเชิงสำรวจ กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 318 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* Doctor of Philosophy Program in Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 พบว่า พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคาการติดยาเสพติดอยู่ 10 ด้าน คือ 1) เทศนาหรืออบรมคุณธรรม จริยธรรม 2) เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด 3) ร่วมกับทางจังหวัดจัดกิจกรรม “งดเหล้า เข้าพรรษา” “เทเหล้า เผาบุหรี” 4) จัดนิทรรศการณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด 5) ป้องกันปัญหายาเสพติดภายในวัด 6) จัดอบรมพระสังฆาธิการและผู้บริหารโรงเรียน 7) ประสานงานกับเจ้าคณะผู้ปกครอง 8) ร่วมมือกับเรือนจำ จัดแสดงธรรมขัดเกลานักโทษคดียาเสพติด 9) ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ในการแก้ไขอย่างจริงจัง 10) เข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลโดยส่งวัดเข้าประกวดวัดส่งเสริมสุขภาพ ลานวัด ลานกีฬา ด้านยาเสพติด

2. กระบวนการการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในขั้นต้น 2) การมีส่วนร่วมขั้นเตรียมการ และ 3) การมีส่วนร่วมในขั้นตัดสินใจปฏิบัติการ ขั้นตอนที่ 2.การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร 2) การมีส่วนร่วมในการบริหาร และการประสานงาน และ 3) การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการขั้นตอนที่ 3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ 2) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม และ 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล ขั้นตอนที่ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ได้แก่ 1.การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม 2.การประเมินปัจจัยเบื้องต้น 3.การประเมินกระบวนการ 4.การประเมินผลผลิตหรือผลงาน

3. รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 มี 5 รูปแบบ คือ **รูปแบบที่หนึ่ง ร่วมคิด** พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นระบุปัญหา ได้แก่ การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มพระสงฆ์ และเยาวชนขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ สาเหตุ จากตัวพระสงฆ์เอง จากกลุ่มฆราวาสที่เกี่ยวข้อง ขึ้นหาวิธีแก้ ได้แก่ แนวคิด “กำแพง 7 ชั้น” ของ ศอ.ปส. ขึ้นปฏิบัติการ ได้แก่ จัดทำเป็นนโยบายคณะสงฆ์และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **รูปแบบที่สอง ร่วมตัดสินใจ** พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นระบุปัญหา ได้แก่ พระวินยาธิการขาดความรู้ในการแก้ปัญหายาเสพติด ขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรอบรม ไม่มีอำนาจหน้าที่ มีอคติ 4 ขึ้นหาวิธีแก้ ได้แก่ จัดอบรมถวายความรู้ เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้พระวินยาธิการ ขึ้นปฏิบัติการ ได้แก่ หลักสูตรถวายความรู้พระวินยาธิการ เพื่อเป็นผู้นำแนวทางวัดสีขาวสู่การปฏิบัติ **รูปแบบที่สาม ร่วมทำ** พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นระบุปัญหา ได้แก่ ขาดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่พระสงฆ์ พระสงฆ์มีเงิน

และเวลาว่างมาก ขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรอบรมพระสงฆ์ที่บวชใหม่ ไม่มีกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำ ขึ้นหาวิธีแก้ ได้แก่ จัดทำหลักสูตรสำหรับพระบวชใหม่ เพิ่มกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำมากขึ้น ขึ้นปฏิบัติการ ได้แก่ หลักสูตรศาสนศึกษา สำหรับผู้บวชระยะสั้น กิจกรรมสวดมนต์ เจริญภavana **รูปแบบที่สี่ ร่วมติดตาม** พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน กล่าวคือ ขึ้นระบุปัญหา ได้แก่ ขาดการกำกับดูแล สอดส่องพระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง ขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีกระบวนการคัดกรองพระสงฆ์ที่เข้ามาบวชและอยู่วัด ขึ้นหาวิธีแก้ ได้แก่ เพิ่มกระบวนการและขั้นตอนในการคัดกรองพระบวชใหม่และพระที่จะมาอาศัยอยู่ ขึ้นปฏิบัติการ ได้แก่ กำกับ ติดตามพฤติกรรมของพระสงฆ์อย่างต่อเนื่อง **รูปแบบที่ห้า ร่วมรับผิดชอบ** พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน กล่าวคือ ขึ้นระบุปัญหา ได้แก่ ขาดการแก้ไขปัญหาและเยียวยาพระสงฆ์ที่ติดยาเสพติด ขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ เจ้าอาวาสเกิดความกลัวและภัยที่จะเกิดกับพระสงฆ์กลุ่มดังกล่าว ขึ้นหาวิธีแก้ ได้แก่ ทำความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขึ้นปฏิบัติการ ได้แก่ อบรม และดูแลพระสงฆ์ที่ติดยาอย่างใกล้ชิด และให้กำลังใจเสมอ

คำสำคัญ : ปัญหายาเสพติด, การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์, รูปแบบการแก้ปัญหา

ABSTRACT

Objectives of this research were: 1. to study the general context of Sangha participation in drug problem solving at Sangha Administration, Region 2, 2. to study the process of Sangha participation in drug problem solving at Sangha Administration, Region 2 and 3. to propose a model of Sangha participation in drug problem solving at Sangha Administration, Region 2.

Methodology was the mixed methods research; qualitative research and quantitative research. For qualitative research, the data were collected by in-depth interviewing of 18 purposive selected key informants, using face-to-face interviewing scripts and from focus group discussion of 9 experts by selective selection. Data from two steps were analyzed by descriptive interpretation. For quantitative research, the data were collected by questionnaires and analyzed by descriptive statistics: frequency, percentile, mean and SD, standard deviation.

The research findings were as follows:

1. For general context of Sangha participation in drug problem solving at Sangha Administration, Region 2, the research revealed that Sangha participation

in drug problem solving in 10 areas; 1) preaching Dhamma and morality, 2) resource persons in providing knowledge about drug and narcotics, 3) participation with the province to conduct the campaign of “no alcohol during the Buddhist Lent”, “liquor pouring and cigarette burning”, 4) exhibition of the danger from drug and narcotics, 5) drug prevention in monasteries, 6) workshop for administrative monks and schools administrators, 7) coordination with governing authority, 8) preaching in jails to create morale for the addicts, 9) requesting the cooperation from many agencies to help in pragmatic drug problem solving and 10) participating with the public health offices and hospitals for monastery contest in health promotion and anti-drug activities.

2. The process of participation in drug problem solving of Sangha Administration, Region 2 consisted of 4 steps; step 1. decision making; consist of (1) at the beginning, (2) at preparing stage, (3) at the operating stage. Step 2. participation in operation consisted of (1) resource allocation, (2) administration and coordination, (3) participation in project operation. Step 3. participation in benefit sharing consisted of (1) benefits from materials, (2) social benefit and (3) personnel befits. And step 4. participation in evaluation consisted of (1) context and environment evaluation, (2) basic factors evaluation, (2) process evaluation, (3) products evaluation.

3. Models of Sangha participation in drug problems solving at Sanga Administration, Region 2 were of 5 models: **First model:** thinking participation in 4 steps, problem identification; the spread of drug and narcotics among monks, and young people, finding the cause of the problems; from monks themselves and from involved laity, finding the solving method; applying “7 layers of wall” and operation; to formulate policy for Sanga and those involved. **Second model:** decision making participation in 4 steps, problems identification; Vinaya, discipline, controlling monks who lacked knowledge of drug problem solving, finding the cause of the problem; there was no training course for the subject, no authority, 4 biases, finding the solving method; give knowledge and more authority to Vinaya controlling monks, operation; curriculum for monks training for being leaders in monastery cleaning to be the white monasteries. **The Third model:** action

participation in 4 steps, problem identification; there was not useful activities, monks had more money and free time, finding the cause of the problems; there was not curriculum and activities for new ordained monks, finding the solving method; creating new curriculum for new monks and more useful activities for monks, operation; creating new curriculum for new and short term ordained monks, chanting and meditation activities. **The fourth model:** evaluation participation in 4 steps, problems identification; there was not overall controlling and supervising of monks and novices, finding the cause of the problem; there was not screening process of those who wanted to be ordained, finding the solving method; stricter process of screening of those who wanted to be ordained and new coming monks, operation; continuous controlling and supervision of monks behavior and practice. The fifth model: responsibility participation in 4 steps, problem identification; there was no problem solving and caring for monks who were addicted to drug and narcotics, finding the cause of the problems; abbots were afraid of danger coming to those drug addicted monks, finding the solving method; to cooperate with all agencies involved, operation; training caring for those addicted monks and giving them morality and morale.

Keywords: Drug problem, Sangha Participation, Solving Model.

1. บทนำ

โลกในยุคปัจจุบัน ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของทุกประเทศทั่วโลกที่ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลกระทบต่อมนุษยทุกด้าน ยาเสพติดให้โทษยังเป็นปัญหาสำคัญในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากจำนวนผู้ติดยาเสพติดมีแนวโน้มมากขึ้นเรื่อยๆ นับตั้งแต่ปี 2535 เป็นต้นมา ยาเสพติดได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะยาเสพติดในกลุ่มแอมเฟตตามีน หรือที่เรียกว่ายาบ้า ซึ่งได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายและรวดเร็ว เนื่องจากหาซื้อง่ายและมีราคาถูก ตลาดการค้าเริ่มหันมาที่กลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งถือว่าเป็นอนาคตของชาติ มีความอยากรู้อยากลอง สถานการณ์ยาเสพติดในสถานศึกษาจึงแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วจนยากที่จะควบคุม (Office of the Narcotics Control Board, 1998)

มหันตภัยที่น่ากลัวและเป็นปัญหาสังคมอย่างยิ่ง ซึ่งถือว่าเป็นเกิดจากน้ำมือมนุษย์ คือ ปัญหายาเสพติด ถือว่าเป็นอาชญากรรมอีกอย่างหนึ่งซึ่งคุกคามมนุษยชาติยิ่งกว่าสงครามที่มีการ

รบบราฆ่าฟัน ถึงแม้ว่าความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คือ การติดยาเสพติดนั้นเป็นผลเสียกับผู้เสพเอง ซึ่งเป็นลักษณะความผิดที่เรียกว่า Victimless crime หรือเรียกว่า อาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหาย ขณะเดียวกัน ผู้ติดยาเสพติดอาจจะก่ออาชญากรรมอื่นๆ ตามมาได้ เพื่อให้ได้ซึ่งยาเสพติดนั้นๆ เช่น การฉ้อโกง การลักขโมย การวิ่งราวทรัพย์ จนถึงการค้าผู้อื่นเพื่อหวังทรัพย์ รวมตลอดถึงการทำร้ายร่างกายผู้อื่นด้วยวิธีการต่างๆ อันเป็นผลมาจากฤทธิ์ของยาเสพติดนั้น ด้วยเหตุนี้ ในแต่ละประเทศต้องทุ่มเทงบประมาณอันเป็นเงินจากภาษีอากรของประชาชนเป็นจำนวนมากมามหาศาลมากกว่างบประมาณค่าใช้จ่ายประจำปีของกระทรวง กรม เป็นค่าใช้จ่ายในการป้องกันปราบปรามดูแลเมื่อต้องโทษในราชทัณฑ์และค่ารักษาพยาบาลผู้ติดยาเสพติดให้โทษ แต่ดูเหมือนว่ายิ่งปราบปรามก็ยิ่งเพิ่มคนติดยาเสพติดมากขึ้น เป็นภาระหนักอึ้งของทุกประเทศ (Polprasit Ruetraksa, 1998) ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาถึงความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดและวิธีการทางพระพุทธศาสนาที่พระสงฆ์นำมาใช้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษในชุมชน โดยศึกษาจากพระสงฆ์ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 เพื่อจะได้ทราบถึงวิธีที่เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลเผยแพร่ในระดับประเทศต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2
- 2.2 เพื่อศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2
- 2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research)

3.2 ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ พระภิกษุผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับ การแก้ไขปัญหาคติการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา จังหวัดสระบุรี และจังหวัดอ่างทอง จำนวนรวมทั้งสิ้น 400 รูป โดยมีกลุ่ม ตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้ทำการสุ่มมาจากประชากรจำนวน 1,673,604 คน โดยคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ก) เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบสัมภาษณ์ เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคติการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 แบบสนทนากลุ่ม เฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อยืนยันรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไข ปัญหาคติการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ข) เชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษา จากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นศึกษา เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคติการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 2

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 1) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ จากการศึกษาคติการติดยาเสพติด ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการ พรรณนา 2) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ที่เป็นผู้ทรงวุฒิ 18 ท่าน มาจำลองเป็นกลยุทธ์การบริหารองค์กรสงฆ์ที่เข้มแข็งใน ยุคโลกาภิวัตน์ขั้นต้น (Basic Model) ก่อนจะนำไปขอคำชี้แนะจากที่ปรึกษา 3) หาข้อสรุปและ ข้อเสนอแนะจากที่ปรึกษาโครงการวิจัยถึงกลยุทธ์เบื้องต้น (Basic Model) ก่อนที่จะพัฒนาไปเป็น คำถามหลักสำหรับการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เพื่อรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ใช่กลุ่มผู้ถูกสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 12 ท่าน 4) สรุปปัญหา และข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) มาวิเคราะห์และ สังเคราะห์ ก่อนที่จะมีการประมวลผลและสรุปกลยุทธ์ต่อไป

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ 1) สถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของพระสงฆ์ในการที่มี ต่อการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาคติการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญในรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 พบว่า พระสงฆ์ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียต่อการพัฒนาชุมชนอีกทั้งเป็นผู้นำทางด้านจิตวิญญาณของชุมชนสังคมได้จัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อให้ยาเสพติดลดลง สรุปได้ดังนี้ 1) การเทศนาหรือการแสดงธรรม การอบรมคุณธรรม จริยธรรม 2) เข้าร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเพื่ออบรมเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด 3) ร่วมกับทางจังหวัดจัดกิจกรรม “งดเหล้า เข้าพรรษา” “เทเหล้า เผาบุหรี่” โดยเอื้อเฟื้อสถานที่ภายในวัดเป็นที่จัดกิจกรรม 4) จัดนิทรรศการรณรงค์ให้เห็นโทษภัยของยาเสพติด โดยทำบอร์ด ประชาสัมพันธ์ในศาลาวัด มุมใดมุมหนึ่งภายในวัดที่มีประชาชนผ่านไปมาสามารถมองเห็นได้ชัดเจน 5) การป้องกันยาเสพติดภายในวัด วัดใดที่มีสามเณรเป็นจำนวนมากเจ้าอาวาสก็

ดำเนินการโดยให้สามเณรรุ่นพี่ดูแลรุ่นน้อง คอยให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง 6) จัดอบรมพระสังฆาธิการและผู้บริหารโรงเรียน สถานศึกษาให้กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด 7) ขอความเมตตาเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ ห้ามมิให้มียาเสพติดเข้าไปในวัดโดยเด็ดขาด 8) ร่วมมือกับเรือนจำ จัดแสดงธรรมขัดเกลานักโทษคดียาเสพติด 9) พระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งที่ได้มีส่วนร่วมเข้ารวมการแก้ไขปัญหายาเสพติด การมีส่วนร่วมดังกล่าวได้อาศัยความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน สามารถทำได้ในระดับหนึ่ง 10) เข้าร่วมกิจกรรมของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลโดยส่งวัดเข้าประกวดวัดส่งเสริมสุขภาพ ลานวัด ลานกีฬา ด้านยาเสพติด ในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัดตามลำดับ นอกจากนั้นได้ทำป้ายปิดประกาศหน้าวัดโดยข้อความว่า วัดส่งเสริมสุขภาพ การเริ่มต้นพัฒนาวัดให้เป็นวัดส่งเสริมสุขภาพนั้น เจ้าอาวาสต้องเปิดใจกว้างเพราะต้องใช้งบประมาณในการลงทุนสร้างสนามกีฬาด้วยงบประมาณของวัดก่อน จากนั้นจึงของบประมาณสนับสนุนจากประชาชน รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล

4.2 ผลการศึกษากระบวนการการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 พบว่า กระบวนการการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 นั้น พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน 3 ขั้นตอน กล่าวคือ 1) การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นคว้าความต้องการที่แท้จริงของวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขต

ปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 โดยตัวคณะสงฆ์หรือพระสงฆ์ในฐานะผู้นำชุมชน หรือผู้มีบทบาทสำคัญได้เข้าไปร่วมแก้ไขปัญหาดังกล่าวร่วมกับชาวบ้านและหน่วยงานราชการ โดยการสอบถามและสังเกตการณ์ความเคลื่อนไหวภายในชุมชนในฐานะที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ เมื่อเกิดปัญหาจึงทำการแก้ไขหรือป้องกันในขั้นต้น 2) การมีส่วนร่วมขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการ ในกระบวนการนี้ตัวพระสงฆ์เองก็จัดทำโครงการที่สืบเนื่องกับการหาแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดในวัดและชุมชน เช่น โครงการวัดสีขาว ชุมชนสีขาว วัดปลอดสิ่งเสพติด ชุมชนปลอดสิ่งเสพติด โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา เป็นต้นและ 3) การมีส่วนร่วมในขั้นตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ผู้ประสานงานเพื่อที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 โดยการเป็นสมาชิกร่วมดำเนินการ การคัดเลือกผู้นำและการสร้างพลังอำนาจให้แก่องค์กร

4.3 รูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2

รูปแบบที่หนึ่ง ร่วมคิด พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นระบุปัญหา ได้แก่ การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มพระสงฆ์ และเยาวชน ขั้นหาสาเหตุ ได้แก่ สาเหตุจากตัวพระสงฆ์เอง จากกลุ่มฆราวาสที่เกี่ยวข้อง ขั้นหาวิธีแก้ ได้แก่ แนวคิด “กำแพง 7 ชั้น” ของ ศอ.ปส. ขั้นปฏิบัติการ ได้แก่ จัดทำเป็นนโยบายคณะสงฆ์และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

รูปแบบที่สอง ร่วมตัดสินใจ พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน 3 ขั้นตอน กล่าวคือ 1) การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นคว้าความต้องการที่แท้จริงของวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 2) การมีส่วนร่วมขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการและ 3) การมีส่วนร่วมในขั้นตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ขั้นระบุปัญหา ได้แก่ พระวินยาศิการขาดความรู้ในการแก้ปัญหายาเสพติด ขั้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรอบรม ไม่มีอำนาจหน้าที่ มีอคติ 4 ขั้นหาวิธีแก้ ได้แก่ จัดอบรมถวายความรู้ เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้พระวินยาศิการ ขั้นปฏิบัติการ ได้แก่ หลักสูตรถวายความรู้พระวินยาศิการ เพื่อเป็นผู้นำแนวทางวัดสีขาวสู่การปฏิบัติ

รูปแบบที่สาม ร่วมทำ พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน 3 ขั้นตอน กล่าวคือ 1) การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมสละร่างกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะช่วยให้ด้วยความเต็มใจ 2) การมีส่วนร่วมในการบริหาร และการประสานงาน (Administration and Co-Ordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการรับสมัครบุคลากรหรือจิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติด และ 3) การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ (Programmer Enlistment Activities) เป็นการเข้ามีส่วนร่วมโดยการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ ขึ้นระบุปัญหา ได้แก่ ขาดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่พระสงฆ์ พระสงฆ์มีเงินและเวลาว่างมาก ขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรอบรมพระสงฆ์ที่บวชใหม่ ไม่มีกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำ ขึ้นหาวิธีแก้ ได้แก่ จัดทำหลักสูตรสำหรับพระบวชใหม่ เพิ่มกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำมากขึ้น ขึ้นปฏิบัติการ ได้แก่ หลักสูตรศาสนศึกษา สำหรับผู้บวชระยะสั้น กิจกรรมสวดมนต์ เจริญภาวนา

รูปแบบที่สี่ ร่วมติดตามพระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอนกล่าวคือ 1) การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย สภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาและความต้องการของบุคคลและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินความพร้อมทั้งใน เชิงคุณภาพและความพอเพียงของทรัพยากรต่างๆ ก่อนเริ่มโครงการ และ 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินขณะดำเนินงาน หรือประเมินความก้าวหน้าของโครงการสารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงการดำเนินโครงการ 4) การประเมินผลผลิตหรือผลงาน (Product Evaluation) เป็นการประเมินหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดแล้วขึ้นระบุปัญหา ได้แก่ ขาดการกำกับดูแล สอดส่องพระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง ขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีกระบวนการคัดกรองพระสงฆ์ที่เข้ามาบวชและอยู่วัด ขึ้นหาวิธีแก้ ได้แก่ เพิ่มกระบวนการและขั้นตอนในการคัดกรองพระบวชใหม่และพระที่จะมาอาศัยอยู่ขึ้นปฏิบัติการ ได้แก่ กำกับ ติดตามพฤติกรรมของพระสงฆ์อย่างต่อเนื่อง

รูปแบบที่ห้า ร่วมรับผิดชอบ พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน 3 ขั้นตอน กล่าวคือ 1) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (Material Benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมการเพิ่มผลผลิตรายได้ หรือทรัพย์สิน 2) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) ได้แก่ ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่สังคม เช่น โรงเรียน สถานที่สาธารณะ หรือส่วนกลางของชุมชน และ 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ได้แก่ ความนับถือตนเอง (Self-esteem) พลังอำนาจการเมือง (Political Power) และความคุ้มค่าของผลประโยชน์ ขึ้นระบุ

ปัญหา ได้แก่ ขาดการแก้ไขปัญหและเยียวยาพระสงฆ์ที่ติดยาเสพติด ขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ เจ้าอาวาสเกิดความกลัวและภัยที่จะเกิดกับพระสงฆ์กลุ่มดังกล่าว ขึ้นหาวิธีแก้ ได้แก่ ทำความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขึ้นปฏิบัติการ ได้แก่ อบรบ และดูแลพระสงฆ์ที่ติดยาอย่างใกล้ชิด และให้กำลังใจเสมอ

5. อภิปรายผลการวิจัย

รูปแบบที่หนึ่ง ร่วมคิด พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน กล่าวคือ ขั้นระบุปัญหา ได้แก่ การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มพระสงฆ์ และเยาวชน ขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ สาเหตุ จากตัวพระสงฆ์เอง จากกลุ่มฆราวาสที่เกี่ยวข้อง ขึ้นหาวิธีแก้ ได้แก่ แนวคิด “กำแพง 7 ชั้น” ของ ศอ.ปส. ขึ้นปฏิบัติการ ได้แก่ จัดทำเป็นนโยบายคณะสงฆ์และให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tharathep charoen and colleagues, 2011 ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบงทั้ง 15 ชุมชน มีปัญหาผู้ค้ายาเสพติด ผู้เสพยาเสพติด และเป็นทั้งผู้ค้าและเสพยาเสพติดทุกชุมชน ส่วนผู้ผลิตไม่มีในพื้นที่ ผลการสร้างรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่เทศบาลตำบลคำบง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ จากการระดมสมองของกลุ่มแกนนำชุมชนทั้ง 15 ชุมชน ได้โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดจำนวนทั้งสิ้น 7 โครงการ คือ โครงการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้ม โครงการจัดตั้งเวรยาม โครงการตั้งกฎสังคม โครงการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นประจำ โครงการจัดกีฬาต้านยาเสพติด

รูปแบบที่สอง ร่วมตัดสินใจ พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน 3 ขั้นตอน กล่าวคือ 1) การมีส่วนร่วมในขั้นต้น (Initial Decision) เป็นการค้นคว้าความต้องการที่แท้จริงของวิธีการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมของโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด ในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 2) การมีส่วนร่วมขั้นเตรียมการ (Ongoing Decision) เป็นการหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา รวมทั้งลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการและ 3) การมีส่วนร่วมในขั้นตัดสินใจปฏิบัติการ (Operation Decision) เป็นการหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติการ ได้แก่ อาสาสมัคร ขึ้นระบุปัญหา ได้แก่ พระวินยการขาดความรู้ในการแก้ปัญหายาเสพติด ขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรอบรม ไม่มีอำนาจหน้าที่ มือคต 4 ขึ้นหาวิธีแก้ ได้แก่ จัดอบรมถวายความรู้ เพิ่มอำนาจหน้าที่ให้พระวินยการ ขึ้นปฏิบัติการ ได้แก่ หลักสูตรถวายความรู้พระวินยการ เพื่อเป็นผู้นำแนวทางวัด

สีขาวสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Koson Intrawong, 2007 ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสถาบันอาชีวศึกษา ภาคตะวันออก 3” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการส่งเสริมพัฒนาและกระตุ้นเสริมแรงสร้างขวัญกำลังใจในการพัฒนาตนเองและบุคคลรอบข้าง เสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยได้รูปแบบมีชื่อว่า KINCO Reinforcement Model ซึ่งประกอบด้วย Knowledge Identification (KI) คือ การร่วมกันกำหนดเงื่อนไขการให้ความรู้การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การจัดการความรู้ Knowledge Norm (KN) บรรทัดฐานโทษพิษภัย ให้ความรู้ กฎ กติกา ของโทษพิษภัยของยาเสพติด Knowledge Cognitive Learning (KC) การให้ความรู้แนวคิดเชิงนามธรรม การเรียนรู้เชิงพุทธิปัญญา และ Knowledge Operant

รูปแบบที่สาม ร่วมทำ พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน 3 ขั้นตอน กล่าวคือ 1) การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) ได้แก่ การมีส่วนร่วมสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์และการให้คำแนะนำ ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้จะให้ความรู้ด้วยความเต็มใจ 2) การมีส่วนร่วมในการบริหาร และการประสานงาน (Administration and Co-Ordination) จะมีส่วนร่วมโดยวิธีการรับสมัครบุคลากรหรือจิตอาสาเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการในการแก้ไขปัญหายาเสพติด และ 3) การมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ (Programmer Enlistment Activities) เป็นการเข้ามีส่วนร่วมโดยการเข้าเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ ขึ้นระบุปัญหา ได้แก่ ขาดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่พระสงฆ์ พระสงฆ์มีเงินและเวลาว่างมาก ขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ ไม่มีหลักสูตรอบรมพระสงฆ์ที่บวชใหม่ ไม่มีกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำ ขึ้นหาวิธีแก้ ได้แก่ จัดทำหลักสูตรสำหรับพระบวชใหม่ เพิ่มกิจกรรมให้พระสงฆ์ทำมากขึ้น ขึ้นปฏิบัติการ ได้แก่ หลักสูตรศาสนศึกษาสำหรับผู้บวชระยะสั้น กิจกรรมสวดมนต์ เจริญภาวนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ Uthit Apskittit Suksang (2014) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี ด้านการมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก

รูปแบบที่สี่ ร่วมติดตามพระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน 4 ขั้นตอน กล่าวคือ 1) การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับนโยบาย เป้าหมาย สภาพเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาและความต้องการของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการ 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินความพร้อมทั้งในเชิงคุณภาพและความพอเพียงของทรัพยากรก่อนเริ่มโครงการ และ 3) การประเมิน

กระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินขณะดำเนินงาน หรือประเมินความก้าวหน้าของโครงการสารสนเทศที่ได้นำมาใช้ในการตัดสินใจเพื่อการปรับปรุงการดำเนินโครงการ

4) การประเมินผลผลิตหรือผลงาน (Product Evaluation) เป็นการประเมินหลังจากการดำเนินโครงการสิ้นสุดแล้ว

ขั้นปฏิบัติการ ได้แก่ กำกับ ติดตาม พฤติกรรมของพระสงฆ์อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Uthit Apskittit Suksang (2014) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด : กรณีศึกษา ศูนย์บำบัดยาเสพติด วัดศรีทรงธรรม จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล การมีส่วนร่วมด้านการสนับสนุน การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับมาก

รูปแบบที่ห้า ร่วมรับผิดชอบ พระสงฆ์เข้าไปมีส่วนร่วมใน 3 ขั้นตอน กล่าวคือ 1) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (Material Benefits) 2) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านสังคม (Social Benefits) และ 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ในด้านบุคคล (Personal Benefits) ขึ้นระบุนโยบาย ได้แก่ ขาดการแก้ไขปัญหาและเยียวยาพระสงฆ์ที่ติดยาเสพติด ขึ้นหาสาเหตุ ได้แก่ เจ้าอาวาสเกิดความกลัวและภัยที่จะเกิดกับพระสงฆ์กลุ่มดังกล่าว ขึ้นหาวิธีแก้ ได้แก่ ทำความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ขั้นปฏิบัติการ ได้แก่ อบรม และดูแลพระสงฆ์ที่ติดยาอย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tharathep charoen and colleagues (2011) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลคาง อำเภอยะยี่ จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ เทศบาลตำบลคาง อำเภอยะยี่ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าในพื้นที่เทศบาลตำบลคางทั้ง 15 ชุมชน มีปัญหาผู้ค้ายาเสพติด ผู้เสพยาเสพติด และเป็นทั้งผู้ค้าและเสพยาเสพติดทุกชุมชน ส่วนผู้ผลิตไม่มีในพื้นที่ ผลการสร้างรูปแบบการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่เทศบาลตำบลคาง อำเภอยะยี่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จากการระดมสมองของกลุ่มแกนนำชุมชนทั้ง 15 ชุมชน ได้โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด คือ โครงการจัดตั้งคณะกรรมการคุ้ม โครงการจัดตั้งเวรยาม โครงการตั้งกฎสังคม เป็นต้น

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) มหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนา ร่วมกับศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ นำรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ทั้ง 5 รูปแบบ ไปกำหนดเป็นนโยบายให้คณะสงฆ์ปฏิบัติ

2) มหาเถรสมาคมและสำนักงานพระพุทธศาสนา ร่วมกับศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ มีการกำกับติดตามและประเมินผลการนำรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ทั้ง 5 รูปแบบไปปฏิบัติ

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ระดับให้ข้อมูลข่าวสาร คือ ศึกษาวิจัย หาสาเหตุ / ปัจจัยเงื่อนไขการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพระ โดยพระเป็นผู้ดำเนินการ

2) ระดับหารือ คือ การผลักดันกฎระเบียบ / พัฒนาระบบ-กลไกการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในหมู่สงฆ์ (อำนาจหน้าที่ของพระวินยาธิการ พันธะของพระสังฆาธิการ พระอุปัชฌาย์ ต่อผู้บวชใหม่ ฯลฯ) , รูปแบบวิธีการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในประชาชน

6.3 ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาเกี่ยวกับผลการนำรูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ไปใช้

2) ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเขตปกครองคณะสงฆ์ภาค 2 ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

References

- Office of the Narcotics Control Board. (1998). *Concepts and Guidelines for Preventing and Suppressing Narcotic Drugs*. Bangkok: MPC.
- Polprasit Ruetraksa. (1998). *Special Lecture on Justice Administration*. Bangkok: Kasetsart University.
- Tharathep Charoen and Colleagues. (2011, May – August). Drug Prevention and Correction Model Participatory Action Research: Case Study of Tambon Khab Bong Huai Phueng District Kalasin Province. *Journal of Rajabhat Mahasarakham* 2, 73 – 74
- Uthit Apskittit Suksang. (2014). Community Participation in Drug Abuse: A Case Study of Drug Abuse Treatment Centers Wat Sri Songtham Udonthani Province. (Doctor of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

รูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี
A SUSTAINABLE COMMUNITY DEVELOPMENT MODEL OF SANGHA
ADMINISTRATORS IN CHONBURI PROVINCE

พระครูวิสุทธิธรรมโสภณ (สง่า ดิกขวิโร)* พระปลัดระพิน พุทธิสาโร** สุริยา รักษาเมือง***
 Phrakhrusitdhammasophon (Sanga Tikkhavirō), Phrapalad Raphin Boddhisārō
 Suriya Raksamuang

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาชุมชนด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ในจังหวัดชลบุรี 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี และ 3) เพื่อนำเสนอ รูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี โดยการศึกษารูปแบบการพัฒนา ชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี

ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง โดยวิธีการสัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 25 รูป/คน โดยหลักเกณฑ์การเลือก ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และการ สทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ที่จำนวน 12 รูป/คน ครอบคลุมประเด็นสำคัญ เกี่ยวกับรูปแบบชุมชนวิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่น วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ

ผลการวิจัย พบว่า

1. การพัฒนาชุมชนด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีเก่าแก่ มี การสืบสานต่อทางศิลปวัฒนธรรม ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ด้านสังคม ให้บริการการศึกษาชั้น พื้นฐานอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและมีคุณภาพ ขยายและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้สู่ชุมชนและท้องถิ่น

* Doctor of Philosophy Program in Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkorn- rajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkorn- rajavidyalaya University

โดยการพัฒนาการสร้างหลักประกันสังคมเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านเศรษฐกิจยกระดับฝีมือแรงงาน สร้างรากฐานอาชีพ ลดรายจ่ายและกระจายรายได้ความมั่นคงมีอยู่มีกิน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค เพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจของจังหวัด และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยีที่สะอาด ปลอดภัย ปลอดภัย เพื่อการมีสภาพแวดล้อมที่ดี สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย และการจัดระบบบำบัดน้ำเสียในชุมชน การคุ้มครองสภาพแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาจังหวัดชลบุรี

2. การพัฒนาที่ยั่งยืนด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนที่ยั่งยืน จะต้องมีการสืบสานจัดเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่ระบบในโรงเรียน นอกโรงเรียน มีการรณรงค์สร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วม การพัฒนาศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนที่ยั่งยืน สร้างฐานการเรียนรู้ และเข้าถึงการเรียนรู้ให้ได้ทั้งในระดับตนเองและสังคม ทำแผนการฟื้นฟูวัฒนธรรมชุมชน ด้านสังคมยั่งยืนโดยการนำหลักศีลมาบูรณาการให้สังคมปลอดภัย ปลอดภัยอย่าง มุข คนในชุมชนคิดดี ทำดี มีวินัย มีการปกครองกันโดยการมีศีล ในการอยู่ร่วมกัน ด้านเศรษฐกิจ โดยการนำหลักหัวใจเศรษฐกิจมาบูรณาการให้เกิดความยั่งยืน ตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน หรือการลดปัญหาความยากจน

3. การพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนเป็นการพัฒนาเพื่อเปลี่ยนแปลงชุมชนทั้งทางวัตถุและจิตใจแบบองค์รวมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและตรงกับความต้องการกับสภาพความเป็นอยู่ของตนให้ดีกว่าเดิมโดยของพระสังฆาธิการ ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พระสังฆาธิการ เป็นสัญลักษณ์และตัวแทนของการอนุรักษ์ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้ยั่งยืน โดยที่วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นได้รับการสืบสานต่อ ด้านสังคม พระสังฆาธิการต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของการดำเนินชีวิต การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สังคมต้นแบบของสังคมชาวบ้านที่ดีให้ได้ มีการจัดระเบียบสังคมสงฆ์ให้ดีเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ สอนให้ประชาชน รู้จักมอง รู้จักคิด มีหลักการคิด มีวิธีคิดที่จะเข้าถึงความจริง และได้คุณประโยชน์มีโยนิโสมนสิการ มองเป็น คิดเป็น รู้จักวิเคราะห์ แยกแยะเป็น ด้านเศรษฐกิจ ต้องปลูกจิตสำนึกของคนในสังคมให้เห็นประโยชน์ของความขยัน รู้จักอดออม ซึ่งเป็นรากฐานของอนาคต ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม การอนุรักษ์ คือการใช้ธรรมะเป็นเครื่องมืออนุรักษ์ธรรมชาติ มุ่งใช้ธรรมะสอนให้ชาวบ้านเรียนรู้และเคารพธรรมชาติ โดยการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ธรรมชาติเป็นเครื่องมือเข้าถึงธรรมะ

คำสำคัญ : รูปแบบ, การพัฒนา, ชุมชนยั่งยืน

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the status of sustainable community development of Sangha administrators in Chonburi Province, 2) to study the sustainable community development model of Sangha administrators in Chonburi Province, and 3) to study the sustainable community development model of Sangha administrators in Chonburi Province. This research is a qualitative research used in-depth interviews of 25 key informants and focus group discussion 12 experts by selective selection

The Findings of the research are as follows:

1. The opinions to status of sustainable community development model of Sangha administrators in Chonburi Province in overall were at the good level but when consider each aspect , it was found that the religious important days, ancient religious preservation and old buildings of community and cultural document preservation respectively such as materials donation, equipment, sermon for creating the career and new project for career respectively below.

2. A sustainable community development model of Sangha administrators in Chonburi Province. Have to do the process of the learning system of the school and participation on religious arts and culture: The people who were respondents of such as good environment, environmental consciousness, cultural preservation center respectively

3. A sustainable community development model of Sangha administrators in Chonburi Province by good moral and good law, for changing of the spiritual and material such as good environment, environmental consciousness, cultural preservation center respectively by the Sangha administrator as below: 1) religious arts and culture: The people who were respondents in details found that the sustainable community development model of sangha administrators in Chonburi Province were at the good level such as organize the activities the religious important days, ancient religious preservation and old buildings of community and cultural document preservation respectively, 2) economy: The

people who were respondents in details found that the Roles of the religious important days, ancient religious preservation and old buildings of community and cultural document preservation respectively Province were at the good level such as materials donation, equipment, sermon for creating the career and new project for career respectively, 3) society: The people who were respondents in details found that the status of sustainable community development model of Sangha administrators in Chonburi Province were at the good level such as label for public relations, convenience for activities, and library respectively, and 4) national resource and environment: The people who were respondents in each topic was found that the status of sustainable community development model of Sangha administrators in Chonburi Province were at the good level such as good environment, environmental consciousness, cultural preservation center respectively. Suggestions: monks should have the Dhamma training center for the people continuously within the temple and help the people by donating the necessary things during natural disastrous events and participate with the government agencies for Buddhist propagation of the natural Dhamma.

Keywords: Sustainable Community Development, Model.

1. บทนำ

นับตั้งแต่ประเทศไทยได้รับอารยธรรมตะวันตก ชาวไทยได้พัฒนาประเทศไปสู่สังคมที่เจริญขึ้นกว่าเดิมมีความทันสมัยทั้งในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม แต่การพัฒนาดังกล่าวยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้ เพราะผลพวงของการพัฒนาก่อให้เกิดสภาพที่ชาวบ้านต้องเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตแบบเลี้ยงตัว (Self-Sufficient Economy) ให้กลายเป็นระบบการผลิตแบบเลี้ยงตลาด (Market Economy) เปลี่ยนแบบแผนการผลิตเดิมชนิดพึ่งตนเอง (Self-Reliance) ให้กลายเป็นชนิดพึ่งคนอื่น หรือพึ่งพาระบบภายนอกเปลี่ยนวิถีชีวิตเดิมของเกษตรกรจากการเป็น “ผู้รู้ทาง” ในการตัดสินใจเกี่ยวกับผลผลิตและการดำเนินชีวิต ให้กลายเป็น “ผู้หลงทาง” (Pramaha Boonlert Chuaythane, 2003) อีกทั้งการพัฒนาที่ผ่านมาละเลยการพัฒนาคน ทั้งๆ ที่การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปได้ด้วยดีทั้งปริมาณและคุณภาพเพียงใดนั้นย่อมจะขึ้นอยู่กับลักษณะต่างๆ ของประชากรในประเทศนั้นๆ (Thitiwut Manmee, 2016)

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบุคคลให้มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสังคมด้านอื่นๆ ด้วย ดังจะเห็นได้จากแนวคิดการพัฒนาแบบสรอวทัยที่เน้นการพัฒนาคน ก่อนการพัฒนา ด้านอื่นๆ ด้วย กล่าวคือเป็นการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาปัจเจกชน (ปุรุโษทัย) 2) การพัฒนาชุมชนระดับหมู่บ้าน (คาโมทัย) 3) การพัฒนาชุมชนระดับประเทศ (เทโศทัย) และ 4) การพัฒนาชุมชนระดับโลก (วิเทโศทัย) “พระพุทธศาสนา” ถือได้ว่าเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไทย รวมทั้งมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้สังคมเกิดความสงบสุข ความมั่นคงแก่ประเทศชาติอย่างยั่งยืน โดยมี “พระสงฆ์” เป็นกลจักรสำคัญในการเผยแผ่และถ่ายทอดหลักธรรม คำสอนทางพระพุทธศาสนาไปสู่ประชาชนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม ในชุมชนแต่ละชุมชนจะมีวัดเป็น ศูนย์กลาง ความสัมพันธ์ระหว่างวัด พระสงฆ์และประชาชนเป็นไปอย่างใกล้ชิด (Surapon Suyaprom, 2015)

พระสงฆ์มีบทบาทเป็นอย่างมากสำหรับชุมชนชนบท และหากรู้จักดำเนินการให้ดี พระสงฆ์นั้นเองจะเป็นผู้ที่สามารถนำชนบทไปสู่ความเจริญได้ โดยวิธีทางที่เหมาะสม และมี หลักเกณฑ์ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับชาวบ้านยังอยู่ในสภาพที่ดี และความสัมพันธ์ แบบนี้มีลักษณะพิเศษจำเพาะคือ พระสงฆ์เป็นผู้เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง ชาวบ้านให้ความเคารพ นับถือและเชื่อฟังพระ โดยความเคารพนับถือและเชื่อฟังนี้เกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาไม่ได้ เกิดจากการเกรงกลัวอำนาจ การกระทำจึงเป็นไปด้วยความเต็มใจและเต็มกำลัง ได้ผลสำเร็จของงาน พร้อมทั้งผลทางจิตใจของผู้ทำงานด้วย (Phraratworamuni (P. A. Payutto), 1984)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาชุมชนด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ในจังหวัดชลบุรี
- 2.2 เพื่อศึกษาการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี
- 2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

- 3.1 รูปแบบการวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการใน จังหวัดชลบุรี นี่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 25 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 12 รูป/คน

3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบไปด้วย ผู้ให้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 25 รูป/คน

3.3 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยผู้ร่วมสนทนาได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และมีประสบการณ์การพัฒนาชุมชนยั่งยืน จำนวน 12 รูป/คน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ 1) ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตร พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ จำนวน 25 รูป/คน 2) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ ตามที่กำหนดไว้ 3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ โดยขออนุญาตใช้ วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ 4) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อ วิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดย วิธีการดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อความ จากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้อง กับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาการพัฒนาชุมชนด้านศาสนาศิลปวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และ ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ในจังหวัดชลบุรี จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า การพัฒนา ชุมชนด้านศาสนาศิลปวัฒนธรรม มีวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีเก่าแก่ มีการสืบสานต่อทาง ศิลปวัฒนธรรม ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ด้านสังคม ให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงเท่า เทียมและมีคุณภาพ ขยายและพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้สู่ชุมชนและท้องถิ่น โดยการพัฒนาการ สร้างหลักประกันสังคมเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านเศรษฐกิจ ยกกระดับฝีมือแรงงาน สร้างรากฐานอาชีพ ลดรายจ่ายและกระจายรายได้ ความมั่นคงมีอยู่มีกิน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค เพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจของจังหวัด และด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สภาพแวดล้อม มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาเทคโนโลยีที่สะอาด ปลอดภัย ปลอดภัยปลอดภัย เพื่อการมีสภาพแวดล้อมที่ดี สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ

กำจัดขยะมูลฝอย และการจัดระบบบำบัดน้ำเสียในชุมชน การคุ้มครองสภาพแวดล้อมควบคู่ไปกับการพัฒนาจังหวัดชลบุรี

4.2 ผลการศึกษาการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี กระบวนการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธโดยพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี โดยการจัดกิจกรรม ให้บริการความรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ และสร้างเครือข่าย ในการเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมพัฒนาสังคมส่งเสริมการรักษาศิล เช่น ด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนุ่งแบบไทย หิ้วปิ่นโต ไปวัดในวันพระ ด้านสิ่งแวดล้อม รมรื่นสัปปายะ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข สนับสนุนให้ชาวบ้านมีสุขภาพแข็งแรง กินเป็นอยู่เป็น ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมกิจกรรมการปลูกผักและผลไม้ แบ่งเขตพื้นที่ในวัดเป็นพื้นที่พุทธาวาสและสังฆาวาสให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์

4.3 ผลการนำเสนอรูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี จากการศึกษาข้อมูลสภาพทั่วไปของการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน จึงเป็นการพึ่งตนเองได้ เป็นการพัฒนาเพื่อเปลี่ยนแปลงชุมชนทั้งทางวัตถุและจิตใจแบบองค์รวมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและตรงกับความต้องการกับสภาพความเป็นอยู่ของตนให้ดีกว่าเดิม โดยพระสังฆาธิการ ดังนี้

ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม พระสังฆาธิการเป็นสัญลักษณ์และตัวแทนของการอนุรักษ์ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้ยั่งยืน โดยที่วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นได้รับการสืบสานต่อ

ด้านสังคม พระสังฆาธิการต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของการดำเนินชีวิต การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สังคมต้นแบบของสังคมชาวบ้านที่ดีให้ได้ มีการจัดระเบียบสังคมสงฆ์ให้ดีเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ สอนให้ประชาชน รู้จักมอง รู้จักคิด มีหลักการคิด มีวิธีคิดที่จะเข้าถึงความจริง และได้คุณประโยชน์ มีโยนิโสมนสิการ มองเป็น คิดเป็น รู้จักวิเคราะห์ แยกแยะเป็น

ด้านเศรษฐกิจ พระสังฆาธิการปลูกจิตสำนึกของคนในสังคมให้เห็นประโยชน์ของความขยัน รู้จักอดออม ซึ่งเป็นรากฐานของอนาคต ผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบอาชีพที่สุจริตในการเทศนาตามงานต่างๆ มุ่งเน้นให้พึ่งตนเองในการทำมาหาเลี้ยงชีพในการสร้างฐานะและการเก็บรักษาทรัพย์ที่หามาได้เพื่อใช้จ่ายใช้สอยในยามจำเป็นนอกจากเป็นที่พึ่งแห่งตนแล้ว จะต้องเป็นที่พึ่งของบุคคลอื่นและการพึ่งตนเองในลักษณะ “เศรษฐกิจพอเพียง” ความขยันที่ต้องฝึกฝนเอาไว้ให้เคย

จีนเป็นนิสัย เช่น นักเรียนก็ต้องขยันทำหน้าที่เป็นรากฐานที่สำคัญของการทำให้ก้าวไปสู่อาชีพการงานที่ดีในอนาคต

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม พัฒนาให้ยั่งยืนโดยการใช้ธรรมะเป็นเครื่องมืออนุรักษ์ธรรมชาติ มุ่งใช้ธรรมะสอนให้ชาวบ้านเรียนรู้และเคารพธรรมชาติ สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ธรรมะเป็นเครื่องมือเข้าถึงธรรมะ ใช้บทบาทพระสงฆ์และวัดดึงคนให้มีศรัทธาในพระรัตนตรัย ให้เข้าถึงวัดสร้างวัดให้มีความร่มรื่นด้วยธรรมชาติ ให้วัดเป็นที่พึ่งทางใจ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล มีความสุขตามอัตภาพจนถึงรุ่นลูกหลาน แนวคิดในการอนุรักษ์โดยใช้ธรรมะเป็นเครื่องมืออนุรักษ์ธรรมชาติ และใช้ธรรมะเป็นเครื่องมือเข้าถึงธรรมะ ให้ทรัพยากรธรรมชาติของวัด ป่าของชุมชนได้เป็นพื้นที่พักผ่อน ให้คนลิ้มความทุกข์ ความวุ่นวาย ความอึดอัดใจ จะโล่ง คลายเครียด

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการในจังหวัดชลบุรี” การพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนเป็นการพัฒนาเพื่อเปลี่ยนแปลงชุมชนทั้งทางวัตถุและจิตใจแบบองค์รวม โดยพระสังฆาธิการใช้วิธีการกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเองการพัฒนาในระดับท้องถิ่น และสอดคล้องกับนโยบายและแนวทางในการพัฒนาระดับประเทศในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน ดังนี้

ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม อภิปรายผลการวิจัยได้ว่า การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการสืบสานต่อประเพณีในท้องถิ่น และประเพณีวัฒนธรรมเหล่านั้นมีการบรรจุไว้ในการศึกษาทั้งนอกระบบและในระบบ ศิลปะและวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นตัวแทนในการสืบทอดพระพุทธศาสนา และในการประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม ก่อให้เกิดความผาสุกใน บ้านเมือง และประเทศชาตินั่นเอง เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักในการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ในการให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhrusangrakbunsome Kittiwanno (2016) ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาชาวเขาจังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่าการส่งเสริมอาชีพและการจัดสวัสดิการสังคม ส่วนกระบวนการบริหารมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน การศึกษา ระบบสาธารณสุขและบริการที่หลากหลายจากหน่วยงานของรัฐ

ด้านสังคม อภิปรายผลการวิจัยได้ว่า ชุมชนจะยั่งยืนถ้าสังคมเข้มแข็ง พระสังฆาธิการต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของการดำเนินชีวิต การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สังคมสงฆ์ต้องเป็นสังคม

จำลอง สังคมแบบอย่างหรือสังคมต้นแบบของสังคมชาวบ้านที่ดีให้ได้ สังคมสงฆ์ต้องเป็นระเบียบ สอนให้ประชาชน รู้จักมอง รู้จักคิด มีหลักการคิด มีวิธีคิดที่จะเข้าถึงความจริง และได้คุณประโยชน์ มีโยนิโสมนสิการ มองเป็น คิดเป็น รู้จักวิเคราะห์ แยกแยะ สืบสาวหาเหตุปัจจัยของสิ่งเกิดขึ้น ดำรงตั้งอยู่และแปรเปลี่ยนสภาวะไป สร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น มีระเบียบ วินัยและรับผิดชอบต่อหน้าที่ และจัดระเบียบวินัยในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrapalatwaranyu Akkhawachiro (2514) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์” พบว่า ความเป็นไปได้ในการพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์ ต้องอาศัยองค์ประกอบ ด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านบุคลากร ด้านเทคนิค ด้านสังคม และด้านประชากรชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

ด้านเศรษฐกิจ อภิปรายการวิจัยได้ว่า ชุมชนจะยั่งยืนถ้าจิตสำนึกของคนในสังคมเห็นประโยชน์ของความขยัน รู้จักอดออม ซึ่งเป็นรากฐานของอนาคต ที่จะได้รับการประกอบอาชีพที่สุจริต ถูกต้องทั้งทางกฎหมายและศีลธรรม ผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบอาชีพที่สุจริตในการเทศนาตามงานต่างๆ มุ่งเน้นให้พึ่งตนเองในการทำมาหาเลี้ยงชีพในการสร้างฐานะและการเก็บรักษาทรัพย์ที่หามาได้เพื่อใช้จ่ายใช้สอยในยามจำเป็นนอกจากเป็นที่พึ่งแห่งตนแล้ว จะต้องเป็นที่พึ่งของบุคคลอื่นและการพึ่งตนเองในลักษณะ “เศรษฐกิจพอเพียง” ความขยันที่ต้องฝึกฝนเอาไว้ให้เคยชินเป็นนิสัย เช่น นักเรียนก็ต้องขยันทำหน้าที่เป็นรากฐานที่สำคัญของการทำให้ก้าวไปสู่อาชีพการงานที่ดีในอนาคต การลดรายจ่ายและกระจายรายได้ให้ทั่วถึงทุกชุมชน เพื่อเสริมสร้างรายได้ความมั่นคง มีอยู่มีกิน พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค เพื่อรองรับระบบเศรษฐกิจของจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Theerachai Chutimant (2016) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการจัดการชุมชนกับหลักพุทธธรรมในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้ ด้านเศรษฐกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น และกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม อภิปรายได้ว่า ชุมชนจะยั่งยืนโดยการใช้ธรรมะเป็นเครื่องมืออนุรักษ์ธรรมชาติ มุ่งใช้ธรรมะสอนให้ชาวบ้านเรียนรู้และเคารพธรรมชาติ โดยการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ธรรมะชาติเป็นเครื่องมือเข้าถึงธรรมะ ใช้บาทบาทพระสงฆ์และวัดดึงดูดคนให้มีศรัทธาในพระรัตนตรัย ให้เข้าถึงวัดสร้างวัดให้มีความร่มรื่นด้วยธรรมชาติ ชาวบ้านให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่าง และใช้ธรรมะชาติเป็นเครื่องมือเข้าถึงธรรมะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Theerachai Chutimant (2016) ได้วิจัยเรื่อง

“รูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการจัดการชุมชนกับหลักพุทธธรรมในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนช่วยกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ สิ่งแวดล้อม ป่า เขา ต้นไม้ ต้นน้ำลำธาร

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม พระสังฆาธิการส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้ยั่งยืน
- 2) ด้านสังคม พระสังฆาธิการต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของการดำเนินชีวิต การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สังคมต้นแบบของสังคมชาวบ้านที่ดีให้ได้ มีการจัดระเบียบสังคมสงฆ์ให้ดีเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ สอนให้ประชาชน รู้จักมอง รู้จักคิด มีหลักการคิด มีวิธีคิดที่จะเข้าถึงความจริง และได้คุณประโยชน์ มีโยนิโสมนสิการ มองเป็น คิดเป็น รู้จักวิเคราะห์ แยกแยะเป็น
- 3) ด้านเศรษฐกิจ พระสังฆาธิการ ปลุกจิตสำนึกของคนในสังคมให้เห็นประโยชน์ของความขยัน รู้จักอดออม ซึ่งเป็นรากฐานของอนาคต
- 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ธรรมชาติเป็นเครื่องมือเข้าถึงธรรมะ

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม จัดหลักสูตรวิถีชีวิตชุมชน เข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่ระบบในโรงเรียน นอกโรงเรียน มีการรณรงค์สร้างจิตสำนึกการพัฒนาศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม
- 2) ด้านสังคม จัดทำหลักสูตรการพัฒนาชุมชนยั่งยืนของพระสังฆาธิการ โดยการบูรณาการหลักศีลควบคุมพฤติกรรมคนในชุมชน ให้สังคมปลอดภัย ปลอดภัยกาย ปลอดภัยใจ คนในชุมชนคิดดี ทำดี มีวินัย ตั้งอยู่ในความดีงาม การรักษาระเบียบวินัย มีมารยาทที่ดี คิดดี ทำดี พูดดี
- 3) ด้านเศรษฐกิจ สร้างความยั่งยืนด้วยการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจต่างๆ เช่น สร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ภายในวัด
- 4) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม สร้างความยั่งยืนด้วยการให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และใช้ธรรมชาติเป็นเครื่องมือเข้าถึงธรรมะ

6.3 ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรวิจัยเกี่ยวกับ “รูปแบบการนำนโยบายไปสู่การพัฒนาชุมชนยั่งยืนที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ”

2) ควรวิจัยเกี่ยวกับ “การพัฒนาศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชนที่ยั่งยืน จะต้องจัดเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่ระบบในโรงเรียน นอกโรงเรียน”

References

- Phrakhrusangraksame Kittiwanno. (2016). *Application of Buddhist Principles in the Management of Hill Tribe Development Center in Phrae* (Research Report). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrapalatwaranyu Akkhawachiro (2014). *The Development of Measurement Management as a Community Center in the Globalization Era* (Doctor of Thesis). Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phraratworamuni (P. A. Payutto). (1984). *Buddhist in Society*. Bangkok: Komol Korkthong Foundation.
- Pramaha Boonlert Chuaythanee. (2003). *Alternative : Changes in Farmers Rice Culture in Suphanburi Province : A Case Study of Tambon Bang Tathan, Amphoe Song Phinong, Changwat Suphanburi* (Master of Thesis). Graduate School: National Institute of Development Administration
- Surapon Suyaprom. (2015). Achievement of Management Cooperative Credit Union of Economic Sustainability of the Community North-East Upper in Upper Northeastern Thailand. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*, 8 (1), 87-101.
- Thitiwut Manmee. (2016). The Human Capital Management Supporting the Merit and Ethicist of Staffs in Local Administration Organization. *Journal of MCU Social Science Review*, 5 (3), 205–218.

การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์
ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี
SUITABLE ADMINISTRATION DEVELOPMENT FOR SANGHA
ADMINISTRATION OF ADMINISTRATIVE MONKS
IN SUPHANBURI PROVINCE

พระครูพิมลสุวรรณเขต (สนิท สุวณฺโณ)* พระปลัดระพิน พุทธิสารโ** พิชฐ์ ทังโต***
Phrakhruphimonsuwannaket (Sanit Suw^{on}o),
Phra Palat Raphin Buddhisa^{ro}, Phichet Thangto

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี 2) เพื่อศึกษาหลักการ และวิธีการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ จังหวัดสุพรรณบุรี และ 3) เพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี

การวิจัยใช้แบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป/คน เลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง ด้วยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 11 รูป/คนวิเคราะห์ข้อมูลจากทั้งสองขั้นตอนโดยการพรรณนาความ การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 290 รูป สุ่มตัวอย่างแบบง่าย จากประชากร 1,050 รูป โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.955 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา

* Doctor of Philosophy Program in Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ได้แก่ คาคความถี่ คำร้อยละ คาเฉลี่ย และคาเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปของการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า 1) ด้านดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยพระภิกษุสามเณรตั้งอยู่ในพระธรรมวินัยและเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี มีการกำหนดนโยบายในการปกครอง คณะสงฆ์ที่ชัดเจน 2) ด้านส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ พบว่า ผู้บังคับบัญชา มีการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร ได้สวดมนต์ เข้า-เย็น ตลอดทั้งปี และส่งเสริมการศึกษา หลักสูตร ประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บส.) แก่พระภิกษุเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการวางแผนนโยบาย และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน 3) ด้านระงับอธิกรณ์ พบว่า ผู้บังคับบัญชา มีอำนาจในการระงับการปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์ในเมื่อล่วงละเมิดพระธรรมวินัย มีการเดินเรียไรเงิน ไม่อยู่ในกฎระเบียบของผู้บังคับบัญชา 4) ด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะปกครองให้เป็นไป โดยชอบ พบว่า มีการออกคำสั่งให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย และมีนโยบายให้เจ้าคณะผู้ปกครองกำกับสอดส่องดูแลความเรียบร้อยของพระภิกษุสามเณรอย่างสม่ำเสมอ 5) ด้านการกำกับบังคับบัญชาเจ้าคณะ และพระสงฆ์พบว่ามี การออกกฎ ระเบียบ คำสั่ง เพื่อให้พระสงฆ์ปฏิบัติตามหน้าที่ตามพันธกิจที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย ไม่ให้เกิดการทุจริตในหน้าที่

2. การบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า 1) การวางแผน ใช้หลักธรรมด้านฉันทะ พระสงฆ์มีความเต็มใจที่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน มีการวางแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ในการปฏิบัติงานการปกครองคณะสงฆ์ และคณะสงฆ์จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา จังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. 2561-2564) เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาตามพันธกิจ 6 ด้าน ของคณะสงฆ์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสภาพการณ์ในปัจจุบัน และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยถ่ายทอดลงไประดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับวัดจำนวน 13 โครงการ เป็นนโยบายของเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการมอบนโยบายให้พระสงฆ์ระดับผู้บริหารทุกระดับชั้นนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม 2) การจัดองค์การ ใช้หลักธรรมด้านวิริยะ ผู้บังคับบัญชา มีความเพียรพยายามที่จะส่งเสริมให้พระภิกษุได้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี และมีอำนาจในการเสนอขอแต่งตั้งพระภิกษุให้ดำรงตำแหน่งพระสงฆ์ได้ เพื่อให้ช่วยปกครองดูแลพระภิกษุสามเณรภายในวัด หรือภายในเขตปกครองของตน 3) การสั่งการ ใช้หลักธรรมด้านจิตตะ ผู้บังคับบัญชา มีความเอาใจใส่ ไม่ว่างธุระ มีอำนาจในการระงับการปฏิบัติหน้าที่ของพระสงฆ์ และมิบทลงโทษอย่างชัดเจน ในเมื่อล่วงละเมิดพระธรรมวินัย เพื่อป้องกันความเสียหายของหมู่คณะสงฆ์ 4) การประสานงาน ใช้หลักธรรมด้านวิมังสา

ผู้บังคับบัญชา มีการพิจารณาใคร่ครวญ ด้วยความรอบคอบ ในการติดต่อสื่อสารร่วมสมัย กับ ผู้ใต้บังคับบัญชา และวางแผนงานการปฏิบัติงานกันอย่างเป็นระบบ และมีกรอบในการปฏิบัติหน้าที่ อย่างชัดเจน 5) การกำกับบังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชามีการสอดส่องดูแลพระภิกษุสามเณรภายในวัด และภายในเขตปกครองของตน ให้อยู่ในกฎ ระเบียบ ของมหาเถรสมาคม และของคณะสงฆ์จังหวัด สุพรรณบุรี

3. การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.23$) และเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาก ($S.D.=0.372$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะ และพระสังฆาธิการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ด้านพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน มีค่าเฉลี่ย 4.24 ด้านการระงับอธิกรณ์ และด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะ มีค่าเฉลี่ย 4.22 และด้านส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ มีค่าเฉลี่ย 4.21

คำสำคัญ: การพัฒนา, การบริหารจัดการ, การปกครองคณะสงฆ์

ABSTRACT

Objectives of this research were: 1) to study the general context of suitable administration development for Sangha administration by administrative monks in Suphanburi Province, 2) to study the development of suitable management by administrative monks in Suphanburi Province and 3) to propose the approaches to the suitable Sangha administration development for administrative monks in Suphanburi Province.

Methodology was the mixed methods research between the qualitative and quantitative researches. The qualitative research collected data from 18 key informants, purposive selected from experts by face-to-face in-depth interviewing with in-depth-interviewing scripts and from 11 participants in focus group discussion. data from two steps were analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research collected data from a sample of 290 people by simple random sampling from the populations of 1,050 people using Taro Yamane's formula, by using

questionnaires with reliability coefficient of 0.955 and data were analyzed by descriptive statistics: frequency, percentile, mean and standard deviation.

Findings were as follows:

1. The general context of suitable Sangha administration development in Suphanburi Province were that, 1) the aspect of Sangha disciplines; monks and novices practice along with Dhamma and Vinaya and obeyed and respected the elders well. There was clear administrative policy, 2) Sangha activity promotion; chief monks supported and promoted monks and novices to chant morning and evening mantras all year round and promoted monks and novices to take course of Sangha affairs management, at certificate level so that the development would be continuous with clear policy and operation plan, 3) dispute solving; the head monks had authority to revoke the duties of administrative monks when they do not abide by the rules and regulations such as doing solicitation, 4) problem solving for smooth administration; were issued for administrative monks to supervise and look after monks and novices to behave and abide by rules and regulations regularly,

5) controlling from district and administrative monks, there were orders, rules and regulations for administrative monks to be responsible for assigned duties and mission, not to corrupt the power.

2. The approaches to the suitable Sangha Administration development for administrative monks in Suphanburi Province were that: 1) Planning; Chanta, aspiration, administrative monks were willing to practice along the superior monks. There were short, medium and long plans for Sangha administration. The Sangha formulated strategic plan for Buddhist activities reform plan of Supanburi Province (2017-2020) as a guideline for Sangha mission implementation in 6 areas in order to cope with the continuous changes, to transfer these plans to district, sub-district and monasteries levels. There were 13 operational plans from the provincial governing monk of Suphanburi Province for administrative monks and administrators at all level to carry out concretely. 2) Organizing; Viriya, effort, supervisory monks put an effort to promote monks and novices to study Dhamma and Pali and had authority to propose monks to be appointed as administrative

assistants to supervise monks and novices in monasteries or in their own constituency, 3) Commanding; Chitta, attention, supervisory monks paid attention to the duties, and had authorities to revoke power of administrative monks who break the rules and regulations to prevent the ruin coming to Sangha community as a whole, 4) Coordinating; Vimansa, examination, Supervisory monks carefully scrutinized matters. There were clear communication channel and systematic planning and clear frame of operation, 5) Controlling; there was controlling and supervising monks and novices in monasteries and constituencies to behave, practice and abide by the rules and regulations of the Supreme Patriarch Council and Suphanburi Sangha.

3. The opinions towards suitable Sangha administration development for administrative monks in Suphanburi Province by overall were at the high level with the average value at 4.23, and standard deviation at 0.372. The opinions towards all 5 areas of administration were also at the high level that could be categorized from high to low as follows; controlling from district and administrative monks were at the average of 4.25, Dhamma, Vinaya, laws, rules and regulations of Sangha Supreme Council, order, resolution, announcement and Supreme Patriarch's order, commander's order were at 4.24, dispute resolving, and problems solving of administrative monks were at 4.22 and Sangha Activities promotion was at 4.21

Keywords: Suitable Administration Development, Sangha Administration

1. บทนำ

การปกครองของคณะสงฆ์ไทย มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเมื่อเทียบกับอดีตที่ผ่านมาในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้สภาพสังคมเปลี่ยนไป ซึ่งมีผลกระทบต่อค่านิยมและความเชื่อถือของประชาชน ประเพณี วัฒนธรรมและศาสนา จึงทำให้มหาเถรสมาคมมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบของการบริหารคณะสงฆ์ให้เข้ากับสถานการณ์ (Boonton Dockthaisong, 2017) ในปัจจุบันมหาเถรสมาคมในปัจจุบันมีบทบาท อำนาจ และหน้าที่ ที่เกี่ยวกับงานคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ 1) การปกครอง 2) การศาสนศึกษา 3) การศึกษา สงเคราะห์ 4) การเผยแผ่ 5) การสาธารณูปการ และ 6) การสาธารณสงเคราะห์ บทบาทหน้าที่ของคณะสงฆ์ทั้ง 6 ที่กล่าวมา 1 ใน 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง นั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารเป็นปัจจัยเสริมเพิ่มประสิทธิภาพ พระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นผู้นำทางด้านปัญญาเป็น

แบบอย่างที่ดี ในการสร้างศรัทธาของสาธารณชนโดยทั่วไป ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของพุทธบริษัททุกระดับ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของไทยมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของพุทธศาสนิกชน ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้บัญญัติไว้เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมการเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถือเป็นภารกิจสำคัญที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติ

ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงมีหน้าที่รับผิดชอบกิจการคณะสงฆ์ 6 ประการ คือ

- 1) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน
- 2) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี
- 3) ระวังอิทธิพล วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้น เจ้าคณะตำบล
- 4) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบลให้เป็นไปโดยชอบ
- 5) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดจนพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย
- 6) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี

2.2 เพื่อศึกษาหลักการ และวิธีการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี

2.3 เพื่อนำเสนอการพัฒนการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้แบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป/คน เลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง ด้วยการสัมภาษณ์

แบบตัวต่อตัว และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 11 รูป/คนวิเคราะห์ข้อมูลจากทั้งสองขั้นตอน โดยการพรรณนาความ การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 290 รูป สุ่มตัวอย่างแบบง่าย จากประชากร 1,050 รูป โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamané) เครื่องมือเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.955 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$, $S.D.=0.372$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการกำกับบังคับบัญชาเจ้าคณะและพระสังฆาธิการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.25$, $S.D.=0.406$) รองลงมาคือ ด้านพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ ($\bar{X}=4.24$, $S.D.=0.387$) ด้านการระงับอธิกรณ์ ด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.21$, $S.D.=0.470$)

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี” ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 ด้านพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน ผลการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวม อยู่ในระดับมาก ไม่มีอุปสรรคในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phratheprattanasuthee (2014) ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การปกครองของคณะสงฆ์ภาค 1” ผลการวิจัย พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบัน มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยี ซึ่งบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนำการปกครองไปพร้อมกับความเจริญและมีกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการปกครองคณะสงฆ์มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมาก คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา

ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งมีรูปแบบที่ปฏิบัติชัดเจนมากยิ่งขึ้น

5.2 ด้านส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการได้มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ภายในวัดและในเขตการปกครองของตนเป็นอย่างดีทั้ง 6 ด้าน ทั้งด้านการศึกษา ด้านการศาสนา ศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ ด้านศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณสงเคราะห์ เป็นการชี้ให้เห็นว่าพระสังฆาธิการได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกิจการงานคณะสงฆ์เป็นอย่างดียิ่ง และเป็นรูปธรรมจนทำให้เกิดประสิทธิภาพต่องานคณะสงฆ์เป็นอันมาก อันจะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของคณะสงฆ์พระสังฆาธิการในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้มีการส่งเสริมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา จึงมีความสำคัญในการบริหารจัดการในองค์กรสงฆ์ ฉะนั้นหลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักอิทธิบาท 4 ถ้านำมาปฏิบัติในการทำงาน จะเห็นผลที่เป็นรูปธรรม จึงเป็นที่มาของขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ทัศนคติ ในด้านความรู้สึกนึกคิดต่างๆ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ โดยยึดแนวทางการปฏิบัติที่เรียกว่า ทางสายกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chot Bodeera, (2012) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค 4 ในการบริหารคน มีการสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การบริหารงาน มีการออกกฎระเบียบในการปกครองคณะสงฆ์ 2) ประสิทธิภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ ภาค 4 ในการบริหารคน มีการดำเนินไปอย่างรวดเร็วสนองต่องานที่มอบหมายให้ทำ การบริหารภาระงานมุ่งบริหารที่สนองต่อความต้องการของผู้มาติดต่อ และการบริหารองค์กร ได้เน้นในเรื่องสร้างศรัทธาเข้าวัดและปฏิบัติธรรมมากขึ้น 3) ศักยภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ ภาค 4 การบริหารคน มีการนำจุดเด่นของบุคลากรมาใช้ในการบริหารงาน การบริหารภาระงาน มีการประยุกต์เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงาน และการบริหารองค์กร มีการจัดทำแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง 4) วิธีการพัฒนาการบริหารงานคณะสงฆ์ ภาค 4 ควรมีวิธีการพัฒนาคณะให้เก่ง มีความรู้ความสามารถ มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงาน โดยอบรมให้พระสังฆาธิการเป็นผู้นำในการพัฒนาจิตใจจริยธรรมคุณธรรมและให้มีความรู้และทักษะในเรื่องการป้องกันไม่ให้พุทธศาสนิกชนเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนา

5.3. ด้านการระงับอธิกรณ์ ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการระงับอธิกรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการระดับผู้ปกครองมีอำนาจในการระงับการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการ ในเมื่อล่วงละเมิดพระธรรมวินัย พระสังฆาธิการมีอำนาจ หน้าที่ ในการสอบสวน พิจารณาคดีต่างๆ เกี่ยวกับพระภิกษุ ซึ่งไม่ขัดกับหลักพระธรรม และลงโทษพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ภายใต้การปกครองโดยสมควรตามพุทธบัญญัติ มีหลักในการลงโทษแก่พระภิกษุผู้ทุศีล ตามนโยบายของเจ้าคณะผู้ปกครอง ตามมติมหาเถรสมาคม เรื่องพระภิกษุสามเณรประพฤติไม่เหมาะสมกับสมณสาธูป จึงเป็นหน้าที่หลักของพระวินยาธิการที่ได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าคณะจังหวัดให้ตรวจสอบความเรียบร้อยของคณะสงฆ์ในจังหวัดนั้นๆ เช่น พระภิกษุสามเณร เดินเร่ไร แจกซองผ้าป่า บอกเลข ไบ้หวาย สักยันต์ ขับริยนต์ เป็นต้น พระวินยาธิการจะต้องสอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ เพื่อให้พระภิกษุสามเณรปฏิบัติอยู่ในกฎระเบียบ ซึ่งไม่ขัดกับหลักพระธรรมวินัย และเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของเจ้าคณะผู้ปกครองในการระงับอธิกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซึ่งสอดคล้องกับ Phrakhrusantithammapirot (2014) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค 15 พบว่า สภาพการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 มีการปกครองโดยใช้พระธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และฉบับที่ 2 พ.ศ.2535 ประกอบกับ กฎ ระเบียบ คำสั่ง มติมหาเถรสมาคม เป็นแบบแผนในการปฏิบัติงานสืบทอดกันมาตามแบบการปกครองคณะสงฆ์ในภาคอื่นๆ ยังไม่มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย

5.4 ด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะ ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะ และเจ้าอาวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บังคับบัญชาเหนือตน ได้ออกระเบียบการปกครองในการปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจน สั่งการให้เจ้าอาวาสได้จัดทำบัญชี-รับจ่ายเงินของวัดอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ เพราะพระสังฆาธิการระดับผู้บังคับบัญชาต้องเป็นที่พึ่งของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ และมีการประพฤติตนอยู่ในกรอบของการยึดมั่นในศีลธรรม สามารถแก้ไขข้อขัดข้องให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาได้ โดยการเข้าไปติดตาม และให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหา และการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมสงฆ์ ต้องปฏิบัติตนในการเสียสละเพื่อส่วนรวมทั้งภาระหน้าที่ ในการแก้ไขปัญหา ในเขตปกครองของตน เมื่อมีเหตุเกิดขึ้นภายในเขตปกครองของตน ก็ควรจะรีบดำเนินการ เพื่อหาข้อยุติขัดแย้งร่วมกัน โดยให้ตั้งอยู่บน

พื้นฐานของกฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ในการปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhru Pairajphattarakun (2014) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14” ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 เน้นการพัฒนาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส ต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในการบริหารงาน มีความสามารถควบคุมบุคลากรให้อยู่ในกฎระเบียบ การบริหารงานคณะสงฆ์มีการวางแผนทั้งระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน มีร่างกายพร้อมที่จะสนองงานคณะสงฆ์ เพื่อให้งานคณะสงฆ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม ไม่มีปัญหาและอุปสรรคใดๆ ทำให้งานคณะสงฆ์เดินไปข้างหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ ตามที่ผู้บังคับบัญชาต้องการ แต่การสนองงานคณะสงฆ์นั้น ต้องมีใจรักในการทำงานคณะสงฆ์ และมีความเพียรพยายามอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนเกี่ยวกับด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ให้เป็นรูปธรรม นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เป็นการประยุกต์ใช้งานคณะสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์ให้ทันสมัย และทันกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

5.5 ด้านการกำกับบังคับบัญชาเจ้าคณะ ผลการวิจัย พบว่าการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะ และเจ้าอาวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บังคับบัญชาเหนือตน ได้ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง มติ ประกาศ ของมหาเถรสมาคมอย่างเคร่งครัด ผู้บังคับบัญชาเหนือตน ได้มีการประสานงานระดับ เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ลงมาตามลำดับชั้น เพื่อให้งานของคณะสงฆ์ดำเนินไปด้วยดี และเกิดความเรียบร้อยในพื้นที่นั้นๆ นอกจากนี้ ได้มีการสอดส่อง กำกับ ดูแล กวดขัน ควบคุมอาจารของพระสังฆาธิการและพระภิกษุสามเณร เพื่อให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย หากละเมิดคำสั่ง ต้องได้รับโทษฐานละเมิดจรรยาพระสังฆาธิการ ต้องมีความสำนึกในหน้าที่การงานที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างโปร่งใส จนนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารองค์กรคณะสงฆ์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Tarueti Virojano. (2014) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์” พบว่า การพัฒนาพระสังฆาธิการในด้านการศาสนศึกษา ยังคงมีการบริหารจัดการ ทางด้านการศึกษายังคงไว้ซึ่งพระธรรมวินัย แต่มีการย่อหย่อนไปบ้าง เพราะมีการศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญ หรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยมากขึ้น ถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้พระสังฆาธิการมีการพัฒนาการศึกษาให้รู้เท่าทันทางโลกแต่จำทำให้ในอนาคตอาจจะมีปัญหา เพราะว่า การศึกษาพระธรรมวินัย จะศึกษากันตามธรรมเนียมเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาตามศรัทธาของพระธรรมวินัย การพัฒนาพระสังฆาธิการในด้านการศึกษาสงเคราะห์ ยังคงมีการบริหารจัดการ

ทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นการส่งเสริมประชาชนในด้านการศึกษา ซึ่งยังคงให้ประชาชนได้รับการศึกษาพระธรรมวินัย ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ นอกจากนี้ ก็ยังมุ่งเน้นให้มีการศึกษาวิชาการทางโลกควบคู่กันไปด้วย

6. ข้อเสนอแนะการวิจัย

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

1) มหาเถรสมาคมมีการกำหนดหลักการบริหารจัดการ ให้เป็นพันธกิจ และเป็นรูปแบบในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมและนำไปปฏิบัติได้จริงตามที่กำหนดไว้

2) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีการเสนอให้มีการกำหนดรูปแบบการบริหารเพื่อยกระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ให้ทันต่อสถานการณ์และสอดคล้องกับการบริหารงานของรัฐ อันจะทำให้การบริหารงานคณะสงฆ์มีความก้าวหน้า และทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันมากขึ้น

3) ผู้ปกครองระดับสูง มีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการ มีการวางแผน ทั้งระยะสั้น ระยะยาว ในการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) มีการประชุมระดับผู้บริหาร เพื่อทำความเข้าใจ และรับทราบถึงปัญหาหรือข้อขัดแย้ง และทำความเข้าใจกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งในส่วนของพระภิกษุสงฆ์และคฤหัสถ์ เพื่อให้เป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย

2) มีการจัดการประชุมเพื่อวางนโยบายในการปกครองร่วมกันภายในเขตการปกครองคณะสงฆ์ของตน

3) มีนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติการทำงาน ในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ สั่งการ และการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) คณะสงฆ์ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาวัดระหว่างประชาชนกับคณะสงฆ์

2) การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการปกครองคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จังหวัดอื่นๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบว่ามีประสิทธิผลหรือมีความแตกต่างกันหรือไม่

3) ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาด้านการปกครองอันจะนำไปสู่ความสำเร็จได้ในอนาคต เพื่อพัฒนาวิธีการและรูปแบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

References

- Boonton Dockthaisong. (2017). The Integrative Buddhism Principles to Lead the
Profound Public Administration to Build the Mahachulalongkorn-
rajavidyalaya Intellectual Capital Through Higher Learning and Ready
Toward Aec. *Journal of MCU Social Science Review*, 6 (2), 69–84.
- Chot Bodeera. (2012) *The Buddhist Sangha Administration for Buddhism Stability in
Region 4*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrakhru Pairojphattarakun. (2014). *The Model of Leadership Development of
Abbots 4 in Sangha Administration Region 14*. Graduate School:
MahachulaMahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrakhrusantithammapirat. (2014). *The Development of Sangha Administration
Model in 15th Region Sangha Administration*. Graduate School:
Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramaha Tarueti Virojano. (2014). *Pattern of Human Resource Development of
Sangha Administrators for Efficiency of Sangha Administration*. Graduate
School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phratheprattanasuthee. (2014) *The Strategy of Sangha Administration in Sangha
Administrative Region 1*. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya
University.
- Surapon Suyaprom. (2015). Achievement of Management Cooperative Credit Union
of Economic Sustainability of The Community North-East Upper in Upper
Northeastern Thailand. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn
Rajabhat University*, 8 (1), 87-101.

การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของพระสังฆาธิการ
ในจังหวัดกาญจนบุรี

THE MONASTRY DEVELOPMENT AS BUDDHIST WAY COMMUNITY CENTER BY
SANGKA ADMINISTRATION IN KANCHANABURI PROVINCE

พระครูกาญจนธรรมพิทักษ์ (อานาจ เขม้งโร)*

พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกโร)* ธิติวุฒิ หมั่นมี***

Phrakhrukanchanadhamphithak (Amnat Khemangkārō),

Phra Udomsittthinayok (Kamphol Kuṅgkārō), Thitiwut Manmee

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการพัฒนามัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธโดยพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี 2) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนามัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธโดยพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนามัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธโดยพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรีระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 26 ท่าน และการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพทั่วไปของการพัฒนามัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย การพัฒนามัดด้านสังคม โดยการจัดกิจกรรมและช่วยเหลือชุมชน ด้านวัฒนธรรมวัดส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านสิ่งแวดล้อมจัดกิจกรรมโครงการปลูกและอนุรักษ์

* Doctor of Philosophy Program in Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

* Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ต้นน้ำ ด้านสาธารณสุขวัดมีกิจกรรมสมุนไพรรักษาโรค และด้านเศรษฐกิจของชุมชน วัดส่งเสริมการสร้างรายได้แก่ชุมชน และมีกระบวนการในการพัฒนาวัด ให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธ

2. กระบวนการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธโดยพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี โดยการจัดกิจกรรม ให้บริการความรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ สร้างเครือข่ายในการเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมพัฒนาสังคมส่งเสริมการรักษาศีล เช่น ด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนั่งป้อไทย หิ้วปิ่นโต ไปวัดวันพระ ด้านสิ่งแวดล้อมร่มรื่นสัปปายะ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข สนับสนุนให้ชาวบ้านสุขภาพแข็งแรง กินเป็นอยู่เป็น ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมกิจกรรมการปลูกผักและผลไม้ แบ่งเขตพื้นที่ในวัดเป็นพื้นที่พุทธาวาสและสังฆาวาสให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์

3. รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธโดยพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี คือ วิถีชีวิต อยู่กับธรรมชาติ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พบว่า 1) ด้านสังคม การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธ โดยวัดรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนรักษาศีล 5 อย่าง การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา วัดให้บริการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เป็นแหล่งการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ทุกหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านศีล 5 เป็นเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน จัดโครงการปฏิบัติธรรม

2) ด้านวัฒนธรรม วัดส่งเสริมให้ประชาชนแต่งชุดไทย หิ้วปิ่นโตเข้าวัด การให้บริการความรู้แก่ชุมชนในด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ส่งเสริมและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ที่เป็นแหล่งการเรียนรู้ และส่งเสริมการศึกษาศิลปวัฒนธรรม วัดเป็นศูนย์กลางศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ในการส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมการแต่งกาย เป็นต้น 3) ด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน สิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นสัปปายะ เนื่องจากมีชุมชนและหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น โครงการพุทธอุทยาน เป็นการจัดสวนป่าพุทธอุทยานและสถานปฏิบัติธรรมรอบๆ เพื่อการเกษตรของชุมชนด้วยโครงการปลูกป่าเชิงอนุรักษ์ระบบนิเวศ โครงการปลูกฟื้นฟูสภาพป่าในบริเวณวัด การแบ่งเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส 4) ด้านสาธารณสุข วัดสนับสนุนให้ชาวบ้านมีสุขภาพแข็งแรง กินเป็น อยู่เป็น จัดให้ทางวัดเป็นศูนย์กลางรักษาโรคของชุมชน และให้ความรู้ด้านแพทย์แผนไทยให้คนในชุมชนได้ศึกษาและปฏิบัติได้จริง ซึ่งได้จัดสถานที่ให้บริการผู้ป่วยและผู้สนใจศึกษาสมุนไพร ส่งเสริมพัฒนาวัดให้ร่มรื่นให้สัปปายะ จากวัด 5 ส. ไปสู่ชุมชน 5 ส. 5) ด้านเศรษฐกิจ อธิบายได้ว่า วัดใช้บริเวณวัดที่รกร้างว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์ มีการแบ่งส่วนปลูกพืชและผลไม้ต่างๆ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เช่น คนในชุมชนมีความขยันหมั่นเพียร มีกัลยาณมิตร มีความเป็นอยู่เหมาะสม สร้างงาน

ให้แก่คนในชุมชน เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของ
พระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรีชุมชนวิถีพุทธ

คำสำคัญ : การพัฒนา, ศูนย์กลางชุมชน, ชุมชนวิถีพุทธ

ABSTRACT

The Objectives of this research were: 1. to Study general administration context of Phrapariyattidhamma schools, Pali division, at Sangha Administration, region 14, 2. to Study administrative components for excellence of Phrapariyattidhamma Schools, Pali section, at Sangha Administration, region 14, and 3. to propose an administrative model for excellence of Phrapariyattidhamma Schools, Pali section, at Sangha Administration, region 14,

Methodology was the mixed methods research: The qualitative research collected data from 18 key informants by in-depth-interviewing and 10 participants in focus group discussion and data were analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research collected data with questionnaires with reliability coefficient of 0.981 from a sample of 265 persons who were administrators, teachers and students at Phrapariyattidhamma Schools, Pali section and data were analyzed data by descriptive statistics; frequency, percentile, mean and standard deviation.

Findings were as follows:

1. The general administrative context of Phrapariyattidhamma Schools, Pali division, at Sangha Administration, region 14, by overall were at the high level and each aspects of administration were that academic administration was at the middle level, the budget, personnel and general administration were at the high level and accordingly. Data from in-depth-interviewing revealed that some schools were able to find the budget to run the school activities from various donations and set up fund for education. There was recruitment, selection, development to enhance the morale of teachers and internal personnel and students by providing appropriate facilities with equipment and welfares. Some schools, teachers still used old method of teaching;

there was not new teaching media to arouse students' interest. There was not enough budgets to run the schools effectively and no financial account. Teachers with appropriate knowledge were limited, not energetic students reduced. Learning atmosphere and school buildings were not attractive in learning.

2. Administrative components for excellence of Phrapariyattidhamma Schools, Pali division, at Sangha Administration, region 14, were that; 1) direction, vision, mission, policy and budgets were set for educational administration annually, 2) using the available resources to develop teachers' competency, 3) using resources from donations to develop teachers, the schools resources, network creation for students recruitment, 4) setting up motivations by improving schools and facilities to create good atmosphere to teaching and learn, giving awards to students and 5) administrative factors consist of planning, organizing, checking and problems solving.

3. An administrative model for excellence of Phrapariyattidhamma Schools, Pali division, at Sangha Administration, region 14, integrated with Ittipadha 4 were that 1) academic administration; paying attention to assign teachers to class according time table diligent to teach and produce teaching media for easy understanding attention to quality of teaching and learning examination, checking and instruction development, 2) budget administration, budget auditing, annual budget planning, effort to find new source of budget for administration, attention to budget allocation and budget summary for education each fiscal year, 3) personnel administration; attention to recruit teachers then develop, teachers and students spiritual uplifting, attention to teaching and learning, allocation of appropriate compensation, motivation personnel to remain with the schools, 4) general administration: planning to design the work flow process, attention to environment, buildings and educational media being ready to use creating network for educational publicity and school development effectively.

Keywords: Administration, Phrapariyattidhamma Schools, Pali Division.

1. บทนำ

สังคมไทยในอดีตและปัจจุบัน ส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ในแต่ละชุมชนจะมีวัดประจำชุมชนของตน ชุมชนชาวพุทธมีความเกี่ยวข้องกับวัดตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย วัดจึงเป็นสถานที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ทั้งทางศาสนาและทางบ้านเมือง (Anuwat Krasang, 2017) โดยมีพระสงฆ์ผู้เป็นเจ้าอาวาสเป็นผู้ดูแลปกครองให้เกิดความเรียบร้อยภายในวัดอีกทั้งบทบาทของพระสงฆ์ใน จึงเป็นเหตุให้พระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ช่วยเหลือสังคม ก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนให้มีความสุขทั้งทางกายและจิตใจสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบ มีความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจ มีความช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกัน การนำความรู้ในหลักพุทธธรรมคำสอนมาสู่การปฏิบัติไปใช้ในการดำเนินชีวิต จะเพียบพร้อมในการคบคนดีเป็นมิตร ตลอดจนกระทั่งทำตนเป็นคนดี เพื่อเป็นมิตรแก่คนอื่น และมีความสมชีวิตาความเป็นอยู่เหมาะสม วัดจึงเป็นศูนย์รวมจิตใจของชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์จึงเข้าใจความทุกข์ยากและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับชุมชน พระสงฆ์จึงร่วมแรงร่วมใจกันในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน (Phra Udomsittinayok (Kumphol Kunungkaro), 2017)

ในสังคมปัจจุบันวัดจึงถูกลดบทบาทความเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาชุมชนน้อยลง เนื่องจากภาครัฐมีบทบาทในพัฒนาโดยตรง ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างเศรษฐกิจทางด้านเศรษฐกิจ (Economic Growth) ตามหลักทฤษฎีนิยม ก่อให้เกิดความทุกข์แก่ประชาชนในชุมชนของประเทศไทยหลายประการ กล่าวคือ ความ อยู่ดีธรรมทางเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำทางสังคม ปัญหาความไม่มั่นคงทางสังคม ความเจ็บปวดทางสังคม และการขาดความสุข การทุจริตคอร์รัปชั่น ความไร้ซึ่งความยั่งยืน จากความสำเร็จของการพัฒนาในช่วง 50 ปีที่ผ่านมาครั้นถึงพ.ศ.2540 สังคมไทยมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านวัตถุ แต่เกิดความเสื่อมทางด้านจิตใจ ขณะนี้กลายเป็นปัญหาอันใหญ่ของสังคมไทยยุคโลกภิวัตน์ ซึ่งพอสรุปเป็นข้อความสั้นๆ แต่น่าคิดอย่างยิ่งว่า "เศรษฐกิจก้าวหน้า สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน" ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม อีกทั้ง ปัญหาความ ทำให้เกิดสภาพเสื่อมโทรมทางสังคม อันเกิดจากความเสื่อมทางจิตใจชักนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรม โสเภณี โรคเอดส์ และปัญหาอื่นๆ

จังหวัดกาญจนบุรี มีความหลากหลายทางด้านเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรมประเพณีของเชื้อชาติที่อาศัยอยู่ร่วมกันทั้งไทย พม่า มอญ ปากะญอ (กะเหรี่ยง) ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 90 เป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนาในส่วนของพุทธศาสนสถานต่าง ๆ มีวัด สำนักสงฆ์ และที่พักสงฆ์ จำนวน 589 แห่ง (Buddhism in Kanchanaburi, 2017) ซึ่งแต่ละวัดมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วย ธรรมชาติและทางประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน จึงทำให้จังหวัดกาญจนบุรีมีจำนวนนักท่องเที่ยว

เดินทางมามากที่สุดในภาคตะวันตก แต่การพัฒนาวัดของพระสังฆาธิการที่จะให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธ โดยให้มีจุดเด่นที่เป็นตัวชี้วัดผลงานหรือความสำเร็จของการพัฒนาในแต่ละด้าน เช่น ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข และด้านเศรษฐกิจ ยังมีจำนวนน้อย

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี การพัฒนาวัดในแต่ละวัดได้ อันจะก่อให้เกิดผลดีแก่การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธ อีกทั้งยังสามารถเสริมสร้างศักยภาพของพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อดำเนินงานการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี

2.2 เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี

2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 26 รูป/คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 11 รูป/คน

3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักเชิงคุณภาพ ประกอบไปด้วยบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้ให้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จำนวน 26 รูป/คน

3.3 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยผู้ร่วมสนทนาได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ และมีประสบการณ์การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธ จำนวน 11 ท่าน

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่มเฉพาะ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ 1) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ 2) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้ 3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็นโดยขออนุญาต ใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ 4) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อ วิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียง และบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น และเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและ นำเสนอต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัด กาญจนบุรี เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาสภาพทั่วไปในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของ พระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า จากสภาพทั่วไปของการพัฒนา วัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย การพัฒนา วัดด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม สาธารณสุข และด้านเศรษฐกิจของชุมชน และ กระบวนการในการพัฒนาวัด ให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธ

4.2 กระบวนการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธโดยพระสังฆาธิการในจังหวัด กาญจนบุรี มีกระบวนการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธโดยพระสังฆาธิการในจังหวัด กาญจนบุรี โดยการจัดกิจกรรม ให้บริการความรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ และสร้าง เครือข่าย ในการเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมพัฒนาสังคมส่งเสริมการรักษาศีล เช่น ด้านวัฒนธรรม ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนุ่งแบบไทย หิ้วปันโต ไปวัดในวันพระ ด้านสิ่งแวดล้อม รมรีนสัปปายะ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข สนับสนุนให้ชาวบ้านมีสุขภาพแข็งแรง

กินเป็นอยู่เป็น ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมกิจกรรมการปลูกผักและผลไม้ แบ่งเขตพื้นที่ในวัดเป็นพื้นที่พุทธาวาสและสังฆาวาสให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์

4.3 รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธโดยพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลสภาพทั่วไปของการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธโดยพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี ทั้ง 5 รูปแบบดังต่อไปนี้

ด้านสังคม การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธ โดยวัดธรมงคลให้ประชาชนในชุมชนรักษาศีล 5 อย่างจริงจัง จัดโครงการปฏิบัติธรรม จัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา วัดให้บริการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ทุกหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการหมู่บ้านศีล 5 เป็นเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน

ด้านวัฒนธรรม วัดส่งเสริมให้ประชาชนแต่งชุดไทย หิ้วปิ่นโตเข้าวัด ส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมการแต่งกาย การให้บริการความรู้แก่ชุมชนในด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ส่งเสริมและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ วัดเป็นที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ และส่งเสริมการศึกษาศิลปวัฒนธรรม ร่วมกับประชาชนและหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่นและขยายสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น

ด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาวัดเป็นศูนย์กลางชุมชน สิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นสับปายะ เนื่องจากมีชุมชนและหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น ด้วยโครงการปลูกป่าเชิงอนุรักษ์ระบบนิเวศ โครงการปลูกฟื้นฟูสภาพป่าในบริเวณวัด โครงการพุทธอุทยาน เป็นการจัดสวนป่าพุทธอุทยานและสถานปฏิบัติธรรม เพื่อการเกษตรของชุมชนการแบ่งเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส

ด้านสาธารณสุข วัดสนับสนุนให้ชาวบ้านมีสุขภาพแข็งแรง กินเป็น อยู่เป็น กินผักให้รู้คุณค่า เป็นได้ทั้งอาหารและยา จัดให้ทางวัดเป็นศูนย์กลางรักษาโรคของชุมชน และให้ความรู้ด้านแพทย์แผนไทยให้คนในชุมชนได้ศึกษาและปฏิบัติได้จริง จัดสถานที่ให้บริการผู้ป่วยและผู้สนใจศึกษาสมุนไพร ส่งเสริมสุขภาพชุมชนจากวัด 5 ส. ไปสู่ชุมชน 5 ส.

ด้านเศรษฐกิจ วัดส่งเสริมประชาชนให้ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้วัดเป็นตัวอย่างใช้บริเวณพื้นที่วัดที่รกร้างว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์ มีการแบ่งส่วนปลูกพืชและผลไม้ต่างๆ เป็นการสร้างงานให้คนในชุมชน ให้คนในชุมชนมีความขยันหมั่นเพียร เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน มีความเป็นอยู่เหมาะสม

5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษา “การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี” มีประเด็นในการอภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี ดังต่อไปนี้

5.1 ด้านสังคม อภิปรายได้ว่า การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธ โดยวัดรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนรักษาศีล 5 อย่างจริงจังให้ประชาชนมีระเบียบแบบแผนในการใช้ชีวิตประจำวัน การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา วัดให้บริการส่งเสริมและพัฒนการเรียนรู้เป็นแหล่งการเรียนรู้ จากพระ จากห้องสมุดในวัดเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เช่น การมีหมู่บ้านศีล 5 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrapalat Waranyu (2015) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์” พบว่า ความเป็นไปได้ในการพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์ ต้องอาศัยองค์ประกอบ ด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านบุคลากร ด้านเทคนิค ด้านสังคม และด้านประชากรชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา

5.2 ด้านวัฒนธรรม อภิปรายได้ว่า วัดส่งเสริมให้ประชาชนจัดกิจกรรมในวันวัด เช่น ประชาชนในชุมชนรอบวัดการหิ้วปิ่นโตไปวัดในวันพระ การเผยแพร่พุทธศาสนามีการส่งเสริมและพัฒนารับรู้การประกอบพิธีกรรมตามประเพณีของมอญและจัดงานอื่นๆ เป็นแหล่งการเรียนรู้ ส่งเสริมการศึกษาศิลปวัฒนธรรมมอญอาศัยวัดเป็นศูนย์กลาง Theerachai Chutimant (2016) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า ด้านศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม นำหลักสังคหวัตถุธรรมเป็นหลักธรรมที่นำมาเพื่อการยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน มาบูรณาการเพื่อจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธจากการที่คนในชุมชนมีศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมเป็นที่ยึดเหนี่ยวและร่วมใจกันจัดกิจกรรมตามประเพณีและวันสำคัญต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา

5.3 ด้านสิ่งแวดล้อม อภิปรายได้ว่า การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนวิถีพุทธของพระสังฆาธิการในจังหวัดกาญจนบุรี จากการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์ พระสงฆ์มีบทบาทในการเทศน์ บทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เน้นการประหยัดหรือใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็นและให้คุ้มค่าที่สุด สบายะ ร่วมเย็น รื่นใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Theerachai Chutimant, (2015) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการชุมชนตามแนววิถีพุทธที่มีผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการจัดการชุมชนกับหลักพุทธธรรมในท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนช่วยกันในการ

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ สิ่งแวดล้อม ป่า เขา ต้นไม้ ต้นน้ำ ลำธาร

5.4 ด้านสาธารณสุข อภิปรายได้ว่า การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของพระสังฆาธิการ ในจังหวัดกาญจนบุรี โดยวัดสนับสนุนให้ชาวบ้านมีสุขภาพแข็งแรง กินเป็น อยู่เป็น จัดให้ทางวัดเป็น ศูนย์กลางรักษาโรคของชุมชน และให้ความรู้ด้านแพทย์แผนไทยให้คนในชุมชนได้ศึกษาและปฏิบัติ ได้จริง ซึ่งได้จัดสถานที่ให้บริการผู้ป่วยและผู้สนใจศึกษาสมุนไพร ปฏิบัติธรรมบำบัต สวณอนุรักษ์ สมุนไพร แหล่งผลิตยาสมุนไพรแผนโบราณ แหล่งการเรียนรู้วิถีการเก็บสมุนไพร การปรุงยา สมุนไพร และการใช้ยาสมุนไพร แหล่งการเรียนรู้ชุมชน การทำเครื่องสำอางสมุนไพร เช่น สบู่ ครีม ชีร์ม และอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrapalat Waranyu (2015) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์” พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์ ต้องอาศัยองค์ประกอบ ด้านกฎหมาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านบุคลากร ด้านเทคนิค ด้านสังคม และด้านประชากรชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา มีกลุ่มกัลยาณมิตร คัดถูก คือ การสร้างภาคีเครือข่าย ในการทำงานให้เหมาะสมและเอื้อ ประโยชน์ต่อกันระหว่างวัดกับชุมชน และระหว่างวัดกับองค์กรต่างๆ

5.5 ด้านเศรษฐกิจ อภิปรายได้ว่า วัดใช้บริเวณวัดที่รกร้างว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์ มีการแบ่งส่วนปลูกพืชและผลไม้ต่างๆ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เช่นชุมชนมีความขยันหมั่นเพียรมีกัลยาณมิตรมีความเป็นอยู่เหมาะสมปลูก ต้นไม้ จากการปลูกพืชผลไม้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของวัด นอกจากได้สร้างงานให้แก่ คนในชุมชนแล้ว ยังให้ความรู้ด้านการเพาะปลูกพืชผลไม้ให้คนในชุมชนได้ไปปลูกในพื้นที่ว่างเปล่า เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว และผลผลิตจากเกษตรทำให้เกิดรายได้ให้แก่วัดและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Duangphon Somsamai (2008) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 : กรณศึกษา อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัด อุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า หลังจากการนำรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตไปใช้ ประชาชนมี หลักธรรม 4 ด้านเพิ่มขึ้น คือ ขยันหา รักษาทรัพย์ คบคนดีเป็นมิตร และใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ด้านสังคม วัดควรจัดกรรมทางพระพุทธศาสนา ให้บริการและส่งเสริมการเรียนรู้ ทางพระพุทธศาสนา เป็นแหล่งศึกษาพระธรรม

2) ด้านวัฒนธรรม วัดส่งเสริมให้ประชาชนแต่งชุดไทย หิ้วปิ่นโตเข้าวัด ให้บริการความรู้ การศึกษาศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นแก่

3) ด้านสิ่งแวดล้อม วัดส่งเสริมและสนับสนุน โครงการพุทธอุทยาน โครงการปลูกป่าเชิง อนุรักษ์ระบบนิเวศ โครงการปลูกฟื้นฟูสภาพป่าในบริเวณวัด

4) ด้านสาธารณสุข วัดสนับสนุนให้ชาวบ้านมีสุขภาพแข็งแรง กินเป็น อยู่เป็น จัดให้ทาง วัดเป็นศูนย์กลางรักษาโรคของชุมชน

5) ด้านเศรษฐกิจ วัดส่งเสริมการเลี้ยงชีพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และใช้ บริเวณวัดที่เกิดประโยชน์

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ด้านสังคม วัดรณรงค์ให้ประชาชนในชุมชนรักษาศีล 5 อย่างจริงจัง จัดกิจกรรม ทางพระพุทธศาสนาวัดโครงการปฏิบัติธรรม เสริมสร้างครอบครัวอบอุ่น และเพิ่มประสิทธิภาพใน การทำงาน

2) ด้านวัฒนธรรม วัดส่งเสริมให้ประชาชนแต่งชุดไทย หิ้วปิ่นโตเข้าวัด

3) ด้านสิ่งแวดล้อม รณรงค์ชุมชนสัปปายะ จัดกิจกรรมให้ชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ในโครงการพุทธอุทยาน โครงการปลูกป่าเชิงอนุรักษ์ระบบนิเวศ โครงการปลูกฟื้นฟูสภาพป่าใน บริเวณวัด และการแบ่งเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส

4) ด้านสาธารณสุข วัดสนับสนุนให้ชาวบ้านมีสุขภาพแข็งแรง กินเป็น อยู่เป็น จัดให้ ทางวัดเป็นศูนย์กลางรักษาโรคของชุมชน และให้ความรู้ด้านแพทย์แผนไทยให้คนในชุมชนได้ศึกษา และปฏิบัติได้จริง จัดกิจกรรมวัด 5 ส. ไปสู่ชุมชน 5 ส.

5) ด้านเศรษฐกิจ วัดยึดหลักหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ใช้บริเวณวัดที่รกร้างว่างเปล่าให้เกิดประโยชน์ มีการแบ่งส่วนปลูกพืชและผลไม้ต่างๆ สร้างงานให้แก่คนในชุมชน เพื่อ สร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว

6.3 ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษารูปแบบการบริการสังคมเชิงรุกของวัดต่อสังคมไทย

2) ศึกษาการบริหารจัดการชุมชนสัปปายะ จากวัด 5 ส. สู่ชุมชน 5 ส.

3) ศึกษารูปแบบการกินเป็นอยู่เป็น การกินอาหารให้มีคุณค่า กินผักให้เป็นยา รักษาโรคได้

4) ศึกษาพื้นที่ในวัดที่สามารถให้ชุมชนทำประโยชน์ ปลูกผัก ปลูกผลไม้ สร้างรายได้แก่ วัดและชุมชน

References

- Anuwat Krasang. (2017). Servant Leadership Theory: The Management Direction of the Organization in Future. *Journal of MCU Social Science Review*, 6 (4), 112-126.
- Buddhism in Kanchanaburi. (2017). Summary Report of Monks and Novices in Kanchanaburi Fiscal Year 2017.
- Duangphon Somsamai. (2008, September – December) Sustainable Quality of Life Development through Dhiddhadhammikathaprayote 4: A Case Study of Muang Sam Sib District, Ubon Ratchathani Province. *SDU Research Journal Humanities and Social Sciences*, 4(3), 408.
- Phra Udomsittinayok (Kumphol Kunungkaro). (2017). The Effectiveness Management of Meditation Center. *Journal of MCU Social Science Review*, 6 (2), 1-16.
- Phrapalat Waranyu. (2015). *The Development of Measurement Management as a Community Center in the Globalization Era* (Doctor of Thesis). Graduateschool: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Theerachai Chutimant. (2016) *A Model of Community Management According to Buddhist Method Impacting Local Development Of Local Administrative Organization Development* (Doctor of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkorn-Rajavidyalaya University.

รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติ

ธรรมแผนกบาลีในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14

A MODEL OF ADMINISTRATION FOR EXCELLENCE OF PARIYATTIDHAMMA

SCHOOLS AT SANGHA ADMINISTRATION, REGION 14

พระครูโกศลธรรมานุสิฐ (ประสิทธิ์ อโสโก)* พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงโร)**

สุรพล สุยะพรหม***

Phrakhrukosondhammanusit (Prasit Asoko, Phra Udomsittinayok (Kamphol Kuṅṅāṅkāro), Surapon Suyaprom.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติ แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติ แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14

ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 ท่าน และการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา และการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการวิจัยแบบสำรวจกับผู้บริหาร ครู และนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 265 รูป เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.981 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

* Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพทั่วไปในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า ในบางสำนัก สามารถจัดหาทุนเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานการศึกษาได้ โดยการรับบริจาค และมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา มีการสรรหา คัดเลือก พัฒนา ครูสอน และให้กำลังใจแก่บุคลากรภายใน และมีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่ครูผู้สอน และนักเรียน จัดอาคารสถานที่ที่มีความเหมาะสม มีอุปกรณ์ครุภัณฑ์ ที่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน ในบางสำนัก ครูผู้สอนยังใช้วิธีการสอนแบบเดิมๆ ไม่สามารถผลิตสื่อ หรืออธิบายให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาของหลักสูตร มีงบประมาณในการบริหารอย่างจำกัด ไม่เพียงพอต่อการบริหารดูแล ทั้งไม่มีการจัดทำบัญชีการเงิน ครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถจริง ๆ มีจำนวนน้อยลง ไม่กระตือรือร้น ทั้งยังมีจำนวนนักเรียนที่น้อยลง และบรรยากาศการเรียนการสอน และอาคารสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน

2. องค์ประกอบในการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติ แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 พบว่า 1) กำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ พันธกิจ วางนโยบาย และกำหนดงบประมาณในการจัดการศึกษาแต่ละปี 2) ได้จัดหาทรัพยากร รับบริจาค สร้างครูสอน ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ พัฒนาศักยภาพความสามารถของครูผู้สอนที่มีอยู่ 3) กำหนดแรงจูงใจ พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียน มอบสิ่งตอบแทนให้บุคลากร 4) การบริหารงานดี ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การตรวจสอบ และการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

3. รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 พบว่า 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ คือ ใฝ่ใจจัดทำแผนพัฒนางานด้านวิชาการ จัดครูสอน และตารางเรียน หมั่นส่งเสริมให้ครูสอนผลิตสื่อการสอนให้เข้าใจง่ายขึ้น เอาจิตฝักใฝ่ ตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอนเป็นประจำ ใคร่ครวญ ตรวจสอบ และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ คือ มีความต้องการที่จะสำรวจค่าใช้จ่าย วางแผนการทางงบประมาณประจำปี เพียรสรรหาแหล่งงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงาน ใส่ใจจัดสรรงบประมาณอย่างทั่วถึง ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า ตรวจสอบบัญชีสรุปรายรับรายจ่ายงบประมาณการศึกษาประจำปี 3) ด้านการบริหารงานบุคคล คือ ตั้งใจที่จะสรรหาคัดเลือกแต่งตั้งครูสอน หมั่นให้กำลังใจ พัฒนาครูผู้สอน และนักเรียน เอาใจใส่กำกับ และติดตามผลการสอนของครูผู้สอน พิจารณากำหนดค่าตอบแทน และสร้างแรงจูงใจเพื่อรักษาไว้ซึ่งบุคลากร 4) ด้านการบริหารทั่วไป คือ มีใจรักในการวางแผนบริหารงาน ออกแบบระบบงานธุรการ หมั่นดูแลสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และอุปกรณ์ทางการศึกษาให้พร้อมใช้งาน

ไต่ตรองหาวิธีพัฒนาเครือข่ายข้อมูล ประชาสัมพันธ์งานการศึกษา พิจารณากำหนดทิศทางการบริหาร และพัฒนาสำนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : รูปแบบ, การบริหารจัดการ, สำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี

ABSTRACT

The Objectives of this research were: 1. to Study general administration context of Phrapariyattidhamma schools, Pali division, at Sangha administration, region 14, 2. to study administrative components for excellence of Phrapariyattidhamma schools, Pali section, at Sangha administration, region 14, and 3. to propose an administrative model for excellence of Phrapariyattidhamma schools, Pali section, at Sangha administration, region 14,

Methodology was the mixed methods research: The qualitative research collected data from 18 key informants by in-depth-interviewing and 10 participants in focus group discussion and data analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research collected data by questionnaires with reliability coefficient of 0.981 from a sample of 265 persons who were administrators, teachers and students at Phrapariyattidhamma schools, Pali section and data were analyzed by descriptive statistics; frequency, percentile, mean and standard deviation.

Findings were as follows:

1. The general administrative context of Phrapariyattidhamma schools, Pali division, at Sangha administration, region 14, by overall were at the high level and each aspects of administration were that academic administration was at the middle level, the budget, personnel and general administration were at the high level and accordingly. Data from in-depth-interviewing revealed that some schools were able to find the budget to run the school activities from various donations and set up fund for education. There was recruitment, selection, development to enhance the morale of teachers and internal personnel and students by providing appropriate facilities with equipment and welfares. Some schools, teachers still used old method of teaching; there was not new teaching media to arouse students' interest. There were not enough budgets to run the schools effectively and no financial account. Teachers with

appropriate knowledge were limited, not energetic students reduced. Learning atmosphere and school buildings were not attractive to learning.

2. Administrative components for excellence of Phrapariyattidhamma schools, Pali division, at Sangha administration, region 14, were that; 1) direction, vision, mission, policy and budgets were set for educational administration annually, 2) using the available resources to develop teachers' competency, 3) using resources from donations to develop teachers, the schools resources, network creation for students recruitment, 4) setting up motivations by improving schools and facilities to create good atmosphere to teaching and learn, giving awards to students and 5) administrative factors consist of planning, organizing, checking and problems solving.

3. An administrative model for excellence of Phrapariyattidhamma schools, Pali division, at Sangha administration, region 14, integrated with Ittipadha 4 were that 1) academic administration; paying attention to assign teachers to class according time table diligent to teach and produce teaching media for easy understanding attention to quality of teaching and learning examination, checking and instruction development 2) budget administration, budget auditing, annual budget planning, effort to find new source of budget for administration, attention to budget allocation and budget summary for education each fiscal year, 3) personnel administration; attention to recruit teachers then develop, teachers and students spiritual uplifting, attention to teaching and learning, allocation of appropriate compensation, motivation personnel to remain with the schools, 4) general administration: planning to design the work flow process, attention to environment, buildings and educational media being ready to use creating network for educational publicity and school development effectively

Keyword: Administration, Phrapariyattidhamma Schools, Pali Division.

1. บทนำ

ภาษาบาลี หรือภาษามาคธีโบราณ เป็นภาษาที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงใช้ในการประดิษฐานศาสนธรรมคำสอนที่พระองค์ได้ตรัสแก่พุทธบริษัท 4 ตลอดจนพระชนมชีพ นับตั้งแต่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี ถึงสาละวันทนิยาน เมืองกุสินารา แม้พระอรหันต์สาวกก็ได้สืบทอดคำสอนของพระพุทธองค์ที่เราเรียกกันว่า “พระพุทธศาสนา” ด้วยภาษาบาลีมาจนถึงปัจจุบันนี้ (Somdetphramaharatchamang kalachan, 2013, p.7) ภาษามาคธีจึงได้รับเกียรติและได้รับการยกย่องว่า (Phrathemmethachan,1962) 1. เป็นภาษาอันเป็นโวหารของพระพุทธเจ้า (สัมพุทธโวหารภาษา) 2. เป็นภาษาอันเป็นโวหารของพระอรหันต์ (อรหันต์โวหารภาษา) 3. เป็นภาษาที่ใช้บันทึกสภาวะธรรม (ยถาภูตวจนะโวหารภาษา) 4. เป็นภาษาที่รักษาพระพุทธวจนะ (ปาฐกภาษา) นอกจากนี้ นักไวยากรณ์บาลียังได้กล่าวถึงความสำคัญภาษาบาลีไว้ดังนี้ 1) มูลภาษา คือ ภาษาหลักหรือภาษาดั้งเดิมของเสฏฐบุคค 4 จำพวกคือ อาทิกปิยบุคคล พรหม อัสสุตาลาปบุคคล และพระสัมมาสัมพุทธเจ้า 2) ต้นติภาษา คือ ภาษาที่มีแบบแผนมีกฎไวยากรณ์ดี 3) สกานิรุตติ คือ ภาษาที่พระพุทธเจ้าตรัสและเป็นภาษาหลักในการประกาศ 4) อุตตมภาษา คือ ภาษาชั้นสูง (Anuwat Krasang,2017).

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนกระทั่งปัจจุบัน ล้วนต้องใช้ภาษาบาลี นอกจากนี้ยังเป็นภาษาที่ชนชาวชมพูทวีปในสมัยพุทธกาลนิยมใช้กันทั่วไป เป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนาในสมัยนั้น หลังจากพระพุทธองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน พระสงฆ์สาวกจึงได้ประชุมกันทำสังคายนาพระธรรมวินัย เพื่อรวบรวมประมวลคำสั่งสอนของพระองค์ไว้เป็นหมวดหมู่ 3 หมวด ที่เรียกกันว่า “พระไตรปิฎก” จำแนกออกเป็น 84,000 พระธรรมขันธ์ โดยในระยะแรกได้มีการถ่ายทอดกันด้วยวิธีที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” หรือการท่องจำด้วยปาก ต่อมาจนกระทั่งการทำสังคายนาครั้งที่ 5 จึงได้มีการจดบันทึกแยกเนื้อหาจดบันทึกพระสูตรต่าง ๆ ลงในใบลาน พระไตรปิฎกจึงถือว่าเป็นคัมภีร์สำคัญของพระพุทธศาสนา จะเห็นได้ว่าพระไตรปิฎกแต่เดิมเป็นภาษาบาลี เป็นภาษาที่พระสงฆ์ผู้เป็นพุทธสาวกได้ทำการสังคายนารวบรวมไว้ เป็นภาษาที่รองรับพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า (Surapon Suyaprom,2016). ภาษาบาลีจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าทรงเลือกใช้เทศนาโปรดเวไนยสัตว์ให้ได้บรรลุมรรคผลและนิพพาน และเป็นภาษาที่พระอรหันต์ทั้งหลายใช้ทรงจำเพื่อถ่ายทอดพระพุทธวจนะ ดังพระบาลีที่ว่า พุทธวจน ปาเลตติ ปาลี (ภาษา) อันว่าภาษาใด ย่อมรักษาไว้ซึ่งพระพุทธวจนะ เพราะเหตุนี้ อันว่าภาษานั้นชื่อว่าปาลี ด้วยเหตุที่ภาษาบาลีเป็นภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธวจนะ ทำให้สำนัก

เรียนและสำนักศาสนศึกษาต่าง ๆ พยายามที่จะชี้แจงไว้ซึ่งการจัดการเรียนการสอน พระปริยัติธรรม แผนกบาลีไว้ให้มากที่สุด (Surachet thongmaen, 2005)

จากความสำคัญ และปัญหา การจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัย มีความสนใจที่จะศึกษาถึง “รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14” เพื่อที่จะทำการศึกษาปัญหา เพื่อเป็นแนวทางในการใช้แก้ปัญหา และนำมาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 ให้มีคุณภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้นในภายหน้า

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14

2.2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบในการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14

2.3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14” นี้ ใช้ระบบวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 18 ท่าน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 10 ท่าน และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research)

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล กับพระภิกษุสามเณร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 265 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด จำนวน 265 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด นำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ตาม

วัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็นโดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสม และนำเสนอต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ ในบางสำนักครูผู้สอนได้ผลิตหลักสูตรสำหรับนักเรียนเอง อธิบายเนื้อหาให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น ด้านการบริหารงบประมาณ สามารถจัดหาทุนเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงานการศึกษาได้ โดยการรับบริจาคจากพุทธศาสนิกชน และมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาของสำนักเรียนเอง ด้านการบริหารงานบุคคล มีการพัฒนาบุคลากร มีการสรรหา หรือคัดเลือกครูสอนที่มีความรู้ และมีคุณภาพ และให้กำลังใจแก่บุคลากร ภายใน และด้านการบริหารทั่วไป มีการจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่ครูผู้สอน และนักเรียน มีการจัดอาคารสถานที่ที่มีความเหมาะสม มีอุปกรณ์ครุภัณฑ์ ที่เพียงพอสำหรับการปฏิบัติงาน จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปาน เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารดูแลรักษาพยาบาลแก่ผู้เรียน เป็นธุระในการนำไปส่งโรงพยาบาล และช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล อยู่ในระดับมาก รองลงมาผู้บริหารดูแลเรื่องอาหารบริโภค มีบริการเครื่องดื่ม ให้แก่ผู้เรียน อย่างเพียงพอ อยู่ในระดับมาก และผู้บริหารสรรหา คัดเลือกครูผู้สอนที่ดี มีคุณภาพมาสอน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

4.2 องค์ประกอบในการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติ แผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 พบว่า 1) การกำหนดทิศทาง หรือเป้าหมายการบริหารจัดการสำนักเรียน การกำหนดทิศทาง หรือเป้าหมายการบริหารจัดการสำนักเรียน เป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสำนักเรียน ที่จะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วางนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา และกำหนดงบประมาณในการจัดการศึกษาแต่ละปี อย่างเป็นระบบ เช่น ค่าอุปกรณ์การศึกษา ค่าวิทยากรสอน และรางวัลตอบแทนแก่ผู้สอบผ่านแต่ละปี 2) ใช้ทรัพยากรอย่างพอเพียงและคุ้มค่า งบประมาณที่ใช้ในการบริหารจัดการสำนักเรียน ส่วนใหญ่ใช้วิธีรับบริจาคจากพุทธศาสนิกชนผู้มีศรัทธา ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพความสามารถของครูผู้สอนที่มีอยู่ ช่อมแซมบำรุงอาคารสถานที่ และครุภัณฑ์ทางการศึกษาให้พร้อมใช้งานอยู่ตลอดเวลา ใช้งบประมาณอย่างจำเป็นโดยแบ่งลำดับความสำคัญของการใช้งบประมาณ 3) สร้างแรงจูงใจให้

บุคลากร การสร้างแรงจูงใจถือเป็นส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาพระบาลี ซึ่งผู้บริหารจะต้องทำการสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้ใต้ปกครองด้วยการพัฒนาด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน เช่น จัดสถานที่อาคารเรียนให้เป็นเอกเทศ มีห้องเรียน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียน ด้านสิ่งตอบแทน เช่น จัดถวายนิตยภัตประจำเดือนแก่ครูผู้สอน และจัดกิจนิมนต์ให้แก่นักเรียนตามความเหมาะสม เป็นต้น 4) บริหารจัดการเป็นระบบมีประสิทธิภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ได้ว่าการบริหารสำนักเรียนต้องอาศัยปัจจัยการบริหารงานสำนักเรียน พระปริยัติธรรมแผนกบาลี มีองค์ประกอบ 4 อย่าง ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การตรวจสอบ และการแก้ไขปัญหา คือ การวางแผน เพื่อให้ทราบเป้าหมาย เป็นเครื่องชี้ทาง (Busakorn Watthanabut, 2016) และสร้างความตั้งใจอย่างแท้จริงที่จะบริหารจัดการสำนักเรียน รวบรวมข้อมูล องค์ความรู้ศึกษา SWOT กำหนดเป้าหมายในแต่ละปีการศึกษา การจัดองค์กร : จัดผังการบริหารอย่างชัดเจน การจัดองค์กรที่ดี โดยการกำหนดขอบเขต ความรับผิดชอบ และอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน การตรวจสอบ : ผู้บริหารจะต้องมีแนวทางการ และเครื่องมือในการตรวจสอบการทำงานของผู้ใต้ปกครองอย่างเป็นระบบ การแก้ไขปัญหา : จัดการประชุมประจำสัปดาห์ หรือประจำเดือนเพื่อรับทราบข้อปัญหา

4.3 รูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศของสำนักเรียนพระปริยัติแผนกบาลี ในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 พบว่า รูปแบบที่ 1 การบริหารจัดการด้านการบริหารงานวิชาการ กำหนดหลักสูตรการเรียนการสอนตามหลักสูตรของแม่กองบาลีสนามหลวง จัดตารางเรียน ตารางสอนให้คณาจารย์และนักเรียนตามความเหมาะสม ส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่ นักเรียน การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เข้ากับรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ฉันทะ มีความใส่ใจจัดทำแผนพัฒนางานด้านวิชาการ จัดครูสอน และตารางเรียนในแต่ละชั้น ของแต่ละปีอย่างเหมาะสม วิริยะ หมั่นส่งเสริมให้ ครูสอนผลิตหลักสูตร สื่อ และวิธีการสอน อธิบายเนื้อหาให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น จิตตะ เอาจิตฝึกฝน ตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอนแต่ละชั้นเป็นประจำ วิมังสา พิจารณาใคร่ครวญ มีระบบตรวจสอบคุณภาพแก้ไข พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบที่ 2 การบริหารจัดการด้านการบริหารงบประมาณ ต้องมีการสำรวจค่าใช้จ่ายประจำปี แล่งเงินทุน สรรหาแหล่งงบประมาณจากที่ต่าง ๆ จัดสรรงบประมาณอย่างทั่วถึง การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เข้ากับรูปแบบการบริหารงบประมาณ ฉันทะ มีความต้องการที่จะสำรวจค่าใช้จ่ายหลักประจำปี วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสำนักเรียน วางแผนการใช้งบประมาณประจำปี วิริยะ เพียรสรรหาแหล่งงบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการบริหารงาน ประสานและรวบรวม

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งทรัพยากรที่สนับสนุนการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐ เอกชน จิตตะ ใสใจ จัดสรรงบประมาณอย่างทั่วถึง สำรวจความต้องการของผู้เรียน และใช้งบประมาณที่มีให้คุ้มค่าครบวงจร วิมังสา ตรวจสอบ จัดทำบัญชีสรุปรายรับรายจ่ายงบประมาณการศึกษาประจำปี ทำแผนการตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายเงิน ทั้งเงินงบประมาณ และเงินนอกงบประมาณ ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ แผนการใช้งบประมาณรายไตรมาส และวางแผนในการใช้งบประมาณปี

รูปแบบที่ 3 การบริหารจัดการด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารมีหน้าที่สรรหาคัดเลือกบุคลากร และแต่งตั้งครูผู้สอนในแต่ละชั้น จ่ายค่าตอบแทนอย่างเหมาะสม พัฒนาครูผู้สอน และรักษาไว้ซึ่งครูผู้สอน การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เข้ากับรูปแบบการบริหารงานบุคคล ฉันทะ ผู้บริหารมีความตั้งใจที่จะสรรหา คัดเลือกครูผู้สอน บุคลากร และนักเรียนในแต่ละปี วิริยะ หมั่นให้กำลังใจ พัฒนาครูผู้สอน และนักเรียน ให้ได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น มีการพัฒนาครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง และเหมาะสม จิตตะ เอาใจใส่ในการถ่ายทอดนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน กำกับและติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด วิมังสา พิจารณากำหนดค่าตอบแทน และสร้างแรงจูงใจ ให้แก่ครูและนักเรียน มีการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่อย่างเหมาะสม

รูปแบบที่ 4 การบริหารจัดการด้านการบริหารทั่วไป ในการบริหารจัดการผู้บริหารมีหน้าที่วางแผนการบริหารงานการศึกษา การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน จัดดำเนินงานธุรการ ดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม พัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ จัดให้มีการประชาสัมพันธ์งานการศึกษา และส่งเสริม สนับสนุนประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา การประยุกต์หลักอิทธิบาท 4 เข้ากับรูปแบบการบริหารทั่วไป ฉันทะ มีใจรักในการประชาสัมพันธ์ วางแผนการบริหารงานการศึกษา ออกแบบระบบงานธุรการลดขั้นตอนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ วิริยะ หมั่นดูแลสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ และอุปกรณ์ทางการศึกษาให้พร้อมใช้งาน จัดสถานที่พักอย่างเหมาะสมเพียงพอ เป็นเอกเทศ จิตตะ ได้รื้อรองหาวิธีพัฒนาเครือข่ายข้อมูล ประสานงาน กับชุมชน หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นๆ วิมังสา พิจารณากำหนดทิศทางการบริหาร และพัฒนาสำนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 รูปแบบการบริหารจัดการด้านการบริหารงานวิชาการ ต้องมีการกำหนดใช้หลักสูตร บาลีสนามหลวงที่แม่กองบาลีสนามหลวงกำหนดไว้ จัดตารางเวลาการเรียนตารางสอน ส่งเสริมกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่แก่นักเรียน พัฒนาสื่อ เอกสาร การเรียนการสอน และเทคนิคการสอน

แบบใหม่ พัฒนาระบบการสอบวัดผลการศึกษา เช่น การทดสอบก่อนเรียน หลังเรียน และพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีระบบตรวจสอบคุณภาพการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrametithammalangarn, (2014) ที่ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามทรงศนะของผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณี วัดจองคำ จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ เชิงคุณภาพ : โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี วัดจองคำ จังหวัดลำปาง ได้มีการบริหารวิชาการ ใช้หลักสูตรบาลีสันามหลวงที่กำหนดไว้ตั้งแต่ระดับชั้นบาลีไวยากรณ์ จนถึงประโยค ป.ธ.9 เวลาสอนและเวลาเรียน ภาคปกติแบ่งเป็น 2 ช่วงคือ ภาคเช้า และภาคบ่าย ส่วนภาคพิเศษคือก่อนสอบบาลีสันามหลวง แบ่งเป็น 3 ช่วงคือ ภาคเช้า - ภาคบ่าย และภาคค่ำ การวัดผลและประเมินผลทางโรงเรียนมีการวัดผลและประเมินผลตามขั้นตอนของหลักสูตร เช่น มีวิธีการทดสอบทุกสัปดาห์ (วันศุกร์) เพื่อพิจารณาผลการเรียนของนักเรียนและการสอนของครู มีการอบรมบาลีก่อนสอบสันามหลวง และจัดพิมพ์เป็นเอกสารเพิ่มเติมเพื่อความสะดวกแก่นักเรียนและเป็นของสำนักเรียน ส่วนงานแนะแนวและสารสนเทศ มีการแนะแนวการศึกษาแก่นักเรียนเป็นประจำทุกวัน เช่น เวลาทำวัตรสวดมนต์และนอกเวลาเรียน และยังมีการจัดพิมพ์หนังสือเพื่อแจกในงานฉลองเปริยญธรรมของโรงเรียนฯ ทุกปี

5.2 รูปแบบการบริหารจัดการด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารงบประมาณที่ดีและเพียงพอเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารสำนักเรียนให้สามารถมุ่งสู่ความเป็นเลิศได้ โดยดำเนินการสำรวจค่าใช้จ่ายประจำปี แหล่งเงินทุน สรรหาแหล่งงบประมาณจากที่ต่าง ๆ จัดสรรงบประมาณอย่างทั่วถึง ใช้จ่ายงบประมาณที่คุ้มค่า จัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย และการตรวจสอบจากภายนอกในการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากร และสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ดีแก่ผู้เรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pinsuda Siritrangsri, (2013) ที่ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัย พบว่า ด้านงบประมาณในด้านงบประมาณในการจัดสรรเพื่อการศึกษา ขาดความเป็นเอกภาพในเชิงปฏิบัติ ขาดความยืดหยุ่นในการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษาแต่ละพื้นที่อย่างแท้จริง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์และระเบียบบังคับทางการเงินจากหน่วยงานต้น

5.3 รูปแบบการบริหารจัดการด้านการบริหารงานบุคคล การสรรหาครูผู้สอน คัดเลือกครูผู้สอน แต่งตั้งครูผู้สอน จ่ายค่าตอบแทนครูผู้สอน พัฒนาครูผู้สอน และรักษาไว้ซึ่งครูผู้สอน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Somchai Mitri, (2010) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาของพระสงฆ์ใน

ประเทศไทย : กรณีศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี” ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีในปัจจุบัน มีรูปแบบและพื้นฐานการจัดการศึกษามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 คือ เป็นการศึกษาที่เน้นการสอบวัดผลความรู้ หรือที่เรียกว่าสอบบาลีสนามหลวงเป็นหลัก โดยมีแม่กองบาลีสนามหลวงเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดสอบพร้อมกันทั่วประเทศ ส่วนการเรียนการสอนนั้นจะอยู่ที่ผู้เรียนหรือแต่ละสำนักเรียนจะดำเนินการโดยมีเจ้าสำนักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการทั้งการเรียนการสอน การจัดการเรื่องสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน ครูผู้สอน ตลอดจนถึงงบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งโดยภาพรวมแล้วระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลียังมีความเหมาะสมในระดับปานกลางและกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 83 เห็นด้วยที่จะให้มีการปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี 4. รูปแบบการบริหารจัดการด้านการบริหารทั่วไป สภาพแวดล้อมของสถานที่จัดการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยในการดำเนินการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงเป็นประการแรกของการบริหารจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี เพราะจะต้องมีแผนในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการเรียนการสอนของสำนักเรียนให้เป็นที่รู้จักสู่สาธารณะ รวมถึงการจัดการสภาพแวดล้อมภายในของสำนักเรียน ได้แก่ วางแผนการบริหารงานการศึกษา การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน ดำเนินงานธุรการ ดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม พัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ประชาสัมพันธ์งานการศึกษา และส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ด้านการบริหารงานวิชาการ แม่กองบาลีสนามหลวงควรมีการปรับปรุงหลักสูตรสำนวน ในการแปลในระดับชั้นเปรียญตรีให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย เพื่อพัฒนางานวิชาการของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีมาตรฐานเดียวกัน

2) ด้านการบริหารงบประมาณ ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายสนับสนุนงบประมาณในการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี อย่างชัดเจนและเพียงพอ

3) ด้านการบริหารงานบุคคล คณะสงฆ์ควรมีนโยบายในการสรรหา พัฒนา และกระจายบุคลากรทางการศึกษาซึ่งหมายถึงพระภิกษุสามเณร ทั้งนักเรียนและครูสอน

4) ด้านการบริหารทั่วไป ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน ควรมีการวางแผนการจัดการศึกษาแผนกบาลี ทั้งระยะสั้นและระยะยาว มีเป้าหมายชัดเจนตาม กฎระเบียบของสำนักเรียน เป็นต้น

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ด้านการบริหารงานวิชาการ แม่กองบาลีสนามหลวงควรมีการสัมมนาเชิงวิชาการ ตั้งคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตร จัดเวลาสำนวนแปลในระดับชั้นเปรียญตรีให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่าย พัฒนาหลักสูตรของการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีให้มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

2) ด้านการบริหารงบประมาณ ภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนาการศึกษาของคณะสงฆ์โดยจัดสรรงบประมาณในการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ให้เพียงพอ

3) ด้านการบริหารงานบุคคล คณะสงฆ์ควรมีการจัดอบรมพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ครูสอน อบรม สัมมนาเชิงวิชาการ ไปศึกษาดูงานในสถานที่ปฏิบัติงานจริง มีการจัดฝึกอบรมสัมมนา เชิงวิชาการ และสนับสนุนทุนทรัพย์ เพื่อให้อาจารย์มีความรู้ในการพัฒนาตนเอง

4) ด้านการบริหารทั่วไป ผู้บริหารหรือเจ้าสำนักเรียน อาจารย์ และบุคลากรเจ้าหน้าที่ ประชุมเพื่อรับทราบนโยบายการวางแผนการจัดการศึกษาแผนกบาลี ทั้งระยะสั้นและระยะยาวแล้ว จัดการเรียนการสอนให้ไปในแนวทางเดียวกัน รวมถึงนักเรียนจะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนตาม กฎระเบียบของสำนักเรียนที่ได้ตั้งไว้อย่างเคร่งครัด เพื่อให้สำนักเรียนดำเนินกิจการอย่างมีประสิทธิภาพ

6.3 ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษารูปแบบการบริหารทางวิชาการของสำนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีอื่น ๆ หรือในเขตการปกครองคณะสงฆ์อื่นๆ ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่เป็นเลิศ

2) ศึกษาเกี่ยวกับนโยบายและการบริหารจัดการด้านงบประมาณในการจัดการศึกษา พระปริยัติธรรมแผนกบาลีเป็นการเฉพาะ เพื่อนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในการจัดสรรงบประมาณ สนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีอย่างเพียงพอ

3) ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบในการพัฒนาบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติ ธรรมแผนกบาลี เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาบุคลากรทางด้านบาลีให้มีความรู้ความสามารถใน ระดับสูง

4) ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการวัดที่มีการดำเนินการจัดการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ในเขตการปกครองคณะสงฆ์อื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบทางการบริหารว่ามีความเหมือน หรือแตกต่างจากการวิจัยครั้งนี้หรือไม่

References

- Anuwat Krasang. (2017). Comparison Education Management of Monks in Kengtung (Myanmar) With Monks in Thailand. *Nakhon Lampang Buddhist Colleges Journal*. 6 (2), 188-198.
- Bunchom Srisaart. (1998). *Statistical Methods for Research 1*. Bangkok: Suviriyasarn, Ministry of Education. (1998). *Development of The Pali Canonical Education Management Model*. Bangkok: Department Of Religious Affairs.
- Buaskorn Watthanabut. (2016). Happy Management Though Kingdom of Bhutan. *Journal of MCU Social Science Review*, 5 (1), 393-404.
- Phra Prasert Thilao. (2016). Forwarding by Buddhist Integration Human Capital Development to High Performance Organization of Higher Education Institute of Thai Sangha. *Journal of MCU Social Science Review*, 5 (1), 71-84.
- Phra Udomsittinayok (Kumphol Kunungkaro. (2017). The Effectiveness Management of Meditation Center . *Journal of MCU Social Science Review*, 6 (2), 1-16.
- Phramaha Amnat Phawattano. (2013). *The Development of Buddhist Scripture Education*. (Doctor of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrametithammalongkorn. (2004). *The Study of the Potential of Educational Management in the Pali School of Pali, According to the Management Perspectives Teachers and Students: Case Study of Wat Lampang* (Research Report). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus.
- Phratepmethachan. (1961). *The Buddha Taught Grammar, Pali Grammar*. Phranakhon: Prayoonwong Printing House .

- Pinsuda Siritrangsi. (2013). *The Basic School Management Model* (Research Report). Secretariat of the Council of Education.
- Robert V. Krejcie and Eayle W. Morgan. (1970). *Education and Psychological Measurement*. New York : Minnisota University.
- Somchai Maitree. (2010). *The Study of Buddhist Monks in Thailand: A Case Study of Buddhist Scriptures* (Research Report). National Research Council of Thailand.
- Surapon Suyaprom. (2016). The Model of Leadership According to Buddhism of Administrators in Buddhist University of Thailand. *Journal of MCU Social Science Review*, 5 (1), 1-16.
- Thitiwut Manmee . The Effect of Graduate Characteristics for the Employment of Master of Art: Buddhist Management and Public Administration, Social Sciences Faculty, Mahachulalongkornrajavidyalara University. *Journal of MCU Social Science Review*, 4 (1), 101-115.

กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจ
ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
STRATEGIES FOR COMMUNITY AND POLICE COOPERATION
ON CRIME PREVENTION AND SUPPRESSION IN THE NORTHEASTERN OF
THAILAND

ธีรรัฐ ทิพย์นพนนท์* กฤษ เพิ่มทันจิตต์** รัชชนันท์ อิศรเดช*** ยุทธนา ปราณีต****

Teerad Tipnoppanon, Grit Permtanjit Thatchanan Isaradet, Yuttana Praneet

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับหลักการบริหารงานที่เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 3) เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่ 3 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 30 คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 รูป/คน กับ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการสอบถามประชาชนในชุมชนที่มี

* Doctor of Philosophy Program in Public administration, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

**** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ภูมิลำเนาหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 400 คน จากจำนวนประชากร 670,371 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพและปัญหาความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่เป็นอย่างในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนยังไม่เชื่อมั่นในระบบการทำงานของตำรวจเท่าที่ควร ยังขาดความไว้วางใจในตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ เชื่อว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจยังขาดความจริงใจในการแก้ปัญหา และยังไม่เชื่อว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะสามารถปกป้องคุ้มครองประชาชนผู้ให้ข้อมูลยาเสพติดในพื้นที่ได้

2) หลักพุทธธรรมและหลักการบริหารงานที่เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดปฏิบัติงานในพื้นที่จะต้องปรับโครงสร้างการปฏิบัติงาน ในลักษณะของการให้ความช่วยเหลืออำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำ และทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริงและทั่วถึง ต้องปรับกลยุทธ์ในการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับชุมชน มีมาตรการที่รัดกุม สามารถสื่อสารให้ชุมชนเข้าใจได้อย่างชัดเจน นำข้อมูลจุดเสี่ยงจุดอันตรายจากชุมชนมาพิจารณาวางแผนการปฏิบัติ ผู้บังคับบัญชาต้องเข้ามาควบคุมกำกับดูแล ต้องนำระบบการปฏิบัติงาน รวมถึงมาตรการต่างๆ ที่เหมาะสม มาช่วยในการป้องกันอาชญากรรมร่วมกับชุมชน ด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องเป็นผู้ที่เสียสละในการทำงานเพื่อชุมชน มีบุคลิกลักษณะที่เป็นมิตร ไม่พูดจาถูกประชาชน พร้อมรับข้อร้องเรียนหรือปัญหาในชุมชนไปแก้ไขอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ต้องมีทักษะในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาอาชญากรรมได้อย่างทันทั่วทั้งที่มีรูปแบบการทำงานที่เป็นมืออาชีพ มีการศึกษาทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมเพื่อนำมากำหนดรูปแบบที่เหมาะสม มีค่านิยมร่วมหรือเจตคติร่วมกันในการปฏิบัติงาน ยึดมั่นในอุดมคติของตำรวจ และยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางพระราชดำริปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเท่าเทียม

3) กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1) การตั้งจุดตรวจจุดสกัดอาชญากรรม 2) การเสนอโครงการ/กิจกรรมในการป้องกันอาชญากรรม 3) การเฝ้าระวังอาชญากรรมโดยการติดตั้งกล้องวงจรปิด 4) การฝึกปฏิบัติร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ 5) การแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับอาชญากรรม 6) การเสริมสร้างความรู้ในการป้องกันอาชญากรรม 7) การร่วมสนับสนุนกิจกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

คำสำคัญ: กลยุทธ์, ความร่วมมือ, การป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study cooperation conditions and problems concerning with the community and police on crime prevention and suppression in the Northeastern region, 2) to analyze Buddhism and management principles which are related factors of community and police cooperation on crime prevention and suppression in the Northeastern region and 3) to identify strategies of community and police cooperation on crime prevention and suppression in the Northeastern region. The methodology of this research was the mixed methods Research, the qualitative research and quantitative researches. The qualitative research included the in-depth interviewing of 30 key informants in the Northeastern region interview and focus group discussion of 10 experts. The quantitative research used survey research by a sample of explores 400 people from 670,371 people in the Northeastern region questionnaires of

The research findings were summarized as follows:

Firstly, the conditions and problems of the community and police cooperation on crime prevention and suppression in the Northeastern region in the present were at the moderate level. The people had unconfident to the police activities and distrusted the police, lack of sincerity in fix the problem and didn't believe that the police could protect the people who contribute the drug clue in areas.

Secondly, the Buddhism and management principles which were related factors of community and police cooperation on crime prevention and suppression in the Northeastern region, required (1) operation restructuring in order to take the contribute, convenience, advise, truly and thoroughly benefit to the community, (2) strategies adjust in order to take the trust of the community, the concise measures, the good apparent communications and the risk and dangerous area information's to set up the action plan under controlling of the commander, (3) operation systems and the properly measures for crime prevention together with the community, (4) staff personality in order to sacrifice in operates for the community, friendly, doesn't

insulted, get the community complaints and problems to seriously and continuously solving, (5) operation skills in order to set up the community confidence of promptly crimes solving, (6) professional style in order to understand the environment in order to set up the appropriate style, and (7) shared values in order to take attitudes together in operation, adhere the Ideals of the police, adhere the King's conception in sufficient economy, and equality operate to the people.

Finally, The strategies of community and police cooperation on crime prevention and suppression in the Northeastern region are 1) setting up the check points to crime extraction, 2) presenting the crime prevention projects and activities, 3) preventing the crimes by install CCTV, 4) practicing together with the police, 5) Informing the crime clues 6) strengthening the crime prevention knowledge, and 7) supporting the police activities.

Keyword: Strategies, Cooperation, Crime Prevention and Suppression.

1. บทนำ

ยาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญในระดับประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบในด้านต่างๆ ดังนี้ ประการแรก ผลกระทบด้านสุขภาพอนามัย ความคิดอ่านช้า ความจำเสื่อม ขาดสติ และเสียชีวิตในที่สุด ประการที่สอง ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ทำให้สูญเสียเงินทองเป็นจำนวนมากสำหรับการซื้อยาเสพติดมาเสพอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และประการสุดท้ายผลกระทบด้านสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอาชญากรรม และในสภาพความเป็นจริงผู้ติดยาเสพติดไม่มีผู้ใดคบค้าหรือร่วมสมาคมด้วย เป็นจุดเริ่มต้นของการประกอบอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สิน เนื่องจากความร้ายแรงของยาเสพติดมีผลโดยตรงต่อความมั่นคงของประเทศ หากประชากรติดยาเสพติดจำนวนมาก ประเทศชาติก็จะอ่อนแอ เศรษฐกิจเสียหาย และมีปัญหาสังคมต่างๆ อีกมากมาย

ขณะที่สถานการณ์ยาเสพติดของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ปรากฏความเคลื่อนไหวของกลุ่มนักค้ายาเสพติดรายใหญ่ใน สปป.ลาว ร่วมมือกับกลุ่มคิงส์โรมัน และเจ้าหน้าที่ของ สปป.ลาว ลักลอบลำเลียงยาเสพติดหลายประเภทจำนวนมากเข้าพักในพื้นที่แขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว เพื่อเตรียมลักลอบนำเข้าไทย และลักลอบขายในประเทศเพื่อนบ้านและนอกภูมิภาค นอกจากนี้ ยังพบว่า การลักลอบนำยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทย

ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องและมีปริมาณมาก โดยพื้นที่การลักลอบลำเลียงที่สำคัญยังคงเป็นพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะพื้นที่ลุ่มน้ำโขง ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดนครพนม จังหวัดบึงกาฬ และจังหวัดหนองคายเป็นพื้นที่ชายแดน มีการประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดที่พิเศษกว่าพื้นที่อื่นคือ การลักลอบนำเข้ายาเสพติด ซึ่งมักทำเป็นเครือข่าย มีการลักลอบจำหน่ายและการเสพยาเสพติดในพื้นที่ดังกล่าว มีการแพร่ระบาดของของยาเสพติดในชุมชนอย่างรวดเร็ว โดยคนในชุมชนอาจจะรู้และทราบเบาะแส

จากการที่ผู้วิจัย ได้สัมผัสกับปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยส่วนใหญ่จะส่งไปจำหน่ายในจังหวัดต่างๆ รวมทั้งกรุงเทพมหานคร และส่งผ่านไปยังประเทศอื่นๆ อีกส่วนหนึ่งนำมาจำหน่ายให้กับเยาวชนและประชาชนในพื้นที่อำเภอธาตุพนม ซึ่งปัจจุบันได้แพร่ระบาดเข้าไปในโรงเรียนในพื้นที่ซึ่งผู้วิจัยรับผิดชอบ ในฐานะที่ดำรงตำแหน่ง รองผู้กำกับการสืบสวน สถานีตำรวจภูธรธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นระยะเวลา 2 ปี และได้เลื่อนตำแหน่งขึ้นเป็น ผู้กำกับการ ที่สถานีตำรวจภูธร แห่งนี้

ผู้วิจัย มีหน้าที่รับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ในพื้นที่ 6 ตำบลของอำเภอธาตุพนม ซึ่งเป็นพื้นที่ชายแดน มีแม่น้ำโขงที่เป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และโดยที่ความยาวของแม่น้ำโขงในส่วนที่ผ่านพื้นที่อำเภอธาตุพนม ประมาณ 24 กิโลเมตร ซึ่งตลอดทั้งแนวไม่มีกำแพงกั้น ประชาชนของทั้งสองประเทศ ยังคงไปมาหาสู่กันได้อย่างปกติ จึงเป็นการง่ายต่อการลักลอบนำเข้ายาเสพติดในรูปแบบต่างๆ แม้จะมีการกำหนดมาตรการในการควบคุมการผ่านเข้า-ออกประเทศ ทางจุดผ่อนปรน และตามท่าเรือต่างๆ ซึ่งมีด่านศุลกากร มีทหาร-ตำรวจ ฝ่ายปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ประจำก็ตาม ทั้งนี้เพราะผลตอบแทนในการลักลอบนำเข้ายาเสพติด มีมูลค่าสูงเมื่อเทียบกับรายได้ปกติของประชาชนทั้ง 2 ประเทศ จึงเป็นสิ่งล่อใจให้ตัดสินใจลงมือกระทำโดยไม่ลังเล

ผู้วิจัยเชื่อว่า การจะลดปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติด ลดการจำหน่าย ลดการแพร่ระบาด โดยใช้เพียงการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรืออาศัยความร่วมมือจากประชาชนบางกลุ่มซึ่งกระทำโดยมีค่าตอบแทนหรือผลตอบแทน อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันน่าจะไม่เพียงพอ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจัง จริงใจ และต่อเนื่องจากภาคประชาชนในการแจ้งเบาะแสโดยไม่หวังผลตอบแทนในรูปของทรัพย์สินเงินทอง อันจะเป็นความร่วมมือที่ยั่งยืน ผู้วิจัยจึงใคร่จะนำหลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจในการปฏิบัติต่อผู้อื่น เป็นหลักธรรมในการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน คือ หลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการสร้างความร่วมมือจากภาคประชาชน โดยนำมาบูรณาการกับหลักการบริหารองค์กรของแม็คคินซี มากำหนดเป็นกลยุทธ์ เพื่อนำมาใช้

ในการป้องกันปราบปรามการลักลอบนำเข้า ลักลอบจำหน่าย รวมถึงลดการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ตามแนวชายแดนแม่น้ำโขง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 เพื่อวิเคราะห์หลักพุทธธรรมและหลักการบริหารองค์กรที่เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.3 เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยการผสมผสานระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ให้สอดคล้องกับปัญหาและครอบคลุมแนวคิดการวิจัย เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับกลยุทธ์ หลักการบริหารองค์กรของแม็คคินซี (McKinsey) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความร่วมมือ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม นโยบายภาครัฐ เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือ สถานการณ์ยาเสพติด

ข้อมูลพื้นที่วิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ทำการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (In-depth Interviews) ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวิชาการ ผู้นำชุมชนในระดับตำบลและหมู่บ้าน กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ 3 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีพื้นที่ติดกับแม่น้ำโขง ได้แก่ จังหวัดหนองคาย 11 คน จังหวัดนครพนม 10 คน และจังหวัดอุบลราชธานี 9 คน รวม 30 คน

การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus group discussion) เจ้าหน้าที่ตำรวจ นักวิชาการ และผู้นำชุมชน โดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 รูป/คน ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้ใช้แบบสอบถามกับประชากรที่มีภูมิลำเนาและพักอาศัยอยู่ในอำเภอซึ่งมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดให้โทษค่อนข้าง

รุนแรง และเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ติดกับแม่น้ำโขง ได้แก่ จังหวัดหนองคาย จำนวน 5 อำเภอ คือ อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอรัตนวาปี อำเภอโพนพิสัย อำเภอโพธิ์ตาก และอำเภอสังคม จังหวัดนครพนม จำนวน 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองนครพนม อำเภอบ้านแพง อำเภอท่าอุเทน และอำเภอธาตุพนม และจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 3 อำเภอ คือ อำเภอเขมราฐ อำเภอโขงเจียม และอำเภอโพธิ์ไทร รวมประชากรทั้งสิ้นจำนวน 670,371 คน

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 สภาพและปัญหาความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ชุมชนหมู่บ้านจะมีแผนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในทุกหมู่บ้าน มีการวางมาตรการทางสังคม ลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดไว้ในกฎของหมู่บ้าน มีการจัดกิจกรรม/โครงการต่างๆ เช่น โครงการชุมชนอุ่นใจได้ลูกหลานกลับคืน ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด แต่ยังขาดช่องทางการนำเสนอให้กับส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้กำกับกำกับการหัวหน้าสถานีจะต้องมอบหมายชุดชุมชนสัมพันธ์เข้าไปทำกิจกรรมในชุมชน จัดประชาชนเข้าร่วมโครงการต่างๆ และได้นำความรู้ ทักษะต่างๆ ไปปฏิบัติ รวมถึงให้คำแนะนำวิธีป้องกันปัญหาเสพติด นอกจากนี้ ยังต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดแก่อาสาสมัครกู้ภัย อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน สมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม และตำรวจอาสา เพื่อให้การช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจ

4.2 หลักพุทธธรรมและหลักการบริหารงานที่เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า 1) หลักพุทธธรรมที่เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือพบว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้นำหลักทานมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเป็นวิทยากรให้ความรู้ ชี้แนะแก่ชาวชุมชนที่เป็นจิตอาสา เสียสละเวลาออกตรวจตราเวลากลางคืนตามหมู่บ้าน รักษาความปลอดภัยในงานเทศกาลต่างๆ เจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติตามหลักปิยวาจา เหมาะสมกับกาลเทศะ ให้คำแนะนำประชาชนด้วยถ้อยคำสุภาพ อ่อนโยน แจ่มใส เจ้าหน้าที่ตำรวจได้อำนวยความสะดวกในการรักษาความสงบในการจัดกิจกรรมโครงการต่างๆ ประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นอยู่แล้ว มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ การร่วมกิจกรรมที่แสดงออกในการช่วยเหลือประชาชน เพื่อสร้างศรัทธาแก่ประชาชน เช่น ช่วยเกี่ยวข้าว ถ้ามีกิจกรรมมากกว่านี้จะทำให้ประชาชนรู้สึกดีต่อตำรวจ เจ้าหน้าที่ตำรวจจะปฏิบัติตามระเบียบวินัยของทางราชการ จึงเป็นการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะละเว้นไม่ได้ 2) หลักการบริหารงานที่เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือ ตามทฤษฎีการ

บริหารองค์กรของแม็คคินซี พบว่าโครงสร้างของการทำงาน ออกเป็นคำสั่งมอบหมายและมีแผนในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะขนานไปกับสภาพแวดล้อมและคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยเคร่งครัด มีการศึกษาข้อมูล สภาพของพื้นที่แล้วมาปรับเขตการตรวจของสายตรวจให้เหมาะสม แม่น้ำโขงกันเขตแดน เป็นพื้นที่ที่ล่อแหลมต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งส่วนใหญ่ยาเสพติดมีต้นทางมาจากประเทศ สปป.ลาว จึงต้องมีการปรับการตรวจ เน้นพื้นที่ริมแม่น้ำโขง การตรวจค้นจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้ใช้กฎหมายเป็นบรรทัดฐานในทุกกรณี เนื่องจากจะเป็นการจับโดยชอบ การตรวจค้น จับกุม เป็นธรรมดาที่เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี มิฉะนั้นตำรวจจะเป็นผู้กระทำความผิดกฎหมายเสียเอง การตั้งจุดตรวจ จุดสกัด โดยเน้นปฏิบัติตามแผนของรัฐบาลและแผนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรณีฉุกเฉินเร่งด่วน ก็สามารถเรียกกำลังผู้ปฏิบัติได้โดยเร็ว งานจราจรนอกจากการตั้งจุดตรวจ กวดขันวินัยจราจรแล้วยังกวดขันความผิดเรื่องอื่น รวมทั้งยาเสพติด ตั้งจุดตรวจตามจุดเสี่ยงที่จะเกิดอาชญากรรม เพื่อเป็นการป้องกัน ปราบปรามอย่างสม่ำเสมอ มีการจับกุมคดียาเสพติด แล้วนำไปสู่การขยายผลถึงผู้ผลิต ผู้ค้ารายย่อย รายใหญ่ ในการดำเนินการกับผู้ที่มีพฤติการณ์ดังกล่าว จะต้องมีการข่าว ส่วนใหญ่จะจับกุมได้ เพราะการข่าวจากผู้หวังดีหรือผู้ต้องหาเอง มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ ในการทำงานบางครั้ง บางโอกาส มีการสนธิกำลังกับหน่วยงานอื่น ปฏิบัติตามนโยบายผู้บังคับบัญชาในการขจัดยาเสพติดให้ลดน้อยลง เพื่อลดจำนวนผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ปฏิบัติในแนวทางการให้ความรู้แก่เยาวชนถึงโทษภัยของยาเสพติดในสถานศึกษา ส่งเสริมให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

4.4 กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจควรมีการจัดองค์กร/จัดทำคำสั่งในการตั้งด่าน จุดตรวจ จุดสกัดควรมีการประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมยาเสพติด การจับกุม ตรวจค้นยาเสพติดในพื้นที่ ควรแจ้งข้อกฎหมายให้ประชาชนทราบ ควรมีการประสานงานกับคนในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กรณีประสบเหตุ เจ้าหน้าที่ตำรวจควรที่จะแก้ไข/ระงับปัญหาอาชญากรรมยาเสพติดได้ด้วยความรวดเร็ว ควรตรวจตรา สอดส่องดูแลอาชญากรรมยาเสพติดในพื้นที่ และควรให้บริการประชาชนด้วยความเสมอภาคเท่าเทียม

5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การสร้างความร่วมมือของภาคประชาชนกับตำรวจในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยพบว่า การสร้างความร่วมมือให้ได้ผลเป็นรูปธรรม นำไปใช้ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมได้อย่างจริงจัง จะต้องอาศัยหลักการบริหารองค์กรที่มีองค์ประกอบ 7 ประการ ได้แก่ โครงสร้าง กลยุทธ์ ระบบ บุคลากร ทัชชะ รูปแบบ และค่านิยมร่วม บูรณาการกับหลักสังคหวัตถุธรรม 4 ประการ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา มากำหนดเป็นกลยุทธ์ 7 กลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การตั้งจุดตรวจจุดสกัดอาชญากรรม (Structure) โดยเพิ่มจุดตรวจ จุดสกัด โดยเฉพาะช่วงเทศกาลต่างๆ และตามแนวชายแดนที่มีอาณาเขตเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับนโยบายการบริหารราชการ ของ พลตำรวจเอก จักรทิพย์ ชัยจินดา ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 - 2560 ในส่วนที่เกี่ยวกับยาเสพติด ข้อ 4 การแก้ไขปัญหาเสพติดในทุกมิติ มุ่งเน้นการสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงขนส่งยาเสพติดจากพื้นที่ตามแนวชายแดน เพื่อป้องกันไม่ให้มีการลำเลียงยาเสพติดเข้าไปพื้นที่ชั้นใน หรือแหล่งชุมชน รวมทั้งสถานศึกษาต่างๆ และแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2560 ปราบปรามจับกุม ผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้ลำเลียงยาเสพติดทุกระดับ และสกัดกั้นการลักลอบลำเลียงยาเสพติด

กลยุทธ์ที่ 2 การเสนอโครงการ/กิจกรรมในการป้องกันอาชญากรรม (Strategy) จัดสรรงบประมาณที่เพียงพอแก่หน่วยงานระดับสถานีตำรวจ เพื่อใช้ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการบริหารราชการ ของ พลตำรวจเอก จักรทิพย์ ชัยจินดา ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559 - 2560 ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรม โครงการด้านการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน สถานศึกษา และสถานประกอบการต่างๆ เพื่อตัดวงจรการค้ายาเสพติด และไม่ให้มีผู้เสพยาใหม่เกิดขึ้น รวมถึงมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษาและชุมชน

กลยุทธ์ที่ 3 การเฝ้าระวังอาชญากรรมโดยการติดตั้งกล้องวงจรปิด (Systems) โดยเสริมสร้างความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน ภาคเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และองค์กรในชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ ตามแนวทางตำรวจชุมชนสัมพันธ์

กลยุทธ์ที่ 4 การฝึกปฏิบัติร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Staff) โดยให้ชุดปฏิบัติการฝึกปฏิบัติร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และฝึกยุทธวิธีตำรวจอย่างต่อเนื่อง โดยแผนปฏิบัติการป้องกันและ

แก้ไขปัญหายาเสพติด ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2560 กำหนดเป้าหมายพัฒนาระบบงาน การข่าวทั้งในระดับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ระดับกองบัญชาการ เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของ เครือข่ายยาเสพติดทั้งระบบ อีกทั้งการเป็นข้าราชการตำรวจมีภารกิจในการป้องกันและปราบปราม อาชญากรรม จึงต้องเป็นผู้ที่มีทักษะและยุทธวิธีตำรวจ โดยได้รับการฝึกอบรมจากสำนักงานตำรวจ แห่งชาติอย่างสม่ำเสมอ เช่น การทดสอบยิงปืน การทดสอบโดดร่ม รวมถึงการทดสอบสมรรถภาพ ร่างกาย เพื่อความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่

กลยุทธ์ที่ 5 การเสริมสร้างความรู้ในการป้องกันอาชญากรรม (Skills) เสริมสร้าง ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจในด้านต่างๆ เช่น ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านการป้องกันยาเสพติด มุ่งเน้นนวัตกรรมใหม่ๆ และไม่ละเลยการลักลอบค้ายาเสพติดแบบดั้งเดิม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560- – 2579) กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ให้ มีพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ ที่ 5 การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศ สู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน เป้าหมายที่ 4 ประเทศไทยมีความสัมพันธ์และความร่วมมือด้านความมั่นคงในกลุ่มประเทศ สมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ และนานาชาติในการป้องกันภัยคุกคามในรูปแบบต่างๆ ควบคู่ไปกับการรักษา ผลประโยชน์ของชาติ

กลยุทธ์ที่ 6 การแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับอาชญากรรม (Style) เพิ่มความมั่นคงในชุมชนให้ ปลอดภัยยาเสพติด พบปะคนในชุมชน พูดจา ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล ให้แก่คนใน ชุมชน โดยเริ่มที่บุคคล ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหยา ยาเสพติด พ.ศ.2558 – 2562 ยุทธศาสตร์การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด มี วัตถุประสงค์เพื่อสร้าง ควบคุม และบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมให้ เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 7 การร่วมสนับสนุนกิจกรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Shared Values) ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน สถานประกอบการ สถานศึกษา ชุมชน และ ครอบครัว ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและ แก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ.2558 – 2562 ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชน มีวัตถุประสงค์ เพื่อบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา สถานประกอบการ และสังคมไทยปลอดภัยจากยาเสพติด และสร้าง ความเข้มแข็งและความยั่งยืนในระยะยาว

6. ข้อเสนอแนะการวิจัย

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยในพื้นที่ ควรบูรณาการความร่วมมือกับภาคประชาชน โดยการให้คำแนะนำ ให้โอกาส พุดคุยด้วยมิตรไมตรี ด้วยความสุภาพ ช่วยเหลือสนับสนุนกิจกรรม ชุมชน กระทำอย่างเท่าเทียม เป็นกันเองและอย่างต่อเนื่อง

2) ในส่วนหน่วยงานอื่นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรปลูกฝังให้ข้าราชการตำรวจ ยึดมั่นในอุดมคติตำรวจ 9 ประการ

3) ในระดับสถานีตำรวจทั่วประเทศ ควรเน้นการปฏิบัติด้านชุมชนสัมพันธ์ โดยจัดให้มีการฝึกร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตำรวจอาสา และประชาชนในชุมชน เพื่อเพิ่มพูนทักษะการ ป้องกันปราบปราม การแจ้งข่าว เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานร่วมกัน สร้างความเข้าใจและความ เชื่อมมั่นให้เกิดขึ้นกับชุมชน

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ควรพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎ ระเบียบและแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการ ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม มุ่งเน้นให้ประชาชนให้ความร่วมมือ กำหนดแนวทางปฏิบัติให้ ชัดเจน

2) ควรมุ่งเน้นการฝึกทักษะต่างๆ ให้ประชาชนในชุมชน เช่น ยุทธวิธีตำรวจ ทักษะใน การตรวจตราและเฝ้าระวังชุมชน

3) ควรปรับปรุงแบบและทิศทางในการดำเนินงานให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับ สภาพแวดล้อมของชุมชน รวมถึงให้ความร่วมมือ ใกล้ชิดกับชุมชน โดยใช้หลักตำรวจชุมชนสัมพันธ์

6.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยในด้านประโยชน์ที่เกิดจากความร่วมมือ เพื่อให้รัฐบาลเห็นความสำคัญ ของการสร้างร่วมมือ เนื่องจากการนำเข้ายาเสพติดที่มีปริมาณลดลง จะเป็นการลดการนำเงิน ออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ผู้ติดยาเสพติดมีปริมาณลดลง งบประมาณในการดูแลรักษา และปัญหาอาชญากรรมก็จะลดลงตามไปด้วย

2) ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบประโยชน์ที่ประเทศชาติได้รับจากความร่วมมือในการ ป้องกันปราบปราม กับงบประมาณที่หน่วยงานภาครัฐได้รับจัดสรร เพื่อให้รัฐบาลพิจารณาจัดสรร งบประมาณเพิ่มเติมให้อย่างเหมาะสม

3) ควรศึกษาวิจัยด้านหลักธรรมซึ่งเป็นความจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงาน ร่วมกับชุมชน จะต้องเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง และนำไปใช้ในการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

References

- Agranoff, Robert and Michael McGuire. Collaborative Public Management. (2003). *New Strategies for Local Government*. Washington D.C.: Georgetown University Press.
- Cronbach, Lee J. (1963). *Essentials of Psychological Testing*. 4th ed. New York: Harcourt, Brace and World.
- David, Fred R. (2011). *Strategic Management: Concept and Cases*. 13th ed. Prentice Hall.
- Holsti, K.J. (1995). *International Politics a Framework Analysis*. 7th Ed. New Jersey: Prentice Hall.
- Lank, E. (2006). *Collaborative Advantage*. New York: Palgrave Macmillan.
- Lucas, J. R. (1998). *Balance of Power*. New York: AMACOM.
- Nunnally, J.C., (1978). *Assessment of Reliability*. In: *Psychometric Theory*. 2nd Ed., New York: McGraw-Hill.
- Pearce, John A. and Robinson, Richard B. (2009). *Strategic Management: Formulation, Implementation, and Control*. 11th Ed. Boston: McGraw-Hill Irwin.
- Pearce, J., R. Robinson. (2009). *Planning and Strategic Management*. Translated Into Persian by Shourini, S. Kh. 5th Ed. Tehran: Yadvareh Ketab.
- Rezaian, A. (2008). *Fundamentals of Organization and Management*. 11th Ed. Tehran: Samt.
- Robbins, H., Finley, M. (1998). *Why Change Doesn't Work*. 2th Ed. London: Orient Business.
- Robbins, Stephen P. and Coulter, Mary K. (2012). *Management*. 11th Ed. Prentice Hall.
- Senge, P. M. (1990). *The Fifth Disciplines: The Art and Practice of Learning Organization*. London: Century Business.
- The Law Commission of Canada. (2004). *What Is A Crime? Defining Criminal Conduct in Contemporary Society*. Canada: UBC Press.

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผล
ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดอุบลราชธานี

AN APPLICATION OF BUDDHADHAMMA FOR PROMOTING
ADMINISTRATIVE EFFECTIVENESS IN LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATIONS IN UBOLRACHATANI PROVINCE

ถนัด ไชยพันธ์* พิเชฐ ทังโต** สุรินทร์ นียมามงกูร*** จ๋ามงค์ อติวัฒนสิทธิ์****

Thanad Chaiyaphan, Phichet Thangto, Surin Niyamangkoon, Jumnong Adivattanasit

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลในการ บริหารงาน
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ส่งผล ต่อ
ประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี และ
3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมของ
องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี
ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล จำนวน
18 รูป/คน และจากแบบสอบถามจำนวน 363 คน/ชุด

* Doctor of Philosophy Program in Public administration, Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkron-
rajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkron-
rajavidyalaya University

**** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkron-
rajavidyalaya University

ผลการวิจัย พบว่า

1. ประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือ ด้านการปฏิบัติราชการ ($\bar{X} = 3.74$) ลำดับที่สอง คือ ด้านการพัฒนาองค์กร ($\bar{X} = 3.74$) ลำดับที่สาม คือ ด้านคุณภาพการให้บริการ ($\bar{X} = 3.67$) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.60$)

2. หลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า หลักสัปปุริสธรรม 7 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ หลักอหัตถัญญตา (รู้ตน รู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติ มีความรู้อย่างไร) ($\bar{X} = 3.70$) และหลักมัตตัญญตา (รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี) ($\bar{X} = 3.70$) รองลงมา หลักอิตถัญญตา (รู้จักความมุ่งหมาย รู้จักผล) ($\bar{X} = 3.68$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ หลักปริสัญญตา (รู้ชุมชน รู้สังคม สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้) ($\bar{X} = 3.35$) และหลักพละ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือ ด้านสังคพละ (กำลังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน) ($\bar{X} = 3.55$) ลำดับที่สอง คือ ด้านวิริยะพละ (กำลังความขยันหมั่นเพียร) ($\bar{X} = 3.52$) ลำดับที่สาม คือ ด้านอนวัชพละ (กำลังความซื่อสัตย์สุจริต) ($\bar{X} = 3.36$) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านปัญญาพละ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ($\bar{X} = 3.30$)

3. แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำหลักสัปปุริสธรรม 7 และพละ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน จะส่งผลและก่อให้เกิดหลักการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ คือ ในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จะมีหลักการ กฎเกณฑ์ในการทำงาน รู้ถึงสถานภาพความรู้ ความถนัด ความสามารถ ทั้งของตนเองและบุคคลอื่น ตลอดจนในการสั่งการหรือมอบหมายงานหรือการบริหารงานต่าง ๆ จะมีความเหมาะสมและสมกับงานนั้น ๆ ตลอดจนมีความคุ้มค่า พอประมาณ และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนเพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำหลักการเหล่านี้ไปเป็นแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานตามหลักพุทธธรรม ทำให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีประสิทธิภาพและเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะสร้างคนให้มีความรู้ มีความสามารถ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็น มีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองและสังคม มีความพร้อมที่จะประกอบการทำงานอาชีพและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับชีวิตของประชาชนอีกด้วย

คำสำคัญ : การส่งเสริมประสิทธิผล, การบริหารจัดการ, การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study the administrative effectiveness promotion of local administrative organizations in Ubolratchatani Province, 2) to examine the Buddhist principles affecting the administrative effectiveness of the local administrative organizations in Ubolratchatani Province, and 3) to propose the development for administrative effectiveness promotion according to the Buddhist principles at local administrative organizations in Ubolratchatani Province. This study is a mixed methods research between qualitative research and quantitative research. The qualitative research consisted of in-depth interviewing of 18 key informants in Ubolratchatani Province. The quantitative research method collected the data from a sample of 363 personnel of local administrative administrations in Ubolratchatani Province.

Findings were as follows:

1. Effectiveness of local administrative organizations in Ubon Ratchathani Province, as a whole, was at the high level ($\bar{X} = 3.69$). When considering each aspect, it the first one was the government ($\bar{X} = 3.74$). The second was the organizational development ($\bar{X} = 3.74$). The third was the quality of service ($\bar{X} =$

3.67) and the last was the development plan of the local government organizations ($\bar{X} = 3.60$).

2. Buddhist principles affecting the administrative effectiveness promotion of local government organizations in Ubon Ratchathni Province were *Sappurisa - dhamma 7* which affected the effectiveness promotion of the management of the local governments, as a whole, at a high level ($\bar{X} = 3.61$). When considering each aspect based on the mean scores from high to low, the highest mean scores were *Attannuta* (knowing how they are qualified) ($\bar{X} = 3.70$) and *Mattannuta* (knowing the moderation) ($\bar{X} = 3.70$), followed by *Atthannuta* (knowing goals and results) ($\bar{X} = 3.68$). The lowest mean scores were *Parisannuta* (knowing communities and solutions) ($\bar{X} = 3.35$). In addition, *Bala 4* (The Four Powers) also affected the administrative effectiveness promotion of the local administrations in Ubon Ratchathani Province, as a whole, at a high level ($\bar{X} = 3.43$). When considering each aspect, the first one was *Sangaha Bala* (power of solidarity) ($\bar{X} = 3.55$). The second was *Viriya Bala* (power of diligence) ($\bar{X} = 3.52$). The third was *Anavajja Bala* (power of faultlessness) ($\bar{X} = 3.36$), and the last one was *Panna Bala* (power of wisdom) ($\bar{X} = 3.30$).

3. The administration guidelines of local administrative organizations using *Sappurisa-dhamma 7* and *Bala 4* in the management would result in effective administration. The local administrative organization employees would have rules of work, knowledge status, aptitude, ability of both themselves and others, as well as the assignment of work or assignments, which would be appropriate for certain tasks. Moreover, their work performance would be worth, moderate, and in accordance with the public in order to maximize public benefits.

If local governments adopt these principles as a guideline to promote the administrative effectiveness according to Buddhism, the administration will be effective and become a crucial factor for development. As a result, it is important to develop people to have knowledge, skills, necessary basic skills, good

temperament, readiness to fight for themselves and the society, as well as to engage in a career and develop the lives of the people.

Keywords: Effective Promotion, Management, Application the Principle of Buddhism.

1. บทนำ

ความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการแข่งขันในด้านต่าง ๆ ความแตกต่างจึงเกิดขึ้นในสังคมทั้งความคิดความเห็น พฤติกรรมการแสดงออกจึงเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของคนในสังคมไทย (Surapon Suyaprom, 2015) สืบเนื่องมาจากความเจริญที่ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ยิ่งสังคมมีความเจริญไปมากเท่าใด คนในสังคมนั้นจะต้องพยายามปรับตัวให้กับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปให้มากเท่านั้น และความจำเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้า มาตรฐานของชีวิตคนที่พยายามให้มีความเสมอภาคกันตามระบบการปกครองที่ทุกฝ่ายต้องการให้มีความสมบูรณ์เหมาะสม เข้ากับยุคสมัยนิยมในการปฏิวัติวิทยาศาสตร์ทางสังคมให้เอื้อต่อการแก้ปัญหาวิกฤตสังคมไทยที่มีความหลากหลายซับซ้อนยิ่งขึ้น (Prasert Thilao, 2018)

ปัจจุบันประเทศไทยได้ดำเนินการปฏิรูปภาครัฐ ด้วยการ ลดขนาดของรัฐบาลในส่วนกลาง การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและชุมชน เพื่อให้ประชาสังคมมีความเข้มแข็งขึ้น การลดลำดับชั้นบังคับบัญชาที่ยู่งยากเพื่อให้บริการประชาชนอย่างมีอิสระและยืดหยุ่น เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการภาครัฐ ซึ่งรูปแบบดังกล่าวเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการที่ดีและการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (Budhya Bowornwathana, 2002) โดยเชื่อว่าการดำเนินงานภาครัฐสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ แต่อย่างไรก็ตาม การทุจริตคอร์รัปชันในระบบราชการยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทุจริตคอร์รัปชันในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยได้ผลักดันให้เกิดกระแสความสนใจการปฏิรูปด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูประบบราชการ การปรับบทบาทภาครัฐ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยเฉพาะเมื่อทรัพยากรมีจำนวนจำกัด ความสนใจจึงพุ่งเป้าไปที่การใช้จ่ายงบประมาณ การดูแลทรัพยากรของท้องถิ่น ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันทั้งในวงราชการ การเมืองและระดับท้องถิ่น (Kowit Pongngam and Alongkorn Akkasaeng, 2004) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ตั้งคณะทำงาน (Core Team) ในการตรวจนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติราชการขององค์กรท้องถิ่นที่ผ่านมา เพื่อพิจารณาคัดเลือกองค์กรส่วนท้องถิ่นรับเงินอุดหนุนสำหรับเป็นรางวัลจูงใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติหน้าที่ ก็พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลส่วน

หน้าที่ ก็พบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง นอกจากนี้ผลการศึกษาก็เกี่ยวกับประสิทธิผลของการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การให้ความสำคัญต่อประชาชนในท้องถิ่น การจัดระบบสารสนเทศการสร้างคามพึงพอใจให้แก่เจ้าหน้าที่และลูกจ้าง ประชาชนผู้รับบริการ กระบวนการบริหารจัดการ รวมทั้งบรรยากาศขององค์กรเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลขององค์กร (Tikhamporn Chulalong, 2007)

จังหวัดอุบลราชธานี เมืองครุฑปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชน มีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน การคลังและงบประมาณ บริหารงานให้เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยการใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใสตรวจสอบได้ หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่าและประชาชนมีส่วนร่วม โดยมุ่งสร้างองค์กรให้เป็นไปตามหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การที่จะบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยยึดหลักพุทธธรรม

ผู้วิจัยจึงได้นำหลักพุทธธรรม ที่เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องกำกับในการบริหารงานทุกด้านย่อมเป็นการประสานความเชื่อ แนวคิดในเชิงจริยธรรมของสังคม เข้ากับการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเหมาะสมอย่างยิ่งในการประยุกต์ใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี เพราะการบริหารงานใดก็ตามจะประสบผลสำเร็จนั้นต้องใช้ความรู้คู่คุณธรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ สร้างองค์ความรู้และนำเสนอการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานีต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี

2.2 เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี

2.3 เพื่อเสนอการพัฒนาการส่งเสริมประสิทธิภาพในการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป/คน และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 363 ชุด จำนวน 25 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา 1) ตัวแปรต้น คือ (1) สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ความเกี่ยวข้องกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลักษณะงานที่รับผิดชอบ รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ในการทำงาน (2) หลักสัปปริสธรรม 7 ได้แก่ อัมมัญญตา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ อัตถัญญตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้จักผล อัตตัญญตา รู้จักตน มัตตัญญตา รู้จักประมาณ กาลัญญตา รู้จักกาล ปริสสัญญตา รู้จักชุมชน ปุคคลัญญตา รู้จักบุคคล (3) หลักพละ 4 ได้แก่ ปัญญาพละ กำลังความรู้ความสามารถ วิริยพละ กำลังความขยันหมั่นเพียร อนุวัชพละ กำลังความซื่อสัตย์สุจริต สังคหพละ กำลังของเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน 2) ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ด้านแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านการปฏิบัติราชการ และด้านการพัฒนาองค์กร

3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการวิจัย คือ พื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด อุบลราชธานี ซึ่งเป็นจังหวัดที่ประกาศตามพระราชกฤษฎีกาของคณะกรรมการนโยบายการบริหารงาน จังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ พ. ศ. 2552

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 พุทธธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า หลักสัปปริสธรรม 7 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ หลักอัตตัญญตา (รู้ตน รู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติ มีความรู้อย่างไร) และหลักมัตตัญญตา (รู้จักประมาณ รู้จักความ

พอดี) รองลงมา คือ หลักอัตถิยัตตา (รู้จักกาย รู้ความมุ่งหมาย รู้จักผล) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ หลักปริสัญญัตตา (รู้ชุมชน รู้สังคม สามารถแก้ปัญหาต่างๆได้) หลักผละ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือ ด้านสังคหผละ (กำลังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน) ลำดับที่สอง คือ ด้านวิริยะผละ (กำลังความขยันหมั่นเพียร) ลำดับที่สาม คือ ด้านอนวัชชผละ (กำลังความซื่อสัตย์สุจริต) และลำดับสุดท้าย คือ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า 1) ด้านแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดำเนินการในด้านการกำหนดยุทธศาสตร์ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ในการดำเนินงานจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เมื่อสิ้นปีงบประมาณท้องถิ่นต้องมีการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น มีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่น และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

2) ด้านคุณภาพการให้บริการ พบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชนมีความพึงพอใจในการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการลดขั้นตอนในการทำงาน มี One Stop Service เป็นการบริการแบบเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว การให้บริการต้องมีความรวดเร็วและชัดเจน มีการบริการประชาชนในวันหยุด เจ้าหน้าที่มีความเต็มใจให้การบริการแก่ประชาชน การบริการต้องยึดหลักความเสมอภาคและเป็นธรรม คุณภาพการให้บริการในการพัฒนาการให้บริการ ท้องถิ่นจะต้องยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยเข้ามาช่วยได้อย่างเหมาะสมเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับท้องถิ่นเอง

3) ด้านการปฏิบัติราชการ พบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการปฏิบัติราชการต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของท้องถิ่น การปฏิบัติงานที่ถูกต้อง รวดเร็วและบริการประชาชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการเป็นประจำทุกปี จะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในการปฏิบัติราชการจะต้องมีภูมิทัศน์ที่เอื้อต่อการทำงานและรับรองการให้บริการประชาชน

4) ด้านการพัฒนาองค์กร พบว่า การพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมียุทธศาสตร์ในดำเนินงาน การดำเนินงานต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ตามแผนในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการ พัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ มีส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีมาตรการในการลดขั้นตอนในการทำงาน มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับการทำงาน การจัดการองค์ความรู้ในองค์กร ด้านกฎระเบียบ และที่สำคัญมีการสนับสนุนให้บุคลากรได้ฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้เพื่อพัฒนาองค์กรต่อไป

4.3 หลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี

1) หลักสัปปริสธรรม 7 ประกอบด้วย **หลักธัมมัญญตา** คือ รู้จักการ รู้จักเหตุ รู้งาน รู้หน้าที่อย่างถูกต้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทำโครงการที่มุ่งต่อประโยชน์ของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรู้หลักความเป็นจริง หลักการ กฎเกณฑ์ หน้าที่ที่ปฏิบัติมีความรับผิดชอบเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีความเข้าใจว่าตัวเองมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารจัดการบางสิ่งบางอย่างให้บรรลุผลสำเร็จ **หลักอัตถัญญตา** คือ รู้จักหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้จักผล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการวางแผนงานทุกอย่างได้อย่างเหมาะสมและทันต่อเหตุการณ์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรู้จักจุดหมาย หรือเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมหรือโครงการดำเนินไปอย่างถูกต้อง เป็นไปตามแผนที่วางไว้ **หลักอัตถัญญตา** คือ รู้ตน รู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติ บุคลากรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความรู้จักตนเอง คือ รู้จักตัวตนของตัวเอง ว่า องค์กรอยู่ในสถานะอะไร มีความรู้ความสามารถอย่างไร สามารถวัดความรู้ตนได้ ว่าศักยภาพของตนเองมีมากน้อยเพียงใด การบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ **หลักมัตตัญญตา** คือ รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการกำหนดหลักจริยธรรมของหน่วยงานหรือไม่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับ คำว่า ความพอเหมาะพอควรในการที่จะดำเนินโครงการ กิจกรรมทุกอย่างให้ลุล่วงไปด้วยดีตามแผนพัฒนาที่วางไว้ การรู้ประมาณ ในระดับองค์กรทำให้องค์กรมีการพัฒนา เจริญงอกงาม ย่อมทำให้การดำเนินกิจการงานต่างๆ ขององค์กร

สามารถนำพาองค์กร ประชาชน ไปสู่ความสุขสงบ ปลอดภัย และความเจริญได้อย่างแท้จริง

หลักกาลัญญา คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รู้จักเวลา รู้คุณค่าของเวลา มีขั้นตอนในการทำงานในการให้บริการประชาชนตามหลักกาลัญญา คือ การรู้จักกาล การเป็นผู้รู้จักกาล คือ รู้กาลเวลาอันเหมาะสม ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักปรัญญา คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รู้ชุมชน รู้สังคม สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งอย่างชัดเจน การรู้จักชุมชน ความรู้จักบริษัท คือ รู้จักกลุ่มบุคคล รู้จักหมู่คณะ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม รู้กิจวิธที่จะประพัตต่อชุมชนนั้นๆ การเป็นผู้รู้จักชุมชน ถิ่นอาศัย หรือสังคมที่ตนอาศัยอยู่ รวมถึงรู้จักว่าชุมชนเหล่านั้นมีความต้องการอะไร มีความเดือดร้อนอย่างไร มีความเห็นหรือข้อตกลงอย่างไร เมื่อทราบเช่นนั้นแล้วยอมทำให้สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างมีความสุข

หลักบุคคลัญญา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการเรียนรู้สภาพปัญหาและต้องการของประชาชนในพื้นที่ วางตัวให้เหมาะสมตามฐานะ รู้บุคคล รู้ภูมิปัญญา ภูมิธรรม และรู้ประเภทของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน เกิดประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติงานทุกคน ตลอดถึง มีการติดตามงานที่ได้รับมอบหมายไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์ได้รับความรู้ใหม่ในการทำงานตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

2) **หลักพละ** 4 ประกอบด้วย ด้านปัญญาพละ คือ กำลังความรู้ความสามารถ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ ในการบริหารงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหลักการวางแผนที่เกิดมาจากความต้องการของประชาชนที่ตระหนักในความจำเป็น คุณค่าที่เปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนได้รับรู้ปัญหา และร่วมกันในการวางแผน เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารงานให้ครอบคลุม

ด้านวิริยะพละ คือ กำลังความขยันหมั่นเพียร ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้น ในการปฏิบัติงานตามเวลาที่กำหนดไว้ การบริหารการวางแผนเป็นหน้าที่ของนักบริหารเพราะการวางแผน คือ กระบวนการ ในการกำหนดวัตถุประสงค์และกำหนดวิธีการที่ทำให้องค์กรบรรลุ วัตถุประสงค์ การวางแผนเป็นกระบวนการในการเผชิญกับความไม่แน่นอนโดยการกำหนดการกระทำขึ้นล่วงหน้าเพื่อให้ได้ผลตามที่กำหนดไว้

ด้านอนวัชพละ คือ กำลังความซื่อสัตย์สุจริต

ผู้บริหาร บุคลากรมีการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับขององค์กร กระบวนการในการจัดทำแผน เป็นขั้นตอนในการระดมความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ในการวิเคราะห์สภาพปัญหา การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา ปัญหาอุปสรรคจากการพัฒนา ความต้องการในการพัฒนา ความพร้อมหรือศักยภาพของชุมชน ตลอดจนแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม การพัฒนาที่ต้องการกระทำร่วมกันในอนาคต **ด้านสังคพผล** คือ กำลังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทำงานมุ่งผลประโยชน์ส่วนรวม ไม่มุ่งผลประโยชน์ตน มีการแบ่งปันสิ่งของช่วยเหลือประชาชนในยามประสบภัยอย่างเหมาะสม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการให้การบริการสาธารณะที่เป็นรูปธรรม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือ ด้านการปฏิบัติราชการ ลำดับที่สอง คือ ด้านการพัฒนาองค์กร ลำดับที่สาม คือ ด้านคุณภาพการให้บริการ และลำดับสุดท้ายคือ ด้านแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับ Nongluk Rueanthong (2007) ว่า องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารและครูเป็นมืออาชีพ การประกันคุณภาพการตรวจสอบได้และความน่าเชื่อถือ

5.2 หลักพุทธธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า หลักสัปปุริสธรรม 7 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ หลักอหัตถัญญตา (รู้ตน รู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติ มีความรู้อย่างไร) และหลักมัตตัญญตา (รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี) รองลงมา หลักอหัตถัญญตา (รู้จักกาย รู้ความมุ่งหมาย รู้จักผล และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ หลักปริสสัญญตา (รู้ชุมชน รู้สังคม สามารถแก้ปัญหาต่างๆได้) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pas Passatta (2015) ได้วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการด้านความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า หลักธรรมที่มีความเหมาะสมในการบริหารตน (หลักสัปปุริสธรรม 7) ของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีประเด็นสำคัญ 2

ประเด็น คือ 1) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีความเหมาะสมในการบริหารตน 2) การประยุกต์ใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ในการบริหารตนและการบริหารจัดการองค์กร กล่าวคือ หลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมของสัตว์บุรุษ ของคนดีที่มีความเหมาะสมในการครองตนเป็นอย่างยิ่ง

หลักพละ 4 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ลำดับที่หนึ่ง คือ ด้านสังคหพละ (กำลังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนลำดับที่สอง คือ ด้านวิริยะพละ (กำลังความขยันหมั่นเพียร) ลำดับที่สาม คือ ด้านอนวัชขพละ (กำลังความซื่อสัตย์สุจริต) และลำดับสุดท้าย คือ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก **ด้านปัญญาพละ** คือ กำลังความรู้ความสามารถ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ ในการบริหารงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหลักการวางแผนที่เกิดมาจากการต้องการของประชาชนที่ตระหนักในความจำเป็น คุณค่าที่เปิดโอกาสให้ทุกคนในชุมชนได้รับรู้ปัญหา และร่วมกันในการวางแผน **ด้านวิริยะพละ** คือ กำลังความขยันหมั่นเพียร ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่มีความกระตือรือร้น ในการปฏิบัติงานตามเวลาที่กำหนดไว้ ในการกำหนดวัตถุประสงค์และกำหนดวิธีการที่ทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ การวางแผนเป็นกระบวนการในการเผชิญกับความไม่แน่นอนโดยการกำหนดการกระทำขึ้นล่วงหน้าเพื่อให้ได้ผลตามที่กำหนดไว้ การวางแผนจะเกี่ยวข้องกัน 2 อย่างคือ จุดหมายปลายทางกับวิธีการ จุดหมายปลายทางกับความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ด้านอนวัชขพละ** คือ กำลังความซื่อสัตย์สุจริต ผู้บริหาร บุคลากรมีการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับขององค์กร กระบวนการในการจัดทำแผน เป็นขั้นตอนในการระดมความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ในการวิเคราะห์สภาพปัญหา การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา ปัญหาอุปสรรคจากการพัฒนา ความต้องการในการ **ด้านสังคหพละ** คือ กำลังเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทำงานมุ่งผลประโยชน์ส่วนรวม ไม่มุ่งผลประโยชน์ตน มีการแบ่งปันสิ่งของช่วยเหลือประชาชนในยามประสบภัยอย่างเหมาะสม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการให้บริการสาธารณะที่เป็นรูปธรรม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอแนะความคิดเห็นและแสดงออกได้อย่างเสรี นี้เรียกว่า เป็นพละ คือ กำลังแห่งการยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่นไว้ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jittima Pakpieng (2015) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในเขตภาคกลางตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตนด้วยหลักสัปปุริสธรรม

7 เป็นด้านที่มีการนำไปประยุกต์ใช้น้อยที่สุด และมีสภาพปัญหาและอุปสรรคอื่นๆ ในแต่ละด้าน คือ
1) การบริหารตน 2) การบริหารคน และ 3) การบริหารงาน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ วิธีการปฏิบัติงานและยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดแนวทางการให้บริการ การวัดผลประเมินผล เพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ
- 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ให้กำลังใจและรางวัลสำหรับผู้ปฏิบัติดีเป็นประจำปี

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ วิธีการปฏิบัติงาน และยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้
- 2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องกำหนดแนวทางการให้บริการ การวัดผลประเมินผล เพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ
- 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ให้กำลังใจและรางวัลสำหรับผู้ปฏิบัติดีเป็นประจำปี

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 1) ควรมีการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ วิธีการปฏิบัติงาน และยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้
- 2) ควรมีการศึกษาแนวทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดแนวทางการให้บริการ การวัดผลประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ

3) ควรมีการศึกษาแนวทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ให้กำลังใจ และรางวัลสำหรับผู้ปฏิบัติดีเด่นประจำปี

References

- Kowit Pongngam and Alongkorn Akkasaeng. (2004). *New Dimension Guide Local Government Organizations That Come from The Direct Election of The People*. Bangkok : Samatham Press.
- Nongluk Rueanthong. (2007). *The Model of School Administrative Effectiveness* (Doctoral of Thesis). Silpakorn University.
- Pas Passatta. (2015). *The Integration of Buddhaddhamma Principles for Transparency in The Management of Local Government Organizations* (Doctoral of Thesis). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Prasert Thilao. (2018). The Strategy of Buddhist Human Resource Development Towards The High Competency Organization of Buddhist Universities of Thai Sangha. *Journal of MCU Social Science Review*, 7(3), 37-50.
- Surapon Suyaprom. (2015). An Integration of Buddha Dhamma Principles for Supporting Participation Process in Formulating Public Policies of Local Administrative Organizations. *Journal of MCU Social Science Review*, 4 (2), 180-195.
- Thitiwut Manmee. (2016). The Human Capital Management Supporting the Merit and Ethicist of Staffs in Local Administration Organization. *Journal of MCU Social Science Review*, 5 (3), 205–218.

การป้องกันและการแก้ไขปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามแนวพุทธ

เศรษฐศาสตร์

PREVENTING AND SOLVING PROBLEMS FROM FIREWATER-DRINKING IN ACCORDANCE WITH THE BUDDHIST ECONOMICS

พลวัฒน์ ชุ่มสุข*

Pholwat Choomsook

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของประชาชน 2) ศึกษาปัญหาและผลกระทบการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีต่อเศรษฐกิจของประชาชน 3) เสนอแนวทางการแก้ไขและป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ โดยการใช้การแจกแบบสอบถามในกลุ่มเป้าหมาย ใน 2 ชุมชนในเขตหมู่ที่ 1 และ 2 บ้านแคนใหญ่ ตำบลแคน อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ เพื่อรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ สรุปเชิงพรรณนา ผลการศึกษวิจัยพบว่า การป้องกันและการแก้ไขปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ใน 2 ชุมชนในเขตหมู่ที่ 1,2 บ้านแคนใหญ่ ตำบลแคน อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (4.09) ขณะที่ปัญหาและผลกระทบการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ที่มีต่อเศรษฐกิจ มีปัญหาและผลกระทบอยู่ในระดับมาก (4.22) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาและผลกระทบการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับมากเช่นกัน ขณะที่แนวทางแก้ไขและป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ ใน 2 ชุมชนใช้หลักการพิจารณาถึงคุณค่าแท้ และหลักความอดทนอดกลั้น เป็นแนวทางในการป้องกันในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

คำสำคัญ : การป้องกันการแก้ไขปัญหา, ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามแนว, พุทธเศรษฐศาสตร์

* Lecturer, Department of Economics, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya.

ABSTRACT

The research consisted of three main objectives, namely: 1. to investigate concept of people's alcoholic beverage drinking prevention; 2. to explore problems and effects of alcohol consumption on people's economy; and 3. to suggest solution and prevention of alcoholic beverages in accordance with the Buddhist economics. It was a quantitative research conducted by questionnaires with sampling groups in two communities: Moo 1 and 2 of Ban Khaen Yai, Khaen Sub-District, Sanom District, Surin Province for data collection and analyzing as descriptive summary. The findings revealed as follows: as for the prevention and problem solving of alcoholic beverages in accordance with the Buddhist economics, it was found that overall attitudes towards alcoholic beverages in two communities was at the high level (4.09). Meanwhile, as for alcohol problems and effects on economy, it was at the high level (4.22). Having considered each aspect, it was also at the high level, too. At the same time, solutions and prevention of alcoholic beverages in accordance with the Buddhist economics in two communities in Moo 1 and 2 apply the principle of true value and tolerance as a guideline for prevention of drinking alcohol.

Keywords: Prevention, Problem Solving, Alcoholic Beverage, Buddhist Economics.

1. บทนำ

ปัจจุบันนี้ปัญหาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทยในสมัยปัจจุบันนี้ ไม่ใช่เรื่องธรรมดาอีกต่อไปเพราะว่าพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนคนไทย แม้กระทั่งวัยรุ่นเป็นปัญหาใหญ่ในสังคม อีกทั้งยังทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ และ ในสมัยปัจจุบันนี้ไม่มีแค่ผู้ใหญ่ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ยังมีทั้งเด็กวัยรุ่น และเยาวชนที่ดื่มสุราเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เพราะปัญหาของวัยรุ่นในการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ผสม ไม่ว่าจะเป็นสุรา (เหล้า) เบียร์ ไวน์ มีมากขึ้น ในทุกประเทศ เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบทดลองสิ่งต่างๆ และวัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุนำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่เหมาะสม อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงด้านสังคมของวัยรุ่น เช่น การคบเพื่อน

ความต้องการความเป็นอิสระ ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งกับผู้ปกครองอาจเป็นสาเหตุนำไปสู่พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นก็ได้ โดยเฉพาะวัยรุ่นในครอบครัวที่มีปัญหาอยู่แล้ว และในปัจจุบันก็มีแนวโน้มว่าจะเกิดปัญหามากขึ้นในวัยที่อายุน้อยลงเรื่อยๆ จากสถิติอายุเฉลี่ยที่เด็กวัยรุ่นเริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คืออายุ 12 ปีขึ้นไป และแต่ละปี จะมีวัยรุ่นจำนวน 4 ล้าน 6 แสนคน อายุระหว่าง 15 – 19 ปี จะมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น เช่น ทำให้การเรียนตกต่ำ มีปัญหากับผู้ปกครอง จากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และวัยรุ่นที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำจะทำให้เกิดการติดแอลกอฮอล์ได้ (World Health Report, 2002) ง่ายจากความรุนแรงของปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น เช่น ทำให้อ้วน ความดันโลหิตสูง ความผิดปกติทางสมอง-พฤติกรรม-เซवनปัญหา มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ผลการเรียนตกต่ำ ก่อให้เกิดการติดสุราเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ มีพฤติกรรมส่อไปในทางการเกิดอาชญากรรมเพิ่มขึ้นจนบางคนถึงขนาดถูกจับกุมดำเนินคดีได้และที่สำคัญคือปัญหาการเกิดอุบัติเหตุเป็นพฤติกรรมเสี่ยงอย่างหนึ่งที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละปี โดยเฉพาะอุบัติเหตุจากการจราจรทางบกทั้งถนน ซึ่งเป็นอุบัติเหตุที่มีความรุนแรง และทำให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมากในแต่ละปีโดยเฉพาะช่วงเทศกาลที่มีวันหยุดติดต่อกันหลาย ๆ วัน เช่น เทศกาลปีใหม่ และเทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น

จากปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ได้เป็นเพียงปัญหาในระดับครอบครัวเท่านั้น แต่ยังเป็นปัญหาระดับประเทศเพราะ หลังจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วก็อาจเกิดปัญหาต่างๆตามมา เช่น การเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ปัญหาอาชญากรรม จากคดีต่างๆ ตามมาหลายคดี และปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งผลกระทบมาจากการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลก และการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยในด้านต่างๆ อาทิ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การพัฒนาและการใช้เทคโนโลยี ในด้านต่างๆ ทำให้วิถีชีวิตของคนในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปตามอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจโน้มนำไปสู่ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคไม่ติดต่อหลายโรค และ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทสุราได้สร้างความสูญเสียให้กับสังคมและผู้ดื่มทั้งโดยตรงและโดยอ้อมไม่น้อยกว่าสารเสพติดชนิดอื่นๆ จากรายงานขององค์การอนามัยโลกได้ระบุชัดเจนแล้วว่า ทุกปีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผล ทำให้ทั่วโลกมีอัตราการตายสูงขึ้นถึงปีละ 1.8 ล้านคนและผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงถึง 76.4 ล้านคน จำแนกเป็นเพศชาย 63.7 ล้านคน และเพศหญิง 12.7 ล้านคน แนวโน้มของผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศกำลังพัฒนาเพิ่มสูงขึ้น อัตราการตายและทุพพลภาพอันมีสาเหตุมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทสุรา

ส่งผลกระทบต่อชีวิตและอายุขัยของคนเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าการเสพยาเสพติดชนิดอื่นๆ และจัดอยู่ในลำดับที่สองรองจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย โดยวัดจากจำนวนปีที่ต้องสูญเสียไปเนื่องจากการตายและทุพพลภาพหรือที่เรียกว่าดัชนีวัดความสูญเสียทางสุขภาพ (Disability Adjusted Life Year, DALY) และยังเป็นอันดับ 5 ของความเสี่ยงทั้งหมด 26 ความเสี่ยง คิดเป็นร้อยละ 4 ของการตายและความพิการทั่วโลกมีปัจจัยเสี่ยงเกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทสุราซึ่งมากกว่ายาเสพติดถึง 5 เท่า (World Health Organization, 2002) และการดื่มเครื่องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทสุรายังส่งผลกระทบในด้านต่างๆ ทั้งระดับสังคม บุคคล ครอบครัว และชุมชน (Pandit Sornpaisan and Others, 2010)

นอกจากนี้ สำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า 2557 ได้สำรวจพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทสุราในช่วงปี 2544-2554 ภาพรวมความสุขของนักดื่มในช่วงกว่า 10 ปีที่ผ่านมา นั้นค่อนข้างคงที่ โดยมีทิศทางลดลงเล็กน้อย คือ จากร้อยละ 32.7 ในปี 2544 เป็นร้อยละ 31.5 ในปี 2554 ซึ่งลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.37 ต่อปี ในส่วนของประชากรชายนั้น ความสุขของนักดื่มลดลงเล็กน้อยคือ จากร้อยละ 55.9 ในปี 2544 เป็นร้อยละ 53.4 ในปี 2554 เป็นการลดลงร้อยละ 4.5 หรือลดลงเฉลี่ยร้อยละ 0.45 ต่อปี สำหรับนักดื่มหญิงนั้น แม้ว่าความสุขของนักดื่มหญิงจะไม่สูงมาก แต่ก็มีทิศทางเพิ่มขึ้นในช่วงที่ผ่านมา คือ จากร้อยละ 9.8 ในปี 2544 เป็นร้อยละ 10.9 ในปี 2554 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.1 ต่อปี กลุ่มประชากรที่มีความสุขของนักดื่มสูงที่สุด คือ วัยผู้ใหญ่ ตั้งแต่อายุ 25-59 ปี โดยดื่มใน 12 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 37.3 รองลงมา คือ กลุ่มเยาวชนผู้ที่อายุ 15-24 ปีนั้นดื่มร้อยละ 23.7 สำหรับวัยสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ดื่มร้อยละ 16.6 โดยประชากรชายดื่มมากกว่าหญิง ในทุกกลุ่มอายุ ในภาพรวมของประเทศนั้น ความสุขของนักดื่มมีทิศทางลดลงเล็กน้อย โดยนักดื่มที่เป็นประชากรวัยทำงานลดลงร้อยละ 2 ในช่วงปี 2544-2554 อย่างไรก็ตาม การดื่มของเยาวชนอายุ 15-24 ปีกลับเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 21.6 ในปี 2544 เป็นร้อยละ 23.7 ในปี 2554 หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.5 จากสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว รัฐบาลได้ใช้ในการดำเนินการแก้ไขปัญหการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทสุราหลากหลายวิธีซึ่งส่วนใหญ่เป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปสู่การปฏิบัติตามนโยบาย จึงเป็นการพัฒนาจากมุมมองของคนนอกส่งผลให้เห็นจุดอ่อนของการดำเนินการ และยังพบว่าหลายมาตรการใช้ได้ผล บางมาตรการยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันว่า มาตรการต่างๆ ที่ดำเนินการอยู่ขณะนี้ยังไม่เพียงพอต่อการกระตุ้นเตือนให้เยาวชนไทยผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทสุราลดลง (Juree Usaha and Seranee Chulasareekul, 2005)

ดังนั้น ในเขตชุมชนหมู่บ้านหน่วยงาน เป็นอีกแห่งหนึ่งที่มีการรณรงค์ให้มีการลด ละ เลิก การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ด้วยวิธีการ หลักการ และนโยบายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้นำกลยุทธ์ต่างๆเข้ามาใช้แม้กระทั่งด้านพระสงฆ์ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ศีล 5 เป็นต้น ดังนั้น จากแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การป้องกันและการแก้ไขปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์” ทั้งนี้ เพื่อการลดความรุนแรงในชุมชนครอบครัว และสังคม เพื่อการลดปัญหาการเกิดอุบัติเหตุทางจราจร เป็นภาระของพ่อแม่ผู้ปกครอง และภาระปัญหาต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคมของประเทศให้ดีขึ้นตามลำดับสืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดการป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของประชาชน
- 2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและผลกระทบการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีต่อเศรษฐกิจของประชาชน
- 2.3 เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขและป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้ศึกษาวิจัย ได้ติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์จำนวน 50 คน และสนทนากลุ่มย่อยอีกจำนวน 20 คน ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและแจกแบบสอบถามกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 250 คน แล้วนำผลการสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามมาประมวลหาค่าเฉลี่ย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์คือกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 250 คน ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเป็นการสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถามจำนวน 250 คน

วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา กระบวนการดำเนินงาน องค์ประกอบของการดำเนินงาน ได้แก่ การประชุมกลุ่มย่อยระดมสมอง การสัมภาษณ์เจาะลึกผู้นำระดับอำเภอ ตำบล และชุมชน สรุปการเรียนรู้ของกลุ่มย่อย เป็นรูปแบบการกำหนดมาตรการและนำรูปแบบทดลองใช้ลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชน ในเขต 2 ชุมชนในเขตหมู่ที่ 1 และ 2 บ้านแคนใหญ่ ตำบลแคน อำเภอสมน จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้สถิติแบบพรรณนา (Descriptive) ตัวเลขที่แสดงภาพรวมของปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง โดยใช้ตัวแปรเพียงตัวเดียวเป็นจุดเริ่มต้นในการ

นำเสนอข้อมูล สถิติที่ใช้คือ การคำนวณเป็นจำนวนและร้อยละแสดงออกมาในรูปแบบตารางค่าเฉลี่ย (Mean หรือ เอ็กบาร์) สถิติแบบอ้างอิง (Inferential) คือ การนำตัวเลขทางสถิติที่ได้จากการนำตัวแปรต่าง ๆ มาทดสอบสมมุติฐานตามที่ตั้งไว้ โดยการลงความเห็นจากข้อมูลที่เก็บได้จากกลุ่มตัวอย่างจึงเป็นส่วนหนึ่งของประชากรทั้งหมด โดยถือว่าข้อสรุป ที่ได้จากการศึกษาตัวอย่งนี้สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับประชากรทั้งหมด

4. สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ “การป้องกันและการแก้ไขปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์” โดยมีเป้าหมายเป็นประชาชน ใน 2 ชุมชนในเขตหมู่ที่ 1 และ 2 บ้านแคนใหญ่ ตำบลแคน อำเภอสวน จังหวัดสุรินทร์ ระดับประชาชนที่มีประสบการณ์ในการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ จำนวน 250 คน ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย พฤติกรรมของการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของประชาชน และการศึกษาความเป็นอิสระในการจัดจำแนกพฤติกรรมของประชาชน สามารถสรุปผลวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะได้ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 78.0 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 70.0 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 42.0 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 5 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และประกอบอาชีพหลักในปัจจุบันทำนา/ทำไร่/ทำสวน คิดเป็นร้อยละ 48.0 การป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของประชาชนพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ 62.8 ซึ่งประชาชนที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ส่วนใหญ่ดื่มเป็นบางโอกาส 85.5 รองลงมาคือดื่มเฉพาะวันหยุด 9.7 ที่ดื่มส่วนใหญ่ประเภทสุราผสม 49.9 รองลงมาคือดื่ม 41.2 โดยที่ดื่มเครื่องดื่มประมาณ 7 แก้ว ต่อครั้ง และที่ดื่มเครื่องดื่มผสมประมาณ 7 แก้ว ต่อครั้ง ซึ่งที่ดื่มเครื่องดื่มที่มีเสียค่าใช้จ่ายในการดื่มแต่ละครั้งเฉลี่ยคนละ 250 บาท ต่อ 1 คนส่วนใหญ่ดื่มเครื่องดื่มประเภทสุราในโอกาสที่ไปเที่ยวกลางคืนกับเพื่อน เพราะเพื่อนชวน โดยซื้อเครื่องดื่มจากร้านสะดวกซื้อซึ่งเปิดขายตลอด 24 ชั่วโมง ในแต่ละครั้งของการดื่มจะมีค่าใช้จ่ายประมาณ 150-250 บาท โดยเงินที่ใช้ในการดื่มเป็นเงินส่วนตัวที่เก็บสะสมไว้และให้เวลาในการดื่มเครื่องดื่มแต่ละครั้งประมาณ 2-3 ชั่วโมง กิจกรรมส่วนใหญ่ทำหลังจากการดื่มเครื่องดื่มแล้วคือพักผ่อน (นอน) ส่วนใหญ่บอกว่าการดื่มเครื่องดื่มประเภทสุราไม่มีผลกระทบต่อการทำงาน (80.2) และในอนาคตก็ยังดื่มเครื่องดื่มประเภทสุราเป็นบางครั้งบางคราวต่อไป (80.2) และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการดื่มเป็นประจำ (2.7) ดื่มนานๆ ครั้ง (46.7) และปัจจัยนำ ได้แก่ เพศ อายุ ทัศนคติ ค่านิยม มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่ม จากการวิจัยยังพบว่า สภาพสมรสคู่จะดื่มในระดับที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ ส่วนใหญ่ จะดื่มกับเพื่อนและรุ่นพี่รุ่นน้องโดยจะดื่มในช่วงเย็น

ปัจจัยนำพบว่า มีความรู้เกี่ยวกับการดื่ม เหตุจูงใจดื่มเพื่อเข้าสังคม (65.0) มีทัศนคติและค่านิยมในการดื่มในระดับปานกลาง ด้านปัจจัยเอื้อ ความสัมพันธ์ในครอบครัวแหล่งซื้อขาย อยู่ในระดับปานกลางพบว่าความคาดหวังในผลลัพธ์เชิงลบของการดื่มที่มีแอลกอฮอล์

4.2 ปัญหาและผลกระทบการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ที่มีต่อเศรษฐกิจ ใน 2 ชุมชนในเขตหมู่ที่ 1 และ 2 บ้านแคนใหญ่ ตำบลแคน อำเภอสวน จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวม มีปัญหาและผลกระทบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาและผลกระทบการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ได้แก่ ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ส่งผลให้คู่สมรสเคยบอกเลิกหรือขอย่า ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมา ได้แก่ ปัญหาค่าใช้จ่ายเนื่องจากนำเงินซื้อเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ส่งผลต่อชีวิตสมรสหรือความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนรัก และผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทำให้ทำงานหรือเกือบบอกจากงาน ($\bar{X} = 4.28$) ปัญหาค่าใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาลเนื่องจากเกิดอุบัติเหตุในการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ส่งผลต่อความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว ($\bar{X} = 4.26$) ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ส่งผลต่อความสัมพันธ์กับเพื่อนฝูงหรือชีวิตสังคม และผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ส่งผลต่อความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้างในสถานที่ทำงาน ($\bar{X} = 4.24$)

4.3 แนวทางการแก้ไขและป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ ใช้หลักไตรสิกขา เป็นแนวทางป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การใช้หลักการพิจารณาถึงการผิดศีลในการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การใช้หลักการควบคุมจิต เป็นแนวทางป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การใช้หลักการพิจารณาถึงผลเสียหรือโทษ เป็นแนวทางป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ใช้หลักการส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การใช้หลักการทำงานมาด้วยความขยันหมั่นเพียรกว่าจะได้เงินมา เป็นแนวทางป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การใช้หลักการเก็บรักษาเงินเพื่อใช้สอยในสิ่งที่จำเป็น สิ่งที่เป็นประโยชน์ เป็นแนวทางป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การใช้หลักการคบเพื่อนที่ดี เป็นแนวทางป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การใช้หลักการรู้จักความพอดี พอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อ เป็นแนวทางป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

5. อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีสถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรี และประกอบอาชีพหลักในปัจจุบันทำนา/ทำไร่/ทำสวน การป้องกันการติ่มเครื่องติ่มที่มีแอลกอฮอล์ของประชาชน ส่วนใหญ่ติ่มเครื่องติ่มที่มี ซึ่งที่ติ่มเครื่องติ่มที่มีเสียค่าใช้จ่ายในการติ่มแต่ละครั้งเฉลี่ยคนละ 250 บาทต่อ 1 คนส่วนใหญ่ติ่มเครื่องติ่มประเภทสุราในโอกาสที่ไปเที่ยวกลางคืนกับเพื่อน เพราะเพื่อนชวน โดยซื้อเครื่องติ่มจากร้านสะดวกซื้อซึ่งเปิดขายตลอด 24 ชั่วโมง ในแต่ละครั้งของการติ่มจะมีค่าใช้จ่ายประมาณ 150-250 บาท โดยเงินที่ใช้ในการติ่มเป็นเงินส่วนตัวที่เก็บสะสมไว้และให้เวลาในการติ่มเครื่องติ่มแต่ละครั้งประมาณ 2-3 ชั่วโมง กิจกรรมส่วนใหญ่ทำหลังจากการติ่มเครื่องติ่มแล้วคือพักผ่อน (นอน) ส่วนใหญ่บอกว่าการติ่มเครื่องติ่มประเภทสุราไม่มีผลกระทบต่อการทำงาน และในอนาคตก็ยังคงติ่มเครื่องติ่มประเภทสุราเป็นบางครั้งบางคราวต่อไป และยังพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการติ่มเป็นประจำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sutthirak ChaiRak (2010) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องพฤติกรรมการติ่มสุรานักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีการศึกษา 2551 พบว่า สาเหตุของการติ่มสุราของนักศึกษาเพราะต้องการเข้าสังคมมากเป็นอันดับ 1 (ร้อยละ 16.9) อันดับ 2 คือเพื่อนชวนติ่ม (ร้อยละ 15.2) และอันดับ 3 คือคลายเครียด (ร้อยละ 13.9) พฤติกรรมการติ่มสุราของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีผลการวิจัยปรากฏว่า การติ่มสุราในครั้งแรกส่วนใหญ่อายุที่ติ่มคือช่วงอายุ 16-18 ปี (ร้อยละ 31.0) สุราที่ติ่มในครั้งแรกคือเบียร์ (ร้อยละ 40.1) การติ่มสุราครั้งแรกจะติ่มกับเพื่อน (ร้อยละ 65.7) การติ่มสุราจะมีการติ่มสุราที่ผับบาร์เฮค (ร้อยละ 31.3) ส่วนใหญ่จะไม่ติ่มในมหาวิทยาลัย (ร้อยละ 76.8) สถานที่ติ่มในมหาวิทยาลัยมากที่สุดคือหอพักนักศึกษา (ร้อยละ 9.2) กิจกรรมที่ทำคือการพูดคุยกันเป็นส่วนใหญ่รองลงมาคือการฟังเพลงและการร้องเพลง (ร้อยละ 28.9 25.9 และ 20.4) ตามลำดับ ปริมาณการติ่มแต่ละครั้งจะติ่มหนึ่งกลม/ขวด (ร้อยละ 28.3) รองลงมาคือ 3-4 แก้ว (ร้อยละ 24.4) ค่าใช้จ่ายในการติ่ม 100-200บาท/ครั้ง (ร้อยละ 58.9) เวลาในการติ่มเฉลี่ย 3-4 ชั่วโมง/ครั้ง (ร้อยละ 60.7)

5.2 ปัญหาและผลกระทบการติ่มเครื่องติ่มที่มีแอลกอฮอล์ที่มีต่อเศรษฐกิจ ใน 2 ชุมชนในเขตหมู่ที่ 1 และ 2 บ้านแคนใหญ่ ตำบลแคน อำเภอสวน จังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวม มีปัญหาและผลกระทบอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีปัญหาและผลกระทบการติ่มเครื่องติ่มที่มีแอลกอฮอล์อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ได้แก่ ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการติ่มเครื่องติ่มที่มีแอลกอฮอล์ส่งผลให้คู่สมรสเคยบอกเลิกหรือขอหย่า รองลงมา ได้แก่ ปัญหาค่าใช้จ่ายเนื่องจากนำ

เงินซื้อเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ส่งผลต่อชีวิตสมรสหรือความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคนรัก และผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทำให้ตกงานหรือเกือบบอกออกจากงาน ปัญหาค่าใช้จ่ายค่ารักษาพยาบาลเนื่องจากเกิดอุบัติเหตุในการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ส่งผลต่อความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ส่งผลต่อความสัมพันธ์กับเพื่อนฝูงหรือชีวิตสังคม และผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ส่งผลต่อความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาหรือนายจ้าง ในสถานที่ทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Somphon Sitthisongkhram (2006) ได้ศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ถือได้ว่า เป็นปัญหาใหญ่ในสังคม และทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งในการศึกษาพบว่า การรับรู้ สมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความคาดหวังจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ (ร้อยละ 48.2) กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีความเสี่ยงน้อย (ร้อยละ 30.5) มีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เสี่ยงต่ออันตรายสูง (ร้อยละ 20.0) และมีพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นอันตราย (ร้อยละ 49.4) กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้สมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 56.8) และระดับสูง (ร้อยละ 43.1) กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ในระดับสูงมากที่สุด (ร้อยละ 53.7) และอิทธิพลทางสังคมต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีผลต่อกลุ่มตัวอย่าง คือ ได้รับการสนับสนุนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากพ่อแม่ระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 53.8) และกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่างในระดับสูง (ร้อยละ 80.7) และสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อกลุ่มตัวอย่างในระดับปานกลางมากที่สุด (ร้อยละ 75.6)

5.3 แนวทางการแก้ไขและป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ ใช้หลักไตรสิกขา เป็นแนวทางป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การใช้หลักการพิจารณาถึงการผิดพลาดในการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การใช้หลักการควบคุมจิต เป็นแนวทางป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การใช้หลักการพิจารณาถึงผลเสียหรือโทษ เป็นแนวทางป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ใช้หลักการส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การใช้หลักการทำงานมาด้วยความขยันหมั่นเพียรกว่าจะได้เงินมา เป็นแนวทางป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การใช้หลักการเก็บรักษาเงินเพื่อใช้สอยในสิ่งที่จำเป็น สิ่งที่เป็นประโยชน์ เป็นแนวทางป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การใช้หลักการคบเพื่อนที่ดี เป็นแนวทางป้องกันการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การใช้หลักการรู้จักความพอดี พอเพียง ไม่ฟุ้งเฟ้อ เป็นแนวทาง

การป้องกันในการตีเครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pipat Yodprudtikan (2006) ทำการศึกษาการให้การสร้างตัวชีวิตเพื่อวิเคราะห์ เศรษฐกิจพอเพียงโดยเปรียบเทียบกับ พุทธเศรษฐศาสตร์ ได้ข้อสรุปว่า หลักพุทธธรรมที่นำมาใช้ในพุทธเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ มัชฌิมาปฏิปทา โยนิโสมนสิการ และอปปมาทธรรม มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมัชฌิมาปฏิปทากับความพอประมาณ เป็นวิธีการหรือหนทางในการพัฒนาตน โยนิโสมนสิการกับความมีเหตุผล เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการพัฒนาตน และอปปมาทธรรมกับการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เป็นเครื่องกำกับการพัฒนาตน ผลการศึกษาพบว่าเนื้อหาของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักมีขอบเขตจำกัดอยู่เพียงพุทธเศรษฐศาสตร์ที่มีองค์ธรรมในระดับศีลเป็นประธาน การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพุทธเศรษฐศาสตร์กับเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก จึงสามารถใช้เฉพาะองค์ธรรมในระดับศีลเป็นเครื่องมือในการศึกษาเปรียบเทียบ โดยองค์ธรรมในระดับศีลที่เกี่ยวข้องกับ 4 ทฤษฎีหลักทางเศรษฐศาสตร์ ได้แก่ ปาริสุทธิศีล 4 ที่ประกอบด้วย อาชีวนปาริสุทธิศีล ในกิจกรรมการผลิต ปัจจัยสันนิสิตศีล ในกิจกรรมการบริโภค อินทริยสังวรศีล ในเรื่องอรรถประโยชน์ และปาฏิโมกขสังวรศีล

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1) ภาครัฐ ควรให้ความสนใจในการผลิตเครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์อย่าให้มีการผลิตในจำนวนมากจนเกินไปจนเกิดผลในกลุ่มเยาวชน
- 2) ภาครัฐ ควรให้ความร่วมมือกับคณะสงฆ์เพื่อที่จะนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาปฏิบัติอย่างจริงจังและให้เกิดผลกับกลุ่มเป้าหมาย
- 3) ภาครัฐ และคณะสงฆ์ ควรช่วยกันและให้ความสำคัญกับกลุ่มประชาชนและกลุ่มเป้าหมายในการป้องกันให้ ลด ละ เลิก เครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์ให้ได้ผลในที่สุด

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการ การป้องกันและการแก้ไขปัญหาจากการตีเครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์ตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ ที่พึงประสงค์
- 2) ควรมีการศึกษาถึงกระบวนการส่งเสริมการในการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาปฏิบัติในการ ลด ละ เลิกในการตีเครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์ในอนาคต

3) ควรมีการศึกษาถึงรูปแบบในการป้องกันและการแก้ไขปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ตามแนวพุทธเศรษฐศาสตร์ ในกลุ่มเป้าหมาย ควรมีการศึกษาการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาโดยบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (ศีล5) มาป้องกันในการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

References

- Bureau of Non-Communicable Disease, Department of Disease Control. (2002) pp. 6-7; Referred from World Health Report.
- Department of Mental Health, Ministry of Public Health, No Date. (2008). Sutthirak Chairak and Others, *Alcohol Drinking Behaviors of Students in Suranaree Technology University Academic Year 2008*, Suranaree Technology University.
- Juree Usaha and Seranee Chulasereekul. (2005). Alcohol Consumption Situation in Thai Society. *Academic Journal of Public Health*, 14 (1),1-7.
- Pandit Sornpaisan And Others (2010). *Report on Situation of Alcohol in 2010*. Bangkok: Alcohol Research Center.
- Somphon Sitthisongkhram. (2006). *Factors Predicting Alcohol Drinking Behavior of Adolescents*. Faculty of Nurse Chiang Mai University.
- Sutthirak Chairak. (2010). *Drinking Habits of Students in Suranaree University of Technology, 2008*. Suranaree University of Technology, 2010
- Thanintr Silpcaru. (2009). *Statistical Research and Analysis With SPSS*. 10th Ed. Bangkok: Business R. and D.

การศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตร
ANALYTICAL STUDY OF THE IMPORTANCE OF THE SENSE - FIELD IN
SAḬĀYATANA VIBHAṄGASUTTA

พระมหาภาธร อาภาธโร (อินทะพูล)* อธิเทพ ผาธา** อุทัย สติมัน***

Phramaha Patorn Abhādhārō (Inthapool), Athitthep Phatha, Uthai Satiman

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มุ่งศึกษาการศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตร โดยผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 2 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาโครงสร้างเนื้อหาของสฬายตนวิภังคสูตร (2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตรระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1) สฬายตนวิภังคสูตรเป็นพระสูตรขนาดกลางอยู่พระไตรปิฎกเล่มที่ 12 ว่าด้วยเรื่องของการจำแนกอายตนะ เป็นพระสูตรที่พระพุทธองค์ทรงแสดงแก่บรรดาพระภิกษุผู้ที่กำลังปฏิบัติธรรม ณ วัดพระเชตุวัน เมืองสาวัตถี โดยทรงมีพระประสงค์ให้เหล่าพระภิกษุมีความรู้ในเรื่องของอายตนะอย่างถ่องแท้ สามารถที่จะแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมได้ โดยสาระของเรื่องอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตรนั้น เป็นเรื่องของการจำแนกการทำงานของอายตนะภายในและอายตนะภายนอก และจิต กล่าวคือเมื่ออายตนะภายใน 6 ได้แก่ จักขุ (ตา) โสต (หู) ฆานะ (จมูก) ชิวหา (ลิ้น) กาย (กาย) และมโน (ใจ) กับอายตนะภายนอกหรืออารมณ์ 6 ได้แก่ รูป (รูป) สัททะ (เสียง) คันธะ (กลิ่น) รส (รส) โผฏฐัพพะ (สิ่งที่ต้องกาย) ธรรมารมณ์ (อารมณ์ที่เกิดกับใจ) มากกระทบ

* Department of Buddhism Tipitaka Studies Science, Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Buddhism Tipitaka Studies Science, Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

*** Department of Buddhism Tipitaka Studies Science, Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

กันก็จะเกิดวิญญาณ จากนั้นก็เกิดผัสสะและเวทนา มโนปิจจาร 18 สัตตบท 36 อุเบกขา 2 และ การพึงวิปัสสนาขั้นสูงก็คืออตัมมยตา ซึ่งเป็นการสอนลำดับขั้นของการทำลายกิเลสผ่านกระบวนการของอายตนะ ทำให้สามารถบรรลุธรรมได้ 2) การวิเคราะห์พบว่า ความรู้เรื่องอายตนะ 12 ในสหายตนิวัฏคสูตรนั้นมีคุณค่า คือ (1) ทำให้เกิดมีการฝึกจิต (2) ทำให้เกิดความร่วมมือในศีล (3) ทำให้กิเลสไม่เข้าสู่จิตใจ (4) ทำให้เป็นผู้มีชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท และ (5) ทำให้ถึงความสิ้นทุกข์ทั้งปวงได้

คำสำคัญ: อายตนะ, สหายตนิวัฏคสูตร

ABSTRACT

In this thesis, the researcher aims to study An Analytical Study of the Importance of the Āyatana in Saḷāyatana Vibhaṅga Sutta. There are two objectives in this thesis namely; (1) to study the content and the principles of Buddhist teaching in Saḷāyatana Vibhaṅga Sutta. (2) An Analytical Study on the Importance of the Āyatana in Saḷāyatana Vibhaṅga Sutta. The methodology the is documentary research and using an analysis by the descriptive method.

The findings of this research as following:

1) Saḷāyatana Vibhaṅga Sutta is a medium-sized sutta, and it is the ¹²th edition of the Tipitaka on the classification of Āyatana. It is a sutta that the Buddha showed to the monks who were practicing at Chetawan temple Savatti City. The Lord Buddha want to make the monks who listen his sermon have more clearly knowledge of the Āyatana and then they can solve their problems related to the practice. By The essence of the Āyatana in Saḷāyatana Vibhaṅga Sutta is a matter of classification of the function of the Ajjhattikāyatana or internal sense-fields and the Bāhirāyatana or external sense-fields and the mind. Said that when the Ajjhattikāyatana or internal sense-fields 6 include 1) Cakkhu : the eye 2) Sota : the ear 3) Ghāṇa : the nose 4) Jivhā : the tongue 5) Kāya : the body 6) Mana : the mind and the Bāhirāyatana or external sense-fields 6 include 1) Rūpa : form; visible

objects 2) Sadda : sound 3) Gandha : smell; odour 4) Rasa : taste 5) Phoṭṭhabba : touch; tangible objects 6) Dhamma : mind-objects come to reach together, then it will be the soul and then arises contact and Feeling, Manopavicāra or mind touching 18, Sattapada or lesson to learning 36, Upekkhā or equanimity 2, and Vipassanā or the highest insight meditation that is Atammayatā, which teaches the hierarchy of the destruction of the passions through the process of Āyatana which can attaining enlightenment. According to the analysis, the knowledge of Āyatana 12 in the Saḷāyatana Vibhaṅga 2) Sutta is worthwhile such as (1) it causes mental training. (2) To makes the Self controlled in the precepts. (3) Cause the passion does not enter the mind. (4) To make a living with carelessness; (5) to make all the suffering.

Keywords: The Sense – Field, Salayatana Vibhangasutta.

1. บทนำ

ในพระพุทธศาสนานั้นได้มีคำสอนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการรับรู้โลกภายนอกและภายในจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ถือว่าเป็นกระบวนการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่มีต่อโลกผ่านหลัก คำสอนที่ชื่อว่า “อายตนะ” หมายถึงที่ต่อหรือแดน หมายถึงที่ต่อกันให้เกิดความรู้แดน เชื่อมต่อให้เกิดความรู้หรือแหล่งที่มาของความรู้ แปลอย่างง่าย ๆ ว่าทางรับรู้มี 6 อย่าง ดังที่เรียกในภาษาไทยว่า ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ โลกนั้นปรากฏลักษณะอาการแก่มนุษย์เป็นส่วน ๆ ด้าน ๆ ไปเท่าที่มนุษย์จะมีแดนหรือเครื่องมือสำหรับรับรู้ คือเท่ากับจำนวนอายตนะ 6 นั้นเอง สิ่งที่ถูกหรือลักษณะอาการต่าง ๆ ของโลกเรียกชื่อว่าอายตนะเหมือนกัน ดังนั้น แดนต่อความรู้ภายในจึงเรียกว่าอายตนะภายใน มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าทวาร หรืออินทรีย์ 6 และแดนต่อความรู้ภายนอกเรียกว่าอายตนะภายนอก ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สิ่งต้องกาย และสิ่งที่ใจนึก โดยทั่วไปนิยมเรียกว่าอารมณ์ (Phra Bruhmagunabhorn (P.A.Payutto), 2009) หรือหมายถึงเครื่องรู้และสิ่งที่รู้ เช่น ตาเป็นเครื่องรู้รูปเป็นสิ่งที่รู้ ในพระพุทธศาสนา หมายถึง จักขุ โสต ฆาน ชิวหา กาย ใจ เรียกว่าอายตนะภายใน เป็นเครื่องติดต่อกับอายตนะภายนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ (Royal Academy, 2003) ซึ่งคำสอนที่ว่าด้วยเรื่องของอายตนะหรือแดนที่รับรู้โลกทั้งภายในและภายนอกนี้ ถือว่าเป็นคำสอนที่มีความสำคัญในทางพระพุทธศาสนา

อนึ่ง พระพุทธเจ้าตรัสสอนเรื่องอายตนะไว้มากมายในพระไตรปิฎก เช่นทรงแสดงความสำคัญของอายตนะไว้ในสัพพสูตร ว่าสิ่งทั้งปวงนั้นก็คือตากับรูป หูกับเสียง จมูกกับกลิ่น ลิ้นกับรส กายกับโผฏฐัพพะ ใจกับธรรมารมณ์ และตรัสไว้ในทุติยอปริชานนสูตร ว่าบุคคลจะสิ้นความทุกข์เมื่อกำหนดรู้คล้ายกำหนดสิ่งทั้งปวงนี้ได้ ทรงแสดงเรื่องความสัมพันธ์ของโลกและอายตนะไว้ในโลกสมุทยสูตร ว่า โลกเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป เพราะอาศัยอายตนะภายในกับอายตนะภายนอกกระทบกันแล้วเกิดการรับรู้เท่านั้น โดยตรัสสอนในกระแสแห่งปฏิจสมุปบาทอันแสดงให้เห็นว่าบุคคลไม่ควรหลงใหลคิดฟุ้งซ่านไปกับโลกภายนอก แต่ควรสนใจโลกภายในตนเอง เพราะเป็นที่เกิดของกระบวนการทั้งสายเกิดทุกข์และสายดับทุกข์ที่แท้จริง

นอกจากนั้นทรงตรัสสอนอาทิตตปริยายสูตร ต่อเหล่าขุฎติบุขาไฟมีอุรเวลกัสสปเป็นต้น เหล่าขุฎติทั้งหลายล้วนบรรลุธรรมเมื่อได้ฟังธรรมที่เกี่ยวกับอายตนะทั้ง 6 ที่ร้อนติดไฟลุกทั่วด้วยไฟราคะ ไฟโทสะ ไฟโมหะ ตลอดจนร้อนด้วยทุกข์อันมีชาติขรามรณะ เป็นต้น กล่าวได้ว่าอายตนะเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะชีวิตรับรู้การมีอยู่และการเปลี่ยนแปลงของสิ่งทั้งปวงก็โดยอาศัยอายตนะทั้ง 6 คู่นี้เท่านั้น อายตนะถือได้ว่าเป็นแหล่งอำนวยให้เกิดความสุข ความทุกข์ แก่จิตใจเป็นแหล่งให้เกิดโลก เป็นที่ปรากฏของโลกเป็นสิ่งที่ทั้งปวงของชีวิตก็คือโลกนั่นเอง

จากการกล่าวมาทั้งหมดจะพบว่า คำสอนเรื่องอายตนะนั้น ถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เป็นเหตุให้พระพุทธองค์ทรงนำมาสอนเหล่าพระสาวก เนื่องจากเป็นคำสอนที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการปฏิบัติธรรม อันจะเป็นพื้นฐานของการนำไปสู่การบรรลุธรรมในขั้นสูง นอกจากการที่ทรงแสดงอายตนะในพระสูตรสำคัญ ๆ แล้ว พระพุทธองค์ยังทรงสอนเรื่องการแบ่งอายตนะไว้ในพระสูตรขนาดย่อย ๆ อีกหลายพระสูตร ได้แก่ ในสฬายตนวิภังคสูตร ซึ่งเป็นพระสูตรว่าด้วยการจำแนกอายตนะ 6 ประการ โดยพระผู้มีพระภาคทรงแสดงแก่ภิกษุทั้งหลายขณะประทับอยู่ ณ วัดพระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี เขตกรุงสาวัตถี โดยมีพระประสงค์ให้ภิกษุเหล่านั้นศึกษาธรรมอันเนื่องด้วยอายตนะ 6 ที่สำคัญเหตุเกิดของพระสูตรนี้จัดอยู่ในประเภทปรัชญาสาสยะ มีใจความสำคัญ คือ พระผู้มีพระภาคตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า จะทรงแสดงธรรมเนื่องด้วยอายตนะ 6 ที่สำคัญให้ฟัง เมื่อภิกษุเหล่านั้นทูลรับสนองพระดำรัสแล้ว จึงทรงแสดงว่า ผู้ไม่รู้เห็นอายตนะภายใน 6 อายตนะภายนอก 6 วิญญาณ 6 สัมผัส 6 เวทนาที่เกิดจากสัมผัส 6 ย่อมยินดี หมกมุน ลุ่มหลง เห็นเป็นคุณ ฉะนั้นอุปาทานขันธ 5 ประการ ตัณหา ความกระวนกระวาย ความเดือดร้อน ความเร่าร้อน จึงเจริญขึ้น เขาจึงแสวงทุกข์ทางกายบ้าง ทางใจบ้าง ส่วนผู้รู้เห็นมีนัยตรงกันข้าม จากนั้นทรงอธิบายต่อไปว่า สำหรับผู้รู้เห็นตามความเป็นจริง อริยมรรคมีองค์ 8 ย่อมเจริญขึ้น ธรรมเหล่าอื่นคือสติปัฏฐาน 4 สัมมัปปธาน 4 อิทธิบาท 4 อินทริย 5 พละ 5 โพชฌงค์ 7 ก็เจริญเต็มที่ ด้วยสมณะและวิปัสสนาของ

เขาย่อมเคียงคู่กันไปจนสามารถกำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้ (ชั้น 5) ละธรรมที่ควรละ (อวิชชา และภวตัณหา) เจริญธรรมที่ควรเจริญ (สมณะและวิปัสสนา) ทำให้แจ้งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง (วิชชา และวิมุตติ) ซึ่งถือว่าเป็นแนวคำสอนที่มีความชัดเจนมากในการทำความเข้าใจเรื่องของอายตนะกับหลักธรรมต่าง ๆ ได้ดี

จากการกล่าวมาทั้งหมดจะพบว่า คำสอนเรื่องอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตร ถือว่าเป็นคำสอนที่มีความน่าสนใจ และสามารถที่จะเชื่อมโยงกับการศึกษาคำสอนในเรื่องอายตนะที่ปรากฏในพระสูตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้หลายพระสูตร อันจะเป็นการเชื่อมโยงให้เห็นถึงความสำคัญของคำสอนเรื่องอายตนะของพระพุทธศาสนาได้ดี และมีคุณค่าเกี่ยวกับการนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตอีกด้วย ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ศึกษาพระไตรปิฎก จึงมีความต้องการที่จะศึกษาประเด็นเรื่องการวิเคราะห์ความสำคัญของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตร เนื่องจากต้องการทำความเข้าใจในตัวหลักคำสอนและการศึกษาเพื่อเชื่อมโยงกับหลักคำสอนเรื่องอายตนะที่ปรากฏในที่อื่น ๆ และยังต้องการทราบถึงคุณค่าและการนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาโครงสร้างเนื้อหาของสฬายตนวิภังคสูตร
- 2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร (Document at Research) ที่เกี่ยวข้องกับศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตร โดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลทั้งในพระไตรปิฎก และอรรถกถา ฎีกา รวมถึงเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีวิธีการวิจัยดังนี้

3.1 รวบรวมเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ เอกสารอ้างอิงทางพระพุทธศาสนา เป็นต้นว่า พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และเอกสารวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตร

3.2 รวบรวมเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ หนังสือ งานวิจัย เอกสารวารสารที่เกี่ยวข้อง

3.3 รวบรวม เรียบเรียง วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ

4. สรุปผลการวิจัย

สหายตนวิมังคสูตร เป็นพระสูตรที่กล่าวถึงการจำแนกหลักธรรมเรื่องอายตนะทั้ง 6 เอาไว้อย่างชัดเจนมาก ซึ่งพระพุทธองค์ทรงจำแนกอายตนะก็สืบเนื่องมาจากการที่ภิกษุทั้งหลายยังมีความสงสัยหรือยังไม่เข้าใจในเรื่องของอายตนะ ทำให้ไม่สามารถที่จะบรรลุธรรมหรือเข้าถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้เนื่องจากการบรรลุธรรมนั้น จะต้องทำการดับอายตนะให้ได้เสียก่อน หากดับอายตนะไม่ได้เสียแล้ว ก็จะไม่สามารถที่จะดับกิเลสได้เลย เนื่องจากอายตนะนั้นเป็นจุดเชื่อมต่อที่ทำให้กิเลสไหลเข้าสู่ใจ หากไม่ปิดประตูให้ดีแล้ว กิเลสก็วิ่งเข้าสู่ใจ ใจก็จะปรุงแต่งเหมือนเดิม ดังนั้น ทางที่ดีของการเรียนรู้เรื่องอายตนะก็คือ การหาทางดับอายตนะให้ได้ แต่การที่จะดับอายตนะก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายเนื่องจากว่าอายตนะเป็นจุดเชื่อมต่อของโลก ซึ่งจิตมีธรรมชาติอย่างเดียวก็คือกวัดแกว่งและวิ่งหาอารมณ์ผ่านอายตนะภายในคือตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ดังนั้น หากอายตนะยังไม่นิ่ง หรือยังไม่ได้รับการฝึกฝนเพื่อให้เหมาะสมกับการงาน อายตนะก็จะเป็นประตูที่นำไปสู่การสร้างกิเลสอยู่เช่นเดิม

การศึกษามาทั้งหมดพบว่า สหายตนวิมังคสูตร เป็นพระสูตรที่พระพุทธองค์ทรงตรัสด้วยความมุ่งหวังของการสร้างองค์ความรู้ให้กับบรรดาเหล่าพระภิกษุ จึงจัดเป็นพระสูตรประเภทปรัชญาสยะ คือมุ่งการสอนเพื่อการสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ฟัง และเป็นประเภทปุจฉาสิกะ คือเป็นพระสูตรที่มุ่งให้เกิดการถามและการตอบระหว่างพระองค์กับเหล่าสาวก ส่วนที่มาของพระสูตรนี้ ก็คือพระสูตรนี้เป็นพระสูตรที่ทรงแสดงที่วัดพระเชตะวันอารามของอนาถปิณฑิกเศรษฐีเมืองสาวัตถี เป็นพระสูตรที่ทรงแสดงปรารภเรื่องอายตนะของพระสาวก อนึ่ง จากการศึกษาทั้งหมดจะพบว่า สหายตนวิมังคสูตร นี้มีโครงสร้างเนื้อหาที่สำคัญก็คือ (1) ด้านโครงสร้างจะพบว่าสหายตนวิมังคสูตร มีโครงสร้างที่สำคัญ 2 ประการ คือโครงสร้างในเรื่องของที่มา และโครงสร้างที่เป็นหลักธรรม มีหลักธรรมเรื่องอายตนะเป็นต้น (2) ด้านเนื้อหา เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการแสดงธรรมของพระพุทธองค์ และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรมในหมวดต่าง ๆ เหล่านี้ คือ (1) หมวดอายตนะ (2) หมวดวิญญูณ 6 (3) หมวดผัสสะ 6 (4) หมวดมโนปวิจาร 18 (5) หมวดสัพพ 36 (6) หมวดสติปัฏฐาน 3 นอกจากนั้น จะพบว่า พระสูตรที่นำเสนอเรื่องอายตนะคล้าย ๆ กับสหายตนวิมังคสูตรอยู่หลายพระสูตร ที่ยกมาแสดงได้ เช่น (1) ฉวิโสธนสูตร (2) เสวิตัพพาเสว-ตัพพสูตร (3) พุทธาคูสูตร (4) อนาถปิณฑิกโฆวาทสูตร (5) ฉันโนวาทสูตร (6) ปุณณโฆวาทสูตร (7) นันทโฆวาทสูตร (8) ราหุโลวาทสูตร (9) นครวินทยสูตร (10) นันทโฆวาทสูตร นอกจากนั้นก็ยังพบว่ามีหลักธรรมที่ปรากฏในสหายตนวิมังคสูตรหลายประการ ได้แก่ (1) คำสอนเรื่องอตัณมยตา (2) สติ (3) อุเบกขา (4) วิตกวิจารณ์การศึกษา เรื่องอายตนะในสหายตนวิมังคสูตรนั้น จะพบว่ามืองค์

ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับอายตนะอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถที่จะนำมาสรุปให้เห็นภาพรวมดังต่อไปนี้

1) คำว่า อายตนะ หมายถึง จุดเชื่อมต่อแดนเป็นที่ต่อ หรือเป็นที่รับอารมณ์ของจิตซึ่งมีอยู่ 2 ประเภท คือ อายตนะภายในและอายตนะภายนอก โดยที่อายตนะภายในและอายตนะภายนอกนั้น มีกระบวนการทำงานดังต่อไปนี้ เมื่ออายตนะภายในหรืออินทรีย์ 6 ได้แก่ จักขุ (ตา) โสต (หู) ฆานะ (จมูก) ชิวหา (ลิ้น) กาย (กาย) และมโน (ใจ) กับอายตนะภายนอกหรืออารมณ์ 6 ได้แก่ รูป (รูป) สัททะ (เสียง) คันธะ (กลิ่น) รส (รส) โผฏฐัพพะ (สิ่งที่ต้องกาย) ธรรมารมณ์ (อารมณ์ที่เกิดกับใจ) เมื่ออายตนะภายในกระทบกับอายตนะภายนอก จะเกิดเป็นความรู้เฉพาะด้านของแต่ละอายตนะขึ้น หรือเรียกว่าวิญญาน แปลว่า ความรู้ที่เกิดขึ้น เมื่ออายตนะภายในกับอายตนะภายนอกกระทบกัน เช่น ตากระทบวัตถุสิ่งหนึ่งเกิดการเห็นขึ้น เรียกว่า เกิดวิญญานทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ก็เหมือนกัน

ส่วนใจหรือธรรมารมณ์นั้น ใจเป็นสิ่งที่รับรู้เช่นกัน ยกตัวอย่างเช่นในบางขณะเราไม่ได้สัมผัสสิ่งใดจากภายนอกเลย ไม่ว่าทางตา หู จมูก ลิ้น กาย แต่ใจ เกิดการรับรู้ขึ้นมาจากการที่นึกถึงภาพผู้ชายคนหนึ่งที่เคยเห็น (ขณะนั้นไม่มีผู้ชายคนนั้นหรือรูปของผู้ชายคนนั้นให้เห็นด้วยตา) ภาพของผู้ชายคนนั้นมาจากความจำ สิ่งที่ใจรับรู้ดังกล่าวเรียกว่าธรรมารมณ์ ซึ่งสิ่งที่รับรู้ด้วยใจในเรื่องต่าง ๆ เกิดขึ้นเสมอ ๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ และทำให้คิดปรุงแต่งได้มากมาย ดังนั้น การรับรู้จะเกิดขึ้นได้ จะต้องมียोगค์ประกอบทั้ง 3 อย่าง คือ (1) อายตนะภายใน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ (2) อายตนะภายนอก คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ (สิ่งที่ถูกต้องกาย) ธรรมารมณ์ (อารมณ์ที่เกิดกับใจ) (3) วิญญาน คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้น เมื่ออายตนะภายในกับอายตนะภายนอกกระทบกัน

เมื่อองค์ประกอบทั้ง 3 ข้างต้นนี้ มาประจวบกันเข้าพร้อมกันจึงเกิดเป็นผัสสะ แปลว่า การกระทบ ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญหรือจุดเริ่มต้นของการรับรู้และการเรียนรู้ ถ้าไม่มีผัสสะ การรับรู้และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นไม่ได้ หมายความว่า เมื่อผัสสะเกิดขึ้น กระบวนการก็ดำเนินต่อไป คือจากผัสสะนำไปสู่เวทนา เวทนา หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่ออารมณ์ที่รับรู้ นั้น ได้แก่ ความรู้สึกสุขสบาย (สุขเวทนา) ความรู้สึกไม่สบาย (ทุกข์เวทนา) หรือความรู้สึกไม่ทุกข์ไม่สุข (อทุกขมสุขเวทนา) กล่าวคือถ้าสุขสบายหรือชอบใจก็ดีนรปรารถนา (ตัณหา) ถ้าไม่สบายหรือไม่ชอบใจก็อยากให้พ้นจากสภาพนั้น ๆ (วิเวกตัณหา) ซึ่งความสุขสบายหรือความไม่สุขสบายจากเหตุการณ์ต่าง ๆ อันเป็นประสบการณ์แต่ละอย่างที่ผ่านมา จิตจะจำไว้ (สัญญา) เช่น เมื่อเด็กเห็นเตารีดที่กำลังร้อนอยู่ครั้งแรกที่เห็นยังไม่รู้ว่าคืออะไร เมื่อเอามือไปจับ (ผัสสะ) เกิดการรับรู้เป็นทุกข์เวทนา

ขึ้น คือรู้สึกทุกข์เพราะความร้อนแล้วจิตเอาไปจำไว้ว่าถ้าจับเตารีดจะมีความทุกข์ เมื่อเด็กเห็นเตารีดอีกก็จะไม่จับเพราะรู้ว่าร้อนการรู้นี้มาจากความจำ และการที่เอามือไปจับหรือไม่จับนั้นต้องผ่านความคิดและเจตจำนงหรือความตั้งใจ เจตจำนงนี้ขึ้นอยู่กับเวทนาและสัญญาเป็นหลัก กล่าวคือเมื่ออายตนะภายในกระทบกับอายตนะภายนอก ตากับรูปเป็นต้น จนถึงเวทนา จะเป็นการรับรู้บริสุทธิ์ตามธรรมชาติหรือกระบวนการรับรู้แบบวิภูฏ

ถ้ากล่าวตามหลักการของกระบวนการรับรู้บริสุทธิ์ การรับรู้เกิดขึ้นจากอายตนะแล้วเสร็จสิ้นที่ผัสสะ กล่าวคือมีแต่องค์ธรรมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ยังไม่มีการคิดพิจารณาวิเคราะห์ตัดสินใด ๆ ยังไม่มีสัตว์บุคคลตัวตนเข้ามาเกี่ยวข้องจากเวทนา สัญญา สังขาร เป็นกระบวนการรับรู้แบบเสพเสวยโลก หรือกระบวนการรับรู้แบบสังสารวิภูฏ กล่าวคือมีความรู้สึกต่อสิ่งที่ตนรับรู้ เป็นความรู้สึกชอบไม่ชอบ (เวทนา) และมีการจำได้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร (สัญญา) เมื่อเกิดการจำได้ ก็มีการคิดปรุงแต่งสร้างสรรค์ให้เป็นไปตามที่ตนต้องการปรารถนา (สังขาร) ด้วยแรงผลักดันของตัณหามานะ ทิฏฐิ ทำให้มองไม่เห็นสิ่งทั้งปวงตามความเป็นจริง ติดอยู่ในทุกข์ และไม่สามารถข้ามพ้นความทุกข์ไปได้

2) กระบวนการทำงานของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตร ก็ไม่ได้แตกต่างไปจากนี้ แต่จะมีที่แตกต่างก็คือคำอธิบายเรื่องกระบวนการที่เริ่มไปจากการเกิดผัสสะไปแล้วในสฬายตนวิภังคสูตร จะอธิบายตามลำดับว่า (1) เมื่ออายตนะภายใน+อายตนะภายนอก=วิญญาณ=ผัสสะ กระบวนการนี้ถือว่าเป็นไปตามปกติ จากนั้น (2) เกิดมโนปิจจาร(เวทนา) ในจิต คือเกิดวิตก วิจารขึ้นจากนั้น (3) ก็เกิดการพิจารณาสัตตบท 36 คือการเอาเวทนาทั้ง 36 ประการที่เกิดจากการพิจารณาสิ่งที่เปิ่นโสมนัส โทมนัส และอุเบกขา อย่างละ 6 จำนวน 3 รอบก็เท่ากับ 36 ประการ จากนั้น (4) การอาศัยและการละสัตตบท 36 ประการ จากนั้น (5) ก็พิจารณาอุเบกขา 2 ประเภท เมื่อมาถึงขั้นนี้ ก็จะต้องเข้าถึงวิปัสสนาขั้นสูง ก็คือ (6) ฟังอัมมมตา คือวิปัสสนาที่กิเลสไม่อาจจะเกาะเกี่ยวได้ หากพิจารณาเช่นนี้ได้ จิตก็จะบรรลु

นอกจากนั้นยังพบว่า ในสฬายตนวิภังคสูตรยังมีหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับอายตนะหลายประการ เช่น (1) อายตนะกับไตรลักษณ์ (2) อายตนะกับอริยสัจ 4 (3) อายตนะกับปฏิจจสมุปบาท อนึ่ง จากการวิเคราะห์ความสำคัญของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตร พบว่า อายตนะในสฬายตนวิภังคสูตรนั้น มีความสำคัญกับการดำเนินชีวิต คือ (1) ทำให้เข้าใจชีวิตมากขึ้น (2) ทำให้สามารถดำเนินชีวิตถูกต้องตามสูตรกัมม อยู่ เป็น (3) อายตนะมีความสำคัญในฐานะเป็นทางแห่งการดับทุกข์ (4) อายตนะมีความสำคัญที่ทำให้มนุษย์มีชีวิตที่ดี นอกจากนี้ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์การนำอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตรไปใช้ของพระเสขบุคคลและพระอเสขบุคคล พบว่า มี

การนำเอาแนวคิดเรื่องอายตนะไปใช้กับบุคคลดังต่อไปนี้ (1) การนำอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตรไปใช้ของปุถุชนพบว่า นำไปใช้เพื่อ (ก) การเข้าใจกระบวนการของชีวิต (ข) ใช้เพื่อการปฏิบัติธรรม (ค) เพื่อการมองโลกให้เข้าใจโลก (2) การนำเอาคำสอนเรื่องอายตนะไปใช้ของเสขบุคคล เป็นกระบวนการทำงานของอายตนะเพื่อการพิจารณาเพื่อการบรรลุธรรม และ (3) การนำเอาคำสอนเรื่องอายตนะไปใช้ของอเสขบุคคล ก็เพื่อพิจารณาสรรพสิ่งว่าเป็นเพียงสักว่าแต่ นอกจากนั้น ในผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า อายตนะนั้นสามารถที่จะนำไปสู่การบรรลุธรรมได้ และมีผลกับการศึกษากระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ นอกจากนั้น การศึกษาเรื่องอายตนะยังสามารถนำเอาองค์ความรู้ไปใช้ในการควบคุมอายตนะได้ โดยวิธีการที่จะสามารถนำมาเป็นกรอบในการควบคุมอายตนะก็มีดังต่อไปนี้ (1) การปฏิบัติกรรมฐาน (2) พิจารณาให้เห็นเป็นเพียงสักว่าแต่ (3) รู้จักเลือกอารมณ์ (4) รู้จักการหลบหลีกอารมณ์ (5) การเผชิญหน้าอย่างมีสติ (6) อดทนเอาชนะอารมณ์ (7) โยนิโสมนสิการ (8) ปิดทวารส่วนคุณค่าที่เกิดจากการศึกษาอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตร ก็คือ (8.1) ทำให้เกิดมีการฝึกจิต (8.2) ทำให้เกิดความสำรวมในศีล (8.3) ทำให้กิเลสไม่เข้าสู่จิตใจ (8.4) ทำให้เป็นผู้มีชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท (8.5) ทำให้ถึงความสิ้นทุกข์ทั้งปวง

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ควรนำเอาความรู้เรื่องของความสำคัญของอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตรนี้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติธรรมหรือการดำเนินชีวิต กล่าวคือ ในการปฏิบัติธรรมนั้น เมื่อผู้ปฏิบัติธรรมมีอาการติดอารมณ์หรือไม่เข้าใจกระบวนการรับรู้ผ่านอายตนะแล้ว ก็สามารถที่จะนำเอาความรู้เรื่องอายตนะนี้ไปสอนหรือไปอธิบายเพื่อสร้างความเข้าใจให้เกิดกับผู้ปฏิบัติธรรมได้ หรือในแง่ของการดำเนินชีวิต ควรที่จะนำเอาองค์ความรู้เรื่องอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตรไปอธิบายหรือไปสอนว่าการดำเนินชีวิตต้องรู้จัก (1) กระบวนการทำงานของอายตนะ (2) การรับรู้อายตนะ และ (3) การควบคุมอายตนะให้มีความพอเหมาะ พอดี มีสติในการรับรู้ผ่านอายตนะ จะได้ไม่ทำให้เกิดความหลงหรือการปล่อยจิตใจไปตามการรับรู้ ทำให้เกิดความประมาทและสร้างความเสียหายให้เกิดกับตนเองได้ หากนำความรู้เรื่องอายตนะไปใช้สอนหรือเป็นข้อคิดแก่ผู้คนในสังคมให้เกิดความรู้ความเข้าใจให้มากแล้ว ย่อมทำให้เกิดผลดีกับสังคมได้

2) ควรนำเอาความรู้เรื่องอายตนะในสฬายตนวิภังคสูตรไปปรับสอนในสถานศึกษา ให้เด็กนักเรียน โดยอาจจะปรับเป็นวิชาการอย่างหนึ่งให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากอายตนะ เมื่อเด็กเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับอายตนะแล้ว ก็จะสามารถปกป้องตนเองจากสิ่ง

ย้วยวนได้ แต่การนำหลักการหรือองค์ความรู้ไปใช้จะต้องปรับภาษาให้ทันสมัย จนสามารถยึดโยงความเข้าใจให้เกิดกับผู้คนโดยเฉพาะผู้เรียนให้ได้ เพราะที่ผ่านมาร่องรอยตนะโดยมากเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ เป็นเรื่องศาสนา ไม่เคยนำมาให้เด็กได้เรียน ทำให้เด็กชาวพุทธขาดความรู้ในเรื่องของหลักคำสอนส่วนนี้ไปอย่างน่าเสียดาย

3) ควรนำเอาความรู้เรื่องอายตนะในสหายตนวิภังคสูตรไปปรับใช้ในกระบวนการรักษาจิตใจในโรงพยาบาล ด้วยการจัดเป็นโปรแกรมการสอนเรื่องการพิจารณากาย จิต ผ่านกระบวนการอายตนะให้กับผู้ป่วย อาจจะเป็นผลทำให้ผู้ป่วยสามารถลดความเครียดหรือความกังวลลงได้ เพราะเมื่อรู้กระบวนการที่เป็นสาเหตุแล้ว ย่อมดับอารมณ์หรือทำใจรับกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้

5.2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรนำไปวิจัยในเชิงเปรียบเทียบกับประเด็นด้านการสำรวจทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการรับรู้เรื่องพระรัตนตรัย แนวคิดเรื่องการเรียนรู้เช่นอายตนะกับการเรียนรู้ ซึ่งยังไม่มีผู้ใดนำไปวิเคราะห์ในเรื่องดังกล่าว ซึ่งมูลบทของประเด็นนี้ ก็คืออายตนะกับการเรียนรู้เป็นเรื่องเดียวกัน แต่แนวคิดเรื่องการเรียนรู้ในทางศาสตร์สมัยใหม่นั้นยังถือว่ามียุ่อย่างหลากหลาย หากนำเอาแนวคิดเรื่องอายตนะไปใช้ก็จะทำให้เกิดความรู้ใหม่ที่สามารถเปรียบเทียบกับศาสตร์อื่น ๆ ทางด้านการเรียนรู้ได้

2) ควรนำไปวิจัยในเชิงประยุกต์โดยเฉพาะในเรื่องของการกระตุ้นให้สังคมรับรู้ข่าวสารแบบสัมมาทิฐิผ่านกระบวนการรับรู้สื่อตามแนวอายตนะ เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มุ่งให้ความรู้ที่เป็นจริงกับสังคม โดยการนำความรู้ในเชิงการประยุกต์ แบบนี้ยังไม่มีผู้ใดกล้าที่จะนำไปวิจัยเลย ดังนั้น หากมีการนำไปวิจัยแบบนี้คิดว่าน่าจะได้ประโยชน์มากกว่าการหาความจริงเชิงคัมภีร์เพียงอย่างเดียว

References

- Prapromkunaporn (P.A. Payutto). (2012). *Added Buddha Dhamma*. 32nd Edition. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Religious Affairs Department. (1992). Information from the Monks of the Primate. Bangkok: Ministry of Education
- Ministry of Education. (1998). *Development of the Pali Canonical Education Management Model*. Bangkok : Religious Affairs Department.

Nopphamonthon Sipmunpiam and Walaiporn Siripirom. (2011). *Guidelines for the Education of Buddhist Scriptures under the National Education Act BE 1998*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya Publishing House.

PhramahaWarunyu Warunyu. (2004). *The Pali Study of the Thai Sangha in Siam*. Bangkok : Arton Printing house.

Phratap Pariyatsutty. (2007). *The Priesthood and Religion*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya Publishing House.

การพัฒนาต้นแบบวิทยากรพระธรรมทูตสุขภาพะเพื่อการส่งเสริมสุขภาพะและ
ป้องกันกลุ่มอาการอ้วนลงพุงในพระสงฆ์จังหวัดน่าน

DEVELOPMENT OF HEALTH RELATED BUDDHIST MISSIONARIES
MODEL TO PROMOTE HEALTH AND WELL-BEING AND TO PREVENT
METABOLIC SYNDROMES AMONG BUDDHIST MONKS IN
NAN PROVINCE

เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง *

Kiettisak Suklueang

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเพื่อ
ป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมของพระสงฆ์จังหวัดน่าน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่าง
ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ ภายใต้กรอบแนวคิดของบลูม โดยการศึกษาเป็นผลจาก
การศึกษาเบื้องต้นในกลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์จำนวน 89 รูปที่จำพรรษาในจังหวัดน่าน เก็บ
รวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือ 4 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถาม
ความรู้ แบบสอบถามทักษะ และแบบสอบถามการปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซิน
โดรมของพระสงฆ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย และหาความสัมพันธ์ด้วย
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า พระสงฆ์มีความรู้และทักษะอยู่ในระดับดี แต่มีการปฏิบัติเพื่อ
ป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง
ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสุขภาพะและป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรม
ของพระสงฆ์ พบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะ ($r=.25, p < .05$) แต่ไม่พบ
ความสัมพันธ์กับการปฏิบัติ ($r=.04, p > .05$) ในขณะที่ทักษะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ

*Department of Political Science, Faculty of Social Sciences,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

การปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมของพระสงฆ์ในจังหวัดน่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.28, p < .05$)

คำสำคัญ : ความรู้, ทศนคติ, การปฏิบัติ, ภาวะเมตาบอลิกซินโดรม, พระสงฆ์

ABSTRACT

This descriptive research aimed to describe level of knowledge, attitude, and practice towards Health Promotion and Metabolic Syndrome Prevention among Buddhist Monks, along with to examine the relationships among those three variables. Bloom's taxonomy was used as a conceptual framework for this study. However, this study was a preliminary study among 89 monks who lived in Nan Province. Four questionnaires were used for collecting data, including demographic questionnaire, knowledge questionnaire, attitude questionnaire, and practice questionnaire related to health promotion and metabolic syndrome prevention. Data were analyzed by using descriptive statistics, and Pearson product moment correlation.

Results revealed that monks had good level of knowledge and attitude related to metabolic syndrome. However, practice towards metabolic syndrome prevention among Buddhist Monks were at moderate level. According to the relationships, knowledge had positive correlation with attitude ($r=.25, p < .05$) but no relationship with practice ($r=.04, p > .05$). In addition, attitude had statistically significant positive relationship with practice towards metabolic syndrome prevention ($r=.28, p < .05$).

Keywords: Knowledge, Attitude, Practice, Metabolic Syndrome, Monks.

1. บทนำ

ในปัจจุบันพระสงฆ์มีการอาพาธด้วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะโรคที่เกี่ยวข้องกับภาวะเมตาบอลิกซินโดรม จากสถิติของโรงพยาบาลสงฆ์ กรมการแพทย์ ในปี 2558 พบว่า 3 อันดับโรคที่พบได้บ่อยในกลุ่มพระสงฆ์ ได้แก่

1) โรคเมตาบอลิซึมและไขมันในเลือดผิดปกติ 2) โรคความดันโลหิตสูง และ 3) โรคเบาหวาน ซึ่งเป็นความผิดปกติที่พบในภาวะเมตาบอลิกซินโดรม (Priest Hospital, 2017) ทั้งนี้สาเหตุที่ทำให้พระสงฆ์มีอุบัติการณ์ของความผิดปกติที่เข้ากันได้กับภาวะเมตาบอลิกซินโดรมอาจมีผลมาจากการที่พระสงฆ์บริโภคอาหารที่ญาติโยมถวายซึ่งมีแป้งและน้ำตาลเป็นจำนวนมาก และมีข้อจำกัดในการออกกำลังกาย ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมบางอย่างเช่นขบข้าวสาลีได้ การพัฒนาสุขภาพของพระสงฆ์เป็นประเด็นสำคัญและเร่งด่วนโดยเฉพาะการป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรม ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้พระสงฆ์พัฒนาความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของตนเอง เพื่อนำไปสู่การมีสุขภาพดี แต่ทั้งนี้ยังไม่พบข้อมูลพื้นฐานที่เป็นปัจจุบันเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมในพระสงฆ์ ที่ผ่านมามีเพียงการศึกษาในบางประเด็นและเป็นการศึกษาในประชากรกลุ่มอื่น ๆ เช่น การสำรวจความรู้ในนักศึกษา (Bettina-Maria Becker, Rainer Bromme, and Regina Jucks, 2008: 367-379) ทักษะและพฤติกรรมในการป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมของนักศึกษา กรรณิกา เรืองเดช ขาวสวนศรีเจริญ และ ไพบุลย์ ขาวสวนศรีเจริญ, 2561 : 3-45) พฤติกรรมการจัดการภาวะอ้วนลงพุงด้วยตนเองของผู้ป่วยอ้วนลงพุง (Pannipa Boontein and Chongchit Saneha, 2017: 70-81) การรับรู้การเจ็บป่วยและพฤติกรรมสุขภาพของผู้ที่เข้าเกณฑ์ภาวะเมตาบอลิกซินโดรม (Phasuk Mankhong, 2014) เป็นต้น

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาความรู้ ทักษะและการปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมของพระสงฆ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอันจะเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมสำหรับพระสงฆ์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับภาวะเมตาบอลิกซินโดรมของพระสงฆ์จังหวัดน่าน
- 2.2 เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมของพระสงฆ์จังหวัดน่าน
- 2.3 เพื่อศึกษาการปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมของพระสงฆ์จังหวัดน่าน
- 2.4 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมของพระสงฆ์จังหวัดน่าน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาเพื่อหาความสัมพันธ์ (correlational descriptive research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการศึกษาค้นครั้งนี้เป็นพระสงฆ์ที่จำพรรษา ณ วัด ในจังหวัดน่าน ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้เข้าใจ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นพระสงฆ์ที่ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย จำนวน 89 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้ ประกอบด้วย 4 เครื่องมือ ได้แก่ 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามความรู้ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับเกี่ยวกับภาวะเมตาบอลิกซินโดรม 3) แบบสอบถามทัศนคติ เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรม 4) แบบสอบถามการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมในพระสงฆ์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยขอความร่วมมือจากคณะสงฆ์จังหวัดน่านให้เป็นผู้แจก และรวบรวมแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดการรักษาสิทธิ์ความเป็นอิสระ รวมระยะเวลาในการเก็บข้อมูลประมาณ 1 เดือน ข้อมูลที่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา และ สถิติสัมพันธ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

4. สรุปผลการวิจัย

พระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 42.53 ปี โดยมีอายุตั้งแต่ 20-83 ปี มีพรรษาตั้งแต่น้อยกว่า 1 พรรษาจนถึง 58 พรรษา โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 15.14 พรรษา โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 50.60) เป็นพระลูกวัด จำพรรษา ณ วัดราษฎร์ (ร้อยละ 65.43) โดยร้อยละ 36.14 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 64.63 ได้นักธรรมเอก แต่มีเพียงร้อยละ 7.58 ที่ศึกษาบาลีศึกษา ผลการศึกษาความรู้ พระสงฆ์มีค่าเฉลี่ยของความรู้เท่ากับ 4.75 (SD = 1.96) แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับดี ทัศนคติของพระสงฆ์มีค่าเฉลี่ยที่ 27.21 (SD = 4.43) อยู่ในระดับดี และโดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมเท่ากับ 65.39 (SD = 10.96) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 1) เมื่อแบ่งระดับความรู้เกี่ยวกับภาวะเมตาบอลิกซินโดรมของพระสงฆ์จังหวัดน่าน พบว่าส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับดี เป็นจำนวน 57 รูป คิดเป็นร้อยละ 67.86 (ตารางที่ 2) พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 44 รูป คิดเป็นร้อยละ 53.66

(ตารางที่ 3) และพระสงฆ์ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมในระดับปานกลาง จำนวน 69 รูป คิดเป็นร้อยละ 81.18 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 1 ค่าพิสัย คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมของพระสงฆ์จังหวัดน่าน (N=89)

ตัวแปร	พิสัยที่เป็นไปได้	พิสัยจริง	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน
ความรู้	0-7	0-7	4.75	1.96
ทักษะ	9-36	9-36	27.21	4.44
การปฏิบัติ	25-100	25-86	65.39	10.96

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ และระดับความรู้ จำแนกตามระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง (N=84)

ความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ดี	57	67.86
ปานกลาง	12	14.29
ไม่ดี	15	17.86

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ และระดับทักษะ จำแนกตามระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง (N=82)

ความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ดี	36	43.90
ปานกลาง	44	53.66
ไม่ดี	2	2.44

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละ และระดับการปฏิบัติ จำแนกตามระดับความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง (N=85)

ความรู้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ดี	12	14.12
ปานกลาง	69	81.18
ไม่ดี	4	4.71

สำหรับความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้ง 3 ตัว ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติ เพื่อป้องกันภาวะ เมตาบอลิกซินโดรมนั้น ได้มีการทดสอบการกระจายของข้อมูลด้วยสถิติ

Kolmogorov-Smirnov พบว่าข้อมูลมีการกระจายตัวแบบปกติ จึงนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) โดยพบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติ ($r=.25, p < .05$) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.04, p > .05$) ในขณะที่ทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมของพระสงฆ์ในจังหวัดน่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=.28, p < .05$) ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเพื่อส่งเสริมสุขภาพและป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมของพระสงฆ์ในจังหวัดน่าน (N=89)

ตัวแปร	ความรู้	ทัศนคติ	การปฏิบัติ
ความรู้	1.00		
ทัศนคติ	.25*	1.00	
การปฏิบัติ	.04	.28*	1.00

* $p < .05$

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ความรู้เกี่ยวกับภาวะเมตาบอลิกซินโดรม ผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับภาวะเมตาบอลิกซินโดรมอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 67.86 (ตารางที่ 2) โดยมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เท่ากับ 4.75 ทั้งนี้อาจเนื่องด้วยที่ผ่านมาพระสงฆ์บางส่วนได้รับฟังการบรรยายเกี่ยวกับภาวะอ้วนลงพุงซึ่งจัดโดยหน่วยงานสาธารณสุข รวมถึงที่ผ่านมามีการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพพระสงฆ์และมีการจัดอบรมของกรมอนามัยในหลักสูตรศิลาจารึกซึ่งอาจส่งผลให้พระสงฆ์มีความรู้ในระดับดี

5.2 ทัศนคติต่อการป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรม ผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 53.66 (ตารางที่ 3) แต่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนทัศนคติเท่ากับ 27.21 ซึ่งอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าพระสงฆ์ส่วนหนึ่งยังมีการรับรู้ถึงข้อจำกัดของจริยวัตรที่อาจส่งผลต่อการป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรม โดยเฉพาะทัศนคติต่อการมีกิจกรรมทางกายว่าอาจเป็นการผิดพระธรรมวินัยหากพระสงฆ์จะมีออกกำลังกายเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรม นอกจากนั้นแล้วพระสงฆ์ส่วนใหญ่

ยังมีทัศนคติในการดูแลตนเองในแบบตั้งรับ โดยเชื่อว่าการฉันทาจะช่วยควบคุมและป้องกันการเกิดภาวะเมตาบอลิกซินโดรมได้ดีกว่าการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ

5.3 การปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมของพระสงฆ์ ผลการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 81.18 (ตารางที่ 4) โดยมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยที่ 65.39 คะแนน ประเด็นการปฏิบัติที่ทำหายคือ ในการบริโภคภัตตาหารพระสงฆ์ส่วนใหญ่ฉันผักและผลไม้ไม่หลากหลายในแต่ละวัน รวมถึงฉันผักใบเขียวไม่ถึง 5 กำมือต่อวัน พระสงฆ์ส่วนใหญ่ฉันเครื่องดื่มรสหวาน เช่น น้ำหวาน น้ำอัดลม ชา กาแฟ เครื่องดื่มบำรุงกำลัง เป็นต้น ฉันภัตตาหารที่ปรุงด้วยกะทิที่เคี้ยวแตกมัน เนื้อสัตว์ที่มีไขมันสูง เช่น หมูสามชั้น ขาหมู หนั๋งไก่ เป็นต้น และไม่คอยได้ฉันเนื้อสัตว์ที่มีไขมันต่ำ เช่น เนื้อปลา ออกไก่ นอกจากนี้พระสงฆ์ส่วนน้อยเท่านั้นที่อ่านข้อมูลโภชนาการก่อนการฉัน ในส่วนของกิจกรรมทางกาย พระสงฆ์มีการทำกิจกรรมทางกายตามหลักวัตร 10 เพียงแต่ระยะเวลาในการทำกิจกรรมไม่ยาวนานเพียงพอ นอกจากนั้นแล้วพระสงฆ์ส่วนหนึ่งมีพฤติกรรมนั่งอยู่กับที่ที่ไม่ใช่การปฏิบัติกิจของสงฆ์ติดต่อกันยาวนานกว่า 1 ชั่วโมง จึงส่งผลให้การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

5.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรม ผลการศึกษาพบว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า พระสงฆ์ในจังหวัดน่านที่มีความรู้ จะส่งผลให้มีทัศนคติต่อการป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมมากขึ้น เนื่องจากความรู้มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความเข้าใจ ผ่านกระบวนการนำเอาความรู้ที่มีไปใช้ มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่าของความรู้ ซึ่งเมื่อมีความรู้ที่ดีจะส่งผลต่อค่านิยม ความรู้สึก ทัศนคติที่ดี นอกจากนั้นแล้ว ทัศนคติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติเพื่อป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมในพระสงฆ์จังหวัดน่าน แสดงว่าพระสงฆ์ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมจะส่งผลให้พระสงฆ์มีการปฏิบัติเพื่อป้องกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของบลูมที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลมีความรู้สึกและทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใด บุคคลนั้นจะพยายามที่จะทำให้เกิดการปฏิบัติหรือทำงานสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ควรถวายเป็นความรู้ที่ถูกต้องเหมาะสมและเพียงพอแก่พระสงฆ์เกี่ยวกับภาวะเมตาบอลิกซินโดรม

6.2 ควรถวายเป็นความรู้พื้นฐานของการประยุกต์วิทยาศาสตร์สุขภาพเข้ากับพระธรรมวินัย

6.3 ควรการศึกษาวิจัยในเชิงทำนายหรือการศึกษาเชิงทดลอง รวมถึงการศึกษาระยะยาวในประเด็นการป้องกันภาวะเมตาบอลิกซินโดรมในพระสงฆ์

References

- Bettina-Maria Becker, Rainer Bromme, and Regina Jucks. (May 2008). College Student's Knowledge of Concepts Related to The Metabolic Syndrome. *Psychology, Health, & Medicine*, 3 (3), 367-379.
- Priest Hospital. (2017). "The Project for The Development of Monks And Novices Around The Country. From [Http://Www.Priest-Hospital.Go.Th/Healthcareformonk](http://www.Priest-Hospital.Go.Th/Healthcareformonk).
- Priest Hospital. (2017). Relationships Between Illness Representation, Hardiness, Social Support, and Health Behaviors of Persons With Metabolic Syndrome (Master of Thesis). *Journal of Nursing Science*, 35 (3), 70-81.

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการการสอนศีลธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

MODEL DEVELOPMENT FOR BUDDHIST UNIVERSITIES MORAL TEACHING
MANAGEMENT IN BASIC EDUCATION SCHOOLS.

พระครูปลัดกวีวัฒน์ (ธีรวิทย์ อนุทวีโข)* พินสุตา สิริธรรังศรี** สินธะวา คามดิษฐ์***

Phrakrupalatkaweewathtana (Teerawit Sukontavaranon),

Pinsuda Siridhrungsri, Sinthawa Khamdit

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการการสอนศีลธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการการสอนศีลธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้วิจัยวิธีเชิงผสม เครื่องมือที่ใช้ได้แก่แบบสอบถามผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และพระสอนศีลธรรม จำนวน 385 คน และแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. มหาวิทยาลัยสงฆ์ มีการบริหารจัดการการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาพรวมการบริหารจัดการทั้ง 8 ด้าน อยู่ระดับมาก โดยด้านการสื่อสารองค์กร ด้านการปฏิบัติการ ด้านการดำเนินการ ด้านการตรวจการ และด้านการทบทวน อยู่ระดับมาก ส่วนด้านการวิเคราะห์ ด้านการวางแผนและด้านการควบคุม อยู่ระดับปานกลาง ในด้านปัญหาการบริหารจัดการ พบว่าทั้งภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน อยู่ระดับปานกลาง

* Doctor or Philosophy Program in Education Management, College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University.

** Faculty Education Management ,College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University.

*** Faculty Education Management ,College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University.

2. รูปแบบการบริหารจัดการการสอนศีลธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย (1) แนวคิด ที่นำหลักอริยมรรคมีองค์ 8 มาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ เกิดเป็นระบบการบริหารแบบ 8 R Model (2) ระบบการของการบริหารจัดการตามรูปแบบ ได้แก่ การวิเคราะห์ การวางแผน การสื่อสารองค์กร การปฏิบัติการ การดำเนินการ การติดตามและตรวจสอบ การทบทวนและปรับปรุง และการควบคุมและรายงาน (3) กระบวนการบริหารจัดการตามรูปแบบ ได้แก่ สภาพแวดล้อมของงานสอนศีลธรรม ปัจจัยการบริหารจัดการ คือ งานบุคคล งบประมาณ งานวิชาการ และงานบริหารทั่วไป ขั้นตอนการดำเนินงาน เริ่มตั้งแต่การเสนอคำขอ งบประมาณ การเตรียมความพร้อมบุคลากร การรับสมัครและพัฒนาพระสอนศีลธรรม การส่งพระสอนออกปฏิบัติงานสอน การแนะแนว ติดตาม และประเมินผล การรายงานผลการดำเนินงาน และผลผลิต (4) ข้อดี ของรูปแบบการบริหารจัดการ คือ การสร้างองค์กรแห่งคุณธรรม มีความสอดคล้องกับองค์กรทางสังคมไม่แสวงหากำไรหรือรายได้ เสริมพลังทางการบริหารจัดการการศึกษา (5) ข้อจำกัดของรูปแบบการบริหารจัดการ คือ อาจเกิดการต่อต้านจากบุคลากรที่มีความไม่โปร่งใส ขาดความรับผิดชอบ และในระยะแรกบุคลากรอาจจะมีภาระความรับผิดชอบมากขึ้น (6) เงื่อนไขของความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ คือ จะต้องถ่ายทอดกระบวนการบริหารจัดการสู่บุคลากรทุกระดับ ประสานความร่วมมือในด้านต่าง ๆ และเร่งพัฒนาเครือข่าย

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, การบริหารจัดการการสอนศีลธรรม, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the state of moral teaching management in basic education schools under Buddhist universities and to present a model of moral education management in those basic education institutions. The research employed the mixed methods research. The research instruments included the questionnaires for the school administrators, officials and the Buddhist monk teachers, totaling 385 people and the interviews with 9 experts. Data was analyzed using descriptive statistics which included percentage, average, standard deviation and content analysis.

The findings were as the following.

1. The management of moral education in basic education institutions of the Buddhist universities was found to be at the high level across the 8 aspects; corporate communication, operation, implementation, inspection and revision were

practiced at the high level, while analysis, planning and control were at the moderate level. For management problems, both the overall and the individual aspects were found to be at the moderate level.

2. The management model of moral instruction in basic education schools consists of: (1) the concept of the Eightfold Path as a management guideline, known as the 8-R Model Management System, (2) the management system includes analysis, planning, corporate communications, operation, follow-up and monitoring, revision, control and reporting, (3) the management system formats are combined with the environment of moral teaching, the management factors include human resources, budget, academic work and general administration; the operational procedure starts from the request for a budget, human resource preparation, recruitment and development of the moral teaching monks, dispatching the monks to teach in schools, performance monitoring and evaluation, and writing up performance reports. (4) The advantages of a management model are the creation of moral organizations, consistent with non-profit social organizations, which would empower the management of education. (5) The limitations of the management model are the potential resistance from non-transparent personnel, responsibility of the personnel, and the amount of workload and responsibilities at the initial stage. (6) The success factors of the model include the need to transfer the management process to personnel at every level, collaboration in various areas, and the need for network development.

Keywords: Model Development, Moral Teaching Management, Basic Education Schools.

1. บทนำ

มหาวิทยาลัยสงฆ์ เป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ 2 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนกลาง ตั้งอยู่ที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ 24 แห่ง (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2015) และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ส่วนกลาง ตั้งอยู่ที่อำเภอศาลายา จังหวัดนครปฐม มีวิทยาเขตและวิทยาลัย 9 แห่ง (Mahamakut Buddhist University, 2013) ซึ่งจัดการศึกษาเฉพาะด้านพระพุทธศาสนาในประเทศไทย ดำเนินงานด้านการสอนศีลธรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่

ปีงบประมาณ 2551 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งปีงบประมาณ 2560 มีพระสอนศีลธรรม ทั้งสิ้น 24,700 รูป งบประมาณสนับสนุน ปีละ จำนวน 649,900,000 บาท (Religious Affairs Department ,2006) โดยการรับสมัครพระภิกษุ การพัฒนาพระสอนศีลธรรม การส่งพระสอนศีลธรรมไปดำเนินการสอน ในโรงเรียน การติดตามผลและการประเมินผล ตลอดจนการสรุปผลการดำเนินงาน

ปัญหาที่สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพ ได้แก่ (1) ปัญหาในการวิเคราะห์องค์กร เช่น การเบิกจ่ายนิยัตยัตประจำเดือนของพระสอนศีลธรรม ที่มีหลายขั้นตอนและ ย้อนไปย้อนมา มหาวิทยาลัยสงฆ์ไม่ได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ทั้งหลักสูตรที่ใช้ สอนนักเรียนและหลักสูตรการพัฒนาพระสอนศีลธรรม และยังขาดระบบการจัดการฐานข้อมูล โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ (2) ปัญหาในการวางแผน เช่น การฝึกอบรม พระสงฆ์เพื่อเป็นพระสอนศีลธรรมทั้งเก่าและใหม่ที่ยังขาดแบบแผนอันเดียวกันทั่วประเทศ (3) ปัญหาในการสื่อสารองค์กร เช่น ความล่าช้าในการติดต่อประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่และพระ สอนศีลธรรม การประชาสัมพันธ์พระสงฆ์เข้าร่วมโครงการ การกระทบกระทั่งกันด้วยวาจาจากการ แสดงความคิดเห็น (4) ปัญหาด้านการปฏิบัติงานขององค์กร เช่น พระสอนศีลธรรมหลายรูปหมด กำลังใจ และลาออกไปในที่สุด บุคลากรที่ปฏิบัติงานขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่ใส่ใจ ไม่ละเอียดใน ขั้นตอนการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ (5) ปัญหาด้านการดำเนินการ เช่น การกำหนดแผนการ ปฏิบัติงานที่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง หรือมหาวิทยาลัยสงฆ์ไม่สามารถดำเนินกิจกรรม ตามที่ได้วางแผนไว้ (6) ปัญหาในติดตามและตรวจสอบโครงการฯ เช่น ขาดการติดตามการ ดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในด้านการติดตามและ ประเมินผล ขาดหลักและวิธีการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ (7) ปัญหาในทบทวนและ ปรับปรุงแผนและการดำเนินงาน เช่น ความล่าช้าในการเบิกโอนงบประมาณโครงการ และ (8) ปัญหาในการควบคุมและรายงาน เช่น ความไม่เหมาะสมกันกับความจำเป็นที่ต้องฝึกอบรมทั้ง ทางด้านวิทยุและคุณวุฒิ จัดอบรมไม่ตรงกับความต้องการของผู้เข้าอบรม ขาดมาตรฐานความเป็น พระสอนศีลธรรม ส่งผลให้การสอนศีลธรรมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้ง เอาไว้

จากปัญหาดังกล่าว จำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการสอน ศีลธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน เพื่อเพิ่มระบบในการบริหารจัดการที่มี ประสิทธิภาพและพัฒนางานด้านการสอนศีลธรรมให้เป็นไปทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งยกระดับ มาตรฐานของงานการสอนศีลธรรมให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น โดยถือเอาประโยชน์สาธารณะเป็นที่ตั้ง และหาแนวทางการพัฒนาการสอนศีลธรรมให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการการสอนศิลปกรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการการสอนศิลปกรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารจัดการการสอนศิลปกรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากรในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ และพระสอนศิลปกรรม ในโรงเรียน ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 385 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ โดยการสอบถามกลุ่มตัวอย่าง และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน พร้อมทั้งการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ หาประเด็นที่ควรแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาเพื่อนำมาพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารจัดการการสอนศิลปกรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

ตอนที่ 2 การนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการการสอนศิลปกรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยร่างรูปแบบการบริหารจัดการการสอนศิลปกรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากนั้นนำมาร่างเป็นรูปแบบแล้วจัดสัมมนากลุ่มย่อย (Focus Group) โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบและยืนยันรูปแบบที่ได้ร่างขึ้นมาแล้วนั้น ผู้วิจัยปรับปรุงตามข้อเสนอแนะในที่ประชุม แล้วนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการการสอนศิลปกรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 สภาพการบริหารจัดการการสอนศิลปกรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารจัดการการสอนศิลปกรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสอบถาม ผู้เกี่ยวข้อง 385 ราย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ มีอายุระหว่าง 25 – 40 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า เป็นพระสอนศิลปกรรม ที่มีประสบการณ์ทำงาน 4 – 6 ปี ในภาพรวมพบว่า การบริหารจัดการการสอนศิลปกรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก การบริหารจัดการทั้ง 8 ด้าน พบว่า ด้านการสื่อสารองค์กร ด้านการปฏิบัติการ ด้านการดำเนินการ ด้านการตรวจการ และด้านการทบทวนหรือรายงานผล มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ส่วน ด้านการวิเคราะห์ ด้านการวางแผนและด้านการควบคุม มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง

โดยมีเสนอแนะว่า ให้มีการวิเคราะห์โครงการอย่างสม่ำเสมอ หาแนวทางพัฒนาการสอนศีลธรรมให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน หาสาเหตุของปัญหาเพื่อแก้ไขและป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นซ้ำ ๆ วางแผนโครงการให้มีความต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีการสื่อสารที่รวดเร็วและตรงกับความ เป็นจริง ปฏิบัติงานด้วยความเสียสละ ถือเอาประโยชน์สาธารณะเป็นที่ตั้ง ให้มีการตรวจสอบเพื่อ แก้ไขและป้องกันปัญหา และพัฒนางาน พร้อมทั้งรักษามาตรฐานของงาน มีการกำหนดมาตรฐาน และตัวชี้วัดที่ชัดเจน ทั้งระยะสั้นและระยะยาวต่อไป

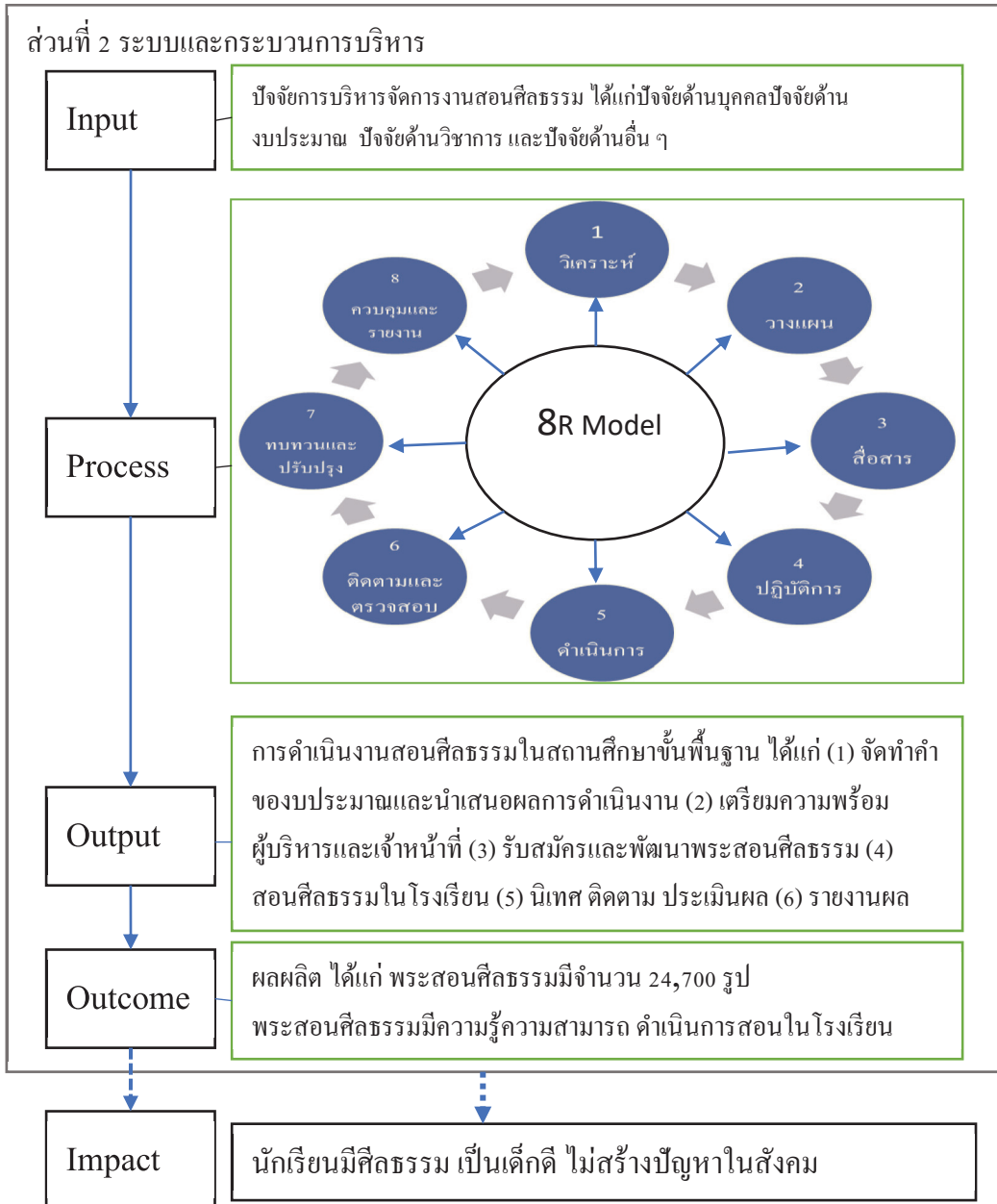
ปัญหาการบริหารจัดการการสอนศีลธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน พบว่า ทั้งปัญหาการบริหารจัดการโดยภาพรวมและจำแนกเป็นรายด้าน มีค่าเฉลี่ยในระดับ ปานกลาง มีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์มีปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ยังไม่เป็นระบบ เดียวกัน ขาดการให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ปัญหาการร่วมกันปฏิบัติงานของพระสอนฯและครูใน โรงเรียนซึ่งเกิดจากความแตกต่างของพระสอนศีลธรรมกับครูทั่วไปในโรงเรียน จำนวนบุคลากรไม่ เพียงพอ ที่มีอยู่มีคุณวุฒิไม่เป็นไปตามกำหนด สำหรับแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ ได้แก่ การหาแนวทางในการพัฒนาพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร การอบรมความรู้และความสามารถในการจัดการเรียนการสอน จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ และเครือข่าย วาง แผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมปัจจัยการบริหารจัดการทั้ง 4 ด้าน คือ งานวิชาการ งบประมาณ งบ าน บุคคล และงานบริหารทั่วไป ในการสื่อสารระหว่างบุคลากรในโครงการ จะต้องมีความจริงจังต่อกัน มีเป้าหมายในการสื่อสาร ปัญหาในการปฏิบัติการมักจะเกิดขึ้นกับการประสานงานมีการวางแผนการดำเนินงานระยะยาว นำมาถ่ายทอดให้เกิดการเรียนรู้ และนำไปสู่การทำแผนปฏิบัติการ และจัดทำแผนการปฏิบัติงานระดับบุคคล ทรัพยากรออกนิเทศและติดตามประเมินผลการปฏิบัติ หน้าที่สอนให้ครบทุกคนได้มีการสรุปผลและรายงานผลการดำเนินงานอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อนำเสนอให้คณะกรรมการบริหารได้พิจารณา แล้วนำเสนอมหาวิทยาลัยต่อไป

4.2 การนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการการสอนศีลธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการการสอนศีลธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ใน สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ที่มีส่วนสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ส่วนนำประกอบด้วย ความนำ ที่กล่าวถึงความเป็นมาของงานสอน ศีลธรรม รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปัญหาที่เป็นอยู่จากอดีตจนถึงปัจจุบันแนวคิดที่นำหลัก อริยมรรคมีองค์ 8 มาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ได้แก่ (1) สัมมาทิฐิ ความเห็นชอบ (2) สัมมาสังกัปปะ ความดำริชอบ (3) สัมมาวาจา การเจรจาชอบ (4) สัมมากัมมันตะ การงานชอบ (5) สัมมาอาชีวะ การเลี้ยงชีพชอบ (6) สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ (7) สัมมาสติ ความระลึกชอบ และ (8) สัมมาสมาธิ ความตั้งมั่นโดยชอบ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบได้แก่ (1) เพื่อจัดหาและ

พัฒนาพระสงฆ์ให้มีความรู้ความสามารถเข้าไปอบรม สั่สอน ปลุกฝังนักเรียนในสถานศึกษา ให้มีความรู้คู่คุณธรรม (2) เพื่อให้มหาวิทยาลัยสงฆ์ได้บริหารจัดการทรัพยากรของงานสอนศีลธรรมอย่างคุ้มค่าและเกิดการพัฒนา ให้พระสอนศีลธรรมปฏิบัติหน้าที่อย่างอย่างภาคภูมิ

ส่วนที่ 2 ระบบและกระบวนการบริหารจัดการของรูปแบบ ประกอบด้วย (1) ระบบการของการบริหารจัดการตามรูปแบบ ได้แก่ การวิเคราะห์ การวางแผน การสื่อสารองค์กร การปฏิบัติการ การดำเนินการ การติดตามและตรวจสอบ การทบทวนและปรับปรุง และการควบคุมและรายงาน (2) กระบวนการบริหารจัดการตามรูปแบบ ได้แก่ สภาพแวดล้อมของงานสอนศีลธรรม ปัจจัยการบริหารจัดการ คือ งานบุคคล งบประมาณ งานวิชาการ และงานบริหารทั่วไป ขั้นตอนการดำเนินงาน เริ่มตั้งแต่การเสนอคำขอของงบประมาณ การเตรียมความพร้อมบุคลากร การรับสมัครและพัฒนาพระสอนศีลธรรม การส่งพระสอนออกปฏิบัติงานสอน การแนะแนว ติดตาม และประเมินผล การรายงานผลการดำเนินงาน และผลผลิต คือพระสอนศีลธรรมมีจำนวน 24,700 รูป พระสอนศีลธรรมมีความรู้ความสามารถ ดำเนินการสอนในโรงเรียนปรากฏดังภาพประกอบ

ส่วนที่ 3 ข้อดี ข้อจำกัด และเงื่อนไข รูปแบบการบริหารจัดการนี้ มีข้อดี คือ สร้างองค์กรแห่งคุณธรรม มีความสอดคล้องกับองค์กรทางสังคมไม่แสวงหากำไรหรือรายได้ เสริมพลังทางการบริหารจัดการการศึกษา ข้อจำกัดเมื่อใช้รูปแบบการบริหารจัดการ อาจเกิดการต่อต้านจากบุคลากรที่มีความไม่โปร่งใส ขาดความรับผิดชอบ และในระยะแรกบุคลากรอาจจะมีภาวะความรับ

ผิดชอบมากขึ้น ซึ่งเงื่อนไขของความสำเร็จในการนำรูปแบบไปใช้ คือ จะต้องถ่ายทอดกระบวนการบริหารจัดการสู่บุคลากรทุกระดับ ประสานความร่วมมือในด้านต่าง ๆ และเร่งพัฒนาเครือข่าย

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ประเด็นการบริหารจัดการงานสอนศิลปกรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์มีการดำเนินการ มีการติดตามและตรวจสอบ มีการทบทวนและปรับปรุงงานสอนศิลปกรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับมาก มหาวิทยาลัยสงฆ์มีวิธีการฝึกอบรมและพัฒนาพระสอนศิลปกรรมให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทดังกล่าว ซึ่งมีความสอดคล้องกับ Phrakhuathamphani (2011) ที่ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่ศิลปกรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 การศึกษาดังกล่าวพบว่า พระสอนศิลปกรรมควรมีการชมเชยหรือมอบรางวัลแก่นักเรียนที่มีการประพฤติตัวที่เหมาะสม โดยมีพระสงฆ์เป็นแบบอย่าง พระสงฆ์ต้องใช้คำพูดและคำสอนในการเผยแผ่ศิลปกรรมให้เหมาะสม พระสงฆ์ควรประพฤติตนให้น่าเลื่อมใสศรัทธา พระสงฆ์ต้องไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกอย่างแม้การสูบบุหรี่ เป็นต้น

5.2 ประเด็นองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการการสอนศิลปกรรมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาพบว่า ระบบการของการบริหารจัดการตามรูปแบบ ได้แก่ การวิเคราะห์ การวางแผน การสื่อสารองค์กร การปฏิบัติการ การดำเนินการ การติดตามและตรวจสอบ การทบทวนและปรับปรุง และการควบคุมและรายงาน และกระบวนการบริหารจัดการตาม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ Kalapat, R. , Promasatayaprot, V. , Wuttisin, K. (2015) ที่ได้พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงยุทธศาสตร์ของกองทุนหลักประกันสุขภาพ เทศบาลตำบลหนองผือ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า เกิดรูปแบบการบริหารจัดการกองทุนที่เรียกว่า NONGPHUE โมเดล โดยมี กระบวนการ พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมคณะทำงานวิจัย 2) การประสาน หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง 3) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 4) การประชุมจัดทำแผนปฏิบัติการ 5) การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ 6) การติดตามตรวจสอบประเมินการดำเนินงาน 7) การสรุปผลการดำเนินงาน

5.3 ประเด็นระบบการบริหารจัดการตามแนวคิดของมรรคมืองค์ 8 หรือการบริหารจัดการแบบ 8 R Model จากการศึกษาพบว่า ระบบการบริหารจัดการประกอบด้วย (1) การวิเคราะห์ (2) การวางแผน (3) การสื่อสารองค์กร (4) ปฏิบัติการ (5) การดำเนินการ (6) การติดตามและตรวจสอบ (7) การทบทวนและปรับปรุง (8) การควบคุมและรายงาน ซึ่งผลการศึกษาในแต่ละขั้นตอนสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1) การวิเคราะห์ (Right Analysis) จากการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์นั้น มีแนวคิดมาจากหลักธรรม ข้อ สัมมาทิฐิ แปลว่า ความเห็นชอบ (Right Understanding) จากการศึกษาของเนื้อหาและพิจารณาความสอดคล้องในระบบการบริหารจัดการ จะต้องมีการวิเคราะห์เป็นลำดับแรก ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ตามหลักของสัมมาทิฐิ คือ การวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในงานสอนศีลธรรม โดยให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม ปัจจัยการบริหารจัดการ ขั้นตอนและผลผลิต วิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุของปัญหา วิเคราะห์ผลของการพัฒนาและวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาตามสภาพแวดล้อม ปัจจัยการบริหารจัดการ ขั้นตอนและผลผลิต ดังจะเห็นได้ว่า การวิเคราะห์ เป็นการแยกแยะสิ่งที่จะพิจารณาออกเป็นส่วนย่อยที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อทำความเข้าใจแต่ละส่วนให้แจ่มแจ้ง รวมทั้งการสืบค้นความสัมพันธ์ของส่วนต่าง ๆ เพื่อดูว่าส่วนประกอบปลีกย่อยนั้นสามารถเข้ากันได้หรือไม่ สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างแท้จริง ก็เช่นเดียวกัน ความรู้ในเหตุและผลของปัญหา ความรู้ในเหตุและผลของสภาวะไร้ปัญหา แล้วจึงนำมาความรู้เหล่านั้นมาวางแผน

2) การวางแผน (Right Planning) จากการศึกษาพบว่า การวางแผนนั้นมีแนวคิดมาจากหลักธรรมข้อ สัมมาสังกัปปะ แปลว่า ความดำริชอบ (Right Thought) การตีความหมายของเนื้อหาและพิจารณาความสอดคล้องในระบบการบริหารจัดการ ทำให้ทราบว่า การวางแผนนั้น จะต้องเว้นมโนทุจริต คือ ปราศจากความอาฆาตพยาบาท ปราศจากความโลภ และปราศจากความไม่รู้จริงตามวิธีการวิเคราะห์ แล้วทำมโนสุจริตเป็นพื้นฐานในการวางแผนแล้วกำหนดแผน 3 ระดับ คือ แผนระดับความคิด เป็นการจัดทำแผนผังความคิดของงาน โดยกำหนดกรอบสภาพแวดล้อม กรอบปัจจัยการบริหารจัดการและการใช้ปัจจัยการบริหารจัดการ กรอบการดำเนินงานและกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานให้ชัดเจน และกำหนดผลผลิต และกำหนดมาตรฐานและกำหนดตัวชี้วัด ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้ แผนระดับการเรียนรู้ เป็นการนำเป้าหมายของงาน มาหาแนวทางพัฒนาหรือนำพางานให้ไปถึงเป้าหมายร่วมกัน แผนระดับการปฏิบัติ เป็นสร้างแผนงานด้านวิชาการแผนงานบุคคลแผนงานด้านงบประมาณหรือการบริหารงบประมาณ และสร้างแผนงานทั่วไปหรือการบริหารงานทั่วไป

3) การสื่อสารองค์กร (Right Communication) จากการศึกษาพบว่า การพูด การเขียน การประชาสัมพันธ์ และการสั่งการจากระดับบนลงล่าง เน้นระบบการสื่อสารเฉพาะบุคคล เว้นวาททุจริต และมีวามสุจริตในการพูดเป็นพื้นฐาน มีแนวคิดมาจากหลักธรรมข้อ สัมมาวาจา แปลว่า การเจรจาชอบ (Right Speech) เป็นวิธีการให้บุคลากรในสำนักงานพระสอนศีลธรรมมีพฤติกรรมทางการสื่อสารที่เป็นวัฒนธรรมองค์กรแห่งคุณธรรม โดยวิธีการสื่อสารด้วยความจริง สื่อสารเพื่อให้เกิดความสามัคคี สื่อสารด้วยความสุภาพอ่อนโยน สื่อสารเฉพาะที่เป็นประโยชน์ เมื่อสื่อสาร มีใจที่ประกอบด้วยเมตตา เอื้อเฟื้อ เกื้อหนุนกันและกัน

4) การปฏิบัติการ (Right Operation) จากการศึกษาพบว่า บุคลากรในโครงการพระสอนศีลธรรมแต่ละตำแหน่ง มีหน้าที่กำกับไว้ซึ่งกำหนดเป็นภาระงาน นอกจากนี้ยังมีภาระงานที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาด้วย ดังนั้น พฤติกรรมการทำงานของบุคลากรตั้งแต่ผู้อำนวยการสำนักงานจนถึงพระสอนศีลธรรม จึงต้องเป็นพฤติกรรมการทำงานที่เป็นองค์คุณธรรม ซึ่งการปฏิบัติการมีแนวคิดมาจากหลักธรรม ข้อ สัมมาปฏิบัติ (Right Action) ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติการในภาระงานของแต่ละบุคคล หรือพฤติกรรมในการทำงานเฉพาะบุคคล จะต้องปฏิบัติตามหลักกายกรรม 3 ได้แก่ ปฏิบัติด้วยการไม่เบียดเบียนกัน ปฏิบัติด้วยความซื่อตรง ปฏิบัติด้วยความเป็นเจ้าของ คือ ให้ความร่วมมือกับงานสอนศีลธรรม โดยผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และพระสอนศีลธรรม ร่วมกันกำหนดหลักการ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ มีส่วนร่วมวางแผนการใช้จ่ายเงิน การบริหารจัดการของโครงการ ร่วมกันดำเนินโครงการตามแผนที่ได้วางเอาไว้

5) การดำเนินการ (Right Livelihood) จากการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์มีลำดับขั้นตอน วิธีการ ที่จะทำให้งานสอนศีลธรรมสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ แนวคิดการดำเนินการได้มาจากหลักธรรมข้อ สัมมาอาชีวะ แปลว่า การเลี้ยงชีพชอบ (Right Action) ที่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เป็นไปอย่างมีความสุข ดังนั้น การดำเนินการที่เป็นระบบของการบริหารจัดการการสอนศีลธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ให้สามารถดำเนินการไปได้ตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย จึงมีวิธีการดำเนินการ ได้แก่ ดำเนินงานตามแผนงาน การสื่อสารตามแผนงาน คือ การยึดหลักการและวิธีการสื่อสาร ดำเนินการด้วยวิธีปฏิบัติการและแผนปฏิบัติการ

6) การติดตามและตรวจสอบ (Monitoring and Evaluation) จากการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์มีการติดตามการสอนศีลธรรมของพระสอนศีลธรรม ซึ่งได้มีการติดตาม และนิเทศประเมินผลการสอนเป็นประจำทุกปี เริ่มตั้งแต่มีการดำเนินการสอน ลักษณะของการติดตามและตรวจสอบตามแนวคิดของหลักธรรมข้อ สัมมาวายามะ แปลว่า ความเพียรชอบ (Right Effort) ได้แก่ แบบการเฝ้าระวัง ป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการวางแผนการสื่อสารและการปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้แล้ว แบบการขจัดปัญหาหรือแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น แบบการพัฒนาการเพื่อวางแผนพัฒนาให้ดีขึ้น และแบบรักษามาตรฐาน โดยตรวจสอบตามตัวชี้วัดแผนการดำเนินงานการทบทวนและปรับปรุง

7) การทบทวนและปรับปรุง (Right Mindfulness) จากการศึกษาพบว่า การทบทวนและปรับปรุงเป็นวิธีการหนึ่งในระบบการบริหารจัดการที่ต่อเนื่องจากการติดตามและตรวจสอบแนวคิดในการทบทวนและปรับปรุงได้มาจากหลักธรรมข้อ สัมมาสติ ที่แปลว่า ระลึกชอบ (Review and Improvement) โดยให้นำหลักสติปัฏฐาน 4 เข้ามาใช้เป็นหลักในการทบทวนและปรับปรุง คือ การทบทวนโครงสร้างงานสอนศีลธรรมทั้งหมด ทบทวนการบริหารจัดการ ทบทวนผลของการบริหารจัดการ โดยทบทวนงานที่จะดำเนินการ งานที่กำลังดำเนินการ และงานที่ดำเนินการแล้ว

8) การควบคุมและรายงาน (Right Concentration) จากการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ยังขาดมาตรฐานและตัวชี้วัดความสำเร็จของงานตามที่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการสอนศีลธรรม ดังนั้น แนวคิดที่นำมาเป็นแนวทางในการควบคุมการดำเนินงานมาจากหลักธรรมข้อ สัมมาสมาธิ แปลว่า ความตั้งมั่นชอบ (Control and Reporting) ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาเป็นการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการฝึกสมาธิ จึงมีความสอดคล้องกับการบริหารจัดการการสอนศีลธรรมที่เป็นการสร้างมาตรฐานการดำเนินงานโดยกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จของแผนงานระยะสั้น ระยะยาว และตลอดโครงการ โดยกำหนดตัวชี้วัดทั้งหมดของแผนงาน การสื่อสาร และการปฏิบัติ และสร้างมาตรฐานการดำเนินการตลอดโครงการ

6. ข้อเสนอแนะการวิจัย

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) รัฐบาลควรยกระดับการสนับสนุนและส่งเสริมงานสอนศีลธรรม โดยรวมเอางานที่เข้าซ้อนเกี่ยวกับการสอนศีลธรรมให้อยู่ภายใต้การดูแลของมหาวิทยาลัยสงฆ์ สนับสนุนงบประมาณด้านค่าตอบแทนและค่าบริหารจัดการอย่างเพียงพอตามแผนงานของมหาวิทยาลัย

2) กระทรวงศึกษาธิการควรมีนโยบายความตกลงร่วมมือด้านการจัดการเรียนการสอนโดยพระสอนศีลธรรมกับมหาวิทยาลัย โดยจัดทำคู่มือในการสนับสนุนการสอนศีลธรรมของพระสอนศีลธรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

3) คณะสงฆ์หรือมหาเถรสมาคมควรให้การยกย่องพระสอนศีลธรรมตามสมควร ในบทบาทด้านการเผยแผ่พระศาสนา ตลอดจนอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ ตามสมควร

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1) กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ โดยเฉพาะบทบาทของการสนับสนุนงานสอนศีลธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์ เป็นผู้มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานสอนศีลธรรมของมหาวิทยาลัยสงฆ์

2) มหาเถรสมาคม ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการตามหลักมรรคมีองค์ 8 นี้ แล้วนำไปกำหนดเป็นรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรทางพระพุทธศาสนา ให้มีการศึกษาหลักธรรมคำสั่งสอนที่สามารถนำมาพัฒนาการบริหารจัดการ กำหนดรูปแบบการใช้อย่างถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา

References

- Bonawitz, Mary Feeney. (2002). Analysis and Comparison of the Moral Development of Student Required to Graduate with an Ethics Course. *Dissertation Abstracts International*, 63 (04) : 1433-A ; OTOBBR.
- Diamond, Catherine. (2005). *Red Lotus in the Twenty- First : Cinemas in the Lao Performing Art*. New theatre Quarterly.
- Kalapat, R. , Promasatayaprot, V. , Wuttisin, K. (2015, January - April). The Development Model of Local Fund Health Security Strategic Management in Nongphue Municipal, Khemarat District, Ubon Ratchathani Province. *Maharakham Hospital Journal*, 12 (1):105-114.
- Mahamakut Buddhist University. (2013). *Report on the Implementation of The Morality Project in Schools. Fiscal Year 2012*. (Copied Documents). Nakhon Pathom: Mahamakut Buddhist University
- Phrakhuathamphani. (2011). *The Role of Monks in Moral Propagation in Schools Under The Office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Educational Service Area 2* (Masters of Thesis). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Religious Affairs Department . (2006). *A Guide for The Implementation of The Moral Teachers Project in The Fiscal Year 2006*. Bangkok: Printing Agriculture Cooperatives of Thailand.

รูปแบบการจัดการเรียนรู้
ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญา ในการคิดวิเคราะห์ ด้วยหลักพุทธธรรม
ของนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

LEARNING MANAGEMENT MODEL

THAT PROMOTES A COGNITIVE SKILL IN ANALYTICAL THINKING WITH THE
PRINCIPLE OF BUDDHA DHAMMA OF THE BACHELOR'S DEGREE STUDENTS
OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

พระมหาสาธิต เมธีจรรยาภรณ์*

Phramaha Sathit Methijanyaph

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ ด้วยหลักพุทธธรรม 2) เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม ไปใช้จัดการเรียนรู้ 3) เพื่อเสนอแนวทางในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ ด้วยหลักพุทธธรรม ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจากเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 รูป/คน สอนหนักกลุ่มเฉพาะครั้งที่ 1 จำนวน 14 รูป/คน เพื่อสร้างรูปแบบ สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้สอน จำนวน 269 รูป/คน และ สอนหนักกลุ่มครั้งที่ 2 จำนวน 15 รูป/คน เพื่อยืนยันรูปแบบและจัดทำข้อเสนอแนะ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพรรณนา วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันรูปแบบให้กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรมของนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลักคือ 1. กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย

* Doctor of Philosophy Program Department of Innovation Management Education
(Innovation Management, Curriculum and Instruction) College of Innovation and Management
Suan Sunandha Rajabhat University

องค์ประกอบย่อย 6 ประกอบ ได้แก่ (1) กิจกรรมการเรียนรู้ (2) สื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ (3) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (4) บทบาทผู้สอน (5) บทบาทผู้เรียน (6) การวัดและประเมินผล

2. ทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ ใน 3 ลักษณะ คือ (2) การวิเคราะห์เนื้อหา (2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (3) การวิเคราะห์หลักการ

2. ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ ด้วยหลักพุทธธรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ประกอบด้วย 1) กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม 6 องค์ประกอบ 2) ทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ 3 องค์ประกอบ 3) แบบจำลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม เมื่อดำเนินการปรับปรุงแล้ว มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.912 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ได้จริง

3. ผลการประเมินและให้ข้อเสนอแนะรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรมของหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2 ประเด็น คือ 1. ควรบูรณาการหลักพุทธธรรมเข้าในองค์ประกอบรูปแบบให้ชัดเจน พร้อมแสดงขั้นตอนการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2. องค์ประกอบของรูปแบบควรเชื่อมโยงกับกิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้ โดยเฉพาะหลักพุทธธรรมที่จะช่วยปรับพฤติกรรมผู้เรียนให้สะท้อนคุณลักษณะของบัณฑิต

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, หลักพุทธธรรม, ทักษะทางปัญญา, การคิดวิเคราะห์

ABSTRACT

This research article had 3 objectives as follows;re 1) to create a model of learning management that promotes a cognitive skill in analytical thinking with the principle of Buddha Dhamma, 2) to estimate the feasibility in taking this model for implementation in order to manage the learning, and 3) to present the way by implementing this model to be used in managing the learning. The research methodology being adopted in this research is the qualitative method by studying from the literatures, in-depth interview of 7 experts, the first focus group with 14 participants as to create a model, survey the lecturers of 269 respondents, and the second focus group with 15 participants as to confirm a model and to propose

suggestions. The researcher uses the content analysis to analyze data with the descriptive statistical method to analyze elemental confirmation of a model in order to be consistent with the empirical data.

Research findings were:

1. A model of learning management that promotes a cognitive skill in analytical thinking with the principle of Buddha Dhamma of the Bachelor's Degree students of Mahachulalongkornrajavidyalaya University developed by the researcher consisted of 2 major elements which were 1. Process of learning management consisted of 6 minor elements i.e. (1) learning activity, (2) media innovation and learning source, (3) learning support, (4) role of lecturer, (5) role of learner, and (6) assessment and evaluation; 2. Cognitive skill in analytical thinking consisted of 3 features i.e. (1) content analysis, (2) relationship analysis, and (3) principle analysis.

2. The outcome in evaluating the feasibility by taking a model of learning management that promotes a cognitive skill in analytical thinking with the principle of Buddha Dhamma invented by the researcher from the process of qualitative research, verifying the structural validity in consistent with the empirical data which consisted of 1) Process of learning management that promotes a cognitive skill in analytical thinking with the principle of Buddha Dhamma had 6 elements, 2) Cognitive skill in analytical thinking had 3 elements, and 3) A mock-up model of learning management that promotes a cognitive skill in analytical thinking with the principle of Buddha Dhamma after being improved had a coefficient value of 0.912. This showed that a model after being improved was able to be implemented in real.

3. The evaluation result and the suggestion on a model of learning management that promotes a cognitive skill in analytical thinking with the principle of Buddha Dhamma of the Bachelor's Degree students of Mahachulalongkornrajavidyalaya University comprised of 2 issues which were 1. Should clearly integrate the principle of Buddha Dhamma into the model's elements with the display of procedures in implementing Buddha Dhamma into the

learning management process, 2. Model's elements should be connected to the activity in the learning unit, especially in the principle of Buddha Dhamma which would help adjusting the learner's behavior as to reflect the traits of a graduate.

Keywords: Learning Management, Buddha Dhamma, Cognitive Skills, Analytical Thinking

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา กำหนดสาระสำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้โดยยึดหลัก ผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ อันนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สำหรับการอุดมศึกษากระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2552 (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2552) ว่าด้วยคุณภาพของบัณฑิตต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่ครอบคลุมอย่างน้อย 5 ด้าน คือ (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) ด้านความรู้ (3) ด้านทักษะทางปัญญา (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2557,1-5) เป็นมหาวิทยาลัยที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงสถาปนาขึ้น ปฏิบัติภารกิจตามพระราชปณิธานด้านการผลิตบัณฑิตทางด้านพระพุทธศาสนา การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ได้ขยายโอกาสทางการศึกษาไปยังส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ โดยการจัดตั้งวิทยาเขต 10 แห่ง วิทยาลัย 12 แห่ง ห้องเรียน 5 แห่ง หน่วยวิทยบริการ 18 แห่ง และสถาบันสมทบ 7 แห่ง มีการจัดการบริหาร บริการการศึกษา การเรียนการสอนอย่างหลากหลายภายใต้ปรัชญา “จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม” พร้อมทั้งมีปณิธานอันแน่วแน่ที่จะจัดการศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาการขั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ มุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ มีพันธกิจในการผลิตบัณฑิต การวิจัยและพัฒนา การส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม รวมถึงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพประกอบด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ความสามารถ อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา ประเทศชาติ และสังคมส่วนรวมถือเป็นภารกิจหลักที่มหาวิทยาลัยฯ ให้ความสำคัญ ตระหนักและมุ่งมั่นที่จัดการบริหารบริการการศึกษาให้เป็นไป

ตามมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก ภายใต้การรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ที่ว่าด้วย คุณภาพของบัณฑิต

ทักษะทางปัญญา เป็นทักษะสำคัญตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาศึกษา ซึ่งเป็น แกนกลางของผลการเรียนรู้ 5 ด้าน โดยมีหลักพุทธธรรมเป็นตัวเชื่อมประสานให้เกิดคุณธรรม- จริยธรรม ความรู้ และทักษะความสัมพันธ์-ความรับผิดชอบ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการจัดการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญา ในการคิดวิเคราะห์ ด้วยหลักพุทธธรรม เพื่อเป็นแนวปฏิบัติ สำหรับสำหรับผู้จัดการเรียนรู้ในการพัฒนาคุณลักษณะพุทธศาสตรบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัยต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ ด้วยหลักพุทธธรรม

2.2 เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทาง ปัญญาในการคิดวิเคราะห์ ด้วยหลักพุทธธรรม ไปใช้จัดการเรียนรู้

2.3 เพื่อเสนอแนวทางในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาใน การคิดวิเคราะห์ ด้วยหลักพุทธธรรม ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ขอบเขตเชิงเนื้อหา ได้แก่ สารการเรียนรู้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย แนวคิดการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรมการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ บรรยายาและเครือข่ายการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ บทบาทของผู้สอนและ ผู้เรียน และการคิดวิเคราะห์ ที่เป็นทักษะทางปัญญา ที่จะเกิดขึ้นจากการนำรูปแบบการเรียนรู้ไปใช้ จัดการเรียนรู้ ครอบคลุมการคิดตามหลักพุทธธรรม

3.2 ขอบเขตด้านประชากร/ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้และด้านทักษะทางปัญญา เป็นผู้ให้ข้อมูลด้วยการ สัมภาษณ์เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลัก พุทธธรรม จำนวน 7 ท่าน โดยกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้

ทางด้านครุศาสตร์ ศีกษาศาสตร์ และการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีตำแหน่งทางวิชาการ หรือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกทางด้านครุศาสตร์ ศีกษาศาสตร์ ศิลปะศาสตร์ทางด้านพุทธปรัชญา ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป หรือเป็นหัวหน้าภาควิชาในกลุ่มสาขาวิชา ครุศาสตร์ ศีกษาศาสตร์ พุทธศาสตร์

2) ผู้บริหารวิชาการในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้ให้ข้อมูลในการจัดการเรียนรู้หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต จำนวน 6 รูปหรือคน โดยกำหนดเกณฑ์คุณสมบัติ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ และบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต

3) ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต เป็นผู้ให้ข้อมูลจากการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต จำนวน 8 รูปหรือคน

4) อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต เป็นผู้ให้ข้อมูล ด้วยการสำรวจ เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต จำนวน 269 รูปหรือคน

5) ผู้บริหารวิชาการของมหาวิทยาลัย เป็นผู้ให้ข้อมูล ด้วยการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ และรับฟังข้อเสนอเชิงนโยบายในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต จำนวน 14 รูปหรือคน

3.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลักคือ

1) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 6 ประการ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ บทบาทผู้สอน บทบาทผู้เรียน การวัดและประเมินผล

2) ทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ ใน 3 ลักษณะ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ การวิเคราะห์หลักการ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม ของนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน คือตอนที่ 1 – 4 คือ

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมในการกำหนดกรอบแนวทางรูปแบบ และสังเคราะห์เนื้อหาที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรมของนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรมของนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านทักษะทางปัญญา 7 รูปหรือคน

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่ม เพื่อสำรวจ สภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารหลักสูตรมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และผู้แทน/อาจารย์สอน ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบัน ในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต จำนวน 15 รูปหรือคน

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ โดยวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม

4.2 เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรมของนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปใช้จัดการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ 5 คือ

ขั้นตอนที่ 5 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของ อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวนทั้งหมด 906 รูปหรือคน สุ่มประชากรด้วยตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้จำนวน 269 รูปหรือคน และจัดสัดส่วนตามจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตร จำแนกคณะ

4.3 เพื่อเสนอแนวทางในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรมของนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ 6

ขั้นตอนที่ 6 ผู้วิจัยจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้บริหารบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัย จำนวน 15 รูปหรือคน เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ และรับฟังข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและปฏิบัติในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม ของนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้จากกระบวนการศึกษาวิจัย ประกอบด้วย

1) ผลการศึกษาแนวคิดที่จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และกำหนดกรอบแนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรมของนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้มีความสอดคล้องกับหลักการ แนวคิดและทฤษฎี ดังนี้ การพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ ถือเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นในการศึกษา การเรียนรู้ การทำงานในโลกยุคปัจจุบัน ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความรู้มีการพัฒนาตลอดเวลา การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะทางปัญญา เป็นการจัดการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องเป็นการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนควบคู่ไปกับการเรียนรู้นอกห้องเรียนโดยอาศัยสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ การเรียนรู้แบบร่วมมือ

2) ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม พบว่า แนวคิดหลักพุทธธรรมที่ควรแทรกเข้าไปในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ หลักโยนิโสมนสิการ หลักอริยสัจ หลักภาวนา กระบวนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ กระบวนการกลุ่ม การจัดทำโครงการ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานได้แก่ กลุ่มวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาพระพุทธศาสนา ประยุกต์ ทักษะที่สนับสนุนการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ การสังเกต การฟัง การสื่อสาร การตั้งสมมติฐาน ทักษะด้านสารสนเทศ ได้แก่ การใช้สื่อ การสืบค้น การวิเคราะห์ สังเคราะห์ บันทึก จัดเก็บข้อมูล ทักษะการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ และวิเคราะห์หลักการ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา การสนับสนุนเครือข่ายวิชาชีพ การประเมินผลตามสภาพจริง คุณลักษณะของผู้สอนและผู้เรียน

3) ผลการสนทนากลุ่มสำรวจสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พบว่า แนวคิดการจัดการเรียนของมหาวิทยาลัยเป็นไปตามพระราชปณิธานของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ 5 ที่ให้เป็นสถานที่ศึกษาพระไตรปิฎก และวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์” หลักสูตรของมหาวิทยาลัยเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักพุทธธรรมคือ หลักกัลยาณมิตร หลักอริยสัจ 4

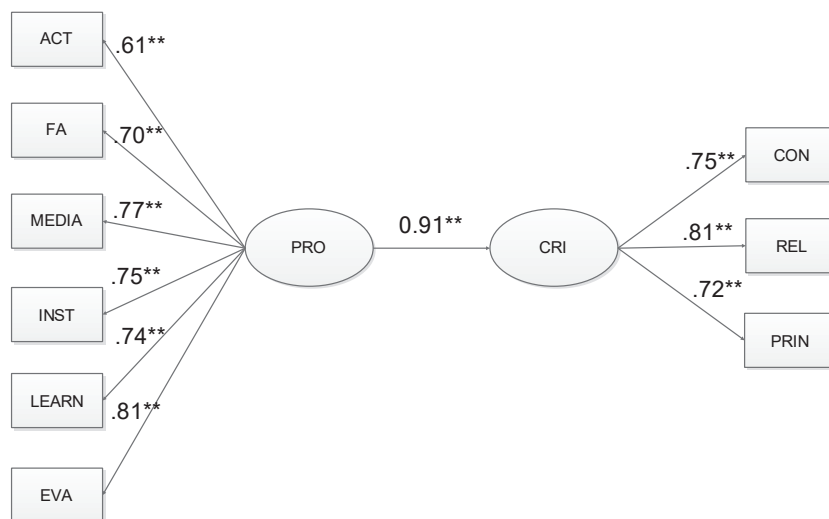
หลักไตรสิกขา สื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่ใช้คือ สื่อบุคคล สื่อสภาพแวดล้อม สื่อกรณีศึกษา สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ คือการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ตามหลัก สัมปายะ หลักอิทธิบาทและ เครือข่ายการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นกัลยาณมิตร ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น การ วัดและประเมินผลจากสภาพจริง

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลักคือ

(1) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 6 ประการ ได้แก่ 1. กิจกรรมการเรียนรู้ 2. สื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ 3. สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ 4. บทบาทผู้สอน 5. บทบาทผู้เรียน 6. การวัดและประเมินผล

(2) ทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ ใน 3 ลักษณะ คือ 1. การวิเคราะห์เนื้อหา 2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ 3. การวิเคราะห์หลักการ

5.2. ผลการประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะ ทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรมของนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ไปใช้จัดการเรียนรู้ โดยได้ทำการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นด้วยการ วิเคราะห์ถึงการแจกแจงของตัวแปรเชิงประจักษ์ 41 ตัวแปร วิเคราะห์แบบจำลององค์ประกอบ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับที่สอง (Secondary Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์สถิติทางสังคมศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับแบบจำลองให้มีความ กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการให้ค่าความคลาดเคลื่อนของการวัดตัวแปรประจักษ์สัมพันธ์ กัน พิจารณาค่าดัชนีการปรับปรุงแบบจำลองเพื่อให้แบบจำลองสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สุด ผลการวิเคราะห์แบบจำลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ ด้วยหลักพุทธธรรมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ พบว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูล เชิงประจักษ์ มีค่าดัชนีกลมกลืนส่วนใหญ่เป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณาที่กำหนดไว้ ($\chi^2/df = 1.735$, CFI = 0.982, TLI = 0.974 , RMSEA = 0.062, RMR = 0.009) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ มีข้อค้นพบที่เป็นประเด็นสำคัญ คือ

6.1 ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 2) สื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ 3) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ 4) บทบาทผู้สอน 5) บทบาทผู้เรียน 6) การวัด ประเมินผลการเรียนรู้ สามารถนำมาอธิบายรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ หรือกล่าวได้ว่า องค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน เป็นองค์ประกอบของรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม ซึ่งพิจารณาจากค่าดัชนีความกลมกลืนสอดคล้องตามเกณฑ์ โดยด้านที่มีน้ำหนักความสำคัญหรือมีความสำคัญในการอธิบายรูปแบบการสอนจากมากเรียงไปหาน้อย ดังนี้ องค์ประกอบที่ 3 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 สื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 4 บทบาทผู้สอน องค์ประกอบที่ 6 การวัด ประเมินผลการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 6 บทบาทผู้เรียน และองค์ประกอบที่ 1 กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยบรรยากาศการเรียนรู้ มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมาก เพราะการจัดการเรียนรู้จะดำเนินไปอย่างมีชีวิตชีวาและราบรื่น ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้สอนกับผู้เรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์กันและกัน อย่างไม่มีความ

หว่านระแวง ปราศจากการวิพากษ์วิจารณ์ในทางลบหรือทางไม่ดี เป็นบรรยากาศของการให้ความร่วมมือกันและกัน บรรยากาศทางจิตใจ สอดคล้องกับ Wincham Panich. (2013) ที่กล่าวว่า บรรยากาศการจัดการเรียนรู้เกิดขึ้นในบรรยากาศจริงของรายวิชา และสถาบันการศึกษา บรรยากาศที่ดีมีผลเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และบรรยากาศไม่ดีมีผลลบ บรรยากาศยังมีผลต่อพัฒนาการของนิสิตอีกด้วย บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 4 ส่วน คือ สภาพแวดล้อมด้านปัญญา สังคม อารมณ์ และกายภาพ ที่นิสิตเผชิญในชั้นเรียน และภายในสถาบันการศึกษา

6.2 ผลจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) การวิเคราะห์เนื้อหา 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และ 3) การวิเคราะห์หลักการ เมื่อพิจารณาประเมินความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบและข้อมูลเชิงประจักษ์ ประเมินได้ว่าองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบย่อย สามารถนำมาอธิบายทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ได้ โดยด้านที่มีน้ำหนักความสำคัญหรือมีความสำคัญในการอธิบายทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ องค์ประกอบที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ องค์ประกอบที่ 1 การวิเคราะห์เนื้อหา และองค์ประกอบที่ 3 การวิเคราะห์หลักการ สอดคล้องกับองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยได้ประมวลจากการนำแนวความคิดของนักวิชาการหลายท่านมาสรุปกำหนดเป็นองค์ประกอบการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ แนวคิดของ Bloom (1956), Clark (1990) ลักษณะร่วมกันในสามองค์ประกอบคือ การคิดวิเคราะห์เนื้อหา การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และการคิดวิเคราะห์หลักการ สอดคล้องกับแนวคิดของบลูม (Bloom, 1956)

6.3 การวิเคราะห์แบบจำลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม ตามวัตถุประสงค์การวิจัย เมื่อดำเนินการปรับปรุงแบบจำลองแล้วพบว่า ค่าดัชนีกลมกลืนส่วนใหญ่เป็นไปตามเกณฑ์การพิจารณาที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาประเมินค่าดัชนีความกลมกลืนด้านอื่นๆ ของรูปแบบโดยภาพรวม ประเมินได้ว่า แบบจำลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรมได้ รูปแบบการจัดการเรียนด้วยหลักพุทธธรรมที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และการวิจัยเชิงคุณภาพแล้วนำมาตรวจสอบด้วยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ด้วยการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุว่าสามารถส่งเสริมให้เกิดทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ ได้โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.912 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนด้วยหลักพุทธธรรมที่สังเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้จริง เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.91 และมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดมากกว่า .50 (Hair & others. 1995: 642)

6.4 การสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม ไปใช้จัดการเรียนรู้ และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและปฏิบัติในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม ได้ข้อค้นพบว่า รูปแบบคือขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ควรจะแสดงให้เห็นขั้นตอนวิธีการจัดการเรียนการสอนอย่างละเอียด โดยที่ในตัวโมเดล จะแสดงให้เห็นเพียงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ สิ่งที่ควรจะเติมเต็มตามที่คุณผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน กระบวนการขั้นตอน ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ (มคอ. 3) คัดเลือกหน่วยกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ระบุไว้ว่ามีการวัดทักษะทางปัญญา แล้วจัดทำเป็นตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ บทบาทผู้สอน บทบาทผู้เรียนในกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ก็จะช่วยให้รูปแบบนี้สามารถนำไปใช้ได้จริง

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) สามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม ซึ่งประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ 2) สื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ 3) สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ 4) บทบาทผู้สอน 5) บทบาทผู้เรียน 6) การวัด ประเมินผลการเรียนรู้ นำมาจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันอันดับสอง ทำให้ทราบว่ารูปแบบการจัดการเรียนที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ นั้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของรูปแบบ

2) การส่งเสริมด้านสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ เป็นประเด็นสำคัญที่ควรให้ความสำคัญเนื่องจาก เป็นองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุดในการอธิบายความแปรปรวนของรูปแบบการจัดการเรียนที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม โดยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม เป็นปัจจัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ บรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และบรรยากาศทางจิตวิทยา ที่ผู้สอนและผู้เรียน ผู้เรียนและผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์กัน เป็นกัลยาณมิตร ยอมรับนับถือกันทั้งในฐานะผู้สอน และผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาค้นคว้าโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สร้างความท้าทายในการเรียนรู้ การแข่งขัน การเคารพนับถือกติกา ความมีระเบียบวินัยในห้องเรียน การสร้างและกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ การมีเครือข่ายการเรียนรู้ (Learning Network) จะทำ

ให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ และการเรียนรู้ระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร และแหล่งความรู้ที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จนเป็นระบบ ที่เชื่อมโยงกัน ส่งผลให้เกิดการเผยแพร่และการประยุกต์ความรู้ใหม่ๆ จนทำให้เกิดการเรียนรู้

3) สามารถประเมินทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ ได้โดยการประเมินจาก 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย คือ 1) การวิเคราะห์เนื้อหา 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และ 3) การวิเคราะห์หลักการ จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบยืนยันอันดับสอง ทำให้ทราบว่าทักษะทางปัญญาที่ ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ นั้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์

4) การจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ ควรเน้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ รองลงมาคือ ทักษะการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์หลักการ ตามลำดับ เนื่องจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เป็นทักษะที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือ การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์หลักการ ตามลำดับ

5) รูปแบบการจัดการเรียนด้วยหลักพุทธธรรมที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม และการวิจัยเชิงคุณภาพแล้วนำมาตรวจสอบด้วยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ด้วยการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุว่าสามารถส่งเสริมให้เกิดทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ ได้โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.912 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนด้วยหลักพุทธธรรมที่สังเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีและการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้จริง

7.2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

(1) การสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม ไปใช้จัดการเรียนรู้ และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและปฏิบัติในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรม ได้ข้อค้นพบว่า รูปแบบคือขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน ควรจะแสดงให้เห็นขั้นตอนวิธีการจัดการเรียนการสอนอย่างละเอียด โดยที่ในตัวโมเดล จะแสดงให้เห็นเพียงองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ สิ่งที่จะต้องเพิ่มเติมตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน กระบวนการขั้นตอน ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ (มคอ. 3) คัดเลือกหน่วยกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ระบุไว้ว่ามีการวัดทักษะทางปัญญา แล้วจัดทำเป็นตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ บทบาทผู้สอน บทบาทผู้เรียนในกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล ก็จะช่วยให้รูปแบบนี้สามารถนำไปใช้ได้จริง

(2) ควรนำรูปแบบแบบจำลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรมไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างอื่น เพื่อหาความเที่ยงตรงของแบบจำลองที่จะไม่แปรเปลี่ยนไปไม่ว่าจะนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างต่างๆ กัน

(3) ควรมีการศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์เพิ่มเติมลงในแบบจำลอง เพื่อพัฒนาให้แบบจำลองรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะทางปัญญาในการคิดวิเคราะห์ด้วยหลักพุทธธรรมมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และหารูปแบบจำลองที่มีประสิทธิภาพโดยพิจารณาจากค่า CFI

References

- Bloom, B.S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives. Handbook II: Affective Domain*. New York: Mckay.
- Clark, J.H. (1990). *Pattern of Thinking: Integrating learning skills in Content Teaching*. Boston: Allyn and Bacon.
- Hair, Joseph F. et al. (1995). *Multivariate Data Analysis with Reading fourth Edition*. 4th ed., USA: Prentice Hall.
- Kriansak jareanwongsak. (2003). *Strategic Thinking*. Bangkok: Success Media.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (2014.) *Self Assessment Report Academic year 2013*. Printed media.
- Phrabhrammaghunabhorn (P.A.Payutto). (2014). *Bhuddadhamma: Extended Version*. 39st Printed. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing.
- Robert V. Krejcie & Daryle W. Morgan. (1970). *Educational and Psychological Measurement*. 30, 607-610.
- Suchart Prasitratsin And Kannikar Sukkasem. (2004). *Qualitative Research Methodology: Current Research Problems and Future Research*. 1st Published. Bangkok : Fianfa Printing.
- Wincharn Panich. (2013). *How Learning Work*. 1st Published. Bangkok : S.R.Printing Mass Product Co.Ltd.

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการพัฒนานักบริหาร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

FACTORS AFFECTING TO THE EFFECTIVENESS FOR ADMINISTRATOR'S
DEVELOPMENT OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

พระเมธีธรรมาจารย์ (ประสาร จันทสาโร)* ไชยา ยิมวิล**

Phramethithammajarn (Prasarn Chanthasaro), Chaiya Yimwila

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาคุณสมบัตินักบริหารและหลักการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) ศึกษาองค์ประกอบประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนานักบริหารที่มีประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีเชิงลำดับการอธิบาย (sequential explanatory research) ใช้การสุ่มตัวอย่างได้กลุ่มตัวอย่าง 190 รูป/คน ที่เป็นตัวแทนของนักบริหารโดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 25 รูป/คน ที่เป็นนักบริหารระดับสูงใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติอ้างอิงในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนานักบริหารของมหาวิทยาลัย พบว่า ปัจจัยคุณสมบัติของนักบริหารที่ประกอบด้วย การปรับตัว การมีวิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์ ความซื่อสัตย์ การสื่อสารที่ดี มีความรอบรู้ และปัจจัยหลักการบริหารจัดการ ประกอบด้วย หลักการวางแผน การจัดการองค์การ การนำ การควบคุม และการใช้คุณธรรมทศพิธราชธรรมของนักบริหารมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัย 2) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณสมบัตินักบริหารและหลักการบริหารจัดการร่วมกันเป็นรายคู่มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิผลการ

* Doctor of Philosophy Program Public Administration Graduate College of Management Sripatum University

** Lecturer in Doctor of Philosophy Program Public Administration Graduate College of Management Sripatum University

พัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัย โดยมีค่าสหสัมพันธ์(เพียร์สัน)ในระดับปานกลางอยู่ระหว่าง 0.361 ถึง 0.642 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัวแปรที่ระดับ 0.01 (2 – tailed) 3) ตัวแปรพยากรณ์ ประกอบด้วย การควบคุม หลักธรรมทศพิธราชธรรม การวางแผน การมีวิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยร้อยละ 74.5 ($R = 0.745$) ซึ่งสามารถพยากรณ์ถึงประสิทธิผลของการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยได้ร้อยละ 56.0 ($R^2 = 0.555$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2 – tailed) และ 4) การสัมภาษณ์นักบริหารระดับสูงพบว่าประสิทธิผลในการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยเป็นไปในทิศทางเดียวกันและขึ้นอยู่กับ การควบคุมที่เหมาะสม คุณธรรมทศพิธราชธรรม การวางแผน การมีวิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์ และข้อเสนอแนะ 1) ประสิทธิภาพของการพัฒนานักบริหารควรนำวิธีการสอนของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติ เช่น การบรรยายเนื้อหาสาระ การอภิปราย การแก้ไขปัญหา และการตอบปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม 2) การใช้หลักธรรมเป็นใหญ่(ธรรมาธิปไตย)ต้องกระตือรือร้น ที่จะนำมาพัฒนานักบริหารในมหาวิทยาลัย 3) การเรียนรู้เกี่ยวกับดิจิทัลควรจะต้องจัดตั้งขึ้นให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ระดับโลก ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนได้ในทุกสถานที่ ยกตัวอย่างให้รู้แจ้งร่วมกับการประยุกต์ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศสร้างสื่อการพัฒนานักบริหาร ให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ, การพัฒนา, นักบริหาร

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the administrator's characteristics and the management principles affecting the effective administrator's development of Mahachulalongkornrajavidyalaya University 2) study components of the effective administrator's development of Mahachulalongkornrajavidyalaya University 3) study the guideline to develop the essential method of the administrator's development of Mahachulalongkornrajavidyalaya university. The mixed methods research were applied as a sequential explanatory. A 190 sampling of the administrator's representatives were used for questionnaires and the in-depth interview of 25 key informants of the top executives of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The descriptive method

and inferential statistics were utilized. The data were analyzed by descriptive and inferential statistics method.

The result of research findings were as follows: 1)The administrators development of university found that all were totally agree with and the administrator's characteristics composed of adaptability, vision and strategic thinking, integrity, good communication, expertise and management principles factors were comprised planning, organizing, leading, controlling and using the virtues of a ruler were related to the effectiveness of university administrator's development 2)The Pearson product-moment bivariate correlation coefficient of personal characteristics of administrators and management principles variables had effected on the effectiveness for university administrator's development with a positive correlation coefficient from 0.361 to 0.642 with statistical significant of every variables at 0.01 (2-tailed) 3) The predicted variables composed of controlling , virtues of the rulers, planning, vision and strategic thinking were correlate with the effectiveness of university administrator's development at 74.5 percent ($R = 0.745$), these could predicted the variance of the effectiveness for university- administrator's development at 56.0 percent ($R^2 = 0.555$) with a statistical significance at 0.05 (2 – tailed). 4) The interviewing with the top executives found that the effectiveness for university administrator's development had to conform in the same direction and rely on the appropriated controlling, virtues of a ruler, planning, vision and strategic thinking. Recommendations : 1) effectiveness of administrator's development should applied the Buddha teaching methods such as explanation, discussions, problem-solving and tangible answering 2) The application of Dhammatipataya had to encourage for developing the administrators at university 3) The digitized learning media should be established the center for global learning that the learners could learnt at any place and anywhere.

Keywords: Effectiveness, Administrator Development.

1. บทนำ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของคณะสงฆ์ฝ่ายมหานิกาย อยู่ภายใต้การกำกับของรัฐบาล พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ก่อตั้งขึ้นภายในวัดมหาธาตุ ราชวรมหาวิหาร (ยุวราชรังสฤษฎิ์เพิ่มเข้ามาในภายหลัง) เมื่อปี พ.ศ.2430 ก่อนที่จะพระราชทานนามเป็น “มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ในปี พ.ศ.2439 เพื่อให้เป็นวิทยาลัยการศึกษาชั้นสูงของพระสงฆ์ ที่เน้นการศึกษาด้านพุทธศาสนาและให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาด้านพุทธศาสตร์ที่สำคัญของพระสงฆ์ไทย มีการเรียนการสอนครอบคลุมตั้งแต่ระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอกทางพุทธศาสตร์ มีหลักสูตรนานาชาติและภาษาอังกฤษ รวมทั้งมีการดำเนินการวิจัยในด้านพุทธศาสตร์ ปัจจุบันไม่เพียงแต่มีการเรียนการสอนทางพุทธศาสตร์เท่านั้น ยังมีการเรียนการสอนทางสังคมศาสตร์สาขาอื่น มีการพัฒนาการเรียนการสอนมาเป็นลำดับโดยมีการเรียนการสอนในสาขาอื่นด้วย เช่น รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ จิตวิทยา เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เป็นต้น ปัจจุบันมีการเรียนการสอนทั้งในระดับประกาศนียบัตร ปริญญาบัณฑิต ประกาศนียบัตรบัณฑิต ปริญญามหาบัณฑิต และปริญญาดุษฎีบัณฑิต นอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังมีหน้าที่ในการบริการวิชาการแก่สังคม และการวิจัย

โดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในฐานะหน่วยงานรัฐภายใต้การกำกับของรัฐบาลและมีพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริมและให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ รวมทั้งการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม มีพันธกิจตามกฎหมาย 4 ด้าน ได้แก่ ผลิตบัณฑิต วิจัยและพัฒนา ส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการวิชาการแก่สังคม และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การบริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแม้จะอยู่ภายใต้การกำกับกระทรวงศึกษาธิการและภายใต้นโยบายรัฐบาลเหมือนกับมหาวิทยาลัยอื่นที่ออกนอกระบบส่วนราชการที่ต้องการให้มีความคล่องตัวในการบริหาร มหาวิทยาลัยยังมีลักษณะพิเศษต่างจากมหาวิทยาลัยอื่นคือมีการเรียนการสอนวิชาการทางหลักศาสนาพุทธ และวิชาการทางโลกด้วย

ด้วยลักษณะดังกล่าว ผู้บริหารเป็นพระสงฆ์เป็นส่วนใหญ่ สามารถทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายสงฆ์และฆราวาส มีลักษณะของการเข้ากันได้ระหว่างทัศนคติและพฤติกรรมของทั้งฝ่ายสงฆ์และฆราวาส ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยทุกระดับจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานมหาวิทยาลัย และที่สำคัญผู้บริหารจะเป็นกลไกหลักในการทำให้อาณาจักรมหาวิทยาลัยสามารถดำเนินงาน

บรรลุปันธกิจดังกล่าวข้างต้น ที่เป็นอยู่ยังไม่สามารถบริหารกิจการของมหาวิทยาลัยได้ตามที่กำหนดไว้เท่าที่ควรจะเป็น ส่วนหนึ่งน่าจะเป็นผลมาจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่ต้องพัฒนาความรู้ความสามารถและคุณสมบัติให้มีศักยภาพเพียงพอในการทำหน้าที่บริหารกิจการของมหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาคุณสมบัติและความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารจัดการของนักบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการพัฒนานักบริหาร รวมทั้งมีแนวทางอย่างไรในการพัฒนานักบริหารของมหาวิทยาลัย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาคุณสมบัตินักบริหารและหลักการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของประสิทธิผลในการพัฒนานักบริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนานักบริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี(mixed methods research) ชนิดลำดับวิธีการอธิบาย (sequential explanatory research) (Creswell, 2009,pp.209-211) แบ่งการศึกษาเป็น 2 ขั้นตอน(phase) ขั้นตอนแรกผู้วิจัยจะใช้การวิจัยเชิงปริมาณแบบสำรวจ (survey) เพื่ออธิบายปัจจัยคุณสมบัตินักบริหาร และหลักการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขั้นตอนที่สองนำผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณนำไปเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) สัมภาษณ์ด้วยคำถามปลายเปิดแบบมีโครงสร้าง (Nimpanich,2007: 357-359) ที่ต้องการให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพจะมีการสรุปถึงเหตุผล เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจให้ได้ผลการวิจัยที่แสดงถึงประสิทธิผลในการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทั้งทางกว้างและทางลึก รวมทั้งได้แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัย

ประชากรที่ศึกษาคือผู้บริหารของมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย เป็นผู้บริหารทั้งที่ประจำอยู่ส่วนกลาง วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ มีจำนวนทั้งสิ้นจำนวน 364 รูป/คน ซึ่งเป็นผู้บริหารมหาวิทยาลัยส่วนกลาง จำนวน 154 รูป/คน และผู้บริหารมหาวิทยาลัยส่วนวิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์จำนวน 210 รูป/คน ได้ขนาดตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi – stage sampling) (Vanichbuncha,2012 : 22) จำนวน 190 รูป/คน โดยคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Yamane,1973:727)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรอิสระได้แก่ปัจจัยคุณสมบัตินักบริหารประกอบด้วย ตัวแปรการปรับตัวที่จะเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์และความคิดกลยุทธ์ มีความซื่อสัตย์มีความสามารถในการสื่อสารและมีความรอบรู้ในงาน ปัจจัยหลักการบริหารจัดการ ประกอบด้วยตัวแปรการวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุม หลักธรรมทศพิธราชธรรม ตัวแปรตามคือประสิทธิผลการพัฒนาผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วยตัวแปรมหาวิทยาลัยมีการเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัยมีนักผลิตนวัตกรรมการวิชาการ มีนักบริหารที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล มหาวิทยาลัยมีพุทธธรรมาภิบาลในการบริหาร และมหาวิทยาลัยเป็นที่รู้จักทั่วโลก

เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ในแต่ละข้อคำถามของแบบสอบถามที่ใช้ในการสำรวจความเห็นจากความเห็นน้อยที่สุดถึงมากที่สุด (1-5) นำไปสอบถามประชากรตัวอย่างในแต่ละประเด็นคำถามที่ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย (index of items- objective congruence ; IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนซึ่งมีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.962 หรือร้อยละ 96.2 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบกับประชากรที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 รูป/คน ได้ค่าความเชื่อมั่นถึง 0.976 หรือร้อยละ 97.6 โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (1974:161) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Creswell,2009:181,Nimpanich,,2007 : 357-359) ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารระดับสูง จำนวน 25 รูป/คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกจ่ายแบบสอบถามให้ประชากรตัวอย่างทั้งหมดรวบรวมมาได้ครบทั้ง 190 รูป/คน แล้วทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วจึงป้อนข้อมูลเข้าระบบคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติพรรณนา(descriptive statistics) ในการอธิบายคุณลักษณะของประชากรที่ให้ข้อมูล ค่าระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยคุณสมบัติผู้บริหาร หลักการบริหารจัดการและประสิทธิผลในการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัย ค่าสถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percent) ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation; S.D.) และสถิติอ้างอิง (inferential statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐานค่าสถิติที่ใช้คือ t-test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient ; r) เพื่อทดสอบขนาดและทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคุณสมบัติผู้บริหาร หลักการบริหารจัดการและประสิทธิผลในการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัย รวมทั้งทำนายการเปลี่ยนแปลงของคุณสมบัติผู้บริหารและหลักการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัย ด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (multiple regression analysis) ดังสมการเชิงเส้นตรง $Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k$

การทดสอบสมมติฐาน ที่ว่าประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยไม่ขึ้นกับตัวแปรคุณสมบัติผู้บริหารและหลักการบริหารจัดการทุกตัว (H_0) หรือประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยขึ้นอยู่กับตัวแปรคุณสมบัติผู้บริหารหรือหลักการบริหารจัดการอย่างน้อย 1 ตัว (H_1) โดยใช้สถิติทดสอบ F – test เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างปัจจัยคุณสมบัติผู้บริหาร หลักการบริหารจัดการและประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณ (multiple coefficient of correlation) ด้วยวิธีการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณ(R^2) โดยใช้สูตร (Vanichbuncha, 2016 :338)

$$R^2 = \frac{\text{ความผันแปรของ } Y \text{ เนื่องจากอิทธิพลของ } X_1, X_2, \dots, X_k}{\text{ความผันแปรทั้งหมด}}$$

R^2 ที่ใกล้ 1 หมายถึงตัวแปรคุณสมบัติผู้บริหาร และหลักการบริหารจัดการ ($X_1, X_2, \dots, X_k$) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยมาก (Y) แต่ถ้า R^2 เข้าใกล้ศูนย์หมายถึงค่า $X_1, X_2, \dots, X_k$ มีความสัมพันธ์กับตัวแปรประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยต่ำ (Y)

ผลที่ได้จะนำมาพิจารณาว่าตัวแปรคุณสมบัติผู้บริหารและหลักการบริหารจัดการตัวใดตัวหนึ่งเปลี่ยนแปลงในขณะที่ตัวแปรอื่นคงที่ที่จะส่งผลให้ประสิทธิผลการพัฒนานักบริหาร

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเปลี่ยนแปลงเพียงใด ผลสรุปทำให้ทราบว่าประสิทธิผลในการพัฒนานักบริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับปัจจัยและตัวแปรใดก่อนหลัง สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนำมาวิเคราะห์เนื้อหาและตีความร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เพื่อวางแผนแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนานักบริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4. สรุปผลการวิจัย

ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีความเห็นโดยรวมมากที่สุดว่าปัจจัยคุณสมบัตินักบริหารซึ่งประกอบด้วยตัวแปรการปรับตัวที่จะเปลี่ยนแปลง การมีวิสัยทัศน์ และความคิดกลยุทธ์ มีความซื่อสัตย์ มีความสามารถในการสื่อสารและมีความรอบรู้ในงาน ร่วมกับปัจจัยหลักการบริหารจัดการ ประกอบด้วยตัวแปรการวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุม และหลักธรรมทศพิธราชธรรมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อจะทำให้มหาวิทยาลัยการเปลี่ยนแปลง มหาวิทยาลัยมีนักผลิตนวัตกรรมการศึกษา นักบริหารที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล มหาวิทยาลัยมีพุทธธรรมาภิบาลในการบริหาร และมหาวิทยาลัยเป็นที่รู้จักทั่วโลก

ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรของคุณสมบัตินักบริหารและหลักการบริหารจัดการรายคู่ร่วมกันมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางถึงสูงและเป็นไปในทิศทางบวกโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันอยู่ระหว่าง 0.382 ถึง 0.713 ตัวแปรทั้งสองร่วมกันมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นไปในทางบวกและมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.361 ถึง 0.642 แล้วจึงทำการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณเพื่อพยากรณ์ผลการเปลี่ยนแปลงประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยขึ้นอยู่กับคุณสมบัตินักบริหารและหลักการบริหารจัดการเพียงใด ผลการวิจัยพบว่าตัวแปรของคุณสมบัตินักบริหารคือการมีวิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์ และตัวแปรของปัจจัยการบริหารจัดการได้แก่ การควบคุม หลักทศพิธราชธรรม การวางแผน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยเท่ากับ 0.745 ($R = 0.745$) หรือร้อยละ 74.5 ความสัมพันธ์ดังกล่าวสามารถอธิบายการผันแปรตัวแปรเกณฑ์คือประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัย ได้ร้อยละ 56 ($R^2 = 0.555$) โดยสามารถเขียนสมการเชิงเส้น ดังนี้

$$Y = 0.648 + 0.273 X_{24} + 0.300 X_{25} + 0.156 X_{21} + 0.125 X_{12} \quad (\text{ในรูปคะแนนดิบ})$$

$$Y = 0.285 X_{24} + 0.312 X_{25} + 0.165 X_{21} + 0.147 X_{12} \quad (\text{ในรูปคะแนนมาตรฐาน})$$

หรือ

$$\begin{aligned} \text{ประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัย} &= 0.648 + 0.273 \text{การควบคุม} \\ &\quad + 0.300 \text{ทศพิธราชธรรม} + 0.156 \text{การวางแผน} \\ &\quad + 0.125 \text{วิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{ประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัย} &= 0.285 \text{การควบคุม} + 0.312 \text{ทศพิธราชธรรม} \\ &\quad + 0.165 \text{การวางแผน} \\ &\quad + 0.147 \text{วิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์} \end{aligned}$$

อธิบายได้ว่า ตัวแปรการควบคุม หลักธรรมทศพิธราชธรรม การวางแผน วิสัยทัศน์ และการคิดเชิงกลยุทธ์สามารถอธิบายความผันแปรประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยได้ประมาณร้อยละ 56.0 กล่าวคือจะทำให้ประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารของมหาวิทยาลัยได้ร้อยละ 56.0 มหาวิทยาลัยจะต้องมีการจัดการร่วมกันในเรื่องของการควบคุมร้อยละ 27.3 หลักธรรมทศพิธราชธรรมร้อยละ 30.0 การวางแผนร้อยละ 15.6 วิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์ร้อยละ 12.5 ส่วนอีกร้อยละ 44 เป็นอิทธิพลจากตัวแปรอื่น

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัย ขึ้นอยู่กับปัจจัยคุณสมบัติผู้บริหารและหลักการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ แต่เมื่อพิจารณารายตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยที่มีความสำคัญในลำดับต้น คือตัวแปรหลักทศพิธราชธรรม การควบคุม การวางแผนและปัจจัยคุณสมบัติผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับตัวแปรวิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์ และยังพบว่าวิธีที่มีประสิทธิผลในการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยควรให้มีการสอน การฝึกปฏิบัติยึดตามพุทธวิธีของพระพุทธเจ้าได้แก่ การบรรยายเนื้อหาสาระ การอภิปราย การตอบปัญหา การแก้ไขปัญหาและการยกตัวอย่าง โดยใช้ร่วมกับการปลูกฝังเรื่อง หลักพุทธธรรม ทศพิธราชธรรม พัฒนาให้เป็นคนมีความคิดวิเคราะห์ มีเหตุมีผล มีความพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงให้รู้เท่าทันวิทยาการและเทคโนโลยี รวมทั้งประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่ผ่านกระบวนการพัฒนาเสริมสร้างบุคลิกลักษณะให้มีคุณสมบัติของความเป็นนักบริหารและมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการกิจการงานของมหาวิทยาลัย ให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการปรับตัวที่จะเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อสภาพแวดล้อมทางวิทยาการและเทคโนโลยี มีวิสัยทัศน์และความคิดกลยุทธ์ มีความซื่อสัตย์ มีความสามารถในการสื่อสารและมีความรอบรู้ในงาน คุณสมบัติของนักบริหารนี้เป็นรากฐานที่สำคัญที่จะเรียนรู้หลักการบริหารจัดการ ไม่ว่าจะเป็นการวางแผน การจัดองค์การ การนำคน การควบคุมและหลักธรรมทศพิธราชธรรมได้เป็นอย่างดี คุณสมบัติและความรู้ดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดประสิทธิผลในการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยที่จะทำให้มหาวิทยาลัยมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการบริหาร การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป มหาวิทยาลัยมีนักผลิตนวัตกรรมการวิชาการ มีนักบริหารที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล จนทำให้มหาวิทยาลัยเป็นที่รู้จักทั่วโลก และมีพุทธธรรมาภิบาลในการบริหาร

ผู้บริหารที่มีความซื่อสัตย์และยึดหลักทศพิธราชธรรมในการทำหน้าที่บริหารงานของมหาวิทยาลัยเป็นรากฐานที่สำคัญในการบริหารงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Phradhampidok (P.A. Payutto) (2000) ได้กล่าวว่าสังคมสงฆ์ต้องถือธรรมเป็นใหญ่ ทุกรูป/คนต้องเฝัธรรม ต้องถือธรรมเป็นบรรทัดฐานและเพียรพยายามมุ่งให้เข้าถึงธรรม ยึดวัตรปฏิบัติของผู้นำ 5 ประการที่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าได้แก่ (1) นักบริหารต้องยึดถือความจริง ความถูกต้อง ความดีงาม ความมีเหตุผล มีหลักการ กฎกติกาที่ชอบธรรมเป็นบรรทัดฐาน เคารพนับถือยึดมั่นในธรรม เชิดชูและนิยมธรรม ตั้งตนอยู่ในธรรม ประพฤติปฏิบัติธรรมด้วยใจเชื่อมั่นในคุณความดีที่เกิดจากการปฏิบัติธรรม (ธรรมาธิปไตย) (2) นักบริหารต้องจัดการอำนวยการ รักษาและคุ้มครองอย่างชอบธรรมแก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการหรือประชาชน นักบวช พราหมณ์ (ธรรมิการักษา) (3) นักบริหารต้องมีมาตรการป้องกันมิให้มีการกระทำที่เป็นการอธรรมเกิดขึ้นในเขตแดนที่ตนเองรับผิดชอบ และหากเกิดขึ้นแล้วต้องมีแก้ไข และชักนำให้ผู้นับถือปฏิบัติตั้งมั่นในสุจริตและนิยมธรรม หลักพุทธธรรมนี้เป็นฐานคติให้กับหลักความโปร่งใสอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักธรรมาภิบาล (อธรรมการนิเสธนา) (4) นักบริหารควรแบ่งปันทรัพย์สินให้แก่ผู้ไร้ทรัพย์ ทำให้ราษฎรทำมาหากินโดยสุจริต นักบริหารสามารถนำมาเป็นแบบอย่างในการจัดสรรสวัสดิการ ค่าตอบแทนอย่างเป็นธรรม (ธนานุปะทาน) และ(5) มีการปรึกษาหารือกับผู้รู้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้รู้ชัดการอันดีชั่ว เพื่อจะได้ตัดสินใจได้ถูกต้องในการกำหนดนโยบายและปฏิบัติให้เป็นไปโดยถูกต้องชอบธรรม (ปริ

ปจฺจนา) การที่ผู้บริหารมีความพร้อมในการปรับตัวที่จะเปลี่ยนแปลง แสดงให้เห็นถึงความสามารถ และการมีความรอบรู้ในงาน รู้เท่าทันสภาพแวดล้อมในการทำงานรวมทั้งมีวิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์ ที่มองเห็นว่าการที่มหาวิทยาลัยจะบรรลุวิสัยทัศน์และพันธกิจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลง โดยต้องมีการผลิตนวัตกรรมวิชาการ ดังแนวคิดของอาร์โนลด์และเฟลด์แมน (Arnold & Feldman, 1986) ที่อธิบายองค์ประกอบของประสิทธิผลขององค์การและการจัดการประกอบด้วย การเจริญเติบโตขององค์การ เช่นจำนวนผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือบริการใหม่ที่เพิ่มขึ้น การได้มาซึ่งทรัพยากรในการจัดการ เช่น คน เงิน วัสดุและบริการใหม่ๆ มีความสามารถในการปรับตัวภายใต้เงื่อนไขต่างๆ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ไม่ว่าจะเป็นวิทยาการ เทคโนโลยี และพฤติกรรมของลูกค้า

การที่ผู้บริหารจะบริหารจัดการกิจการมหาวิทยาลัยได้สำเร็จ ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนงาน โดยเฉพาะกระบวนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ พัฒนาทรัพยากรบุคคลของมหาวิทยาลัย การจัดองค์การเพื่อจัดสรรทรัพยากรทางการบริหารให้เกิดประโยชน์ต่อกิจการของมหาวิทยาลัย มีการนำคน นวัตกรรมและนำเงินไปใช้ปฏิบัติได้ตามแผนดังกล่าวอย่างคุ้มค่า ระหว่างการดำเนินงานตามแผนต้องมีการติดตามควบคุมมิให้มีการนำทรัพยากรขององค์กรไปใช้ในทางที่ไม่ก่อประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัย หากพบพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานพุทธธรรมาภิบาล ต้องมีการปรับแผนใหม่ เป็นวงจรที่มีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การวิจัยพบว่า หลักการบริหารจัดการทั้งการวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุม และหลักทศพิธราชธรรม มีส่วนทำให้การพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยประสบผลสำเร็จตามพันธกิจเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของ Bartol & Martin (1997:6) Drucker (2005) และ Dalft (2006) กล่าวคือการทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จจะต้องมีการปฏิบัติโดยวางหลักการบริหารในเชิงหน้าที่ในด้านการวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุม และยังพบว่าการศึกษาที่พัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยให้มีพุทธธรรมาภิบาลในการบริหารต้องอาศัยนักบริหารที่มีหลักทศพิธราชธรรม

คุณสมบัติที่ผู้บริหารที่มีความสามารถในการปรับตัวที่จะเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อสภาพแวดล้อมทางวิทยาการและเทคโนโลยี ผู้บริหารมหาวิทยาลัยต้องมีวิสัยทัศน์และความคิดกลยุทธ์ มีความซื่อสัตย์ มีความสามารถในการสื่อสารและมีความรอบรู้ในงาน ในขณะเดียวกันต้องอาศัยหลักการบริหารจัดการในการวางแผน การจัดทำแผน การนำ การควบคุมและหลักทศพิธราชธรรมเป็นกรอบในการทำงาน การวิจัยพบว่าตัวแปรดังกล่าวรายคู่ร่วมกันทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทางบวกในระดับกันปานกลางถึงสูงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง

0.382 ถึง 0.731 แต่เมื่อนำตัวแปรพยากรณ์ (ตัวแปรอิสระ) ทั้งสิบ วิเคราะห์ว่าตัวแปรใดมีความสัมพันธ์สูงสุดหรือมีความจำเป็นต่อประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยด้วยวิธีการวิเคราะห์สมการพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (stepwise multiple regression analysis) พบว่ามี 4 ตัวแปรได้แก่ตัวแปรการควบคุม (x_{24}) หลักธรรมทศพิธราชธรรม (x_{25}) การวางแผน (x_{21}) และวิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์ (x_{12}) ร่วมกันมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยในระดับสูงหรือร้อยละ 74.5 ($R = 0.745$) และส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารของมหาวิทยาลัยสามารถอธิบายการผันแปรประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยได้ร้อยละ 56.0 ($R^2 = 0.555$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ($F = 57.461$; 2 -tailed) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่าคุณสมบัติของนักบริหารและหลักการบริหารจัดการอย่างน้อยหนึ่งตัวแปรส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เขียนเป็นสมการ ได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัย} = & 0.648 + 0.273\text{การควบคุม} \\ & + 0.300\text{ทศพิธราชธรรม} \\ & + 0.156\text{การวางแผน} \\ & + 0.125\text{วิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์} \end{aligned}$$

จากสมการทำให้ทราบว่า การพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิผลนั้นไม่จำเป็นต้องพัฒนาทั้งสิบตัวแปรพร้อมกัน มหาวิทยาลัยสามารถพัฒนาเพียงสี่ตัวแปรได้แก่ การควบคุม หลักธรรมทศพิธราชธรรม การวางแผน การมีวิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์ก็มีผลต่อประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยที่ทำให้มหาวิทยาลัยมีการเปลี่ยนแปลง มีนักผลิตนวัตกรรมวิชาการ นักบริหารมหาวิทยาลัยได้รับการยอมรับในระดับสากล มหาวิทยาลัยมีชื่อว่ามีพุทธธรรมาภิบาลในการบริหารและเป็นที่รู้จักทั่วโลกสอดคล้องกับแนวคิดแนวคิดของสเตียร์ อังสัน และมาร์คเดย์ (Steers, Ungson & Mowday, 1985) กล่าวว่าประสิทธิผลหมายถึงระดับความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายในการปฏิบัติงาน การกำหนดเป้าหมายไว้ชัดเจนถือเป็นมาตรการวัดความมีประสิทธิภาพได้เช่นกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ เฮล (Hale, 2002 : 28) และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Irving, Justin.A. (2005) วิจัยเรื่อง Servant Leadership and the Effectiveness of Team การวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนานักบริหารมหาวิทยาลัยต้องพัฒนาทั้งคุณสมบัติของความเป็นนักบริหารและให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารจัดการ โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์วิจัยว่าต้องพัฒนาคุณสมบัติใดและเพิ่มพูนความรู้ในหลักการบริหารจัดการเรื่องใด จึงจะทำ

ให้เกิดประสิทธิผลในการพัฒนา แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนา ควรใช้วิธีการให้ความรู้ตามแบบวิธีของพระพุทธเจ้าที่เห็นว่ายังทันสมัยคือการบรรยาย การอภิปราย การตอบปัญหา การแก้ไข ปัญหาและการยกตัวอย่างให้รู้แจ้งเห็นจริงเพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าหลักการบริหารจัดการนำไปปรับใช้ในการบริหารแล้วจะเกิดผลอย่างไร โดยวิธีการพัฒนาใช้ร่วมกับเทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างสื่อ การพัฒนานักบริหารเพื่อการเรียนรู้ ได้ทุกเวลาและสถานที่

6. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) มหาวิทยาลัยควรตั้งเป้าหมายการพัฒนานักบริหารของมหาวิทยาลัยให้รับรู้และมีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัยให้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีคิดวิธีทำงานให้ตามเท่าทันวิทยาการและเทคโนโลยี

2) มหาวิทยาลัยควรมีแผนพัฒนานักบริหารให้เป็นนักยุทธศาสตร์และมีกลยุทธ์ในการทำหน้าที่ในตำแหน่งทางการบริหารที่ตนเองรับผิดชอบ ให้มีความรู้ความสามารถในการวางแผน ยุทธศาสตร์และแผนกลยุทธ์ในการกิจกรรมการศึกษาระดับอุดมศึกษา

3) วางนโยบายในการพัฒนาหลักพุทธธรรมาภิบาลที่สามารถนำไปปรับใช้ได้กับการบริหารงานขององค์การภาครัฐและเอกชน

4) ปัจจัยคุณสมบัติของนักบริหารได้แก่ด้านการปรับตัวที่จะเปลี่ยนแปลง วิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์ และความสามารถในการสื่อสาร มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายพัฒนาคุณสมบัติ ด้านนี้อย่างเข้มข้น

5) มหาวิทยาลัยควรที่จะกำหนดนโยบายพัฒนานักบริหารให้ความรู้ในด้าน การควบคุม ทศพิธราชธรรม การวางแผน วิสัยทัศน์และความคิดเชิงกลยุทธ์ เพื่อเป็นการพัฒนาระดับความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่

6) ควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัย นำผลงานทางวิชาการไปเผยแพร่ให้สังคมและชาวโลกให้รับรู้

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร

1) ควรมีการฝึกอบรมหลักสูตรการวางแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การบริหารจัดการให้กับผู้บริหารทุกระดับของมหาวิทยาลัย

2) ควรมีการประเมินผลการพัฒนานักบริหารของมหาวิทยาลัยเป็นระยะๆ เพื่อให้มั่นใจได้ว่านักบริหารมีความรู้ในหลักการบริหารจัดการและนำไปปรับใช้ในงานหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การพัฒนานักบริหารควรมีการสำรวจความจำเป็นว่านักบริหารแต่ละระดับจำเป็นต้องเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถด้านใดเพิ่มอีกให้เหมาะสมกับสถานการณ์

4) ควรมีการถอดบทเรียน บทสอนของพระพุทธเจ้าเปรียบเทียบกับหลักการบริหารของฝ่ายฆราวาสแล้วนำมาปรับใช้กับการบริหารงานมหาวิทยาลัยและงานที่นักบริหารรับผิดชอบ

5) ควรที่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยประกาศเจตนารมณ์ในการทำหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ในการบริหารทุกระดับ ทุกศูนย์ ทุกวิทยาเขตให้เป็นแบบอย่างแก่ผู้บริหารในองค์กรอื่น

6) ผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรทำหน้าที่เชิงรุกอย่างมีกลยุทธ์ที่จะยกระดับการบริหารมหาวิทยาลัยให้เป็นแหล่งเรียนรู้และเผยแผ่หลักการบริหารจัดการที่ยึดหลักพุทธธรรม

7) ผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรแลกเปลี่ยนความรู้และทักษะการบริหารระหว่างวิทยาลัยสงฆ์และมหาวิทยาลัยของฆราวาส

8) ผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรทำให้มหาวิทยาลัยเป็นที่รู้จักทั่วโลกไม่เฉพาะการเรียนการสอนทางพุทธศาสนาเท่านั้น ควรให้เป็นที่รู้จักในการเรียนการสอนหลักสูตรทางการเมือง การปกครอง การบริหารงานภาครัฐ และภาษาศาสตร์ เป็นต้น

9) จากการสำรวจพบว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยยอมรับว่าตนเองมีการวางแผนและการนำในการบริหาร ทำได้ดีมาก อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ควรใช้ความสามารถด้านนี้วางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยที่มีความเป็นเลิศทางการวิชาการที่ผสมผสานเข้ากับพระหลักพุทธธรรมและวิชาการทางโลก ให้อยู่ในแนวทางของประเทศและกลุ่มประเทศอาเซียนภายในปี (โดยให้เป็นที่ตกลงร่วมกันของผู้บริหารมหาวิทยาลัย)

6.3 ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1) ควรมีการทำวิจัยสำรวจความเห็นประชากรทั้งหมดของมหาวิทยาลัยที่มีต่อประสิทธิผลการพัฒนานักบริหารวิทยาลัย

2) สำรวจความเห็นผู้รับบริการจากการบริหารงานของนักบริหาร

3) ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยนำหลักพุทธธรรมไปปรับใช้กับการบริหารองค์การภาครัฐและสังคม

4) ควรให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเขียนบทความในเชิงการบริหารที่ผสมเอาหลักทศพิธราชธรรมไปปรับกับผู้บริหารทุกระดับ เพื่อให้ผู้บริหารองค์การขอรวาสนำไปปรับใช้ในการบริหารงานในองค์กร

5) ควรทำวิจัยการนำหลักพุทธธรรมมาภิบาลในการบริหารที่เป็นแบบฉบับสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลสากล เพื่อให้องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนนำไปปรับใช้กับองค์กรของตน

6) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับผู้บริหารในสังคมสงฆ์ที่จัดการบริหารจัดการของพระพุทธเจ้าและหลักการบริหารจัดการจากตะวันตก ในเชิงที่เหมือนและแตกต่าง ว่าหลักการใดเหมาะสมกับวัฒนธรรมกับการบริหารของสังคมไทย โดยเฉพาะหลักธรรมทศพิธราชธรรมไม่ควรผูกขาดไว้สำหรับพระมหากษัตริย์ ควรที่จะมีการประยุกต์ปรับใช้กับผู้บริหารทุกระดับในทุกองค์กร

References

- Bennis,W.G.(1989). *Why Leaders Can't Lead*. San Francisco: Jossey – Bass.
- Bellows,R,et.al (1962). *Executive Skills: Their Dynamics and Development*. Englewood Cliffs.NJ : Prentice Hall.
- Bartol, K. M., & Martin, D. C. (1997). *Management*. (2nd ed.). New York: McGraw - Hill.
- Creswell,J.W.(2009).*Research Design;Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Los Angeles: SAGE Publications, Inc.
- Cronbach Lee Joseph. (1974). *Essentials of Psychological testing*. New York : Harper and Row.
- Coleman, J. S. (1981). *Cognitive Outcomes in Public and Private Schools*. Sociology of Education. 55 (31) : 65 – 76
- Dalf,R.L.(2006). *The New Era of Management*. South-western : Thomson Corporation.
- Drucker,P.(2005).*The effective Executive : The Definitive Guide to Getting the Right Things Done*. New York: Collins.

Gibson,J.L, et al.(1979). *Organizations: Behavior,Structure,Process*. 3rd ed. Dallas, Texas : Business.

Hall,M.J.(2002). *Aligning the Organization to Increase Performance Results*. New York : The Public Manager

Harmon,M.M., Mayer,R.T.(1986). *Organization Theory for Public Administration*. Glenview, Illinois : Scott,Foresman and Company.

Irving,J.A.(2005). *Servant Leadership and the Effectiveness of Teams*. Ph.D. Dissertation, Regent University,United State – Virginia.

Lewis,E.(1984). *Public Entrepreneurship: Toward a Theory of Bureaucratic Political Power*. Bloomington : Indiana University Press.

Nimpanich,J.(2007). *Qualitative Research : Politics and Public Administration*. Bangkok : Chulalongkorn University.

Phradhampidok (P.A. Payutto). (2000). *Dictionary of Buddhism*. 9th Edition. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press

Roy, C. (1984). *Introduction to Nursing: An Adaptation Model* (2nd ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Steers,R.M.,et al.(1985). *Managing Effective Organizations : An Introduction*. Boston : Kent Publishing Company.

Schramm,Wilbur.(1973). *Channel and Audience in Handbook of communication*. Chicago : Renelly College Publishing Company.

Yamane, Taro.(1973). *Statistics: An Introductory Analysis*.3rd ed. New York : Harper and Row Publication.

รูปแบบการจัดการความเสี่ยงในการบริหารจัดการที่ดีของการบริหารสหกรณ์
ออมทรัพย์ในประเทศไทย

RISK MANAGEMENT MODEL IN GOOD GOVERNANCE OF SAVINGS AND
CREDIT COOPERATIVES MANAGEMENT IN THAILAND

สมศักดิ์ สรสินธุ์* ศักดิ์ชาย นาคนก** อีรณนิษฐ์ ศิริโวหาร***

กันต์ฤทัย คลังพหล****

Somsak Sornsin, Sakchai Naknok, Theathanick Siriwoharn, Kanreutai Klangphahol

บทคัดย่อ

บทความเรื่องรูปแบบการจัดการความเสี่ยงในการบริหารจัดการที่ดีของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง ประชากรในการวิจัยคือ สหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย จำนวนทั้งหมด 8 ประเภท โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 840 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัย พบว่า ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยที่มีการบูรณาการในการจัดการความเสี่ยง กลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและการสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน และการจัดการความเสี่ยงและความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมร่วมกันในองค์กรมีผลต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง

* Doctoral student Business Administration, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage Pathumthani

** Main advisor Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage Pathumthani

*** Co-advisor Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage Pathumthani

**** Co-advisor Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage Pathumthani

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 และโมเดลสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ : องค์ประกอบเชิงยืนยัน, การจัดการความเสี่ยง

ABSTRACT

Research risk management model for good management of savings cooperative management in Thailand. This is intended to analyze the determinants of the causal relationship model of factors that affect the success of risk management. The research population is there are 8 types of savings cooperatives in Thailand with the sample for 840 person. The tools used in the research are questionnaire and evaluation form. Statistics used in data analysis include confirmatory factor analysis and structural equation model analysis. The research found that the success of risk management in managing savings cooperatives in Thailand was integrated in risk management. Risk Management Strategies Ability to manage and create competitive advantage. Management of risk and social responsibility in the organization has a significant impact on the success of risk management at .05 and .01 and the structural equation model is consistent with the data. Manifest.

Keyword: Confirmatory Factors, Risk Management.

1. บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจไทยต้องเผชิญกับปัจจัยที่มีผลกระทบหลายด้านทั้งความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลก ปัญหาการเมืองภายในประเทศ ความผันผวนของค่าเงินบาท ภัยสินเชื่อ อสังหาริมทรัพย์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งภัยธรรมชาติต่างๆ ส่งผลกระทบภาพรวมในด้านเศรษฐกิจและการเงิน ในประเทศ (Bank of Thailand, 2016) และไม่สามารถดำเนินการตามกลไกทางการเงินได้ตามปกติ เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้น นับได้ว่าเป็นสาเหตุสำคัญ ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดมีการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันจึงได้จัดตั้งสหกรณ์ขึ้น (Nukul kryunyingkh, 2011) สหกรณ์จึงมีความสำคัญเพราะเป็นการระดมเงินทุนของสมาชิกของสหกรณ์ เพื่อช่วยเหลือสมาชิกด้วยกัน และยังมีปัญหารวมถึงอุปสรรคของสหกรณ์ออมทรัพย์ในด้านความเสี่ยงที่เกิดจากการบริหารงานสหกรณ์

จากข้อมูลและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการความเสี่ยงในการบริหารจัดการที่ดีของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย เพื่อต้องการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจัดการความเสี่ยง สภาพปัญหาความเสี่ยงและปัญหาการดำเนินงาน รวมทั้งผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความเสี่ยง ซึ่งผลจากการศึกษาจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาการจัดการความเสี่ยงในการบริหารจัดการที่ดีของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความเสี่ยงและปัญหาการดำเนินงานในการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

2.2 เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการความเสี่ยงในการบริหารจัดการที่ดีของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

2.3 เพื่อทดสอบรูปแบบการจัดการความเสี่ยงในการบริหารจัดการที่ดีของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารและผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการที่รับรายงานผลการปฏิบัติงานประจำเดือนของสหกรณ์ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ จำนวน 12 - 15 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ

ด้านบริหาร และสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย จำนวนทั้งหมด 8 ประเภท โดยมีจำนวนประชากร 1,396 คน (Cooperative Auditing Department, 2016) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (Hair, et al, 2010; Nongluk Wiratchai, 1999) จำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ 840 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันและการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ มุ่งศึกษาการบูรณาการในการจัดการความเสี่ยง กลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและการสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน การจัดการความเสี่ยงและความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้เสียในองค์กร ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง เพื่อกำหนดรูปแบบการจัดการความเสี่ยงในการบริหารจัดการที่ดีของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาเนื้อหาและวิเคราะห์สภาพปัญหา รวมทั้งอุปสรรคเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการความเสี่ยงในการบริหารจัดการที่ดีของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย รวมทั้งการสอบถามความคิดเห็นรูปแบบการจัดการความเสี่ยงในการบริหารจัดการที่ดีของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย ของผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ ที่มีประสบการณ์ทำงานตรวจบัญชีพื้นที่ 1 ถึง 10 โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) และผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหาร ที่ทำหน้าที่บริหาร ให้คำแนะนำ ชี้แนะ การบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ตามบริบทของสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย

4. สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างรวมของปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง กับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าโมเดลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นถึงแม้ว่าจะยังคงมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แต่ก็ยังพบว่าตัวแปรที่พบในโมเดลคือตัวแปรแฝงภายนอกปัจจัยการบูรณาการในการจัดการความเสี่ยง (IIRM) ซึ่งประกอบด้วยค่าตัวแปรสังเกตได้ 4 ด้าน คือ การบริหารจัดการความเที่ยงตรง (ACCM) กระบวนการที่ดีในการลดความเสี่ยง (APRR) การนำเครื่องมือการจัดการความเสี่ยงมาปรับใช้ (IRMD) และการ

จัดการความเสี่ยงให้บรรลุเป้าหมาย (SMAG) ส่งผลต่อตัวแปรแฝงภายในปัจจัยด้านกลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง (SFRM) น้อยเกินไป โดยการพิจารณาจากน้ำหนักองค์ประกอบคือ 0.09 รวมถึงค่าสถิติ t ที่มีค่าน้อยกว่า 1.96 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และน้อยกว่า 2.58 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 รวมถึงส่งผลต่อตัวแปรแฝงภายในปัจจัยด้านความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและความพึงพอใจที่มีต่อสังคมร่วมกันในองค์กร (RMSR) น้อยเกินไป โดยการพิจารณาจากน้ำหนักองค์ประกอบคือ 0.08 และตัวแปรแฝงภายในปัจจัยด้านความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน (AMCA) น้อยเกินไป โดยการพิจารณาจากน้ำหนักองค์ประกอบคือ 0.09 รวมถึงค่าสถิติ t ที่มีค่าน้อยกว่า 1.96 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และน้อยกว่า 2.58 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ด้วยสาเหตุดังกล่าวผู้วิจัยเองเห็นว่าตัวแปรดังกล่าวยังคงมีค่าอยู่ควรนำไปเพื่อประกอบกับโมเดลการวิเคราะห์เพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นจึงจำเป็นต้องคงไว้ เพื่อลดความคลาดเคลื่อนระหว่างตัวแปรอิสระโดยการพิจารณาการแจ้งเตือนของโปรแกรม ด้วยค่า (Modification Indices: MI) เมื่อทำการปรับโมเดลโดยการเลือกเชื่อมโยงวิธีเพื่อลดความคลาดเคลื่อน โดยการเพิ่มวิธีระหว่างตัวแปรตาม คือ AEIS, ISTG, LCDR, IRMP, SAFF, GOGO, COAD, PARM, OBSE, FOTR, SRAE, KOSR, EAAR, COMP, STAG, IETC และ IDTP ทำให้ได้โมเดลที่ผ่านเกณฑ์ตามทฤษฎีทางสถิติและมีความสอดคล้องมากยิ่งขึ้น โดยการพิจารณาจากน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรแต่ละปัจจัยมีค่าที่เพิ่มขึ้น ตามขั้นตอนจำนวน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง ได้แก่ การปฏิบัติตามข้อกำหนด (COMP) การกำหนดขอบเขต ยึดถือให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (STAG) การตรวจสอบความโปร่งใสทั้งภายใน และภายนอก (IETC) และการดำเนินการตามหลักการเทคโนโลยีที่กำหนด (IDTP) ส่วนปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง คือ การบูรณาการในการจัดการความเสี่ยง (IIRM) กลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง (SFRM) ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน (AMCA) และการจัดการความเสี่ยงและความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมร่วมกันในองค์กร (RMSR)

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง ผลการศึกษา ดังนี้

1) การวิเคราะห์ค่า KMO พบว่า องค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง มีค่า 0.833 การบูรณาการในการจัดการความเสี่ยง มีค่า 0.873 กลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง มีค่า 0.856 ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน มีค่า 0.874

และการจัดการความเสี่ยงและความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมร่วมกันในองค์กร มีค่า 0.854 แสดงถึงความเหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบในระดับดีมากทุกองค์ประกอบ

2) การวิเคราะห์ค่า Bartlett's Test พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกองค์ประกอบ แสดงว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบได้

3) การวิเคราะห์ค่า Communalities เริ่มต้น คือ 1.00 ทุกองค์ประกอบ แสดงถึงความเหมาะสมขององค์ประกอบตามหลักของการสกัดองค์ประกอบแบบ Principal Component Analysis

4) การวิเคราะห์ค่า Component Matrix พบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ของปัจจัยทุกปัจจัยมีค่าเกิน 0.30 แสดงว่าองค์ประกอบของทุกปัจจัยมีความเหมาะสม โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สังเกตได้ทั้งหมด ทุกตัวมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.146 ถึง 0.947

ขั้นตอนที่ 3 ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง ผลการศึกษา ดังนี้

1) การวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Factor Loading) ซึ่งทุกองค์ประกอบในแต่ละปัจจัยมีค่า มากกว่า 0.30 แสดงว่าองค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

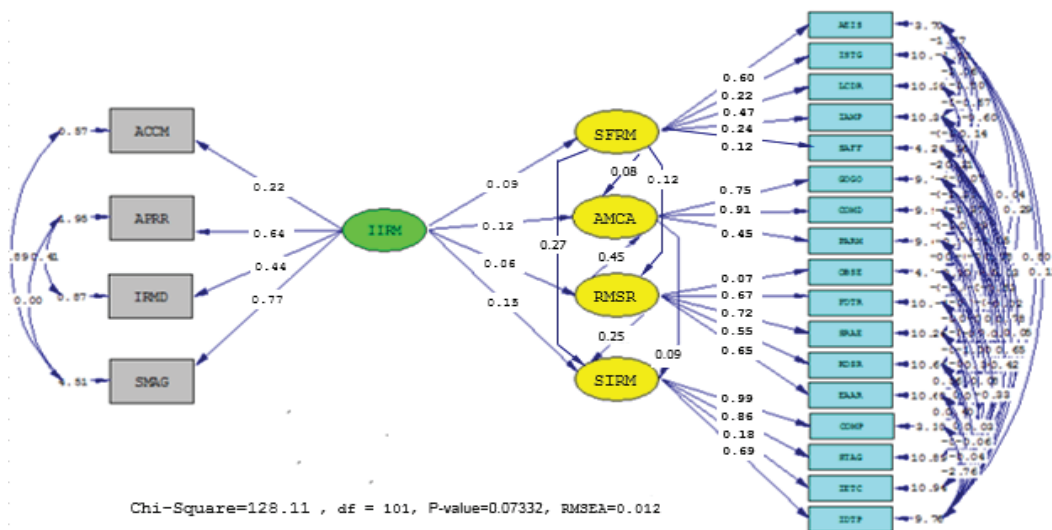
2) การวิเคราะห์ค่าไค-สแควร์ (X^2) มีค่าเท่ากับ 128.11 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 101 ค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.073 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) มีค่า 0.967 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (AGFI) มีค่า 0.975 และค่าประมาณความคลาดเคลื่อนของรากที่สองกำลังสองเฉลี่ย (RMSEA) มีค่า 0.012 แสดงว่ารูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรง เรียงจากมากไปน้อยได้ดังนี้ กลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง (0.27) การจัดการความเสี่ยงและความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมร่วมกันในองค์กร (0.25) การบูรณาการในการจัดการความเสี่ยง (0.15) ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน (0.09)

4) ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อม ได้แก่ การบูรณาการในการจัดการความเสี่ยงส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงโดยส่งผ่านการจัดการความเสี่ยงและความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมร่วมกันในองค์กร กลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง และความสามารถในการ

จัดการความเสี่ยงและสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน (0.17) รวมถึงกลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง ส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง โดยส่งผ่านความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน และการจัดการความเสี่ยงและความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกันในองค์กร (0.25) อีกทั้งการจัดการความเสี่ยงและความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกันในองค์กร ส่งผลทางอ้อมต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง โดยส่งผ่านความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน (0.11)

5) ปัจจัยที่มีอิทธิพลรวม เรียงจากมากไปน้อยได้ดังนี้ กลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง (0.27) การจัดการความเสี่ยงและความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกันในองค์กร (0.25) การบูรณาการในการจัดการความเสี่ยง (0.15) ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน (0.09)

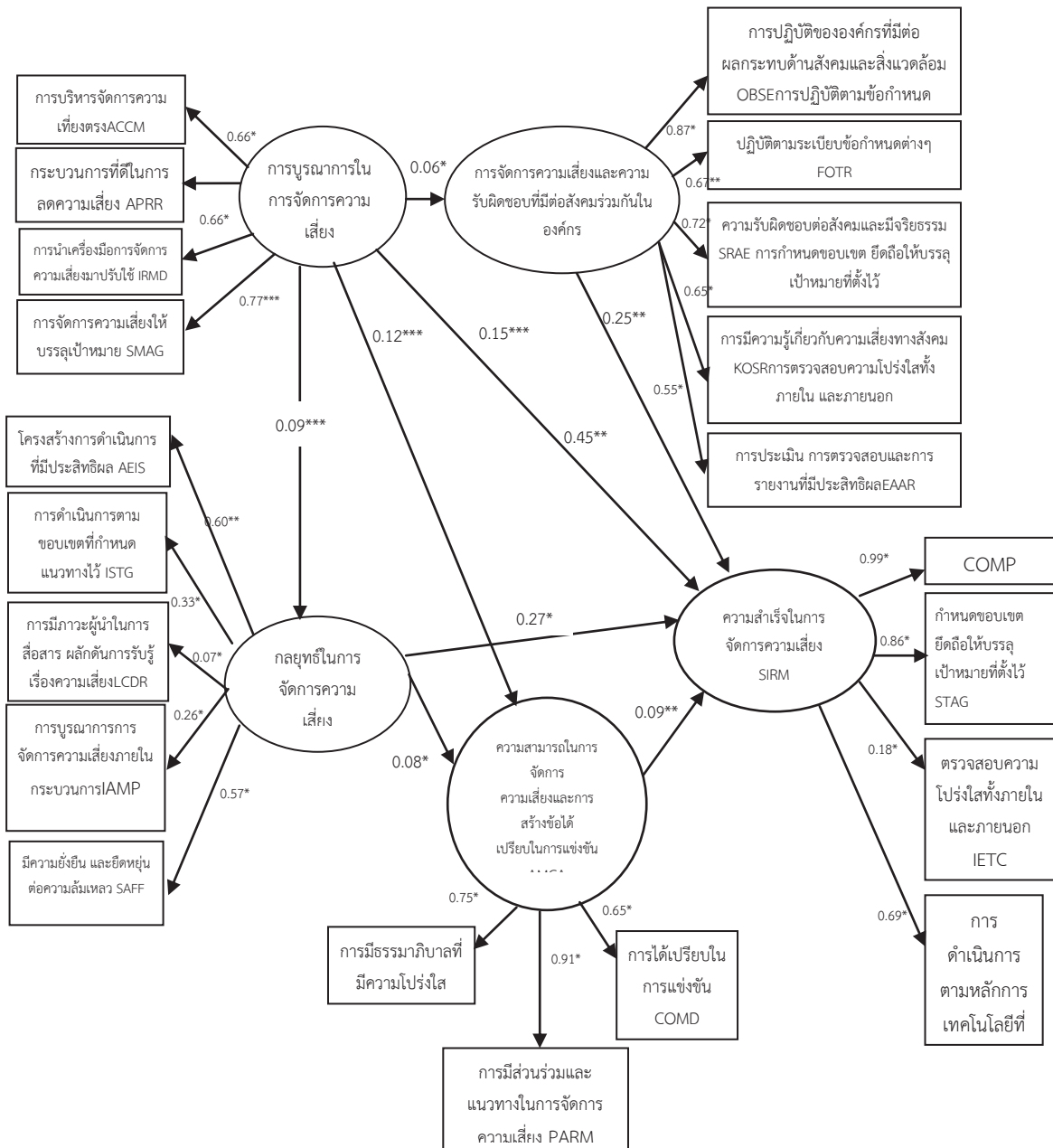

ภาพที่ 1 โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรแฝงภายใน 4 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยกลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง ปัจจัยความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน ปัจจัยการจัดการความเสี่ยงและความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกันในองค์กร และปัจจัยการบูรณาการในการจัดการความเสี่ยง โดยมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงได้รับอิทธิพลรวมจากปัจจัยกลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง (SFRM) ในทิศทางบวกเท่ากับ 0.27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.27 ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รองลงมา คือปัจจัยการจัดการความเสี่ยงและความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมร่วมกันในองค์กร (RMSR) ในทิศทางบวกเท่ากับ 0.25 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.25 ตามลำดับอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รองลงมา คือปัจจัยการบูรณาการในการจัดการความเสี่ยง (IIRM) มีอิทธิพลรวมในทิศทางบวกต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงเท่ากับ 0.15 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวก เท่ากับ 0.15 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน (AMCA) มีอิทธิพลรวมในทิศทางบวกต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง เท่ากับ 0.09 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวก เท่ากับ 0.09 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสัดส่วนของความเชื่อถือได้ในตัวแปรความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงที่อธิบายได้ด้วยปัจจัยกลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง (SIRM) ได้ร้อยละ ($R^2 = 0.034$) ปัจจัยการจัดการความเสี่ยงและความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมร่วมกันในองค์กร (RMSR) ได้ร้อยละ ($R^2 = 0.026$) ปัจจัยความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและสร้างข้อได้เปรียบในการแข่งขัน (AMCA) ได้ร้อยละ ($R^2 = 0.018$) และปัจจัยการบูรณาการในการจัดการความเสี่ยง (IIRM) ได้ร้อยละ ($R^2 = 0.014$) ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 4 ยืนยันรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผลการวิจัยได้รับการยืนยันจากผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มยืนยันความเป็นไปได้ จากผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้

ภาพที่ 2 ผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลไกของโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง

ตารางที่ 2 ค่าสถิติความสอดคล้องของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในภาพรวม

ค่าดัชนี	เกณฑ์	ก่อนการปรับรูปแบบความสัมพันธ์		หลังการปรับรูปแบบความสัมพันธ์	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
χ^2		176.468		128.11	
p value of χ^2	> .05	0.00008	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.07332	ผ่านเกณฑ์
CFI	> .95	0.810	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.984	ผ่านเกณฑ์
GFI	> .90	0.981	ผ่านเกณฑ์	1.967	ผ่านเกณฑ์
AGFI	> .90	0.964	ผ่านเกณฑ์	0.975	ผ่านเกณฑ์
RMR	< .008	0.284	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.006	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	$\leq$.05	0.092	ไม่ผ่านเกณฑ์	0.012	ผ่านเกณฑ์
CN	$\geq$ 200	1011.692	ผ่านเกณฑ์	1128.019	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสถิติ ไค-สแควร์ของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างก่อนการปรับรูปแบบความสัมพันธ์มีค่าเท่ากับ 176.468 และมีค่า P-Value 0.000 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าดัชนีต่าง ๆ คือ CFI มีค่าเท่ากับ 0.810, GFI มีค่าเท่ากับ 0.981, AGFI มีค่าเท่ากับ 0.964, RMR มีค่าเท่ากับ 0.284, RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.092 และค่า CN มีค่าเท่ากับ 1011.692 ซึ่งดัชนีของ P-Value, CFI, RMR และ RMSEA ไม่ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ จึงมีความจำเป็นต้องปรับรูปแบบความสัมพันธ์ให้มีความสอดคล้องกลมกลืนมากขึ้น โดยผู้วิจัยได้ปรับให้ความคลาดเคลื่อนของตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่ตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน โดยในการปรับรูปแบบความสัมพันธ์จะพิจารณาค่าเสนอแนะจากโปรแกรมหรือดัชนีปรับรูปแบบความสัมพันธ์ (Model Modification Indices: MI) และค่าการเปลี่ยนแปลงพารามิเตอร์ที่คาดหวังมาตรฐาน (Standardized Expected Parameter Change: SEPC) จนได้รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์ ที่ปรับแล้วมีค่าสถิติไค-สแควร์ เท่ากับ 128.11 และมีค่า P-Value 0.01332 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาดัชนีการวัดต่าง ๆ คือ CFI มีค่าเท่ากับ 0.984, GFI มีค่าเท่ากับ 1.967 RMR มีค่าเท่ากับ 0.006, RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.012 และค่า CN มีค่าเท่ากับ 1128.019 ซึ่งพบว่า ทุกค่าชี้วัดมีอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ปัจจัยด้านการบูรณาการในการจัดการความเสี่ยง ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการในการจัดการความเสี่ยง มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงให้เห็นว่า ผู้จัดการที่ดีของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นหน้าที่หลักของการบริหารจัดการที่ดีของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ ประกอบด้วย การบริหารจัดการความเที่ยงตรง กระบวนการที่ดีในการลดความเสี่ยง การนำเครื่องมือการจัดการความเสี่ยงมาปรับใช้ และการจัดการความเสี่ยงให้บรรลุเป้าหมาย ตามแนวคิดและทฤษฎีของ (Morgan and Andersen, 1997); (Power, 2009) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Nvml Saxadchom, 2015) พบว่า การบูรณาการของแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการความเสี่ยงในการทำงานร่วมกันในองค์กรในส่วนงานต่าง ๆ ขององค์กรในการจัดการความเสี่ยงมีประสิทธิภาพพลไกและยุทธศาสตร์ที่หลากหลาย หรือการบูรณาการ การจัดการความเสี่ยงจะช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายในการบริหารจัดการความเสี่ยงได้มากเนื่องจากมีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นว่า กรอบแนวคิดการจัดการความเสี่ยงในองค์กรจะเกิดประสิทธิภาพเมื่อมีการดำเนินการ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ยิ่งการจัดการความเสี่ยงในองค์กร และการบูรณาการการจัดการความเสี่ยงจะสร้างคุณค่าให้แก่องค์กรมากขึ้น

5.2 ปัจจัยด้านกลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงให้เห็นว่า ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายใน และภายนอกขององค์กร ที่เกี่ยวกับการกำหนดแผนการบริหารดำเนินงาน และต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคนในองค์กรมีเป้าหมาย วิธีการดำเนินงาน การจัดสรร การติดตาม และแจ้งให้ทุกคนทราบอย่างชัดเจน ส่งผลกระทบบกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป้าหมายขององค์กรถ้าไม่เป็นไปตามทิศทางที่กำหนดไว้ตามแนวคิดและทฤษฎีของ (Hopkin, 2010); (Teschner, 2008) และผลงานวิจัยของ (Dwng Trakul, 2014) พบว่ากลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยงหรือความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ เป็นความเสี่ยงเกี่ยวกับการบรรลุเป้าหมาย และพันธกิจในภาพรวม โดยความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเป็นความเสี่ยงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของ สถานการณ์ และเหตุการณ์ภายนอกส่งผลต่อกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ ไม่สอดคล้องกับประเด็น ยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ หรือเกิดจากการกำหนดกลยุทธ์ที่ขาดความร่วมมือจากภาคประชาชนหรือ การร่วมมือกับองค์การอิสระ ทำให้โครงการไม่ได้นำไปสู่การแก้ปัญหาหรือการตอบสนองอย่าง แท้จริง

5.3 ปัจจัยด้านความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและการสร้างข้อโต้แย้งในการแข่งขัน ผลการวิจัยพบว่า ด้านความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและการสร้างข้อโต้แย้งในการแข่งขันประกอบด้วย การโต้แย้งในการแข่งขัน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงและการสร้างข้อโต้แย้งในการแข่งขันหมายถึง

กระบวนการปฏิบัติงานที่นำทรัพยากรขององค์กรมาใช้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด โดยมีขั้นตอนการบริหารจัดการ สำหรับสหกรณ์จะสามารถบริหารงานของสหกรณ์ไปสู่เป้าหมายได้นั้น จำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบาย มีการวางแผน การจัดองค์กร การบังคับบัญชา และการควบคุม ซึ่งสามารถกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการได้ ตามแนวคิดและทฤษฎีของ (Schmidt A, Kunzmann C., 2010) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Chanin Suwanwatum, 2014) พบว่า เป็นการความสามารถในการคิดวิเคราะห์ถึงความสามารถของฝ่ายบริหารในองค์กรในการวางแผนกลยุทธ์ และการจัดการโครงสร้างของสหกรณ์เป็นอัตราการเติบโตของธุรกิจ บริหารงาน บริหารบุคลากร บริหารการเงิน และบริหารเรื่องเงินปันผล หรือเงินค่าหุ้นล้วนมีความสำคัญในการบริหารในอนาคต

5.4 ปัจจัยด้านการจัดการความเสี่ยงและความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมร่วมกันในองค์กร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดการความเสี่ยงและความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมร่วมกันในองค์กร มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การออกแบบให้สามารถบ่งชี้เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ประเมินผลกระทบ และกำหนดวิธีการจัดการ ความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในระดับหนึ่งว่าการดำเนินงานในองค์กรจะบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ตามแนวคิดและทฤษฎีของ (Kurt, 2012) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Kittipong Khongsawat Kiat, 2016) พบว่าการจัดการความเสี่ยงด้านการบริหารความเสี่ยงขององค์กรด้วยการกำกับดูแลหมายถึง กรรมการผู้บริหารระดับสูงผู้ตรวจสอบภายในและภายนอกองค์กรและผู้บริหารความเสี่ยงต้องทำงานร่วมกัน เพื่อกำหนดทิศทางอำนาจและการกำกับดูแลการบริหารงานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของกระบวนการกำกับดูแลคำแนะนำและการกำกับดูแลโดยคณะกรรมการอย่างชัดเจน เพื่อช่วยให้สามารถปฏิบัติตามหน้าที่และมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลกิจการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

5.5 ปัจจัยด้านความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง ผลการวิจัยพบว่า ด้านความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยง และการปฏิบัติตามข้อกำหนดสามารถช่วยทำให้องค์กรปรับปรุงแรงผลักดันในการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลซึ่งเป็นเหตุมาจากการมีธรรมาภิบาล จึงสามารถทำให้วัตถุประสงค์ขององค์กรมีระดับสูงขึ้น และสามารถกำหนดขอบเขตภายในขององค์กร ที่จะต้องดำเนินการให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตามแนวคิดและทฤษฎีของ (Mitchell, 2007) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Jutathip Winsanit, 2015) พบว่าปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของระบบการบริหารความเสี่ยงขององค์กรมากที่สุด คือการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง รองลงมาคือ การปฏิบัติตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง กระบวนการในการบริหาร การเปลี่ยนแปลง การฝึกอบรมและกลไกด้านทรัพยากรบุคคล การวัดผลการบริหารความเสี่ยง การ

สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้คำเพื่อให้เข้าใจแบบเดียวกัน และการติดตามกระบวนการบริหารความเสี่ยง ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของระบบการบริหารความเสี่ยงขององค์กรกับระบบการบริหารความเสี่ยงขององค์กรที่มีประสิทธิภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผลการวิจัยที่ได้คือปัจจัยกลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยงไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยง เนื่องจากมีค่าอิทธิพลที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงมากที่สุด และควรมีการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงกับสหกรณ์ออมทรัพย์ประเภทอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อนำไปใช้และนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการในทุกๆ ด้านให้ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำในลักษณะของวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ซึ่งเป็นวิธีวิทยาการทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ที่กำลังเป็นที่นิยมและให้การยอมรับในแง่ของความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยในปัจจุบัน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาการจัดการความเสี่ยงในการบริหารจัดการที่ดีของการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ ในการแก้ปัญหาและแนวทางในการปฏิบัติที่ดีในกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในระยะเวลาอันสั้นเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

References

- Bank of Thailand. (2015). *Economic Issues in the Year. Economic and Financial Report*. Monetary Policy. Bangkok.
- Cooperative Auditing Department. (2016). *Summary Report on the Use of Cooperative Registrar. Instruct The Board to Resolve Financial and Accounting Hardships*. Financial and Accounting Quarter 2 Research and Development Financial Information Office of Information and Communication Technology Bangkok.

- Cooperative Auditing Department. (2016). *Seminar on Risk Assessment and Capacity Building*. External Auditor Bangkok.
- Chanin Suwanwitum. (2014). *Credit Risk Management of Cooperatives in Chumphon*, Maejo University. Searched on March 18, 2017. From www.E-Manage.Mju.Ac.Th/Openfile.Aspx?Id=Mtg5Mda5
- Dwng Trakul. (2014). *Risk Management in Educational Institutions. Doctoral Dissertation Educational Administration in Educational Administration*. Silpakorn University.
- Hair, J., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis (7th Ed.)*. Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Education International.
- Jutathip Winsanit. (2015). *Factors Leading to the Success of the Corporate Risk Management System in Asset Management Companies*. Master of Accountancy, Thammasat University.
- Kittipong Khongsawat Kiat. (2016). *Risk Management and Derivatives McGraw Hill Publishing House*, Rangsit University.
- Mitchell, M. S., & Ambrose, M. L. (2007). Abusive Supervision and Workplace Deviance and The Moderating Effects Of Negative Reciprocity Beliefs. *Journal of Applied Psychology*, 92(4), 1159-1168.
- Morgan & Andersen. (1997). *Images of Organization*. (2nd Ed.). Newbury Park, CA: Sage.
- Nonglak Wiratchai (1999). *LISRELL Model: Statistical Analysis for Research Bangkok*: Chulalongkorn University.
- Nuclear Krom Yingyong. (2015). *Principles and Methods of Cooperative Department of Cooperatives Faculty of Economics Agricultural University*. Bangkok.
- Nukul Kryunyingkh, (2011). *Principles and Methods of Cooperatives. Department of Cooperatives Faculty of Economics Agricultural University*. Bangkok.
- Nvml Saxadchom. (2015). *CRO Needs To Know: A New Risk Management Guide* .

Power, Michael. (2009). *The Risk Management of Nothing Accounting*, Organizations and Society, 34 (6-7). 849-855. ISSN 0361-3682.

Schmidt A, Kunzmann C. (2010). *Ethnographically Informed Studies as a Methodology for Motivation Aware Design Processes*. In Proc. MATEL-2010-2012, ECTEL 2010, Palermo, Italy.

Teschner. (2008). *Einschränkung Der Intramitochondrialen Redoxkontrolle in C2C12- Myoblasten*.

ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของ
โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

LEARNING ORGANIZATION AND OPERATIONAL EFFECTIVENESS ACCORDING
TO THE ORGANIZATION AND PERSONNEL DEVELOPMENT OF
ROYAL POLICE CADET ACADEMY

สุนันทา สุเทศ* สมบูรณ์ ศิริสุนทริน**

Sunantha Sutes, Somboon Sirisunhirun

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ศึกษาระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ (2) ศึกษาระดับประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ (4) ศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และ (5) ศึกษาแนวทางที่เหมาะสมกับการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดโรงเรียนนายร้อยตำรวจ 183 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงคุณภาพคือ ผู้บังคับบัญชาระดับบริหาร และเจ้าหน้าที่ตำรวจระดับปฏิบัติ จำนวน 16 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่า t-test, One-Way ANOVA และค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลวิจัยพบว่า (1) ระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนนายร้อยตำรวจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านการเป็นบุคคลรอบรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาตามลำดับคือ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านการมีแบบแผนความคิด ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกด้าน (2) ระดับประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3)

* Graduate students Master of Public Administration Program Public Policy and Public Management Faculty of Social Sciences and Humanities Mahidol University.

** Faculty of Social Sciences and Humanities Mahidol University.

องค์การแห่งการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทางบวก โดยอยู่ในระดับปานกลาง (4) กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีระดับการศึกษาต่างกัน มีตำแหน่งต่างกัน สังกัดต่างกัน และมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และ (5) แนวทางที่เหมาะสมกับการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ คือ โรงเรียนนายร้อยตำรวจต้องมีการสื่อสารวิสัยทัศน์ที่ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นถึงเป้าหมายร่วมกัน และใช้ภาวะผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น โดยมีกิจกรรมที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้

คำสำคัญ: องค์การแห่งการเรียนรู้, ประสิทธิภาพ, พัฒนาองค์การ, โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ABSTRACT

The objective of this research was to study the Royal Police Cadet Academy in the issues of 1) learning organization 2) operational effectiveness according to the organization and personnel development 3) relationship between the learning organization and the operational effectiveness 4) comparison the differences between personal factors and the operational effectiveness, and 5) the appropriate approach for improving the learning organization and the operational effectiveness. The quantitative sample was police officer, a total of 183 persons and the qualitative sample was chief officer and operational police officer, a total of 16 persons. The statistical methods used in this research were frequency, percentage, t-test, One-way ANOVA, and Pearson's correlation coefficient.

The results were as follows: 1) the overall average of learning organization was at the high level, with the issue of personal mastery, had the highest average. The other lower average were as follows: team learning, mental model, system thinking, and the issue of shared vision had the lowest average 2) the overall average of operational effectiveness was at the high level 3) the learning organization had statistically significant positive correlation with the operational

effectiveness 4) the differences of gender was significantly differences with the operational effectiveness, also, the differences of age, education, position, subordination and monthly income, were significantly differences with the operational effectiveness 5) the appropriate approach to improve the learning organization is focusing on a visionary communication to personnel for making an awareness of common purpose and use the concept of transformational leadership with the activities to encourage the behavior of police officer according to the learning organization development.

Keywords: Royal Police Cadet Academy, Learning Organization, Organization and Personnel Development.

1. บทนำ

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมในทุกๆระดับ และมีการเกิดขึ้นของนวัตกรรมใหม่ๆ ที่เอื้อประโยชน์ต่อสังคมในหลากหลายมิติ โดยการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ส่งผลให้เกิดพัฒนาการของสังคมจากยุคสังคมเกษตรกรรมที่ใช้แรงงานเป็นฐานการผลิตมาสู่ยุคสังคมอุตสาหกรรมที่ใช้เครื่องจักรเป็นฐานการผลิตให้ได้ผลผลิตจำนวนมากๆ และกลายเป็นยุคสังคมสารสนเทศที่มีการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการผลิตเพื่อสร้างมูลค่าให้แก่ธุรกิจ โดยในปัจจุบันได้เข้าสู่สังคมฐานความรู้ที่มีการใช้ความรู้ที่สามารถหาได้ทั่วไปบนโลกอินเทอร์เน็ต และระบบเครือข่ายมาประยุกต์ใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเป็นเรื่องง่ายที่ผู้คนในสังคมจะสามารถสืบค้นข้อเท็จจริงและองค์ความรู้ที่ต้องการในด้านต่างๆ เพื่อนำมาสร้างเป็นองค์ความรู้ที่สามารถใช้งานในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกล่าวได้ว่าลักษณะดังกล่าวได้ช่วยให้ผู้คนในสังคมมีปัญญที่สามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ๆ ได้มากยิ่งขึ้น และช่วยทำให้กลายเป็นสังคมฐานความรู้อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ในอนาคต

องค์กรที่มีความเฉลียวฉลาด สามารถเรียนรู้ และปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วคือ องค์กรที่มีลักษณะที่เรียกว่า “องค์กรแห่งการเรียนรู้” ซึ่งเป็นนักวิชาการเห็นว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์กรที่สามารถสร้างช่องทางให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันภายในองค์กรระหว่างบุคลากรควบคู่ไปกับการรับองค์ความรู้จากภายนอกองค์กร เพื่อช่วยให้เกิดการหาแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด และนำไปสู่การพัฒนาระบบ รวมถึงสร้างฐานความรู้ที่เข้มแข็งของ

องค์การ ดังนั้น องค์การแห่งการเรียนรู้จึงเป็นแนวคิดที่ช่วยให้องค์กรมีความสามารถในการปรับตัว เพื่อเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยให้ศูนย์กลางการเรียนรู้อยู่ที่ผู้เรียน และมีแนวทางการเรียนรู้มาจากการปฏิบัติด้วยตนเองเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องเพื่อการดำรงอยู่และการเจริญเติบโตขององค์กรอย่างยั่งยืน (Michael J. Marquardt , 1996)

โรงเรียนนายร้อยตำรวจเป็นสถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางด้านวิชาชีพตำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อผลิตบุคลากรในวิชาชีพตำรวจตามความต้องการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) เพื่อเป็นสถาบันหลักของประเทศในการผลิตบุคลากรที่มีความเป็นเลิศในวิชาชีพตำรวจและการบังคับใช้กฎหมาย ยึดมั่นคุณธรรม มีจรรยาบรรณ และเป็นสากล ซึ่งในปัจจุบันได้มีการพัฒนาระบบบริหารจัดการของโรงเรียนนายร้อยตำรวจตามหลักธรรมาภิบาล ทั้งในด้านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ด้านการพัฒนาระบบงบประมาณที่มีประสิทธิภาพในการเบิกจ่าย และมีระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นลักษณะเฉพาะของสถาบัน เพื่อเสริมสร้างควมมีเอกภาพ และเอกลักษณ์ที่ชัดเจนในการดำเนินงาน นอกจากนี้ โรงเรียนนายร้อยตำรวจยังสนับสนุนให้มีการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกระดับให้มีความเป็นมืออาชีพ และก้าวไปสู่ความเป็นสากลในอนาคต ซึ่งในปัจจุบันโรงเรียนนายร้อยตำรวจมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนใหญ่วางความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ และไม่สามารถเชื่อมโยงภารกิจของตนเข้ากับการทำงานในภาพรวม รวมถึงเมื่อเกิดปัญหาขึ้นภายในฝ่ายงานก็มักจะไม่ใช่ใจว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา และต้องเป็นผู้ร่วมแก้ไขปัญหานั้นด้วย แต่กลับมองว่าเป็นความรับผิดชอบของฝ่ายงานอื่นๆ ซึ่งมักส่งผลให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างฝ่ายงาน ซึ่งลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้ส่งผลต่อการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ และประสิทธิผลในการพัฒนาโรงเรียนนายร้อยตำรวจและเจ้าหน้าที่ตำรวจตามแนวทางที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ ประสิทธิภาพในการพัฒนาระบบบริหารจัดการของโรงเรียนนายร้อยตำรวจตามหลักธรรมาภิบาล และการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกระดับให้มีความเป็นมืออาชีพ และก้าวไปสู่ความเป็นสากล ถือเป็นประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ในระดับสูง ดังนั้น การแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาล และการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาถึงองค์ประกอบขององค์การแห่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทันสมัย และตรงประเด็น เพื่อนำมาสู่การ

วิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายของผู้บริหารในการสร้างเงื่อนไข และกิจกรรมที่สนับสนุนให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ รวมถึงช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับทิศทางการปฏิบัติงานของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และสามารถสร้างสรรค์แนวทางการทำงานใหม่ๆ ที่มีประโยชน์ในการสร้างประสิทธิผลได้ในระดับสูง

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
- 2.2 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
- 2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
- 2.4 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ
- 2.5 เพื่อศึกษาแนวทางที่เหมาะสมกับการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้และประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงผสม โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3.1 ด้านเนื้อหาทางวิชาการ ได้มุ่งศึกษาถึงแนวคิดการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ด้วยการสร้างวินัย 5 ประการของ Peter M. Senge (1990) มาใช้พัฒนาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.2 ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่ในการศึกษา โดยใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นประชากรในการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ 3.3 ระยะเวลาในการศึกษา 1 ปี (เดือน มิถุนายน 2559 ถึง เดือน พฤษภาคม 2560)

3.3 ประชากร / กลุ่มตัวอย่าง / ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือ เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับปฏิบัติการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ จำนวน 183 คน โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 16 คน ประกอบด้วย (1) ผู้บังคับบัญชาระดับบริหาร จำนวน 5 คน และ (2) เจ้าหน้าที่ตำรวจระดับปฏิบัติ จำนวน 11 คน โดยใช้เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่มย่อย

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ และประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ทั้งนี้ แบบสอบถามในการวิจัยได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เทคนิค IOC จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งค่า IOC ในภาพรวมเท่ากับ 0.84 จากนั้นทำการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยนำแบบสอบถามไปทำทดสอบ จำนวน 30 ชุด และนำมาหาค่าความเที่ยงด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .962

2) การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบสัมภาษณ์ พัฒนาจากข้อมูลเชิงปริมาณในประเด็นที่น่าสนใจและส่งผลต่อกันระหว่างตัวแปร เพื่อนำมาตั้งเป็นประเด็นคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางที่เหมาะสมกับการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ และประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบท โดยผู้วิจัยทำการประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตัวเอง เพื่อเก็บทำความเข้าใจในข้อสงสัย และให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็นและสมบูรณ์มากที่สุด โดยมีทีมงานช่วยในการดำเนินการและเก็บแบบสอบถามกลับคืน

2) การรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่มย่อย

3.6) การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ความถี่ ร้อยละ ค่า T-test, One-Way ANOVA และค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะทำการวิเคราะห์และจัดแยกประเด็นตามกลุ่มของข้อมูล ติความ และสรุปข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบที่ละประเด็น

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 51.4 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 32.2 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ร้อยละ 48.6 สังกัดกองบังคับการอำนวยการ ร้อยละ 45.9 และส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนตั้งแต่ 40,001 บาทขึ้นไป ร้อยละ 26.23

2) ระดับความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนนายร้อยตำรวจในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน โดยมีเรื่อง ท่านมีการพัฒนาตนเองให้มีทักษะ และสมรรถนะในการทำงานให้สูงขึ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาตามลำดับคือ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีเรื่อง หน่วยงานของท่านมีการสนับสนุนเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถของทีมให้ดียิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการมีแบบแผนความคิด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีเรื่อง ท่านมีการตั้งคำถามต่อการดำเนินงานเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีเรื่อง หน่วยงานของท่านมีกิจกรรมที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีการฝึกฝนเพื่อเปลี่ยนทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกด้านโดยอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีเรื่อง หน่วยงานของท่านเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมตัดสินใจในภารกิจที่ต้องดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3) ระดับประสิทธิภาพการพัฒนางานองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ด้านการพัฒนางานองค์การ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีเรื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีเรื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

4) ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิภาพการพัฒนางานองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทางบวก โดยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดโดยเรียงตามลำดับค่าความสัมพันธ์ดังนี้ ด้านการมีแบบแผนความคิด มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการพัฒนางานองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจมากที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รองลงมาคือ ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการพัฒนางานองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการพัฒนางานองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ อยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการพัฒนางานองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ อยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และด้านการคิดอย่างเป็นระบบ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการพัฒนางานองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจน้อยที่สุด อยู่ในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และรายได้ต่อเนื่องกับประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากร พบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (2) กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (3) กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (4) กลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งต่างกันมีประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และ (5) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเนื่องต่างกันมีประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

4.2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

1) ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ สรุปได้ว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจให้ความสำคัญกับการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกระดับให้มีทักษะ และสมรรถนะการทำงานที่สูงขึ้นผ่านกิจกรรมต่างๆ และในปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับการเป็นบุคคลรอบรู้ จำนวน 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีความกระตือรือร้นสนใจและใฝ่ที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ และกลุ่มที่พัฒนาตนเองเพื่อแบ่งปันความรู้สู่เพื่อนร่วมงาน

2.) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม สรุปได้ว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจมีวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมเนื่องจากลักษณะของภารกิจ จึงให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม โดยเชื่อว่าเป็นปัจจัยความสำเร็จที่ช่วยให้เกิดการรวมพลังโดยใช้จุดเด่นของเจ้าหน้าที่ตำรวจมาร่วมกันทำงาน และการทำงานเป็นทีมจะช่วยให้สมาชิกของทีมเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพในการทำงานสูงขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ด้านการมีแบบแผนความคิด สรุปได้ว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีการตั้งคำถามเพื่อพัฒนาแบบแผนทางความคิดในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ แต่ยังคงพบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติไม่กล้าที่จะตั้งคำถามต่อผู้บริหาร และทำงานตามสั่งการเท่านั้น

4) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ สรุปได้ว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบเพื่อบ่งชี้ความเป็นองค์รวม โดยมีการเริ่มต้นปรับปรุงทั้งระบบ และทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นถึงความมุ่งมั่นในการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น

5) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน สรุปได้ว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจให้ความสำคัญกับการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกระดับ โดยผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยตำรวจมีการ

นำเสนอแนวคิด และให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกระดับได้นำเสนอแนวคิด และมุมมองในอนาคตของหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การยอมรับ การปรับทัศนคติ และวิธีการดำเนินงานในอนาคต

6) ประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ สรุปได้ว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจได้มีการสนับสนุนและเสริมสร้างศักยภาพด้านการพัฒนาองค์การ และด้านการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจในทุกมิติ เพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาก้าวไปสู่การเป็น “องค์กรแห่งการเรียนรู้” และช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีทักษะและสมรรถนะในการทำงานที่สูงขึ้น และสามารถปรับตัวอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนนายร้อยตำรวจเป็นสถาบันหลักของประเทศในการผลิตบุคลากรที่มีความเป็นเลิศในวิชาชีพตำรวจ และการบังคับใช้กฎหมาย ยึดมั่นคุณธรรม มีจรรยาบรรณและเป็นสากล โดยเป็นที่ยอมรับจากสถาบันอุดมศึกษาภายนอกในอนาคต

7) แนวทางที่เหมาะสมกับการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ คือ โรงเรียนนายร้อยตำรวจต้องมีการสื่อสารวิสัยทัศน์ที่ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นถึงเป้าหมายร่วมกัน และใช้ภาวะผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น โดยมีกิจกรรมที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ ผลวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีคำถามเรื่องท่านมีการพัฒนาตนเองให้มีทักษะ และสมรรถนะในการทำงานให้สูงขึ้นมีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน ผลวิจัยปรากฏในลักษณะดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเอง ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับที่ Peter M. Senge (1990) ได้กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์กรที่สมาชิกมีความมุ่งมั่นที่จะเพิ่มขีดความสามารถของตน และผลวิจัยเชิงคุณภาพยังค้นพบประเด็นสำคัญที่กล่าวไว้ว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจให้ความสำคัญกับการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกระดับให้มีทักษะ และสมรรถนะการทำงานที่สูงขึ้นผ่านกิจกรรมต่างๆ และในปัจจุบันมีเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับการเป็นบุคคลรอบรู้จำนวน 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีความกระตือรือร้นสนใจและใฝ่ที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ และกลุ่มที่พัฒนาตนเองเพื่อแบ่งปันความรู้สู่เพื่อนร่วมงานตามที่ Peter M. Senge (1990, p. 185) ได้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลรอบรู้ในองค์กรแห่งการเรียนรู้ว่า จะมีความกระตือรือร้นสนใจและใฝ่ที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนให้ไปมุ่งสู่จุดมุ่งหมายและความสำเร็จที่ได้กำหนดไว้

5.2 ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ผลวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีคำถามเรื่องหน่วยงานของท่านมีการสนับสนุนเพื่อพัฒนาความรู้และความสามารถของทีมให้ดียิ่งขึ้นมีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน ผลวิจัยปรากฏในลักษณะดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม เนื่องจากลักษณะของภารกิจที่เอื้อต่อการพัฒนาทีมงานให้มีความเข้มแข็งในการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับที่ Peter M. Senge (1990) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกมีการรวมพลัง และมีโอกาสเรียนรู้สิ่งต่างๆ ร่วมกันในการทำงาน ทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และประสบการณ์ในการทำงานอย่างต่อเนื่อง และผลวิจัยเชิงคุณภาพยังค้นพบประเด็นสำคัญที่กล่าวไว้ว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจมีวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมเนื่องจากลักษณะของภารกิจ จึงให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม โดยเชื่อว่าเป็นปัจจัยความสำเร็จที่ช่วยให้เกิดการรวมพลังโดยใช้จุดเด่นของเจ้าหน้าที่ตำรวจมาร่วมกันทำงาน และการทำงานเป็นทีมจะช่วยให้สมาชิกของทีมเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพในการทำงานสูงขึ้นได้อย่างมี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Don Hellriegel, Susan E. Jackson & John W. Slocum (2002) ที่ได้กล่าวไว้ว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้จะมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้พนักงานมีเสรีภาพ มีพลัง และมีความกระตือรือร้นในการทำงาน โดยการมอบอำนาจในขอบเขตของอำนาจหน้าที่อย่างเต็มที่

5.3 ด้านการมีแบบแผนความคิด ผลวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อคำถามพบว่าทุกข้อคำถามมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีเรื่อง เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในกลุ่มคำถามนี้ โดยผลวิจัยเป็นไปในลักษณะดังกล่าวโดยมีสาเหตุมาจาก เจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมกันตัดสินใจทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับที่ Reynold Angus. (2004, p. 135) ได้กล่าวว่า องค์กรที่มีบรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้ของพนักงาน และสอนให้พนักงานมีกระบวนการคิด วิพากษ์วิจารณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้น และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ Victoria J. Marsick & Martha A. Gephart (1996) ได้กล่าวว่า องค์กรที่ยกระดับและปรับเปลี่ยนความสามารถพัฒนาบริหารจัดการและวางแผนทางของกระบวนการเรียนรู้อย่างวิสัยทัศน์ กลยุทธ์ ผู้นำ ค่านิยม โครงสร้าง ระบบกระบวนการ และการปฏิบัติงานขององค์กรแห่งการเรียนรู้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และการพัฒนาของบุคคล ตลอดจนแรงให้เกิดการเรียนรู้ในทุกระดับ และยังสอดคล้องกับ Michael J. Marquardt & Reynold Angus (1994) ได้กล่าวว่า องค์กรสอนให้บุคคลมีกระบวนการคิดวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้องค์กรเรียนรู้ในสิ่งที่ผิดพลาดเช่นเดียวกับการเรียนรู้ในสิ่งที่

ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ Peter M. Senge (1990) ได้กล่าวว่า การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน เป็นวิธีการทำให้สมาชิกแต่ละคนเกิดวิสัยทัศน์ และมีการหัดให้สมาชิกคิดมองไปข้างหน้า มองไปในอนาคต โดยมีการฝึกให้สมาชิกตัดสินใจร่วมกัน และมอบหมายให้ไปทำการบ้านแล้วนำมาคุยร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของสมาชิกในองค์กร

5.4 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ผลวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่ โดยมีคำถามเรื่องหน่วยงานของท่านมีกิจกรรมที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องมีการฝึกฝนเพื่อเปลี่ยนทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานมีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน ผลวิจัยปรากฏในลักษณะดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจให้ความสำคัญกับการทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน ทั้งต่อภารกิจ และเพื่อนร่วมงาน ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับที่ Peter M. Senge (1990, p. 185) ได้กล่าวว่า การฝึกมองโลกแบบองค์รวม หรือคิดอย่างเป็นระบบได้นั้นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนจิตใจ เพื่อทำให้เกิดความสมดุลและดำเนินการอย่างสร้างสรรค์ และผลวิจัยเชิงคุณภาพยังค้นพบประเด็นสำคัญที่กล่าวไว้ว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบเพื่อมองอย่างเป็นองค์รวม โดยมีการเริ่มต้นปรับปรุงทั้งระบบ และทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นถึงความมุ่งมั่นในการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น

5.5 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน ผลวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีคำถามเรื่องหน่วยงานของท่านมีการสร้างวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของหน่วยงานในการทำงานร่วมกันมีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน ผลวิจัยปรากฏในลักษณะดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจให้ความสำคัญกับการสร้าง และสื่อสารวิสัยทัศน์ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกระดับมีการรับรู้ได้อย่างทั่วถึง ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับที่ Peter M. Senge (1990,) ได้กล่าวว่า การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน เป็นวิธีการทำให้สมาชิกแต่ละคนเกิดวิสัยทัศน์ และช่วยให้สมาชิกมีการคิด และมองไปข้างหน้าในอนาคต และผลวิจัยเชิงคุณภาพยังค้นพบประเด็นสำคัญที่กล่าวไว้ว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจให้ความสำคัญกับการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกระดับ โดยผู้บัญชาการโรงเรียนนายร้อยตำรวจมีการนำเสนอแนวคิด และให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกระดับได้นำเสนอแนวคิด และมุมมองในอนาคตของหน่วยงาน เพื่อนำไปสู่การยอมรับ การปรับทัศนคติ และวิธีการดำเนินงานในอนาคต สอดคล้องกับที่ Peter M. Senge (1990) ได้ให้ความเห็นว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้จะมีการพัฒนาวิสัยทัศน์ส่วนบุคคลให้เป็นวิสัยทัศน์ร่วมกันขององค์กร

5.6 ด้านการพัฒนาองค์กรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ผลวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีคำถามเรื่องโรงเรียนนายร้อยตำรวจปรับปรุงหลักสูตร ตลอดจนวิธีการเรียนการสอนเพื่อให้เป็นที่ยอมรับจากสถาบันอุดมศึกษาภายนอกมีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน

ผลวิจัยปรากฏในลักษณะดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองเพื่อสร้างมาตรฐานองค์กรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับที่ Victoria J. Marsick & Martha A. Gephart (1996, p. 36) ได้กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์กรที่ยกระดับและปรับเปลี่ยนด้วยเป้าหมายที่สร้างสรรค์ และผลวิจัยเชิงคุณภาพยังค้นพบประเด็นสำคัญที่กล่าวไว้ว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจได้มีการสนับสนุนและเสริมสร้างศักยภาพด้านการพัฒนาองค์กร เพื่อช่วยให้เกิดการพัฒนาก้าวไปสู่การเป็น “องค์กรแห่งการเรียนรู้” โดยมุ่งหวังให้โรงเรียนนายร้อยตำรวจเป็นสถาบันหลักของประเทศในการผลิตบุคลากรที่มีความเป็นเลิศในวิชาชีพตำรวจ และการบังคับใช้กฎหมาย ยึดมั่นคุณธรรม มีจรรยาบรรณและเป็นสากล โดยเป็นที่ยอมรับจากสถาบันอุดมศึกษาภายนอกในอนาคต

5.7 ด้านการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผลวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยมีคำถามเรื่องโรงเรียนนายร้อยตำรวจสนับสนุนให้มีการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีความรู้ความสามารถในการทำงานอย่างต่อเนื่องมีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน ผลวิจัยปรากฏในลักษณะดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งผลวิจัยสอดคล้องกับที่ Mike Pedler, John Burgoyne & Tom Boydell (1996) ได้กล่าวว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้จะช่วยให้องค์กรมีบรรยากาศการเรียนรู้ เพื่อช่วยสมาชิกเกิดการพัฒนาด้านอย่างต่อเนื่อง และผลวิจัยเชิงคุณภาพยังค้นพบประเด็นสำคัญที่กล่าวไว้ว่า โรงเรียนนายร้อยตำรวจได้มีการสนับสนุนและเสริมสร้างศักยภาพด้านการพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจในทุกมิติ เพื่อช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีทักษะและสมรรถนะในการทำงานที่สูงขึ้น และสามารถปรับตัวอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Campbell, John P. (1977)

5.8 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลการพัฒนาองค์กรและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจผลวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความเห็นต่อประสิทธิผลการพัฒนาองค์กรและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ผลวิจัยปรากฏในลักษณะดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจได้หล่อหลอมให้เจ้าหน้าที่ตำรวจของโรงเรียนนายร้อยตำรวจมีทัศนคติความเชื่อ และแนวคิดที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Michael J. Marquardt , (1996) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาองค์กรเพื่อให้ก้าวไปสู่การเป็น “องค์กรแห่งการเรียนรู้” เป็นการสร้างช่องทางให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันภายในระหว่างบุคลากรควบคู่ไปกับการรับความรู้จากภายนอก และนำไปสู่การพัฒนาระบบ เป็นแนวคิดที่ช่วยด้านการปรับตัวเพื่อเรียนรู้ เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเพื่อการดำรงอยู่และการเจริญเติบโตของ

องค์การอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ Mike Pedler, John Burgoyne & Tom Boydell (1997) ได้กล่าวว่า องค์การที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แก่สมาชิกทุกคน สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดีและกระตุ้นทุกคน ให้เรียนรู้

5.9 การศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ผลวิจัยพบว่า ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ โดยอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีด้านการมีแบบแผนความคิดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจมากที่สุด ผลวิจัยปรากฏในลักษณะดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่าองค์การแห่งการเรียนรู้สามารถส่งผลให้เกิดประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรในทางบวกได้ในระดับปานกลาง โดยหากองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนนายร้อยตำรวจยังมีค่าเพิ่มสูงขึ้นก็ยิ่งจะทำให้ประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรสูงตามไปด้วย ซึ่งในลักษณะดังกล่าวทำให้สรุปได้ว่า หากเจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับการพัฒนาให้มีแบบแผนทางความคิดสูงมากเท่าใดก็ย่อมจะช่วยพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนนายร้อยตำรวจเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ Reynold Angus. (2004, p. 135) ได้ให้ความเห็นว่า องค์การแห่งการเรียนรู้เป็นองค์การที่มีบรรยากาศที่กระตุ้นการเรียนรู้ของพนักงานและกลุ่มให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และสอนให้พนักงานมีกระบวนการคิด วิพากษ์วิจารณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับที่ Martha A. Gephart, Victoria J. Marsick & Mark E. Van Buren (1997, p. p. 55-60) ได้กล่าวไว้ว่า องค์การแห่งการเรียนรู้จะสนับสนุนให้สมาชิกได้คิดอย่างเป็นระบบและช่วยวิพากษ์ให้เกิดความคิดใหม่ๆ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ โดยโรงเรียนนายร้อยตำรวจต้องกำหนดแผนพัฒนาบุคลากรของอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีคุณลักษณะเป็นบุคคลรอบรู้ที่มีความกระตือรือร้นสนใจและใฝ่ที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ รวมถึงมีกิจกรรมยกย่องกลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีการพัฒนาตนเองเพื่อแบ่งปันความรู้สู่เพื่อนร่วมงาน

6.2 ด้านการมีแบบแผนความคิด โดยโรงเรียนนายร้อยตำรวจต้องสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีวัฒนธรรมการนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ในการทำงาน โดยมีกิจกรรมให้รางวัลและคำชมเชย กับผู้ที่มีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาที่พบ และช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานที่สูงขึ้น

6.3 ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน มี 3 ประเด็นที่สำคัญ คือ (1) โรงเรียนนายร้อยตำรวจต้องมีการสื่อสารวิสัยทัศน์ที่ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นถึงเป้าหมายร่วมกัน (2) ใช้ภาวะผู้นำสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้น โดยมีกิจกรรมที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ และ (3) โรงเรียนนายร้อยตำรวจต้องสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีส่วนร่วมในการนำเสนอความคิดเห็นในการวางแผนการดำเนินงาน และร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานนั้น

6.4 ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม โดยโรงเรียนนายร้อยตำรวจต้องสนับสนุนให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และสนับสนุนให้มีค่านิยมการยกย่องคนเก่ง และคนดีที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน

6.5 ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ โดยโรงเรียนนายร้อยตำรวจต้องสนับสนุนให้มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ทักษะในการคิดวิเคราะห์ในประเด็นการทำงานอย่างเป็นระบบ และเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อวางแผนในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.6 ด้านประสิทธิผลการพัฒนาองค์การและบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจมี 2 ประเด็นย่อย คือ (1) สนับสนุนการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานให้สอดคล้องกับภารกิจและวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่อง และ (2) พัฒนาระบบฐานข้อมูลที่สนับสนุนการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ เช่น E-book, E-Publication เพื่อช่วยสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เรียนรู้และปรับตัว

References

- Barling, Julian., Tom, Weber. and Kevin, Kelloway E. (1996). "Effects of Transformational Leadership Training on Attitudinal and Financial Outcomes". *Journal of Applied Psychology*, 81 (6), 827 - 832.
- Bass, Bernard.M. and Avolio, B.J. (1994). *Improving Organizational Effectiveness Through Transformational Leadership*. CA: Sage.
- Daft, Richard L. (2000). *Organization Theory and Design*. Ohio : South-Western College.
- Edwards, George C. (1980). *Implementing Public Policy*. DC: Congressional Quarterly Press.
- Francis, D., and Young, D. (1979). *Improving Work Groups*. CF: University Associates.
- Gephart, M.A. & Marsick, V.J. (1996). "Learning Organizations Come Alive". *Training & Development*, Vol. 50(12), 34 - 44.

Johnson, D.W. and Johnson, R.T. (1991). *Learning Together and Alone: Cooperative, Competitive, and Individualistic*. NJ: Prentice Hall.

Senge, P. (1990). *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization*. New York: Doubleday/Currency.

กระบวนการจัดการเพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและ
สตรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

MANAGEMENT PROCESS FOR THE PROTECTION OF THE RIGHTS AND
PREVENTION OF VIOLENCE AGAINST CHILDREN AND WOMEN IN BANGKOK
AND VICINITY

บุญสกรรัตน์ หงสกุล* ตระกูล จิตวัฒนากร** พิศมัย จารุจิตติพันธ์***

Bossakornrata Hongsakul, Trakul Chitwattanakorn, Pisamai Jarujittipan

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 2) ศึกษากระบวนการจัดการเพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่างเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง คือ ผู้บริหารองค์กรเอกชน จำนวน 10 คนและผู้บริหารองค์กรส่วนราชการ จำนวน 8 คน ผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี และผู้เกี่ยวข้องกับคดีการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี จำนวน 17 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 35 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในเชิงพรรณนา (Descriptive)

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1) สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี เกิดจาก 1) สภาพทางเศรษฐกิจ จากการมีรายได้ต่ำ ว่างงาน ไม่ได้ประกอบอาชีพ 2) สภาพแวดล้อมทางสังคม ใกล้แหล่งอบายมุข ยาเสพติด และสถานบริการทางเพศ 3) ความเชื่อ วัฒนธรรม ค่านิยม ของสังคม ที่ให้อำนาจและสิทธิเสรีภาพผู้ชายมากกว่าผู้หญิง 4) เด็กและสตรีผู้เสียหายไม่ต้องการดำเนินคดีตาม

* Doctoral students Management , Faculty of Political Science, University of North Bangkok

** Dean of Arts, Faculty of Liberal Arts , University of North Bangkok

*** Curriculum Director , Doctor of Philosophy Faculty of Management, Faculty of Political Science, University of North Bangkok

กฎหมาย ไม่ต้องการเปิดเผยเรื่องราวให้สื่อมวลชน เพราะกลัวการถูกเหยียดหยามจากสังคม 5) เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมขาดความรู้ความเข้าใจสภาพและปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี

ส่วนผลการวิเคราะห์กระบวนการจัดการเพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย 1)ด้านการคุ้มครองสิทธิต่อเด็กและสตรี 2)ด้านการป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี 3)ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและสตรี 4)ด้านการพัฒนากลไก การประสานงานและบูรณาการขององค์กรเอกชนและองค์กรส่วนราชการ 5)ด้านการศึกษาและการวิจัย

คำสำคัญ : กระบวนการจัดการ , เพื่อคุ้มครองสิทธิ , ป้องกันการกระทำความรุนแรง , เด็กและสตรี

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study the condition and problem relating to the violence against children and women in Bangkok and vicinity, 2) to study the management process to protect rights and prevent violence against children and women in Bangkok and vicinity by using qualitative research. The research instrument was a structured interview, collecting data from the selected 10 administrators of private organizations, selected 8 administrators of government organizations, and 17 participants relate to the violence against children and women and the participants with the cases of violence against children and women amount 17 persons, with total sample size was 35 persons. The data analysis used content analysis by descriptive presentation.

The results of the study found that ;

The condition and the problem relating to the violence against children and women are occurred from; 1) economic conditions of unemployed people with low income; 2) social environment near the drug traffickers, drugs and sexual services; 3) belief, culture, values of society that give power and liberty to men rather than women; 4) damaged children and women do not want to prosecute the law and do not want to tell the issues to the media for fear of derision from the

society; 5) most of officers in the justice procedure lack of knowledge and understanding about violence against children and women in families.

The result of management process analysis to protect rights and prevent violence against children and women in Bangkok and vicinity consists of: 1) protection of rights of children and women; 2) prevention of violence against children and women; 3) related law for protecting the rights of children and women; 4) development of coordination and integration mechanisms; and 5) education and research.

Keywords: Management Process , Protection of The Rights , Prevention of Violence, Children and Women.

1.บทนำ

ปัจจุบันสถาบันครอบครัวได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก เนื่องมาจากการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจสังคมและเทคโนโลยี ทำให้ระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และประเพณี ต่างๆได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ส่งผลต่อโครงสร้างของครอบครัวเปลี่ยนแปลงไปจาก ครอบครัวใหญ่ที่อบอุ่นมีพ่อแม่ ปู่ ย่า ตายาย อยู่ครบถ้วน ก็กลายเป็นครอบครัวเล็กที่พ่อแม่ต้อง จากบ้านไปทำงานในจังหวัดไกลๆ ทำให้เด็กและสตรีที่ซราภาพ ต้องอยู่ตามลำพัง ปัจจุบันสถิติการ กระทำ ความรุนแรงต่อเด็กและสตรีมีแนวโน้มสูงขึ้น เด็กที่ถูกกระทำความรุนแรงมีอายุน้อยลง และ สตรีที่ถูกกระทำความรุนแรงมีอายุมากขึ้น ฉะนั้นการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี จึงเป็น ปัญหาสำคัญยิ่งของสังคมในทุกประเทศทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทย จนเกิดเป็นกระแสสากลที่ต่าง ตื่นตัวตระหนัก และให้ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหายอย่างจริงจัง จากข้อมูลในเอกสาร เรื่อง “ 2011-2012 Progress of the World’s Women: In Pursuit of Justice” ของ UN Women พบว่า ประเทศไทย เป็นลำดับที่ 7 ใน 71 ประเทศที่มีการกระทำความรุนแรงทางเพศต่อ คู่ครองของตนเอง และเป็น ลำดับที่ 36 ใน 75 ประเทศที่มีการกระทำความรุนแรงทางกายต่อคู่ สมรสของตนเอง และเป็น ลำดับที่ 2 ใน 49 ประเทศ ที่มีความเชื่อว่า สามีตีภรรยาเป็นเรื่องที่ยอมรับ ได้ (Department of Women's Affairs and Family Institutions Ministry of Social Development and Human Security 2015)

ในสังคมไทยปัจจุบันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีเป็นปัญหาที่สำคัญที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มสูงขึ้น ทั้งในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อออนไลน์ จากรายงานของกระทรวงสาธารณสุขเกี่ยวกับสถิติเด็กและสตรีที่ถูกกระทำความรุนแรงและได้มารับบริการที่ศูนย์พึ่งได้ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ มีจำนวน 839 แห่ง แบ่งเป็นโรงพยาบาลศูนย์ทั่วไป จำนวน 116 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 723 แห่ง ผลการดำเนินงานตั้งแต่ปี 2547-2558 พบว่ามีเด็กและสตรีที่ถูกกระทำรุนแรงมารับบริการ จำนวนทั้งสิ้น 206,244 ราย เป็นเด็ก 108,933 ราย และสตรี 97,311 ราย สำหรับเด็กมีสาเหตุมาจากการปล่อยปละละเลยของครอบครัว ขาดการดูแลอย่างเหมาะสมจนเป็นเหตุให้เด็กถูกกระทำความรุนแรงทางเพศมากที่สุด ส่วนในสตรีมีสาเหตุมาจากการหึงหวง ทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายกัน และจากข้อมูลล่าสุดในปี 2559 มีผู้มารับบริการที่ศูนย์พึ่งได้ จำนวน 22,850 ราย 63 ราย/วัน หรือ 3 คน/ชม. ปัจจัยส่วนใหญ่มาจากปัญหาภายในครอบครัว ได้แก่ การนอกใจ ทะเลาะหึงหวงของคู่สมรส การใช้สารกระตุ้น เช่น การดื่มสุรา การใช้สารเสพติด และสื่อลามก และสภาพแวดล้อม ได้แก่ ความใกล้ชิด โอกาสเอื้ออำนวย (Office of Public Health Administration, 2016)

ปัญหาการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีที่องค์กรส่วนราชการและองค์กรเอกชนได้รับเรื่องราวร้องทุกข์ ได้แก่ การข่มขืน-อนาจารล่อลวง ค้าประเวณี ตั้งครรภ์ไม่พร้อม ทารุณกรรม กักขัง ทำร้ายร่างกาย คนหาย เร่ร่อนจรจัด พลัดหลง ใช้แรงงานไม่เป็นธรรม เด็กถูกทอดทิ้งถูกปล่อยปละละเลย ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ขอความเป็นธรรมจากการถูกกลั่นแกล้งต่างๆ และปัญหาอื่นๆ แม้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดงานรณรงค์เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยกันดูแลสังคมเพื่อให้ยุติการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีมาอย่างต่อเนื่องหลายปีแล้วก็ตาม แต่เด็กและสตรีผู้ประสบปัญหาถูกกระทำความรุนแรงก็ยังคงปรากฏอยู่ (Department of Business and Family Institutions Ministry of Social Development and Human Security, 2013:12-13)

ตาราง1 ข้อมูลประเภทปัญหาของการรับเรื่องราวร้องทุกข์และขอความช่วยเหลือปัญหาต่างๆปี พ.ศ. 2551-2559

หน่วย : ราย

ลำดับ	ประเภทของปัญหา	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	2559	รวม	%
1	ข่มขืน/อนาจาร	338	522	635	456	431	389	524	658	697	4,650	6.08
2	ล่อลวง/ค้าประเวณี	155	94	153	127	30	111	153	200	178	1,201	1.57
3	ทารุณกรรม/กักขัง	275	475	518	478	451	509	700	727	967	5,100	6.67
4	คนหาย	203	244	249	238	316	268	289	242	232	2,281	2.98
5	เร่ร่อนจรจัด/พลัดหลง	7	20	18	37	53	37	67	65	94	398	0.52
6	แรงงานไม่เป็นธรรม	21	75	42	31	36	26	19	33	69	352	0.46
7	ปัญหาครอบครัว	110	249	199	226	366	298	408	752	1,577	3,959	5.18
8	ขอความเป็นธรรม	159	222	208	215	261	336	301	308	361	2,391	3.13
9	แซท/อินเทอร์เน็ต	20	46	51	36	35	30	55	88	181	542	0.71
10	ขอความอนุเคราะห์	90	113	189	340	306	456	760	647	907	3,808	4.98
11	ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ	-	-	-	-	-	82	189	84	113	468	0.61
12	ปัญหาอื่นๆ	2,626	2,490	4,703	5,546	4,922	6,348	13,344	7,368	3,970	51,317	67.11
	รวมทั้งสิ้น	4,004	4,550	6,965	7,730	7,227	8,890	16,809	11,172	9,346	76,467	100

ที่มา : มูลนิธิปวีณา หงสกุล เพื่อเด็กและสตรี องค์การสาธารณะประโยชน์

หมายเหตุ : ปัญหาอื่นๆ เช่น ให้คำแนะนำด้านกฎหมายเบื้องต้น สาธารณภัยต่างๆ ต่างด้าว ยาเสพติด ที่อาศัยหาสถานศึกษา ผู้ป่วยโรคเอดส์ คำแนะนำด้านอาชีพ ฯลฯ

จากข้อมูลทีกล่าวนมาจะเห็นได้ว่า ปัญหาการกระทำความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กและสตรี ที่เป็นการข่มขืน /อนาจาร คิดเป็นตัวเลขถัวเฉลี่ยร้อยละ 6.08 การทารุณกรรม/กักขัง คิดเป็นถัวเฉลี่ยร้อยละ 6.67 ซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี เป็นปัญหาสำคัญของสังคมที่ต้องดำเนินการจัดการ เพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี จากองค์กรเอกชนและองค์กรส่วนราชการด้วยการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อใช้เป็นกระบวนการจัดการเพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกันการกระทำความรุนแรง ด้วยการจัดระบบสวัสดิการสังคม การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตครอบครัว

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีสนใจที่จะศึกษาเรื่องกระบวนการจัดการเพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อเป็นแนวทางในการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหา

เพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้องค์กรเอกชนและองค์กรส่วนราชการสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการคุ้มครองสิทธิและป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น รวมถึงใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ ด้านต่างๆ ในการป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี และนำมาปรับปรุงการทำงานของเจ้าหน้าที่ในองค์กรเอกชนและองค์กรส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับคดีความรุนแรงต่อเด็กและสตรี

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2.2 เพื่อศึกษากระบวนการจัดการเพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยมุ่งศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีกระบวนการจัดการเพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า รวบรวมจากเอกสาร ตำรา ผลงานการวิจัย วารสาร บทความ รายงานทางวิชาการและงานวิจัยใน ประเทศและต่างประเทศ มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดกรอบการดำเนินการวิจัย ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง กลุ่มตัวอย่างเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง คือ ผู้บริหาร องค์กรเอกชน จำนวน 10 คนและผู้บริหารองค์กรส่วนราชการ จำนวน 8 คน ผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี และผู้เกี่ยวข้องกับคดีการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและ สตรี จำนวน 17 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 35 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจำแนกและจัดระบบข้อมูล หาความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันของข้อมูล รวมทั้ง ความหมายที่ปรากฏอยู่ในความเกี่ยวข้องนั้นออกมาเป็นผลการวิจัย และนำเสนอในเชิงพรรณนา (Descriptive)

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เกิดจาก 1) สภาพทางเศรษฐกิจ จากการมีรายได้ต่ำ ว่างงาน ไม่ได้ประกอบอาชีพ ทำให้เกิดความเครียดทั้งในครอบครัวและสังคม มีผลทำให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อครอบครัว 2) สภาพแวดล้อมทางสังคม ใกล้แหล่งอบายมุข ยาเสพติดและแหล่งบริการทางเพศ มีสื่อลามกอนาจารและความรุนแรงต่างๆทั่วไปที่เผยแพร่กันมากมาย รวดเร็ว ในสังคมออนไลน์ จึงเกิดการเลียนแบบ และควบคุมอารมณ์ไม่ได้ ก่อให้เกิดการทำร้ายทารุณร่างกายและ ทางเพศต่อเด็กและสตรีที่อยู่ในครอบครัวมากขึ้น 3) ความเชื่อ วัฒนธรรม ค่านิยม ทางสังคม ให้อำนาจและสิทธิเสรีภาพผู้ชายมากกว่าผู้หญิง รวมถึงให้ผู้ชายเป็นใหญ่ในสังคม จึงทำการบังคับขู่เข็ญหรือทำร้ายร่างกายต่อเด็กและสตรี ค่านิยมของความแตกต่างระหว่างบทบาทชายและหญิง การทะเลาะวิวาท ตบตีระหว่างสามี ภรรยา และลูก ถือเป็นเรื่องของครอบครัว คนอื่นไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยว 4) เด็กและสตรีผู้เสียหายไม่ต้องการดำเนินคดีตามกฎหมาย ไม่ต้องการเปิดเผยเรื่องราวให้สื่อมวลชน เพราะกลัวการถูกเหยียดหยามจากสังคม บางกรณีที่ถูกกระทำความผิดไม่ได้ถูกดำเนินคดี ทำให้เกิดความขมขื่นใจ มีการกระทำความผิดซ้ำและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น 5) เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมขาดความเข้าใจสภาพและปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี มุ่งเน้นการแสวงหาพยานหลักฐานทางคดี มากกว่าสภาพจิตใจของผู้ถูกระทำความรุนแรงที่เป็นเด็กและสตรีนอกจากนี้ข้อบังคับทางสังคม ไม่เอื้ออำนวยในการลงโทษผู้กระทำความผิด เห็นว่าปัญหาการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีเป็นเรื่องส่วนบุคคล

4.2 กระบวนการจัดการเพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบเลือกอย่างเฉพาะเจาะจง ด้วย 1) ด้านการคุ้มครองสิทธิต่อเด็กและสตรี ให้ศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและสตรีผู้เสียหายให้สามารถใช้ชีวิตอย่างปกติสุขได้ ห้ามมิให้ผู้กระทำความผิดเข้าใกล้บริเวณบ้าน เคหะสถาน สถานที่ทำงาน และมีให้กระทำการใดๆ เป็นการรบกวน ทำร้าย ข่มขู่ ติดตามเด็กและสตรีผู้เสียหาย 2) ด้านการป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ด้วยการการณรงค์ยุติการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี โดยองค์กรเอกชนและองค์กรส่วนราชการ จัดงานรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่อง สิทธิเด็ก สิทธิสตรี และมีส่วนร่วมกันช่วยเหลือสังคมเพื่อความปลอดภัยของเด็กและสตรี และช่วยปรับเปลี่ยนค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมที่สร้างปัญหาความรุนแรง 3) ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กำหนดมาตรการและบทลงโทษต่อเจ้าหน้าที่ของภาครัฐและเอกชนที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นกลาง ควรมีกระบวนการสอบสวนและดำเนินคดีอย่างยุติธรรม รักษาความลับ

ของคดี พร้อมทั้งคุ้มครองดูแลเด็กและสตรีผู้เสียหาย โดยให้ที่พักพิงในสถานที่ที่เหมาะสม และให้ได้รับการฟื้นฟูทางด้านจิตใจ มีการรายงานและติดตามผล โดยมีกฎหมายรองรับ 4) ด้านการพัฒนา กลไกการประสานงานและบูรณาการ สร้างมาตรฐานการทำงานอย่างเป็นระบบและชัดเจน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายองค์กรประชาชนที่เข้มแข็งระดับต่างๆ เช่นระดับหมู่บ้าน และระดับ ชุมชน เพื่อทำการสำรวจ เฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไข และให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและสตรีที่ถูกกระทำ ความรุนแรง ในหมู่บ้านและชุมชนได้ทันเหตุการณ์ 5) ด้านการศึกษาและวิจัย จัดให้มีการ บูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอน เกี่ยวกับ สิทธิเด็ก สิทธิสตรี สิทธิมนุษยชน บทบาทของชาย หญิง ครอบครัวศึกษา การครองเรือน และทักษะชีวิต ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึง ระดับอุดมศึกษา เผยแพร่และนำเสนอผลงานทางวิชาการและงานวิจัยอย่างเป็นระบบ แก่นักเรียน นักศึกษา ผู้สนใจ และประชาชนทั่วไป เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาทางการศึกษาควร เผยแพร่และนำเสนอผลงานทางวิชาการและงานวิจัยอย่างเป็นระบบ แก่นักเรียน นักศึกษา ผู้สนใจ และประชาชนทั่วไป เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่และกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิเด็ก และสิทธิสตรี อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี

1) สภาพทางเศรษฐกิจ จากการมีรายได้ต่ำ รายรับไม่เพียงพอรายจ่าย ไม่ได้ประกอบ อาชีพ เลิกจ้างงานทำให้เกิดความเครียดในครอบครัว ส่งผลให้เกิดความรุนแรงและมีอัตราการฆ่า ตัวตายเพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thunya Phromruk (2007) พบว่า การกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวเกิดกับครอบครัวที่มีฐานะค่อนข้างยากจน

2) สภาพแวดล้อมทางสังคม ที่มีแหล่งอบายมุข เสพและจำหน่ายสารเสพติด แหล่ง บริการทางเพศ สื่อลามกอนาจาร และสื่อความรุนแรงต่างๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ องค์การ อนามัยโลก World Health Organization : WHO.(2004) พบว่า การอาศัยอยู่ในชุมชนที่มีการใช้ ยาเสพติด การดื่มสุรา การเล่นการพนัน หรือการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญา ทำให้เด็กต้องอยู่ ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการถูกกระทำความรุนแรงจากครอบครัว

3) ความเชื่อ วัฒนธรรม และค่านิยมทางสังคม มีการให้อำนาจและสิทธิเสรีภาพชายเหนือหญิง หรือให้ผู้ชายมีอำนาจเป็นผู้นำและเป็นใหญ่ในสังคม ทำให้สามารถทำร้าย ทุบตี บังคับขู่ 脅ภัยกับเด็กและสตรี สอดคล้องกับการศึกษาของ Siriphon Chirawat Kun (2010) พบว่าการ ละเมิดสิทธิสตรีในประเทศไทย เกิดจากมุมมองเชิงเพศภาวะ 3 ประการ 1) เชิงอำนาจ ให้ผู้ชายเป็น

ผู้นำมีอำนาจต่อรอง มีสิทธิมากกว่าผู้หญิง 2) พลังจารีต ให้ความสำคัญกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง 3) สถานะยินยอม จำยอม จำทนของผู้หญิง

4) เด็กและสตรีผู้เสียหาย ไม่ต้องการดำเนินคดีทางกฎหมาย ไม่ต้องการตกเป็นข่าวในสื่อมวลชนต่างๆ ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพราะอับอาย ป้องกันการถูกเหยียดหยามจากผู้อื่น และสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ซาเมน (Samen.1997) ผู้หญิงยังคงอยู่กับสามีที่ทำร้ายตนเอง เพื่อประโยชน์ของลูก เพราะการที่เด็กไม่มีพ่อเป็นเรื่องที่น่าอับอายและมักถูกคนในชุมชนดูถูกเหยียดหยาม และไม่มีที่พึ่งพิงที่ปลอดภัยหากต้องออกจากบ้าน

5) เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม ขาดความเข้าใจสภาพและปัญหาการกระทำ ความรุนแรงต่อเด็กและสตรี มุ่งเน้นแต่หาพยานหลักฐานทางคดี มากกว่าสภาพจิตใจของผู้ได้รับความเสียหายที่เป็นเด็กและสตรี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Watcharin Patjakewinyoosakul and party (2003); Bunserm Hutaphaet (2011) พบว่า ยังไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ ทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชนเข้าแทรกแซงและช่วยเหลือ กฎหมายยังไม่เอื้อต่อการแก้ไขปัญหา ทำให้ผู้กระทำความรุนแรง เกิดความย่ำแย่ มีการกระทำซ้ำและทวีความรุนแรงมากขึ้น

5.2 กระบวนการจัดการเพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ประกอบด้วย

1) ด้านการคุ้มครองสิทธิต่อเด็กและสตรี ให้ศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและสตรีผู้เสียหายให้สามารถใช้ชีวิตอย่างปกติสุขได้ โดยห้ามมิให้ผู้กระทำความผิดเข้าใกล้บริเวณบ้าน เคหสถาน สถานที่ทำงาน และกระทำการใดๆ เป็นการรบกวน ทำร้าย ข่มขู่ ติดตามเด็กและสตรีผู้เสียหาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ แอน เฟลค-เฮนเดอร์สัน (Ann Fleck-Henderson, 2000) พบว่า การใช้ระบบการคุ้มครองเด็กจากความรุนแรงในครอบครัว ด้วยการให้คำปรึกษา ความช่วยเหลือ การสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ เพื่อให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพ

2) ด้านการป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ด้วยการการรณรงค์ให้องค์กรส่วนราชการ เข้าใจและตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบต่อความปลอดภัยของเด็กและสตรี เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเด็ก สิทธิสตรี สิทธิมนุษยชน เพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรมที่สร้างปัญหาความรุนแรง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wutthichai Piadaeng (2010) พบว่า การสอบสวนคดีเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว จะต้องใช้วิธีการใกล้เคียงให้คู่กรณีปรับความเข้าใจซึ่งกันและกัน ขั้นตอนวิธีการสอบสวนปากคำผู้เสียหาย ไม่มีความชัดเจน การสอบปากคำผู้เสียหาย จะต้องประกอบด้วยหน่วยงานภายนอกหลายหน่วยงาน

ใช้เวลานาน เจ้าหน้าที่สอบสวนไม่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติ ในด้านลบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่

3) ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กำหนดมาตรการและบทลงโทษทางกฎหมายต่อเจ้าหน้าที่ขององค์กรเอกชนและองค์กรส่วนราชการ ผู้พบเห็น และผู้เกี่ยวข้อง ควรมีกระบวนการสอบสวนและดำเนินคดีอย่างยุติธรรม รักษาความลับของคู่คดี พร้อมทั้งคุ้มครองดูแลเด็กและสตรีผู้เสียหาย โดยจัดหาที่พักพิงในสถานที่ปลอดภัย และให้ได้รับการฟื้นฟูทางด้านจิตใจ มีการรายงานและติดตามผลโดยมีกฎหมายรองรับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ แอน เฟลค-เฮนเดอร์สัน (Ann Fleck-Henderson, 2000) พบว่า การใช้ระบบการคุ้มครองเด็กจากความรุนแรงในครอบครัว ด้วยการให้คำปรึกษา ความช่วยเหลือ การสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือเปิดเผยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ เพื่อให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพ

4) ด้านการพัฒนากลไกการประสานงานและบูรณาการ สร้างมาตรฐานการทำงานอย่างเป็นระบบและชัดเจน ส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายองค์กรประชาชนที่เข้มแข็งระดับต่างๆ เช่นระดับหมู่บ้าน และระดับชุมชน เพื่อทำการสำรวจ เฝ้าระวัง ป้องกัน แก้ไข และให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและสตรีที่ถูกระทำความรุนแรง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับข้อมูลของ เอ็นเอสอาร์ซี (NSVRC.2012) พบว่า การตั้งศูนย์กลางเพื่อยุติความรุนแรงที่กระทำต่อเด็กและสตรี แบบออนไลน์ เพื่อจัดการกับปัญหาความรุนแรง ด้วยการรวมตัวของสตรี พร้อมกับได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญ องค์กรส่วนราชการ องค์กรเอกชน ตัวแทนสตรีของสหประชาชาติ และผู้เกี่ยวข้อง รับแจ้งข้อมูลร้องทุกข์และให้ความช่วยเหลือเด็กและสตรีผู้เดือดร้อนจากการถูกระทำความรุนแรงได้อย่างรวดเร็ว

5) ด้านการศึกษาและวิจัย จัดให้มีการบูรณาการหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับสิทธิเด็ก สิทธิสตรี สิทธิมนุษยชน บทบาทของชายหญิง ครอบครัวศึกษา การครองเรือน และทักษะชีวิต ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา เผยแพร่และนำเสนอผลงานทางวิชาการและงานวิจัยอย่างเป็นระบบ แก่นักเรียน นักศึกษา ผู้สนใจ และประชาชนทั่วไป เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่และกฎหมายอันจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตต่อไป สอดคล้องกับรายงาน Research results of UNICEF Thailand, (2016) พบว่า กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้มีการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาในสถานศึกษา โดยบรรจุไว้ทั้งในระบบการศึกษา ขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ศึกษาและพลศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา และบรรจุเป็นวิชาเพศวิถีศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อเป็นยุทธวิธีป้องกันการระบาดของเอดส์และการตั้งครม.ใน

วัยเรียน เพื่อให้นักเรียนทราบถึงความเท่าเทียมทางเพศและสิทธิทางเพศหญิง-ชาย เพื่อป้องกันการกระทำ ความรุนแรงต่อเด็กและสตรีในชุมชนต่อไป

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัย สรุปข้อเสนอแนะกระบวนการจัดการเพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกันการกระทำ ความรุนแรงต่อเด็กและ สตรีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยผู้วิจัยสามารถสรุป ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัย ครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) องค์กรส่วนราชการควรมีนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันการกระทำ ความรุนแรงต่อเด็ก และสตรี ด้วยการส่งเสริม พัฒนาและศักยภาพของบิดามารดา ผู้ปกครอง และผู้ดูแลเด็กให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการดำเนินชีวิตของครอบครัวอย่างมีความสุขใช้สันติวิธีในการแก้ปัญหา ครอบครัวแทนการกระทำ ความรุนแรง

2) องค์กรส่วนราชการควรมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริม สร้างสรรค์ความ ผูกพันและความสัมพันธ์ของครอบครัวในแต่ละท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อสร้างความ รัก ความเข้าใจ ความผูกพัน ควรมีการยกย่องครอบครัวที่มีความรักความอบอุ่นเป็นครอบครัว ตัวอย่างที่ดีของสังคมต่อไป

3) องค์กรเอกชนและองค์กรส่วนราชการที่เกี่ยวข้องการคุ้มครองสิทธิและการป้องกันการ กระทำ ความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ควรร่วมกันจัดกิจกรรมรณรงค์ยุติการกระทำ ความรุนแรงต่อเด็ก และสตรีทุกรูปแบบ ปัจจุบันกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดกิจกรรมนี้เพียงปี ละ1 ครั้งในเดือนพฤศจิกายนเท่านั้น ควรจัดกิจกรรมการรณรงค์ความรุนแรงนี้อย่างต่อเนื่องให้ บ่อยครั้งกว่านี้ เพื่อเสริมสร้างเจตคติที่ดีและให้ประชาชนทุกคนได้มีส่วนร่วมรณรงค์ต่อต้านไม่ ยอมรับการกระทำ ความรุนแรงต่อเด็กและสตรีอีกต่อไป

6.2 ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ควรจัดให้มีกระบวนการจัดการเพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกันการกระทำ ความรุนแรง ต่อเด็กและสตรี โดยการสร้างความร่วมมือ ระหว่างองค์กรส่วนราชการ องค์กรเอกชนและ เครือข่ายชุมชน มีการประชุมวางแผนงาน การจัดบุคลากร การอำนวยความสะดวก การประสานงาน การ รายงาน และงบประมาณในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิและป้องกันการกระทำ ความ

รุนแรงต่อเด็กและสตรี มีประสิทธิภาพสามารถช่วยเหลือเด็กและสตรีได้ทันก่อนที่เกิดเหตุการณ์ร้ายในทุกท้องถิ่น

2) ควรจัดให้มีกระบวนการป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ในระดับชุมชน ด้วยการจัดกลุ่มผู้นำชุมชน ส่งเสริมให้เกิดแกนนำชุมชนเพื่อทำหน้าที่ในการเฝ้าระวัง ติดตาม ควบคุมดูแล ติดตามประสานงานและแจ้งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อเกิดเหตุการณ์กระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีขึ้นในชุมชนนั้น และส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดทำแผนความร่วมมือและความช่วยเหลือของชุมชน เพื่อคุ้มครองสิทธิและป้องกันปัญหาการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี มีการจัดฝึกอบรมให้แก่บิดามารดาและผู้ปกครองในชุมชน เกี่ยวกับเรื่องการป้องกันตนเองจากการถูกกระทำความรุนแรง และการไม่ใช้ความรุนแรงต่อผู้อื่น เพื่อให้คนในชุมชนตระหนักถึงปัญหาและต่อต้านการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี และมีบทบาทหน้าที่ร่วมกันในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กและสตรีในชุมชน

3) ควรพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเริ่มตั้งแต่ในสถาบันการศึกษาระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาเกี่ยวกับสิทธิการคุ้มครองเด็กและสิทธิสตรี สิทธิความเสมอภาคระหว่างหญิง-ชาย เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคม ที่ให้ชายมีอำนาจ เพื่อป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี

6.3 ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการขององค์กรเอกชนและองค์กรส่วนราชการ เพื่อวางแผนและกำหนดวิธีการช่วยเหลือเด็กและสตรี ผู้ถูกกระทำความรุนแรงอย่างเป็นระบบที่รวดเร็ว สามารถช่วยชีวิตเด็กและสตรีได้ทันที่ก่อนเหตุการณ์ร้ายแรงจะเกิดขึ้น

2) ควรมีการศึกษาการพัฒนาการจัดการขององค์กรเอกชนและองค์กรส่วนราชการในการป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรี เพื่อการวางแผน การปฏิบัติตามขั้นตอน การตรวจสอบ แก้ไขปัญหา และปรับปรุง เพื่อให้สามารถป้องกันการกระทำความรุนแรงต่อเด็กและสตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผู้กระทำความรุนแรงได้รับ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เหมาะสม เพื่อให้สถานการณ์การกระทำความรุนแรงเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ลดภัยอันตรายต่อเด็กและสตรี

3) ควรมีการศึกษากระบวนการให้ความช่วยเหลือเด็กและสตรี ผู้ถูกกระทำความรุนแรง เสริมสร้างทักษะ ความเข้าใจ กำลังใจ พัฒนาทางด้านจิตใจให้มีความเข้มแข็งอดทนเพื่อดำรงชีวิตต่อไป สร้างสัมพันธภาพภายในครอบครัวให้มีความสงบสุขยอมรับสภาพของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผนอนน้ำใจซึ่งกันและกันเพื่อให้รอดพ้นจากวิกฤตนำไปสู่ความสันติสุข

Reference

- Bunserm Hutaphaet.(2011). *Service Category of State Agency and Private Agency Relating to Violence Problem in Families*. Nonthaburi : The Research Institute and Development : Sukhothaithummathiraj University.
- Cronbach, Lee Josef.(1970). *Essentials of Psychological Testing*. New York :Harper and Row.
- Rattana Saiyanithee. (2012) . *The Method to Move Women Development Plan During Economic And National Social Development Plan*. Issue No.11 (2012 – 2016).
- Watcharin Patjakewinyoosakul and Party. (2003). *Evaluate Justice Procedure to Protect Personal Welfare Who Being Treated Violently in Families: Women Friends Foundation and The Institute to Develop Justice Procedure of Youths and Families*.
- World Health Organization. (2004). *World Health Statistics Annual*. Geneva: World Health Organization.
- Wutthichai Piadaeng.(2010). *The Role of Community to Prevent and Solve The Violent Problems in Families*. Master Degree of Liberal Arts. Field of Justice Administration: Thammasart University.

ประสิทธิผลของสหกิจศึกษา : กรณีศึกษา อุดมศึกษาไทย
THE COOPERATIVE EDUCATION EFFECTIVENESS : A CASE STUDY OF
HIGHER EDUCATION IN THAILAND

วิไลลักษณ์ ขาวสอาด*

Wilailak Khaosaard

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิธีการวัดประสิทธิผลของสหกิจศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสหกิจศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

วิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การศึกษาวิจัยจากเอกสาร การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย อาจารย์นิเทศสหกิจศึกษา นักศึกษา จากมหาวิทยาลัย จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (มทส.) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และกลุ่มตัวอย่างจาก ผู้บริหารสถานประกอบการ และพี่เลี้ยงนักศึกษาสหกิจศึกษา จากสถานประกอบการทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ บริษัท เวสเทิร์น ดิจิตอล (ประเทศไทย) บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) บริษัท ไมโครชิพ เทคโนโลยี (ไทยแลนด์) จำกัด (ซึ่งทั้ง 3 บริษัทเป็นสถานประกอบการที่ดำเนินสหกิจศึกษาที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง) จำนวนทั้งสิ้น 40 คน

ผลการวิจัย พบว่า

มหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (มทส.) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี การศึกษาประสิทธิผลของสหกิจศึกษา ของมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง พบว่า มหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง ประสิทธิผลของสหกิจศึกษาที่เกิดขึ้น ในด้านคุณภาพของนักศึกษา สามารถวัดได้จาก ประสิทธิภาพในการทำงานของนักศึกษา ทักษะต่างๆในการทำงานของนักศึกษาเมื่อออกฝึกสหกิจศึกษา ในด้านคุณภาพของมหาวิทยาลัย สามารถวัดได้จากอาจารย์ที่มีคุณภาพ หลักสูตรที่ได้รับการปรับปรุงและมีคุณภาพ มีการจัดการดำเนินสหกิจศึกษาที่ดี มีการประสานการดำเนินสหกิจศึกษาระหว่างอาจารย์นิเทศสหกิจศึกษา และพี่เลี้ยง

* Doctor of Public Administration, School of Public Administration, National Institute of Development Administration

นักศึกษาสหกิจศึกษา มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยและสถานประกอบการ และด้านคุณภาพของสถานประกอบการ สามารถวัดได้จากมีการกระบวนการคัดเลือกนักศึกษาที่เข้ามาฝึกสหกิจศึกษาอย่างมีคุณภาพ ขนาดของสถานประกอบการและระยะเวลาในการจัดฝึกสหกิจศึกษาของสถานประกอบการ และงบประมาณในการดำเนินสหกิจศึกษาของสถานประกอบการ

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง พบว่า ปัจจัยด้านการเงิน ด้านสถาบัน และด้านผู้นำ มีผลที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลของสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง

คำสำคัญ : ประสิทธิผลของสหกิจศึกษา, สหกิจศึกษา, อุทมนศึกษาไทย

ABSTRACT

The objectives of the research were to 1) examine the evaluation of the effectiveness of cooperative education undertaken in higher education institutions in Thailand, 2) analyze the influential factors affecting the effectiveness of cooperative education of higher education institutions in Thailand. It was qualitative research. Data were collected through documentary research, in-depth interview, and non-participant observation. A sample of 40 persons; consisted of 2 groups. The first consisted of university administrators, cooperative education teachers as supervisors, and students. All of them were from three universities including Suranaree University of Technology, Walailak University, and Rajamangala University of Technology Thanyaburi. The second group consisted of administrators from business organizations, and staff acting as supervisors. All of them were from three companies including Western Digital (Thailand) Co. Ltd., Betagro Public Co., Ltd., and Microchip Technology (Thailand) Co. Ltd, (as they were partners joining in the cooperative education with the 3 universities listed above).

Findings were as follows:

The evaluation of the effectiveness of the cooperative education of those 3 universities was conducted in 3 different domains. The first domain was the evaluation of the students' quality, which could be observed from the students' performance, and skills while they were on professional training at the workforces.

The second domain was the evaluation of the university quality, which could be measured from the quality of the teachers, the cooperative education curriculum whether the quality was maintained, and it remained updated, the management on cooperative education operation, knowledge sharing between the university and the business organizations, preparation to promote students' work readiness and working skills. The third domain was the evaluation of the quality of business organizations, which could be measured from the process of recruiting qualified students to study in cooperative education, the sizes of their business, internship duration at the workforces, their budget allocation for the cooperative education operation. Regarding the influential factors analysis, the research discovered that the factors affecting the effectiveness of cooperative education consisted of financial factor, institutional factor, and leadership factor.

Keywords: Cooperative Education Effectiveness, Cooperative Education, Higher Education in Thailand.

1. บทนำ

ขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทยในภาพรวมพ.ศ. 2558-2559 พบว่า คุณภาพของการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยอยู่ที่ อันดับ 7 ของอาเซียน (ปีที่แล้วอยู่อันดับ 6) และคุณภาพของระบบอุดมศึกษา อยู่ที่อันดับ 8 ของอาเซียน แม้ว่าขีดความสามารถด้านคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์จะค่อนข้างดี คือ อยู่ที่อันดับ 5 ก็ตาม เมื่อวิเคราะห์ว่าประเทศไทยรั่วรายเป็นที่ 3 ของอาเซียน โดยคิดจากตัวเลขค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวประชากร (GDP per Capita) กลับจะเห็นว่าประเทศที่ยากจนกว่าเราสามารถจัดการศึกษาได้ดีกว่า (Office of the Education Council, 2016) จึงทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ไม่สามารถพัฒนาคนได้อย่างแท้จริง เกิดปัญหาด้านคุณภาพของบัณฑิต การผลิตบัณฑิตไม่ตรงกับทิศทางการความต้องการของตลาดแรงงาน

สหกิจศึกษา (Cooperative Education) จึงเป็นทางออกของการแก้ไขปัญหาคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ซึ่งศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอาน เป็นผู้บัญญัติศัพท์ “สหกิจศึกษา” โดยนำมาจากคำว่า “Cooperative Education” หมายถึง “การศึกษาที่ทำร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับองค์กรผู้ใช้บัณฑิตเพื่อให้เกิดการศึกษาที่ดี” โดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีเป็นสถาบันที่นำระบบสหกิจศึกษาเข้ามาใช้เป็นแห่งแรกในประเทศ

ไทย การจัดสหกิจศึกษาจะให้นักศึกษาไปปฏิบัติงานจริงเต็มเวลาในสถานประกอบการได้ทำงานตรงตามสาขาวิชาชีพและมีประโยชน์ต่อองค์กรผู้ใช้บัณฑิตซึ่งมักกำหนดงานเป็นโครงการพิเศษที่สามารถทำสำเร็จได้ภายใน 4 เดือน โดยองค์กรผู้ใช้บัณฑิตจัดหาพี่เลี้ยง (Mentor หรือ Job Supervisor) ทำหน้าที่กำกับและดูแลการทำงานของนักศึกษาสหกิจศึกษา ทำให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่เป็นความต้องการขององค์กรผู้ใช้บัณฑิตได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ ทั่วโลก ได้มีการจัดการศึกษาโดยใช้ระบบสหกิจศึกษาในการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาอย่างแพร่หลาย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาสหกิจศึกษา โดยมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาระบบสหกิจศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนเพื่อให้บัณฑิตมีความสมบูรณ์พร้อมมีคุณภาพและคุณลักษณะที่ตรงตามความต้องการขององค์กรผู้ใช้บัณฑิต โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สมาคมสหกิจศึกษาไทย เครือข่ายเพื่อพัฒนาอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษา นักศึกษา องค์กรผู้ใช้บัณฑิตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาด้วยสหกิจศึกษา (Wichit Srisa-An and Alongkot Yawai, 2009)

จากนโยบายการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษารูปแบบสหกิจศึกษาในด้านต่างๆ ของภาครัฐ ทำให้สถานประกอบการและสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษารูปแบบสหกิจศึกษา ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถาบันอุดมศึกษา สถานประกอบการ หรือองค์กรผู้ใช้บัณฑิตและต่อนักศึกษาเอง การจัดการเรียนการสอนรูปแบบสหกิจศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่ เป็นการดำเนินงานในหลักสูตรที่มีเป้าหมายหลักในการผลิตบัณฑิตเพื่อเข้าสู่ภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก เช่น วิศวกรรมศาสตร์ เทคโนโลยี บริหารธุรกิจ เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิผลของสหกิจศึกษา กรณีศึกษา อุดมศึกษาไทย เพราะถึงแม้จะใช้การจัดการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษาเดียวกันกับที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กำหนด แต่นโยบาย เป้าหมาย และวิธีการได้ปรับเปลี่ยนมีลักษณะเฉพาะไป จึงสมควรศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อมหาวิทยาลัยในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษา เพื่อสนองความต้องการของกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างและนำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสหกิจศึกษา อันจะเป็นแนวทางหรือเครื่องมือสำหรับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และได้ผลดีที่สุดที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางการศึกษาไทยปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาวิธีการวัดประสิทธิผลของสหกิจศึกษา ในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสหกิจศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย “ประสิทธิผลของสหกิจศึกษา : กรณีศึกษา อุดมศึกษาไทย” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.1 การศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินสหกิจศึกษาในประเทศไทย การดำเนินสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (มทส.) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (มทส.) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยเน้นไปที่การจัดการเรียนการสอนสหกิจศึกษาของคณะวิศวกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 40 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ 2.1) กลุ่มผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 3 คน 2.2) กลุ่มอาจารย์นิเทศสหกิจศึกษา จำนวน 13 คน 2.3) กลุ่มนักศึกษา จำนวน 15 คน 2.4) กลุ่มผู้บริหารสถานประกอบการ จำนวน 3 คน และพี่เลี้ยงนักศึกษาสหกิจศึกษา จำนวน 6 คน จากสถานประกอบการทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ บริษัท เวสเทิร์น ดิจิตอล (ประเทศไทย) บริษัท เบทาโกร จำกัด (มหาชน) บริษัท ไมโครชิพ เทคโนโลยี (ไทยแลนด์) จำกัด (ซึ่งทั้ง 3 บริษัทเป็นสถานประกอบการที่ดำเนินสหกิจศึกษาที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยมีการจัดการให้ข้อมูลเป็นระเบียบให้พร้อมที่จะแสดง และนำเสนอได้อย่างเป็นระบบ มีการแสดงข้อมูลที่เชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูล หาข้อสรุป การตีความ และตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของผลการวิจัย และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

4. ผลการศึกษา

4.1 ประสิทธิภาพของสหกิจศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

ผลจากข้อมูลสรุปได้ว่าประสิทธิภาพของสหกิจศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย หมายความว่า คุณภาพของนักศึกษา คุณภาพของมหาวิทยาลัย และคุณภาพของสถานประกอบการ มีข้อสรุปดังต่อไปนี้

1) คุณภาพของนักศึกษา สามารถวัดได้จากประสบการณ์ในการทำงานของนักศึกษา เมื่อออกฝึกสหกิจศึกษา ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ได้ประสบการณ์มากมายในการออกฝึกสหกิจศึกษา และทางสถานประกอบการได้จัดหาโครงการให้กับนักศึกษา ในการจัดทำโครงการของนักศึกษาส่วนใหญ่ นักศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาของโครงการที่นักศึกษาได้รับ ในส่วนของทักษะในการทำงานของนักศึกษาเมื่อออกฝึกสหกิจศึกษา ประกอบไปด้วยหลายทักษะ เช่น ทักษะในด้านภาษา ทักษะในด้านความรับผิดชอบ ทักษะในด้านระเบียบวินัย ทักษะในการปรับตัว ทักษะในการแก้ไขปัญหา ซึ่งแต่ละทักษะเป็นสิ่งที่วัดคุณภาพของนักศึกษา ซึ่งนักศึกษามีทักษะในการทำงานเมื่อออกฝึกสหกิจศึกษาค่อนข้างดีเกือบทุกทักษะ มีบางทักษะที่นักศึกษามีปัญหา เช่น ทักษะในด้านภาษา ซึ่งนักศึกษามีระดับการสื่อสารด้านภาษาอังกฤษยังไม่ดีพอ ทำให้เป็นอุปสรรคในการทำงาน บางครั้งแก้ไขปัญหาโดยการใช้ท่าทางประกอบ หรือใช้ภาษาเขียนประกอบ

2) คุณภาพของมหาวิทยาลัย สามารถวัดได้จากอาจารย์ที่มีคุณภาพ โดยพิจารณาจากการสอนในรายวิชาตามเกณฑ์ที่ สกอ.กำหนด การทำงานวิจัย และเผยแพร่งานวิจัยระดับนานาชาติ รวมถึงการศึกษาดูงานเกี่ยวกับรายวิชาที่สอน และนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

ในด้านหลักสูตรที่ได้รับการปรับปรุงและมีคุณภาพทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ ต้องดำเนินการภายใต้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework :TQF) ภายใต้ใบประกอบวิชาชีพวิศวกรรม หรือใบกว. และภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่ได้กำหนดไว้ และควรเชิญสถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ โดยควรเพิ่มรายวิชาที่เน้นการปฏิบัติมากขึ้น

ในด้านการจัดการดำเนินสหกิจศึกษาที่มีคุณภาพของมหาวิทยาลัยที่ มหาวิทยาลัยทำการจัดตั้งศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพเป็นผู้ดำเนินการทางด้านสหกิจศึกษาทั้งหมด มหาวิทยาลัยกำหนดให้ทุกหลักสูตรต้องเข้าร่วมสหกิจศึกษา ทางศูนย์สหกิจศึกษาจะเป็นผู้ดำเนินงานด้านสหกิจศึกษาทั้งหมด โดยเริ่มจากการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนออกฝึกสหกิจศึกษา ระหว่างออกฝึกสหกิจศึกษา จัดอาจารย์นิเทศสหกิจศึกษาไปทำการนิเทศนักศึกษา จำนวน 1 ครั้ง โดยเข้าไปดูชีวิตความเป็นอยู่ แนะนำในเรื่องการทำรายงาน และพูดคุยกับพี่เลี้ยง หลังออกฝึกสหกิจศึกษา นักศึกษานำเสนอโครงการเป็นรายกลุ่ม (ไม่เกิน 2 คน) และรายบุคคล

ในด้านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยและสถานประกอบ ซึ่งสถานประกอบการต้องการนักวิชาการในการทำวิจัยร่วมกัน รวมทั้งการจัดฝึกอบรมซึ่งทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ทำให้อาจารย์สามารถเพิ่มพูนองค์ความรู้ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน และการวิจัย และส่งผลให้นำไปสู่การทำเอกสารหรือหนังสือที่เก็บบันทึกข้อตกลง (Memorandum of Understanding : MOU) ร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับสถานประกอบการต่างๆ

3) ด้านคุณภาพของสถานประกอบการ สามารถวัดได้จากกระบวนการคัดเลือกนักศึกษาที่เข้ามาฝึกสหกิจศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยเริ่มแรกพี่เลี้ยงจะต้องดำเนินการเสนอโครงการไปที่ฝ่ายสรรหาและว่าจ้าง หรือฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการนั้นๆ หลังจากนั้นจะดำเนินการในการรับนักศึกษาเข้ามาทำงานในส่วนนี้ ทางฝ่ายจะดำเนินการตรวจสอบประวัติส่วนตัวของนักศึกษาที่ยื่นเข้ามาเพื่อขอฝึกสหกิจศึกษา ถ้าจำนวนนักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ยังไม่ครบ จะมีการนำเสนอโครงการและตำแหน่งงานไปยังมหาวิทยาลัยต่างๆ หรือให้แต่ละมหาวิทยาลัยเสนอตำแหน่งงานที่ต้องการ ในส่วนของการประเมินผล มี 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) เป็นของมหาวิทยาลัย 2) เป็นการประเมิน ตอนที่นักศึกษานำเสนอโครงการให้กับอาจารย์ หัวหน้างาน และผู้เข้าร่วมนิเทศงาน

ในส่วนของคุณภาพของสถานประกอบการ เพราะสถานประกอบการขนาดใหญ่จะมีนโยบายในการดำเนินการด้านสหกิจศึกษา โดยที่ไม่ได้มองว่าสหกิจศึกษาเป็นเพียงแค่นโยบาย แต่สหกิจศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงาน โดยมีการวางแผนเพื่อรับนักศึกษาเข้ามาฝึกสหกิจศึกษา

ในส่วนของระยะเวลาที่เริ่มดำเนินสหกิจศึกษา ยังมีระยะเวลาในการดำเนินสหกิจศึกษาที่ยาวนาน จะทำให้สถานประกอบการเข้าใจในการดำเนินสหกิจศึกษา ซึ่งส่งผลดีกับทั้ง 3 ฝ่าย คือ มหาวิทยาลัย นักศึกษา และสถานประกอบการ

ในด้านงบประมาณในการจัดฝึกสหกิจศึกษาของสถานประกอบการ ส่วนใหญ่ได้มาจากงบประมาณประจำปี หรืองบประมาณที่ทางสถานประกอบการกันงบประมาณไว้สำหรับนักศึกษาสหกิจศึกษา ซึ่งถือเป็นจำนวนไม่มากนัก เมื่อเทียบกับนักศึกษาที่มีคุณภาพที่เข้ามาทำงานให้กับทางสถานประกอบการ

4.2 ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสหกิจศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

ผลจากข้อมูลสรุปได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสหกิจศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ประกอบไปด้วย 3 ปัจจัย คือ 1) การเงิน 2) สถาบัน และ 3) ผู้นำ มีข้อสรุป ดังนี้

1) ปัจจัยทางการเงิน มหาวิทยาลัยได้รับงบประมาณสนับสนุนแบบ Block grant โดยมีการจัดตั้งศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ เพื่อการบริการแบบเบ็ดเสร็จ ทำให้การบริหารด้านการงบประมาณมีประสิทธิภาพ โดยการเบิกจ่ายงบประมาณ ต้องเขียนโครงการเพื่อนำเสนอขอ งบประมาณ ถ้างบประมาณไม่เพียงพอ สามารถทำเรื่องขอเพิ่มงบประมาณได้

2) ปัจจัยด้านสถาบัน มหาวิทยาลัยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ พันธกิจ เป้าหมายของมหาวิทยาลัย มีความคลอบคลุ้มในการจัดเตรียมความพร้อมและพัฒนานักศึกษา สร้างโอกาสให้หน่วยงานทั้งมหาวิทยาลัย ภาครัฐและเอกชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินสหกิจศึกษา เกิดการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน พัฒนาอาชีพนักศึกษาที่ต่อเนื่องจากกิจกรรมสหกิจศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศ ในด้านการวางแผนในการ ดำเนินการการจัดการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยมีกำหนดหลักสูตรสหกิจศึกษา เป็นหลักสูตรบังคับในระดับปริญญาตรีทุกหลักสูตร โดยทางศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพได้ จัดทำแผนกลยุทธ์ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษา โดยดำเนินการจัดทำแผน ระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนของมหาวิทยาลัย โดยเป็นแผนรายปี แผน 5 ปี ทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสหกิจศึกษา ทางศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพจะเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งหมด ในด้านบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ประสานงานและอาจารย์นิเทศของทั้ง 3 มหาวิทยาลัย อาจารย์นิเทศสหกิจศึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำ ปรึกษาในการหาตำแหน่งงานให้ นักศึกษา ทำหน้าที่ในปฐมนิเทศก่อนออกฝึกสหกิจศึกษา รวมถึงการออกนิเทศนักศึกษา และ ประเมินผลการออกฝึกสหกิจศึกษาให้กับนักศึกษา

3) ปัจจัยด้านผู้นำมีผลที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินสหกิจศึกษาของ มหาวิทยาลัย เน้นถึงการที่ผู้นำต้องเป็นผู้กำหนดนโยบายสหกิจศึกษาให้มีความชัดเจน เพื่อให้การ ดำเนินสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยดำเนินไปได้อย่างชัดเจน จึงเป็นการทำงานแบบ Top down ในส่วนของอาจารย์ ต้องทำให้อาจารย์เข้าใจ ตอนที่รับอาจารย์เข้ามาทำงาน ต้องอธิบายว่า มหาวิทยาลัยมีรูปแบบการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษา เป็นหนึ่งในการเรียนการสอน ทำให้เมื่อ เวลาผ่านไป อาจารย์จะค่อยๆซึมซับเข้าไป ซึ่งผู้นำที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีลักษณะประนีประนอม ซึ่ง ผู้นำที่ดีต้องไม่ใช่สั่งการเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอำนวยความสะดวก โดยเริ่มเป็น Bottom up มากกว่า Top down

5. อภิปรายผลการวิจัย

ประสิทธิผลของสหกิจศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ประกอบด้วย

1) คุณภาพของนักศึกษา สามารถวัดได้จากประสบการณ์ในการทำงานของนักศึกษาเมื่อออกฝึก สหกิจศึกษา ทักษะในด้านภาษา ทักษะในด้านความรับผิดชอบ ทักษะในด้านระเบียบวินัย ทักษะใน

ด้านการปรับตัว ทักษะในการแก้ไขปัญหา ซึ่งแต่ละทักษะเป็นสิ่งที่วัดคุณภาพของนักศึกษาที่ออกฝึกสหกิจศึกษา ซึ่งนักศึกษามีทักษะในการทำงานเมื่อออกฝึกสหกิจศึกษาค่อนข้างดีเกือบทุกทักษะ สอดคล้องกับ Sumate Yamnoon (2009) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องสหกิจศึกษา : รูปแบบการจัดการศึกษา เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ผลการวิจัย พบว่า สหกิจศึกษาเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้แก่บัณฑิต สร้างวินัยในการทำงาน สร้างรายได้ให้แก่บัณฑิตนักศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพการลงทุนทางการศึกษา ลดความสูญเปล่า สร้างความเชื่อมั่นในการลงทุนที่ต้องการใช้แรงงาน คุณภาพสูง 2) คุณภาพของมหาวิทยาลัย สามารถวัดได้จากอาจารย์ที่มีคุณภาพ โดยพิจารณาจากการสอน การทำงานวิจัย และเผยแพร่งานวิจัยระดับนานาชาติ ในด้านหลักสูตรที่ได้รับการปรับปรุง และมีคุณภาพทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ ต้องดำเนินการภายใต้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework :TQF) ภายใต้ใบประกอบวิชาชีพวิศวกร หรือใบ กว. และภายใต้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ที่ได้กำหนดไว้ และควรเชิญสถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมด้วย

เมื่อมีการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ โดยควรเพิ่มรายวิชาที่เน้นการปฏิบัติมากขึ้น ในด้านการจัดการดำเนินสหกิจศึกษาที่มีคุณภาพของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทำการจัดตั้งศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพเป็นผู้ดำเนินการทางด้านสหกิจศึกษาทั้งหมด มหาวิทยาลัยกำหนดให้ทุกหลักสูตรต้องเข้าร่วมสหกิจศึกษา ทางศูนย์สหกิจศึกษาจะเป็นผู้ดำเนินงานด้านสหกิจศึกษาทั้งหมด โดยเริ่มจากการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาก่อนออกฝึกสหกิจศึกษา ระหว่างออกฝึกสหกิจศึกษา จัดอาจารย์นิเทศสหกิจศึกษาไปทำการนิเทศนักศึกษา จำนวน 1 ครั้ง โดยเข้าไปดูชีวิตความเป็นอยู่ แนะนำในเรื่องการทำรายงาน และพูดคุยกับพี่เลี้ยง หลังออกฝึกสหกิจศึกษา นักศึกษานำเสนอโครงการเป็นรายกลุ่ม (ไม่เกิน 2 คน) และรายบุคคล ในด้านการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยและสถานประกอบการ ซึ่งสถานประกอบการต้องการนักวิชาการในการทำวิจัยร่วมกัน รวมทั้งการจัดฝึกอบรมซึ่งทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ทำให้อาจารย์สามารถเพิ่มพูนองค์ความรู้ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน และการวิจัย และส่งผลให้นำไปสู่การทำเอกสารหรือหนังสือที่เก็บบันทึกข้อตกลง (Memorandum of Understanding : MOU) ร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับสถานประกอบการต่างๆ สอดคล้องกับ Smit Sachukorn (2003) ได้กล่าวไว้ว่า การประสานงานระหว่างองค์กรก็สามารถตั้งหน่วยงานขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ในการประสานงาน โดยมีตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ ร่วมทำงาน ประสานงานกัน ช่วยประหยัดเงิน เวลา ลดปัญหาการทำงานซ้ำซ้อน ช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริงและปัญหาของหน่วยงานอื่นๆ ช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพ 3. ด้านคุณภาพของสถานประกอบการ สามารถวัดได้จากกระบวนการคัดเลือกนักศึกษาที่เข้ามาฝึกสหกิจศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยเริ่มแรกพี่เลี้ยงจะต้องดำเนินการเสนอโครงการ

ที่ฝ่ายสรรหาและว่าจ้าง หรือฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ของสถานประกอบการนั้นๆ หลังจากนั้นจะเน้นการในการรับนักศึกษาเข้ามาทำงานในส่วนนี้ ทางฝ่ายจะดำเนินการตรวจสอบประวัติส่วนตัว นักศึกษาที่ยื่นเข้ามาเพื่อขอฝึกสหกิจศึกษา ถ้าจำนวนนักศึกษาที่ผ่านเกณฑ์ยังไม่ครบ จะมีการเสนอโครงการและตำแหน่งงานไปยังมหาวิทยาลัยต่างๆ หรือให้แต่ละมหาวิทยาลัยเสนอตำแหน่ง ที่ต้องการ สอดคล้องกับ Ward, Frost and Yonge (2004) ได้กล่าวว่า สถานประกอบการควรต้องรวบรวมตำแหน่งหน้าที่ต้องการของพนักงาน และเสนองานไปยังสถาบันการศึกษา เพื่อเป็นมูลสำหรับสถาบันการศึกษานำไปประกาศผ่านวิธีการที่หลากหลาย เช่น การประกาศผ่านบอร์ดประชาสัมพันธ์ ส่งอีเมลถึงนักศึกษา ในส่วนของขนาดของสถานประกอบการ เพราะสถานประกอบการขนาดใหญ่จะมีนโยบายในการดำเนินการด้านสหกิจศึกษา โดยมีการวางแผนเพื่อรับนักศึกษาเข้ามาฝึกสหกิจศึกษา ในส่วนของระยะเวลาที่เริ่มดำเนินสหกิจศึกษา ยังมีระยะเวลาในการดำเนินสหกิจศึกษาที่ยาวนาน จะทำให้สถานประกอบการเข้าใจในการดำเนินสหกิจศึกษา ในด้านปริมาณในการจัดฝึกสหกิจศึกษาของสถานประกอบการ ส่วนใหญ่ได้มาจากงบประมาณประจำปี หรืองบประมาณที่ทางสถานประกอบการกันงบประมาณไว้สำหรับนักศึกษาสหกิจศึกษา

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสหกิจศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ประกอบด้วย 1) ปัจจัยทางด้านการเงิน มหาวิทยาลัยได้รับงบประมาณสนับสนุนแบบ Block grant มีการจัดตั้งศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพ เพื่อการบริการแบบเบ็ดเสร็จ ทำให้การบริหารจัดการงบประมาณมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Voradej Chandarasorn (2011) ที่เสนอว่า “นโยบายจะสามารถสำเร็จได้นั้น ส่วนหนึ่งมาจากความแข็งแกร่งของสมรรถนะที่องค์กรมี กล่าวคือ องค์กรจะต้องมีโครงสร้างภายนอกและภายในที่แข็งแกร่ง เช่น มีโครงสร้างที่ชัดเจน มีระบบการตัดสินใจ มีระบบข้อมูลข่าวสาร และการสื่อสารที่ดี บุคลากรมีความรู้ความสามารถและมีจำนวนเพียงพอ มีงบประมาณเพียงพอ และมีระบบการจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิภาพ 2) ปัจจัยด้านสถาบัน มหาวิทยาลัยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ พันธกิจ หมายของมหาวิทยาลัย มีความคลอบคลุ้มในการจัดเตรียมความพร้อมและพัฒนา นักศึกษา ว่างโอกาสให้หน่วยงานทั้งมหาวิทยาลัย ภาครัฐและเอกชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินสหกิจศึกษา พัฒนาการพัฒนาลัทธิสูตรการเรียนการสอน พัฒนาอาชีพนักศึกษาที่ต่อเนื่องจากกิจกรรมสหกิจศึกษา สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในและต่างประเทศ สอดคล้องกับ Alongkot wai (2006) ที่สรุปไว้ว่า ปัจจัยที่ทำให้การจัดการสหกิจศึกษาประสบความสำเร็จ คือ สถาบันการศึกษามีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสหกิจศึกษา การพัฒนาตนเอง การสร้างโอกาสในการจ้างงาน และการพัฒนาทักษะการทำงานในสถานประกอบการ มีการกิจกรรมด้วยวิธีการที่หลากหลายและท้าทาย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการประเมินความพร้อมและพัฒนาการ ในด้านการวางแผนในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน

แบบสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยมีกำหนดหลักสูตรสหกิจศึกษาเป็นหลักสูตรบังคับในระดับปริญญาตรี ทุกหลักสูตร โดยทางศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพได้จัดทำแผนกลยุทธ์ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษา ซึ่งต้องสอดคล้องกับแผนของมหาวิทยาลัย ทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสหกิจศึกษา ทางศูนย์สหกิจศึกษาและพัฒนาอาชีพจะเป็นผู้ดำเนินการทั้งหมด 3) ปัจจัยด้านผู้นำมีผลที่ก่อให้เกิดประสิทธิผล ในการดำเนินสหกิจศึกษาของ มหาวิทยาลัย เน้นถึงการที่ผู้นำต้องเป็นผู้กำหนดนโยบายสหกิจศึกษาให้มีความชัดเจน เพื่อให้การดำเนินสหกิจศึกษาของมหาวิทยาลัยดำเนินไปได้อย่างชัดเจน จึงเป็นการทำงานแบบ Top down ซึ่งผู้นำที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีลักษณะ ประณีประนอม ซึ่งผู้นำที่ดีต้องไม่ใช่สั่งการเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอำนวยความสะดวก โดยเริ่มเป็น Bottom up มากกว่า Top down สอดคล้องกับ Pornchai Mongkolwanich (2009) ที่ได้กล่าวว่า หากสถาบันการศึกษามีนโยบายเกี่ยวกับสหกิจศึกษาที่ชัดเจน มีผู้บริหารระดับรองอธิการบดี รับผิดชอบสหกิจศึกษาโดยตรง มีการกำหนดผู้บริหารในระดับคณะและระดับภาควิชารับผิดชอบด้านสหกิจศึกษา ย่อมเป็นปัจจัยส่งเสริมความสำเร็จของการดำเนินงานด้านสหกิจศึกษาของสถาบันการศึกษา

6. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัย สรุปข้อเสนอแนะประสิทธิผลของสหกิจศึกษา : กรณีศึกษา อุดมศึกษาไทย โดยผู้วิจัยสามารถสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) รัฐบาลควรมีนโยบายในการส่งเสริม กระตุ้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษาให้กับมหาวิทยาลัยทุกแห่งอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งนักศึกษา มหาวิทยาลัย และสถานประกอบการ

2) รัฐบาลควรกำหนดมาตรฐานและคุณภาพด้านการศึกษาของประเทศไทย เพื่อให้ผู้ใช้บัณฑิต ทั้งในประเทศและต่างประเทศเกิดความพึงพอใจในด้านคุณภาพการศึกษา คุณภาพแรงงานของประเทศไทย และมุ่งเน้นพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษ และมุ่งเน้นสหกิจศึกษานานาชาติมากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพแรงงานของประเทศไทยให้เข้าสู่สากลมากขึ้น

2) มหาวิทยาลัยควรเน้นแนวความคิดที่จะให้นักศึกษาออกฝึกสหกิจศึกษามากกว่า 1 เทอม เพื่อฝึกฝนให้นักศึกษาทำงานได้อย่างแท้จริง และควรเน้น ส่งเสริมด้านทักษะภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษาในทุกชั้นปี เพื่อเตรียมพร้อมในการแข่งขันกับนักศึกษานานาชาติ

6.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาถึงผลลัพธ์ (Outcome) ในด้านของคุณภาพของนักศึกษา คุณภาพของมหาวิทยาลัย และคุณภาพของสถานประกอบการ เพื่อติดตามถึงการบรรลุเป้าหมายของนักศึกษา มหาวิทยาลัยที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบสหกิจศึกษา และสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการสหกิจศึกษา เพื่อพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัย และสถานประกอบการสู่ความเป็นเลิศและสากล

2) ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบอื่นๆ เช่น ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเชิงบูรณาการกับการทำงาน (WIL) ประสิทธิภาพของรูปแบบการฝึกปฏิบัติในลักษณะของ Work Base Learning ประสิทธิภาพของรูปแบบฝึกหัด เป็นต้น

References

- Alongkot Yawai. (2006). *Development of The Co-operative Education Management Model of Suranaree University of Technology Bases on Benchmarking with Foreign Higher Educational Institutions* (Doctoral dissertation). Bangkok: Chulalongkorn University.
- Office of the Education Council. (2016). *The Global Competitiveness Report 2015-2016*. Bangkok: Prigwhan Graphic Publisher Co., Ltd.
- Phrakruvichotsikkhakij (Narong Kittitaro). (2017). The Factors Effectuated for The Success in Management of Pariyattidhamma Education Dhamma Section of Phichit Province Sangha Order. *Journal of MCU Social Science Review*, 6(1), 53 – 66.
- Phramaha Santi Teerapantho (Natabarung). (2015). The Leadership Accordding to Buddhaddhamma Pirinciple in Sangha Governance of Somdetphraphuthajan (Āsabhamhāthera). *Journal of MCU Social Science Review*, 4(2), 48 – 62.
- Pornchai Mongkolwanich. (2009). Research Report on Factors Promoting and Retaining Success in Cooperative Education in Thai Higher Education Institutions. *Thai Journal of Cooperative Education*, 1(1): 19-38.
- Smit Sachukorn. (2003). *Coordinating technique*. Bangkok: Saythar.

- Siriporn Srichantha. (2017). Project Based Learning in Instructional Methodology and Management in Mathematics 1 Course for Bachelor's Degree Students of The Faculty of Education in Mathematics at Loei Rajabhat University. *Journal of MCU Social Science Review*, 6(1), 127 – 140.
- Sumate Yamnoon. (2009). Educational Management Model for Economic Security. *Thai Journal of Cooperative Education*, 1(1), 11-18.
- Voradej Chandarasorn. (2554). *An Integrated Theory of Public Policy Implementation*. 5th ed. Bangkok: The Association of Researchers of Thailand.
- Ward N.I, Frost R, and Yonge L. (2004). International Cooperative Education : The European Experience Asia-Pacific. *Journal of Cooperative Education*. 5(1): 27-34.
- Wichit Srisa-An and Alongkot Yawai. (2009). Higher Education and Cooperative Education. *Thai Journal of Cooperative Education*, 1(1): 1-9.

อนาคตภาพการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า

(พ.ศ.2560-2570)

THE SCENARIO OF WELFARE HOME FOR CHILDREN MANAGEMENT IN THE NEXT DECADE (2017-2027)

อติคม บุญมณีประเสริฐ* ดารุวรรณ ถวิลการ**

Athikhom Boonmaneeprasert, Daruwan Thawinkarn

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอนาคตภาพการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า(พ.ศ.2560-2570) ในด้านยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็ก การช่วยเหลือและการประสานงาน งานสวัสดิการและบริการ โดยผ่านกระบวนการเทคนิควิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 18 คน โดยแบ่งผู้เชี่ยวชาญออกเป็น 4 กลุ่มได้แก่ 1) ผู้บริหารที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายในระดับประเทศ จำนวน 2 คน 2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ปกครอง หัวหน้าบ้าน ผู้อำนวยการ คณะบริหาร สถานสงเคราะห์รัฐบาล จำนวน 5 คน 3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้อำนวยการ ผู้จัดการ คณะผู้บริหารสถานสงเคราะห์เอกชนที่สังกัดสมาคมและมูลนิธิต่างๆ จำนวน 6 คน 4) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการ อาจารย์และ ผู้ทรงคุณวุฒิสถานสงเคราะห์เด็กและการสังคมสงเคราะห์เด็ก จำนวน 5 คน แล้วนำสิ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) เกี่ยวกับแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แล้วนำแบบสอบถามดังกล่าวกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถาม นำผลที่ได้มาเขียนสรุปเป็นภาพอนาคตของการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์ในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2570)

* Graduated Student in Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University.

** Lecturer in Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University.

ผลการวิจัยพบว่า

1. อนาคตภาพการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2570) ในด้านยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กจะเป็นภาพที่ให้ความสำคัญกับบุคลากรที่มาทำงานกับเด็กเป็นสำคัญ 2.อนาคตภาพแนวโน้มการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2570) ในด้านการช่วยเหลือและประสานงานจะเป็นภาพอนาคตที่มีเครือข่ายของทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ชุมชน และองค์กรต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและประสานงานกับสถานสงเคราะห์เด็ก 3) อนาคตภาพแนวโน้มการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2570) ในด้านงานสวัสดิการและบริการจะเป็นภาพอนาคตที่ยึดเอาตัวเด็กเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ ภาพอนาคตของสวัสดิการและบริการที่จะจัดเพื่อเด็กจะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่เด็กจะได้รับแล้วนำมาพิจารณาเป็นอันดับแรก

คำสำคัญ: อนาคตภาพ; การบริหารจัดการ; สถานสงเคราะห์เด็ก

ABSTRACT

This research is qualitative research (futures research approach) to study the scenario of welfare home for children management in the next decade (2017-2027) in strategic management of the welfare home for children, help and coordination, and providing welfare and services by using the methodology of Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) collecting data by interviewing (EDFR's interview technique) 18 experts who are long term experiencing in welfare home for children. The 18 experts were categorized into 4 groups: 1) the executives who play a role in national policy setting. 2) the directors who work in the government welfare home for children 3) the directors who work in the private welfare home for children and 4) the social worker, academics, professors, and experts who experienced in welfare home for children and the outcome from the interview were created the rating scale questionnaires and the outcome used for concluded the potential futures of the scenario of welfare home for children management in the next decade (2017-2027).

The research findings revealed that:

1. the potential futures of the scenario of welfare home for children management in the next decade (2017-2027) in strategic management of the welfare home for children was highlighted in personnel in welfare home for children. 2. The potential futures of the scenario of welfare home for children management in the next decade (2017-2027) in help and coordination of the welfare home for children was highlighted in networking which government organization, none government organization, community and others organizations to become a part with welfare home for children in term of help and coordination. 3. the scenario of welfare home for children management in the next decade (2017-2027) in providing welfare and services of the welfare home for children was highlighted in centralizing children in welfare home as main priority which considering the most benefit to the children in the welfare home for children.

Keywords: Scenario; Management; Welfare Home for Children.

1. บทนำ

ปัญหาในสมัยก่อนนั้น วัดจึงเป็นสถานสงเคราะห์แบบจำยอมไปโดยปริยาย โดยการช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กนั้นเป็นเพียงกิจการด้านสังคมของวัดเท่านั้นในการช่วยเหลือและอุดหนุนแก่วงศ์ลูกประชาชนทั่วไป (Phrapalad Udon Paripoonno, 2016) หลังจากนั้นในช่วงรัชกาลที่ 5 พ.ศ. 2433 ได้มีการริเริ่มในการสร้างโรงเรียนเด็กอนาถา เพื่อรับเลี้ยงเด็กที่บิดามารดาไม่สามารถเลี้ยงดูได้หรือบางรายถูกทอดทิ้งซึ่งเริ่มมีจำนวนมากขึ้นและวัดเองไม่สามารถรองรับได้อีกต่อไปเพราะวัดโดยตามความเป็นจริงแล้วไม่ได้จัดตั้งขึ้นมาเพื่อการสงเคราะห์โดยตรง ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 พ.ศ. 2454 สถานสงเคราะห์เด็กแห่งแรกในประเทศไทยได้ถือกำเนิดขึ้น คือ สถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี เพื่อให้สถานสงเคราะห์ทำการสงเคราะห์เด็กๆ ได้เต็มศักยภาพเท่าที่สถานสงเคราะห์จะพึงปฏิบัติได้ เป็นการตอบโจทยปัญหาเรื่องเด็กและเยาวชนได้เป็นอย่างดี ตั้งแต่ยุคก่อร่างสร้างตัวแรกของสถานสงเคราะห์จนมาถึงสมัยปัจจุบันนี้ สถานสงเคราะห์ในปัจจุบันมีสถานที่ตั้งเป็นหลักแหล่ง มีการขึ้นทะเบียนขอจัดตั้งและรับรองจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

สถานสงเคราะห์เด็กที่บริหารงานโดยยึดพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ซึ่งไม่ตอบโจทย์ต่อโลกในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อาจจะเป็นองค์การที่ขาดทักษะในการเอาตัวรอดจากการเปลี่ยนแปลงนี้ตามทฤษฎีกบต้ม(The Boiled Frog Theory) ของ Tichy and Sherman (1993) ที่เชื่อมโยงเข้าแนวคิดนี้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งได้สรุปทฤษฎีนี้ไว้ว่า คนหรือองค์การที่จะอยู่รอดในสังคมที่เปลี่ยนแปลงนี้ได้ต้องมีทักษะในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวเองต่อการเปลี่ยนแปลงได้โดยเร็ว (Chatchapun Yimorn, 2013) เหมือนกบที่กระโดดออกจากน้ำเดือดทันทีตามสัญชาตญาณ ส่วนคนหรือองค์การที่ได้รับผลกระทบหรือประสบปัญหาในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงคือผู้ที่หลงไปกับภาพลักษณ์ปัจจุบันโดยไม่กระตือรือร้น ไม่สนใจหรือไม่มีความทักษะที่จะศึกษาการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหมือนกับกบตัวที่ดื่มด่ำกับน้ำอุ่นในหม้อสุดท้ายน้ำอุ่นกลายเป็นน้ำเดือดกบตัวนั้นก็จบชีวิตลง แต่สถานสงเคราะห์เด็กที่ขาดทักษะและเอาตัวรอดไม่รอดในครั้งนี้อย่างส่งผลกระทบต่ออนาคตเด็กอีกหลายคนที่ย้ายอยู่ในสถานสงเคราะห์ให้ได้รับผลกระทบตามไปด้วย จากกรณีการปิดตัวของ บ้านครูน้อย ซึ่งเป็นสถานสงเคราะห์เอกชนที่ดำเนินการมา 35 ปี อันเนื่องมาจากการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์ที่ผิดพลาด มีรายจ่ายมากกว่ารายรับ ขาดการจัดการที่เป็นระบบและขาดความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ ค่านิยมทางสังคม รวมถึงแนวคิดในการบริหารจัดการที่เน้นที่การให้ความช่วยเหลือเด็กในเรื่องวัตถุสิ่งของเป็นสำคัญ ทำให้การบริหารแบบเดิมๆ ซึ่งเคยมีประสิทธิภาพมาก่อน มาถึง ณ ปัจจุบันนี้ การบริหารจัดการในลักษณะนั้นได้หมดประสิทธิภาพลง และนำไปสู่การปิดตัวของสถานสงเคราะห์บ้านครูน้อย พร้อมกับอนาคตของเด็กอีก 65 คน ที่อาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์แห่งนี้ ทำให้สิทธิความเสมอภาคและความเท่าเทียมก็ถูกตัดขาดลงทันที ยังมีสถานสงเคราะห์อื่นๆที่กำลังประสบปัญหาและอาจจะต้องปิดตัวลง

เด็กที่ตกเป็นเหยื่อของปัญหาความไม่เสมอภาคและความไม่เท่าเทียมที่ไม่ถูกดำเนินคดีจะถูกส่งตัวมาพักอาศัยอยู่ที่สถานสงเคราะห์ เพื่อเป็นที่พักที่ปลอดภัย มีคนคอยดูแลและให้ความรักความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด จัดหาปัจจัยจำเป็นในการดำรงชีวิตไม่ว่าจะเป็น อาหารที่ถูกสุขอนามัย ยารักษาโรค เสริมสร้างพัฒนาการ ให้การศึกษาเหมือนกับเด็กและเยาวชนทั่วไปที่สมควรจะได้รับ (Rapeepan Kamhom,2006).) เพราะเด็กและเยาวชนเหล่านี้คืออนาคตของชาติ ด้วยสาเหตุนี้เองสถานสงเคราะห์จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากรและทรัพยากรในการดำเนินงาน และต้องมีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ (Wirote sarratana,2012)ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ คำนึงถึงและ

สอดคล้องกับกฎหมายและข้อบังคับต่างๆตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก มีอาคารสถานที่ที่มีความปลอดภัย มีโภชนาการที่ถูกต้องตามสุขอนามัย มีการส่งเสริมศักยภาพในทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ

ทั้งนี้สถานสงเคราะห์ต้องมีวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การที่ชัดเจน โดยอ้างอิงหลักการแนวคิดทฤษฎีต่างๆในการบริหารผนวกกับจิตวิทยาในการทำงานกับเด็กและเยาวชนผู้บอบช้ำที่ตกเป็นเหยื่อของปัญหาสังคม (Tienchai Keeranan,1998) คงปฏิเสธไม่ได้ว่าอนาคตของชาติไทยเกือบร้อยละ 10 อยู่ในมือของสถานสงเคราะห์เหล่านี้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาอนาคตภาพการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2570) ในด้านยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็ก การช่วยเหลือและการประสานงาน งานสวัสดิการและบริการ

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาอนาคตภาพของการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า พ.ศ.2560-2570 โดยใช้กระบวนการ Ethnographic Delphi Future Research (EDFR) ในการดำเนินการวิจัยมีลำดับขั้นตอนตามรูปแบบของจุมพล พูลภัทรชีวิน (2559) และมีการประยุกต์เพื่อความเหมาะสมกับงานวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1: ขั้นตอนในการศึกษาความเป็นมา สภาพปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตของการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กทั้งของภาครัฐและเอกชน โดยการศึกษาวิจัยเอกสารเป็นการสร้างความเข้าใจและเห็นภาพของการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ 2: การศึกษาเพื่อจัดทำร่างอนาคตที่มีแนวโน้มที่เป็นไปได้ของการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กโดยการสังเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1 แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 18 คน โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้บริหารที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายในระดับประเทศ จำนวน 2 คน (2) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้ปกครองหัวหน้าบ้าน ผู้อำนวยการ คณะบริหาร สถานสงเคราะห์รัฐบาล จำนวน 5 คน (3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นผู้อำนวยการ ผู้จัดการ คณะผู้บริหารสถานสงเคราะห์เอกชนที่สังกัดสมาคมและ

มูลนิธิต่างๆ จำนวน 6 คน (4) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการ อาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิสถาน สงเคราะห์เด็กและการสังคมสงเคราะห์เด็ก โดยมีคุณสมบัติคือ มีประสบการณ์ในดำเนินงานสถาน สงเคราะห์เด็กและงานด้านสังคมสงเคราะห์เด็กไม่น้อยกว่า 10 ปี และยินดีให้ความร่วมมือใน การวิจัย

ขั้นตอนที่ 3: การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์และ สังเคราะห์เพื่อสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ด้วยเทคนิค การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้กรอบที่ได้ จากการศึกษาค้นคว้าเป็นกรอบในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จาก การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเพื่อทำแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 4: การนำแบบสอบถามไปสอบถามความเห็นมีความสอดคล้องของ ผู้เชี่ยวชาญ (การทำ EDR รอบที่ 2) และนำผลจากแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ ด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่าง ควอร์ไทล์ ค่าฐานนิยมและ คำนวณหาค่าความแตกต่างระหว่างควอร์ไทล์ คัดเลือกแนวโน้มความเป็นไปได้ในระดับ “มาก ที่สุด” และระดับ “มาก” โดยมีเกณฑ์ คือ เป็นแนวโน้มที่มีค่าฐานนิยม ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และ เป็นแนวโน้มที่เป็นไปได้ที่มีความสอดคล้องกันในความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้ง 18 คน ซึ่งมีขอบเขตพิสัยระหว่างควอร์ไทล์ ไม่เกิน 1.50 รวมถึงแนวโน้มที่มีระดับคะแนนความพึง ประสงค์ค่าคะแนนความถี่คิดเป็นร้อยละ 80 และ 90 ขึ้นไป เพื่อจำแนกข้อมูลและเพื่อหาฉันทา มติ

ขั้นตอนที่ 5: ขั้นตอนการเขียนภาพอนาคตการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กใน ทศวรรษหน้า

4. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องอนาคตภาพการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษ หน้า (พ.ศ.2560-2570) สามารถสรุปผลการวิจัยเป็นรายด้าน ทั้ง 3 ด้านดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กที่มีแนวโน้มเป็นไปได้ “มากที่สุด” มี 9 แนวโน้ม จาก 30 แนวโน้มคือ (1) มีระบบประเมินคุณภาพมาตรฐานของสถาน สงเคราะห์เด็กที่สอดคล้องกับบริบทสถานสงเคราะห์แต่ละแห่ง (2) สัดส่วนบุคลากรที่ดูแลเด็ก หรือพี่เลี้ยง มีความเหมาะสมกับจำนวนเด็ก (3) สร้างความรู้ความเข้าใจกับบุคลากรทุกคนใน สถานสงเคราะห์ในการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน (4) พัฒนาศักยภาพของบุคลากรในด้าน

ต่างๆที่เกี่ยวกับการดูแลเด็กอย่างลุ่มลึกและต่อเนื่อง (5) สร้างจิตสำนึกให้บุคลากรมีความผูกพันกับองค์กร (6) สร้างค่านิยม วัฒนธรรมองค์กร ที่เอื้อต่อผลประโยชน์เด็กเป็นสำคัญ (7) มีระบบการบริหารจัดการงบประมาณและสิ่งของบริจาคที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อเด็กสูงสุด (8) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชนและชุมชน (9) ใช้ Social Media เช่น Facebook, Line และ Instagram ในการประชาสัมพันธ์งาน กิจกรรมและใช้ติดต่อสื่อสารกับคนทั่วไปมากขึ้น

ด้านที่ 2 ด้านการช่วยเหลือและประสานงานที่มีแนวโน้มเป็นไปได้ “มากที่สุด” มี 9 แนวโน้ม จาก 13 แนวโน้มคือ (1) ใช้เครือข่ายในการคัดกรองในการช่วยเหลือเด็ก (2) ประวัติและข้อมูลเด็กมีความครบถ้วน ไม่ปิดบังข้อมูลในการส่งต่อ (3) การติดตามเอกสารต่างๆของเด็กในสถานสงเคราะห์ได้รับการอำนวยความสะดวกและรวดเร็วเป็นกรณีพิเศษ (4) การช่วยเหลือเด็กจะต้องมีการเฝ้าระวังครอบครัวและชุมชนไปพร้อมๆกัน โดย ชุมชน สังคม ท้องถิ่นให้การยอมรับและเชื่อมั่นในศักยภาพของเด็กในสถานสงเคราะห์ (5) มีหน่วยงานเกี่ยวกับเด็ก เช่น แผนกจิตเวชเด็ก แผนกนิติวิทยาในโรงพยาบาลทุกจังหวัดเพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติงานของสถานสงเคราะห์ (6) ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการเบิกจ่ายเงินช่วยเหลือหรือเบี้ยช่วยเหลือ (7) จัดสรรงบประมาณเพียงพอในการช่วยเหลือและประสานงาน (8) จัดสรรงบประมาณเพียงพอกับขอบเขตของงานที่ปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ (9) สถานสงเคราะห์ที่ตั้งในบริเวณใกล้เคียงกันช่วยเหลือสนับสนุนในการช่วยเหลือและประสานงาน (10) สถานสงเคราะห์ที่ตั้งในบริเวณใกล้เคียงกันช่วยเหลือสนับสนุนในเรื่องบุคลากรและสิ่งจำเป็นที่สถานสงเคราะห์อื่นขาดแคลน (11) ส่งเสริมให้องค์กรภาครัฐ เอกชน ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในสถานสงเคราะห์ (12) บุคลากรมีการเสียสละตัวเองมากขึ้นในการร่วมทำงานกับหน่วยงานอื่น (13) เด็กที่จะมาอยู่ในสถานสงเคราะห์มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น

ด้านที่ 3 ด้านงานสวัสดิการและบริการที่มีแนวโน้มเป็นไปได้ “มากที่สุด” มี 16 แนวโน้ม จาก 13 แนวโน้มคือ (1) ส่งเสริมการจัดหาครอบครัวทดแทน ครอบครัวอุปถัมภ์ ครอบครัวบุญธรรมให้เด็กมากขึ้น (2) ขั้นตอนในการจัดหาครอบครัวทดแทน ครอบครัวอุปถัมภ์ ครอบครัวบุญธรรมให้เด็กมีขั้นตอนและระยะเวลาสั้นลง (3) ส่งเสริมสนับสนุนความถนัดของเด็กในด้านที่ชอบและถนัด (4) เด็กในสถานสงเคราะห์ฝึกฝนที่จะเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ (5) เด็กในสถานสงเคราะห์รู้จักพึ่งตนเองมากกว่าพึ่งพิงผู้อื่น (6) สร้างเด็กในสถานสงเคราะห์ให้มีคุณภาพเพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต (7) ปรับทัศนคติเด็กไม่ให้รู้สึกมีปมด้อยเมื่ออาศัยอยู่ในสถานสงเคราะห์ (8) ใช้กิจกรรมต่างๆในการพัฒนา บำบัด เสริมสร้างทักษะชีวิตแก่

เด็กในสถานสงเคราะห์ (9) จัดหากิจกรรมที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กมาเสริมสร้างพัฒนาเด็ก (10) มีการประสานงานมากขึ้นกับท้องถิ่น เทศบาล วัด และชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนรอบๆสถานสงเคราะห์ (11) เน้นมิติของความรัก ความเอาใจใส่ ความอบอุ่นให้มีในทุกบริการที่จัดให้แก่เด็ก (12) เด็กที่สถานสงเคราะห์ช่วยเหลือสงเคราะห์ให้อยู่และดูแลโดยญาติพี่น้องมีแนวโน้มที่จะมีคุณภาพมากกว่าอยู่ในสถานสงเคราะห์ (13) สร้างจิตสำนึกให้เด็กในสถานสงเคราะห์เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไม่แปลกแยก (14) สร้างจิตสำนึกให้เด็กในสถานสงเคราะห์รู้จักพึ่งตนเอง ช่วยตัวเอง มีความกล้าและมั่นใจในตนเอง (15) สร้างทางเลือกให้เด็กได้เลือกในชีวิตมากขึ้น (16) มีการติดต่อสัมพันธ์กับญาติ พี่น้อง ชุมชนอยู่เสมอๆ

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 อนาคตภาพการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560-2570) ในด้านยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็ก โดยภาพรวมของอนาคตภาพการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2560-2570) ในด้านยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็ก จะเป็นภาพที่ให้ความสำคัญกับบุคลากรที่มาร่วมทำงานกับเด็กเป็นสำคัญ เช่น พัฒนาศักยภาพของบุคลากรในด้านต่างๆที่เกี่ยวกับการดูแลเด็กอย่างลุ่มลึกและต่อเนื่อง สร้างความรู้ความเข้าใจกับบุคลากรทุกคนในสถานสงเคราะห์ในการดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกันและสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรมีความผูกพันกับองค์กร ทั้งนี้การที่จะบริหารคนให้เกิดประสิทธิภาพและให้งานเกิดประสิทธิผลนั้นเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับ PhraMahaKampol Khunkaro (2016) ที่สรุปว่าทรัพยากรมนุษย์ในกระบวนการพัฒนาองค์การมีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ การศึกษา การพัฒนา และการอบรม ซึ่งสอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญ 3 ที่กล่าวว่า “กรอบการทำงานที่ได้รับมอบมานั้นในความเป็นจริงแล้ว เนื้องานจริงมันกว้างและมีรายละเอียดมากกว่าสิ่งที่ได้รับมอบมา ฉะนั้นบุคลากรที่ทำงานในสถานสงเคราะห์เด็กจะต้องเสียสละตนเองเป็นอย่างมากถ้าเปรียบกับค่าตอบแทนที่ได้จะอย่างไรให้บุคลากรเหล่านี้รู้สึกว่สิ่งที่พวกเขาทำมีคุณค่าและผู้ที่อยู่ในระดับสูงเห็นคุณค่าและให้ความสำคัญกับพวกเขา เพราะคนที่เก่งมีความสามารถและมีใจรักพอทำงานไปถึงจุดหนึ่งพวกเขาก็ลาออก เพราะถ้ามีงานที่ดีกว่าและผลตอบแทนที่ดีกว่าพวกเขาก็จำใจที่ต้องเลือกเพราะพวกเขามีคนที่ต้องดูแลไม่ว่าจะเป็นครอบครัว พ่อ แม่ หรือลูกๆที่พวกเขาต้องดูแลและรับผิดชอบ

5.2) อนาคตภาพการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560-2570) ในด้านการช่วยเหลือและประสานงาน โดยภาพในอนาคตของการช่วยเหลือและประสานงานของสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560-2570) จะเป็นภาพการมีเครือข่ายที่ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ชุมชน และองค์กรต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและประสานงานกับสถานสงเคราะห์เด็ก และทุกหน่วยงานจะตระหนักร่วมกันว่าปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ใช่ปัญหาของใครคนใดคนหนึ่งแต่เป็นปัญหาของทุกคนที่อยู่ในสังคมที่จะต้องร่วมกันแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้อง Theeravich Chantakul (2014) ที่ค้นพบว่า ภาครัฐเครือข่ายนั้นต้องมีความยืดหยุ่น แต่ยังคงไว้ซึ่งความเป็นระบบ มีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างแบบผสมผสานทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบด้วย (1) กระบวนการขับเคลื่อนงานโดยผ่านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ สะท้อนปัญหา ความต้องการของทุกภาคส่วน และทุนทางสังคม รวมทั้งการทำงานเป็นทีม (2) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งชุมชน ท้องถิ่น ภาครัฐและภาคีต่างๆรวมเป็นกลไกในการขับเคลื่อน (3) การคัดเลือกและเชื้อเชิญภาคีที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีการติดต่อประสานงานอย่างสม่ำเสมอ มีการขยายผลจากการร่วมมือของภาคีเครือข่ายในงานของตนเอง ทั้งนี้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่ถูกส่งตัวมาอยู่ที่สถานสงเคราะห์นั้นเริ่มจากสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดในสังคม

5.3 อนาคตภาพการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560-2570) ในด้านงานสวัสดิการและบริการ โดยภาพในอนาคตของการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560-2570) ในด้านงานสวัสดิการและบริการจะเป็นภาพอนาคตที่ยึดเอาตัวเด็กเป็นศูนย์กลาง กล่าวคือ ภาพอนาคตของสวัสดิการและบริการที่จะจัดเพื่อเด็กจะคำนึงถึงผลประโยชน์ที่เด็กจะได้รับแล้วนำมาพิจารณาเป็นอันดับแรก ไม่ว่าจะเป็นความรัก ความอบอุ่นที่สถานสงเคราะห์มอบให้ การหาครอบครัวทดแทน ครอบครัวอุปถัมภ์ ครอบครัวบุญธรรมให้เด็กมากขึ้นเพื่อเป็นการชดเชยสิ่งที่เด็กในสถานสงเคราะห์ควรที่จะได้รับตามสภาพที่เด็กคนหนึ่งพึงจะได้รับ การส่งเสริมให้เด็กได้ทำในสิ่งที่ตนเองชอบและถนัดมากกว่าในสิ่งที่พี่เลี้ยงหรือผู้ที่ดูแลเด็กต้องการให้ทำ ซึ่งสอดคล้องกับ Jintana Kadmanee. (2012) ที่พบว่าการจัดสวัสดิการชุมชนโดยภาคประชาชน ต้องคำนึงถึงการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น เกิดการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนและสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาชน ดังนั้นทุกชุมชนในเครือข่ายจึงตระหนักถึงความสำคัญในการร่วมมือร่วมใจสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน การสร้างสวัสดิการชุมชนเพื่อก่อให้เกิด การช่วยเหลือเกื้อกูล พึ่งพากันของคนในชุมชน และการป้องกันชุมชนจากภัยภายนอกที่เป็นผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในทุกๆด้าน นำไปสู่

ความเข้มแข็งให้คนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Khaled Hosseini (2013) ที่ว่า “Children aren't coloring books. You don't get to fill them with your favorite colors.” กล่าวคือ “เด็กไม่ใช่สมุดระบายสี คุณไม่สามารถระบายสีที่คุณชื่นชอบลงไปได้” ซึ่งข้อค้นพบดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับการบริหารจัดการลำดับความสำคัญว่า สิ่งไหนควรมาก่อน ซึ่งคำตอบที่ได้ก็คือ เด็ก ต้องมาก่อนเป็นอันดับแรกเสมอ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สถานสงเคราะห์เด็กทั้งภาครัฐและเอกชนควรให้ความสำคัญกับบุคลากรที่มาทำงานในสถานสงเคราะห์เด็กตั้งแต่กระบวนการคัดเลือก การฝึกฝนทักษะ ทักษะเจตคติในการทำงาน แนวทางในการทำงานที่มีแนวทางเดียวกัน ค่าตอบแทนและสวัสดิการต่างๆที่เหมาะสม เพื่อเป็นแรงจูงใจในการทำงาน มีการช่วยเหลือและประสานงานที่มีการสร้างเครือข่ายการทำงานในด้านเด็กที่เข้มแข็งและเอื้อต่อการดำเนินงาน การลดขั้นตอนที่ใช้ระยะเวลานานและมีความยุ่งยาก การอำนวยความสะดวกในเรื่องเอกสารและประสานงานติดต่อกับทางราชการงบประมาณในการสนับสนุนในการดำเนินงานที่เพียงพอในการดำเนินงานด้านเครือข่าย และมีการจัดสวัสดิการและงานบริการควรคำนึงถึงเด็กเป็นสำคัญและนำมาพิจารณาเป็นอันดับแรก เปิดโอกาสให้เด็กได้มีสิทธิในการเลือกและลงมือปฏิบัติด้วยตัวเองมากขึ้น

2). สถานสงเคราะห์ควรมีการตื่นตัวในการทำ แผนยุทธศาสตร์การวิเคราะห์สถานสงเคราะห์ตนเองโดยพิจารณาจากฐานข้อมูล 4 อย่างด้วยกันคือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อแก้ไขปัญหาภายในและภายนอกขององค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเพื่อให้ได้แผนพัฒนาคุณภาพ (Improvement Plan) และเตรียมตัวรับมือกับแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคตไม่ว่าแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นนั้นพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์

3) จากผลของการวิจัยครั้งนี้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานสงเคราะห์ควรมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานของตนเองเพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มอนาคตการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2560-2570) ในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และยังประโยชน์สูงสุดแก่เด็กที่ตกเป็นเหยื่อของสังคม

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ควรสร้างแรงจูงใจ ขวัญกำลังใจและความรู้สึกมั่นคงในอาชีพแก่บุคลากรที่ทำงานในสถานสงเคราะห์เด็ก โดยมีการกระบวนกรคัดเลือกบุคลากรอย่างมีมาตรฐาน

2) ควรมีการสร้างเครือข่ายขยายวงออกไปให้ครอบคลุมในเขตพื้นที่สถานสงเคราะห์ดูแล และรวมถึงเครือข่ายที่อยู่นอกพื้นที่ด้วย ทั้งนี้เครือข่ายจะเป็นหน่วยหน้าในการคัดกรองทำงานเชิงรุกเพื่อป้องกันเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นกับเด็กจนต้องถูกส่งตัวมาที่สถานสงเคราะห์

3) ผู้บริหารและคณะผู้บริหารสถานสงเคราะห์เด็กควรพิจารณารูปแบบการบริหารจัดการสถานสงเคราะห์ให้คำนึงถึงตัวเด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์เป็นสำคัญ โดยเฉพาะเรื่องของจิตใจ การดูแลเอาใจใส่ การให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็กเปรียบเสมือนครอบครัวหนึ่ง

6.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรนำผลวิจัยไปเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการบุคลากรที่ทำงานในสถานสงเคราะห์เด็กที่มีประสิทธิภาพที่สอดคล้องกับสภาพอนาคตในด้านยุทธศาสตร์การบริหารจัดการสถานสงเคราะห์เด็กที่ให้ความสำคัญกับบุคลากรที่มาทำงานสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็ก

2) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายของสถานสงเคราะห์เด็กที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งเป็นที่สอดคล้องกับสภาพอนาคตในด้านการช่วยเหลือและประสานงาน

3) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการและบริการที่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กจะได้รับเป็นสำคัญและสอดคล้องกับสภาพอนาคตในด้านการจัดสวัสดิการและบริการ

References

- Chumpol Poolpatarachewin. (2016). *Futures Research*. Documents for Academic Seminar. Chulalongkorn University.
- Department of Children and Youth. (2015). *Annual Report 2016*. Bangkok: Department of Children and Youth.
- Department of Social Development and Welfare. (2013). *Private Nursery and Orphanages: Qualification of Applicants, Operators, Caretakers in*

Accordance With The Ministerial Regulations, The Rules, Procedures, and Conditions for Obtaining A License to Establish a Nursery 2006. Retrived From <Http://61.19.238.233/Nursery/Content/Guest/RecomMend.aspx>.

Hosseini, K. (2013). *The Kite Runner*. New York: Riverhead.

Jintana Kadmanee. (2012). *Self Management of Community – Based Welfare in Bangkok: a Case Study of Khunnayao District’s Network of Community Welfare Fund* (Doctoral Dissertation). Krirk University.

PhraMahaKampol Khunkaro. (2016). Human Resource Development in Buddhist Approach *Journal of MCU Social Science Review*, 5 (2), 387-396.

Phrapalad Udon Paripoonno. (2016). The Development of Model for The Temple Construction and Reparations in Ang Thong Province. *Journal of MCU Social Science Review*, 5 (2), 57-66.

Rapee Kamhom. (2006). *Social welfare in Thai Society*. Bangkok: Prikwangraphic.

Theeravich Chantakul. (2014). *Community Network Building for a Healthy Sub-District in Kuan Roo, Rattapum District, Songkhla Province*. Independent Study Report Master of Public Administration Program in Local Government. College of Local Administration, Khon Kaen University.

Tichy, N. and Sherman, S. (1993). *Control Your Destiny or Someone Else Will*. New York: Harper.

Tienchai Keeranan. (1998). *Sociology of Research*. Bangkok: Faculty of Economics, Chulalongkorn University.

Wanvisa siwan. (2013). *Cultural Values Change in Today's Society*. Academic Articles on Social Issues. Faculty of Social Sciences, Naresuan University.

Wirote sarratana. (2012). *Concepts, Theories, and Issues for Educational Administration*. Bangkok: Thip Visuth.

ความเชื่อในพิธีอรั้งกิตร์มในนาฏยศิลป์อินเดียการตะนาฏยัม
BELIEFS ON THE ARANGETRAM CEREMONY IN BHARATANATYAM
INDIAN CLASSICAL DANCE

ฤตพชรพร ทองถนอม* นราพงษ์ จรัสศรี**

Rittapotcharaporn Thongtanorm, Naraphong Charassri

บทคัดย่อ

บทความนี้ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อในพิธีอรั้งกิตร์ม (Arangetram) ของผู้เรียนนาฏยศิลป์อินเดียการตะนาฏยัม (Bharatanatyam) และนำมาสร้างเป็นงานนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ โดยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญนาฏยศิลป์อินเดียการตะนาฏยัม ประกอบด้วยความรู้ และประสบการณ์ ที่ผู้วิจัยได้รับ เมื่อครั้งเดินทางไปศึกษาการตะนาฏยัม ณ มหาวิทยาลัยบานารัสฮินดู (Banaras Hindu University) เมืองพาราณสี ประเทศอินเดีย ผลจากการวิจัยพบว่าพิธีอรั้งกิตร์มเป็นพิธีเก่าแก่ที่มีขนบตามความเชื่อแต่โบราณ เป็นประเพณีหรือธรรมเนียมที่ผู้เรียนการตะนาฏยัม ถือปฏิบัติ และยังไม่เป็นที่รู้จักเท่าที่ควรในประเทศไทย เป็นที่น่าเสียดายมรดกทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในพิธีกรรมอันทรงคุณค่านี้เป็นอย่างยิ่ง ทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจ และแนวคิดที่จะนำเรื่องราวมาเผยแพร่เพื่อเป็นความรู้แก่ผู้ที่สนใจเพื่อนำไปปรับใช้ในโอกาสต่อไป

คำสำคัญ: ความเชื่อ พิธีอรั้งกิตร์ม การตะนาฏยัม

ABSTRACT

The purpose of this research was to study beliefs on the Arangetram Ceremony of students learning Bharatanatyam Indian classical dance in order to deliver creative dancing arts. The data had been collected by interviewing the experts in Bharatanatyam Indian classical dance. The knowledge and experience gained by the researcher while studying Bharatanatyam classical dance at Banaras Hindu University, Varanasi City of India have also been used for data analysis. The result reveals that the Arangetram is an Indian ancient and classical ceremony

* Doctor of Fine and Applied Arts Program in Fine and Applied Arts. Chulalongkorn University.

** Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University.

conventionally undertaken by students of Bharatanatyam. As this ceremony has not yet well known in Thailand, it should be promoted as one of the cultural heritage of all mankind.

Keywords: belief, Arangetram Ceremony, Bharatanatyam

1. บทนำ

ความเชื่อเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกรูปทุกนาม ทุกชาติทุกภาษา สิ่งใดที่มนุษย์ได้พบเห็น ได้สัมผัสย่อมเป็นพื้นฐานและเป็นต้นเหตุแห่งความเชื่อด้วยกันทั้งสิ้น ประกอบกับการบอกเล่าจากบรรพบุรุษที่เราให้ความเคารพนับถือ หรือจากประสบการณ์ที่ตัวเราได้รับโดยตรง ล้วนแล้วแต่เป็นแรงเสริมให้มนุษย์เรามีความเชื่อเพิ่มมากขึ้น และเมื่อใจคิดความเชื่อ (นามธรรม) ก็บังเกิดทั้งที่เป็นรูปร่าง หรือเป็นสัญลักษณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง (รูปธรรม) จึงสรุปได้ว่าความเชื่อมีอยู่ 2 ประการ คือ ความเชื่อที่เป็นนามธรรม และความเชื่อที่เป็นรูปธรรม เช่นเดียวกันกับผู้ที่เรียนการตะนาฏยัมก็มีความเชื่อ ความศรัทธาในกิมกินี (Kimkini) และพิธีอังกะตรัม (Arangetram)

กิมกินี (Kimkini) คือ กุงรู (ghungroo) หรือกระปรวนทองสัมฤทธิ์ที่เรารู้จักกันดี กุงรู ถือเป็นเครื่องประดับที่สำคัญที่สุดของการแสดงการตะนาฏยัม (Bharatanatyam) นักแสดงหรือศิลปินทุกคนจะต้องสวมกุงรูทุกครั้งที่ทำการแสดงต่อหน้าผู้ชมซึ่งถือว่าเป็นขนบหรือธรรมเนียมปฏิบัติที่เคร่งครัดมาแต่โบราณ นักแสดงหรือศิลปินไม่สามารถทำการแสดงได้ถ้าไม่สวมกุงรูเพราะจะถือว่าเป็นอัมงคล กุงรูนั้นนอกจากจะเป็นเครื่องประดับที่สำคัญแล้วยังเป็นสิ่งมงคลที่นักแสดงหรือศิลปินทุกคนให้ความสำคัญเพราะเชื่อว่ากุงรูนั้นเปรียบเสมือนมนตราหรือวิชาความรู้ที่เทพเจ้าและบูรพคณาจารย์ประทานให้เพื่อเป็นสิริมงคลติดตัวจะช่วยให้การแสดงประสบความสำเร็จไม่มีอุปสรรคหรือติดขัดใดๆ และยังเป็นเครื่องรางที่ปกป้องตัวเองจากสิ่งไม่ดีสิ่งที่เป็นอัมงคลที่จะมาเข้าตัวในขณะแสดงอีกด้วย ได้มีการกำหนดคุณลักษณะของกุงรูไว้อย่างชัดเจน (Potcharaporn Thongtanorm, 2008)

ภาพที่ 1 กิมกินี (KIMKINI)

ที่มา : ผู้วิจัย

พิธีอรั้งกิตรัม (Arangetram) เป็นพิธีรับมอบกรุงรุ (Worship of Ankle Bells) หรือกิมกินี (Kimkini) หมายถึงกระพวนข้อเท้าที่ทำด้วยทองสัมฤทธิ์เป็นเครื่องประดับสำคัญในการแสดงนาฏยศิลป์อินเดีย พิธีอรั้งกิตรัมเป็นพิธีเก่าแก่ที่มีขนบตามความเชื่อแต่โบราณ เป็นประเพณีหรือธรรมเนียมที่ผู้เรียนการตะนาฏยัม (Bharatanatyam) ถือปฏิบัติ เป็นพิธีที่แสดงถึงความสามารถและเพื่อประกาศให้ผู้คนรับรู้และร่วมกันเป็นสักขีพยานว่าศิษยา (Shishya) ผู้นั้นได้ผ่านขั้นตอนการเรียนรู้ ฝึกฝน และอบรมสั่งสอนจากครูหรือกูรู (Guru) หรือผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาอย่างครบถ้วนและดีเยี่ยมจนสามารถนำวิชาความรู้ความสามารถไปประกอบอาชีพได้คือเปลี่ยนจากสถานะนักเรียนขึ้นไปอยู่ในทำเนียบของศิลปินนั่นเอง ตามที่ เปรมจันท์ ฮัมบา (Premchand Hombal, ได้กล่าวไว้ว่า “สิ่งสำคัญในพิธีอรั้งกิตรัมคือกระพวนข้อเท้าที่ทำด้วยทองสัมฤทธิ์เป็นเครื่องประดับสำคัญในพิธีอรั้งกิตรัมและยังเป็นเครื่องประดับที่นักแสดงทุกคนขาดไม่ได้ในการแสดงการตะนาฏยัมทุกครั้ง ถือเป็นสิ่งมงคลเปรียบเสมือนมนตราหรือวิชาความรู้ที่เทพเจ้าและบูรพคณาจารย์ประทานให้เพื่อเป็นสิริมงคลติดตัว เป็นเหมือนขวัญและกำลังใจในขณะแสดงช่วยให้การแสดงนั้นประสบความสำเร็จเป็นที่ชื่นชมชื่นชอบ กรุงรูงยังถือเป็นเครื่องรางที่ปกป้องตนเองจากสิ่งไม่ดีสิ่งที่เป็นอัปมงคลที่จะมาเข้าตัวในขณะแสดงอีกด้วย” (P.C. Hombal, Interview, 25 April 2015) ตามที่ มาลา ฮัมบา (Mala Hombal, ได้กล่าวไว้ว่า การที่นักแสดงหรือศิลปินจะมีกรุงรุได้นั้น จะต้องเรียนรู้กระบวนท่ารำจนครบหลักสูตรต้องฝึกฝนและ ขยันหมั่นเพียรอย่างหนักเป็นเวลานาน จนครูผู้สอนพิจารณาว่าเห็นสมควรอนุญาตให้เข้าพิธีอรั้งกิตรัม(Arangetram) หรือ Worship of ankle bells ได้ ถ้าศิษยาพร้อมที่จะแสดงเดี่ยว ผู้ปกครองจะได้รับอนุญาตจากครูให้จัดพิธีอรั้งกิตรัม ในโรงละครตามวันเวลาที่ต้องการ (Mala Hombal, Interview, 25 April 2015)

เมื่อศิษยาได้รับอนุญาตให้เข้าพิธีอรั้งกัศัตรมได้นั้นจึงต้องปฏิบัติตามขั้นตอนหรือทำเนียมปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เริ่มด้วยการฝึกที่สำคัญก่อนการแสดง จะต้องทำโดยไม่ผูกกรุงหรือกระพรวนที่ข้อเท้าเพราะการทำงานของเท้ากับกระพรวนอาจยังไม่แน่นอน ไม่พอดีกับจังหวะและขัดแย้งกัน เนื่องจากเสียงของกระพรวน การฝึกซ้อม ศิษยาจะแต่งกายชุดธรรมดา เมื่อครูรู้สึกว่่านักแสดงพร้อมครูก็จะกำหนดวัน และเวลาที่ฤกษ์งามยามดีที่จะทำการแสดง จะมีการส่งการ์ดเชิญไปยังผู้เชิญขาน ผู้รักการแสดง เพื่อนฝูงและญาติมิตร โดยก่อนวันแสดงศิษยาจะต้องนำกระพรวนไปมอบให้ครูเพื่อทำพิธีสวดมนตราไปที่กระพรวนเป็นเวลา 7 วัน พอถึงในวันแสดงจริงตามฤกษ์ที่กำหนดนักแสดงจะแต่งกายด้วยชุดการแสดงที่ทำด้วยผ้าไหมเนื้อดีมีราคา เครื่องประดับถูกต้องตามขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี พร้อมทั้งประดับศีรษะดอกไม้และเครื่องประดับสำหรับการแสดงการตะนาถุยมอย่างสวยงามมาในพิธี แล้วสวดมนต์เพื่อขอพรต่อพระศิวะ (Shiva Natraja) เทพเจ้าแห่งการฟ้อนรำขอพระจากบิดามารดา ผู้อาวุโสและครูพร้อมแสดงความเคารพต่อครู (Guru Dakshina) ด้วยการก้มเอามือขวาไปแตะที่เท้าของครู พร้อมทั้งมอบเงิน ของขวัญ ผลไม้และดอกไม้ให้กับครู ครูจะมอบกระพรวนเพื่อผูกที่ข้อเท้าขณะแสดง เมื่อรับกระพรวนจากครูก็ผูกที่ข้อเท้า ต่อจากนั้นก็มอบผลไม้ พวงมาลัยและของขวัญให้กับนักดนตรี คารวะผู้ชมและผู้แสดงเริ่มการแสดงด้วยอลาริปูและทำการแสดงให้ครบ 7 หรือ 9 ชุดการแสดงตามขนบแบบแผนโดยใช้เวลาประมาณ 2 ถึง 2 ชั่วโมงครึ่ง โดยมีช่วงพักประมาณ 15 นาที และนี่เป็นเพียงขั้นตอนแรกของนักแสดงบนเวทีในฐานะนักแสดงเดี่ยว โดยเรียงตามลำดับของการแสดงดังนี้ ต่อหน้าศิลปินที่มีชื่อเสียงและครูผู้เชิญขานเพื่อรับมอบกรุงและแสดงการตะนาถุยมแบบเต็มรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วยปุชปญจาลี (Pushpanjali) อลาริปู (Alarippu) จัดตีสวารัม (Jatiswaram) ชับดัม (Shabdham) วารนัม (Varnam) ปาดัม (Padam) ดินลนา โสลก (Sloka) หรือ การแสดงเบ็ดเตล็ด (Tillana) (Potcharaporn Thongtanorn, 2008: 96) ให้เห็นเป็นที่ประจักษ์เป็นการประกาศตัวว่าตนนั้นเป็นศิษย์มีครู พร้อมและเหมาะสมที่จะเป็นศิลปินที่เป็นที่ยอมรับให้เป็นผู้สืบทอดเผยแพร่การตะนาถุยมต่อไป ถ้าเป็นนาฏศิลป์ไทยก็จะเปรียบได้กับพิธีมอบเมื่อครูผู้สอนพิจารณาว่า ศิษย์คนใดมีความรู้ความสามารถในวิชานาฏศิลป์มีฝีมือในการร่ายอดเยี่ยม จนถึงเป็นแบบแผนที่ดีได้ และมีความประพฤติเรียบร้อยเหมาะสมที่จะเป็นครูสืบทอดความเป็นผู้รู้ให้กับผู้อื่นได้ต่อไป

ภาพที่ 2 ท่าศิวะนาฏราช (SHIVA NATRAJA)

ที่มา : ผู้วิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าพบว่า ในประเทศไทยผู้ที่มีความรู้เรื่องพิธีรำกัตร์สำหรับผู้ที่เรียนการตะนาฏยังมีจำนวนน้อย อีกทั้งตำราที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันยังมีไม่มาก ทั้งที่เป็นพิธีเก่าแก่ที่มีขนบธรรมเนียมประเพณีตามความเชื่อแต่โบราณของอินเดีย ซึ่งถือว่าเป็นต้นกำเนิดของนาฏศิลป์ในแถบเอเชีย ในประเทศไทยก็มีพิธีที่คนไทยที่เรียนทางด้านนาฏศิลป์ไทยมีความเชื่อและถือปฏิบัติกันมาช้านานอย่างพิธีไหว้ครู และครอบครูนาฏศิลป์ไทย ที่มีความเชื่อกันว่า ก่อนจะฝึกหัดทางด้านนาฏศิลป์ไทยจะต้องมีการไหว้ครูเสียก่อน และถ้ายังไม่ได้ทำพิธีไหว้ครูและครอบครูแล้ว ครูผู้สอนจะไม่กล้าต่อท่าเพลงหน้าพาทย์ชั้นสูง หรือทำร้ายบางท่าให้ เพราะถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ จะผิดครูได้ ซึ่งอาจจะเป็นผลร้ายทั้งครูผู้ถ่ายทอดและตัวของศิษย์เอง ที่เรียกกันว่า “แรงครู” พิธีไหว้ครู และครอบครูนาฏศิลป์ไทยมีประเพณีและธรรมเนียมที่ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดตามขั้นตอนคือ สวดมนต์เย็น (ก่อนวันไหว้) แล้วฉันเช้า จากนั้นทำพิธีไหว้ครู และพิธีครอบครูตามลำดับ

ภาพที่ 3 พิธีไหว้ครู และครอบครูนาฏศิลป์ไทย

ที่มา : ผู้วิจัย

ดังนั้นจากการศึกษาความเชื่อพิธีกรรมในนาฏศิลป์การตะนากุยม์ จนนำมาเป็นแรงบันดาลใจให้สร้างงานในรูปแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ พบว่าจากความเชื่อความศรัทธาอันแรงกล้าของผู้ที่ถือปฏิบัตินับจากรุ่นสู่รุ่น ก็อาจทำให้ประเพณีอันดีงามถูกจำกัดวงแคบสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ซึ่งโดยเนื้อแท้ของประเพณีมีขั้นตอนขนบความเชื่อที่ถือปฏิบัติที่อบอุ่นสวยงามมีคุณค่าควรค่าแก่การเผยแพร่และรับรู้โดยทั่วกันอย่างยิ่ง จึงเกิดแรงบันดาลใจและแนวคิดในการสร้างสรรค์งานชิ้นใหม่ ซึ่งการสร้างสรรค์งานเป็นการนำเสนอขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมเป็นประเด็นหลักและการถ่ายทอดประเพณีในรูปแบบงานสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดความเข้าใจเป็นประเด็นรอง ซึ่งยังไม่มีใครเคยมีผู้ใดทำมาก่อน ด้วยการนำแนวคิดทางศิลปะมาบูรณาการร่วมกับแนวคิดทางนาฏศิลป์ โดยการใช้ความเชื่อ พิธีกรรม ศาสนา สังคม วัฒนธรรมมาเป็นโครงสร้าง และการใช้สัญลักษณ์ (Symbolism) มาเป็นองค์ประกอบในการออกแบบภายใต้โครงเรื่องโดยแบ่งเป็น 3 องค์ ได้แก่ องค์ที่ 1 มุ่งมั่น และตั้งใจ องค์ที่ 2 ความเชื่อ ความศรัทธานำมาซึ่งความสำเร็จ และองค์ที่ 3 ปฏิหารย์... มีอยู่จริง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อหาแนวคิดในการสร้างงานการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ตามความเชื่อในพิธีกรรมของการตะนากุยม์

2.2 เพื่อสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์รูปแบบใหม่ที่ยังไม่เคยมีใครทำมาก่อน ชุดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ในพิธีกรรมในการตะนากุยม์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อศึกษาค้นคว้าถึงประเด็นต่างๆ แล้วจึงเริ่มทำการทดลองปฏิบัติการสร้างสรรค์ ตามที่ได้วางแผนไว้ ดังนี้

3.1 นำข้อมูลจากประสบการณ์ที่เคยไปศึกษาการตะนากุยม์ที่ มหาวิทยาลัยบามารัสฮินดู (Banaras Hindu University) เมืองพารานสี ประเทศอินเดียด้วยตนเอง เป็นเวลา 5 ปี

3.2 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเอกสารทางวิชาการ ตำรา งานวิจัย บทความวารสาร สื่อสารสนเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.2 ศึกษาข้อมูลและสังเกตการณ์รูปแบบและลักษณะของการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.3 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน นาฏศิลป์ไทย นาฏศิลป์อินเดีย และนาฏศิลป์ร่วมสมัย เกี่ยวกับแนวคิด มุมมอง และการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ เป็นต้น

3.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทั้งหมดเพื่อหาคำตอบงานวิจัย นาฏยศิลป์สร้างสรรค์
พิธีอรั้งกัณฑ์ในการตระนาฏยัม

3.6 ทำการทดลองปฏิบัติการออกแบบลีลาท่าเต้นกับนักศึกษาที่มีทักษะทางนาฏยศิลป์
อินเดีย นาฏยศิลป์ไทย และนาฏยศิลป์ร่วมสมัย

3.7 เรียบเรียงข้อมูลและข้อคิดเห็นจากแหล่งต่างๆ เพื่อหาคำตอบงานวิจัย

3.8 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษารูปแบบและองค์ประกอบสำหรับการแสดง อาทิ โครงเรื่อง
ดนตรี ลีลาและสัญลักษณ์ นักแสดง เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์การแสดง เวที แสงและเทคนิคพิเศษ
 เป็นต้น

3.9 พัฒนางานวิจัยขั้นสุดท้ายเพื่อเตรียมจัดพิมพ์และจัดทำรูปแบบรายงานการวิจัย

3.10 จัดพิมพ์และจัดทำเอกสารการวิจัยเพื่อนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทำการ
เผยแพร่ต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. ประสบการณ์ส่วนตัว เป็นการนำประสบการณ์ทางด้านนาฏยศิลป์ที่ผู้วิจัยได้มีโอกาส
ไปศึกษานาฏยศิลป์อินเดีย (การตระนาฏยัม) ตั้งแต่ระดับประกาศนียบัตรอนุปริญญาทางนาฏยศิลป์
การตระนาฏยัม (Diploma in Dance Bharatanatyam), ประกาศนียบัตรปริญญาชั้นสูงทาง
นาฏยศิลป์การตระนาฏยัม (Post-Graduation Diploma in Bharatanatyam), ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิตทางการตระนาฏยัม (Master of Education (Bharatanatyam) ที่ มหาวิทยาลัยบา
รารัณฮินดู (Banaras Hindu University) เมืองพาราณสี ประเทศอินเดียเป็นเวลา 5 ปี อีกทั้งยังได้
มีส่วนร่วมในฐานะผู้ออกแบบ และนักแสดงนาฏยศิลป์ไทย และนาฏยศิลป์อินเดีย(การตระนาฏยัม)
จึงเลือกที่จะนำประสบการณ์ตรงของผู้วิจัยเกี่ยวกับพิธีอรั้งกัณฑ์มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

2. การสำรวจข้อมูลเชิงเอกสาร ศึกษาข้อมูลเอกสารจากหนังสือ ตำราและบทความทาง
วิชาการต่างๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ในพิธีอรั้งกัณฑ์ในการตระนาฏยัม ทั้งนี้
เอกสารเกี่ยวกับหัวข้องานวิจัยมีน้อยมาก ผู้วิจัยจึงได้หาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการสัมภาษณ์ วิธีการ
ทดลอง วิธีสังเกตจากสถานที่จริง

3. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับ
งานวิจัยซึ่งมีอยู่หลากหลายสาขาทั้งในด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับพิธีอรั้งกัณฑ์ในการตระนาฏยัม
และศิลปะการแสดงในแต่ละด้าน ทั้งการสัมภาษณ์แบบรายบุคคล และการสัมภาษณ์แบบกลุ่ม โดย
ใช้ประเด็นการสัมภาษณ์ทั้งแบบปลายเปิด และแบบปลายปิด

4. สื่อสารสนเทศอื่นๆ เลือกศึกษาสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับ นาฏยศิลป์สร้างสรรค์ และ พิธีอรรถกถารัมในการตระนาฏยัม ทั้งในและต่างประเทศ

5. เกณฑ์มาตรฐานศิลปิน ผู้วิจัยได้นำผลงานวิจัยในเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานศิลปินแห่งชาติ ของ อาจารย์ ดร.วิชชุดา วุฑฒิตย์ ที่ได้ศึกษาการประเมินคุณภาพของงานศิลปะอย่างเป็นธรรมในกลุ่มกรรมการสรรหาศิลปินทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ มาเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่การสร้างมาตรฐานในงานสร้างสรรค์ครั้งนี้

6. การสำรวจข้อมูลภาคสนาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่ที่จัดแสดงต่างๆ เช่น ซาโลเม นางผู้เต้นระบำเพื่อขอหัว (Salome Dancing for the Head), นางระบำปลายเท้าผู้นำเวทนา (Ballerina: The pathetic creature), เกอิชา (Geisha), นาฏยศิลป์สร้างสรรค์เกี่ยวกับครุโนรา เพื่อสะท้อนความเชื่อหลังความตายของครุโนราเป็นต้น โดยใช้กระบวนการตามระเบียบวิธีสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมคือ การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึก เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลในด้านการปฏิบัติแล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

4. ผลการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับผลจากการศึกษาค้นคว้าโดยมีหัวข้อ ดังต่อไปนี้

4.1 แนวคิดในการออกแบบและสร้างสรรค์งานนาฏยศิลป์สร้างสรรค์พิธีอรรถกถารัมในการตระนาฏยัม ได้แก่ แนวคิดในการใช้ภาวะ รส ในตำรานาฏยศาสตร์ แนวคิดในการเคลื่อนไหวของร่างกาย แนวคิดในการใช้ทฤษฎีทางทัศนศิลป์ แนวคิดในการใช้ทฤษฎีการสื่อสารในการแสดงทางนาฏยศิลป์ แนวคิดในการใช้ทฤษฎีการใช้พื้นที่ แนวคิดเรื่องการใช้สัญลักษณ์ในการแสดงนาฏยศิลป์

4.2 รูปแบบของการแสดงนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ ได้แก่ การวางโครงเรื่องหรือบทที่ใช้ในการแสดง การออกแบบดนตรีและเสียงที่ใช้ประกอบการแสดง การกำหนดคุณลักษณะของนักแสดง การออกแบบลีลาท่ารำที่ใช้ในการสื่อความหมายของการแสดง การออกแบบเครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดง การออกแบบอุปกรณ์ที่ใช้ในการแสดง การกำหนดและออกแบบพื้นที่ที่ใช้ในการแสดง การออกแบบแสงและเทคนิคพิเศษสำหรับใช้ในการแสดง

5. อภิปรายผลการวิจัย

หลังจากการศึกษาค้นคว้าและทำการทดลองเพื่อสร้างสรรค์ผลงานในหัวข้อ นาฏยศิลป์สร้างสรรค์พิธีอรรถกถารัมในการตระนาฏยัม ผู้วิจัยพบว่าจากความเชื่อความศรัทธาอันแรงกล้าของผู้ที่ถือปฏิบัตินับจากรุ่นสู่รุ่น อาจทำให้ประเพณีอันดีงามถูกจำกัดอยู่ในวงแคบสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง

เท่านั้น ทั้งที่ประเพณีมีขั้นตอนของขนบความเชื่อที่ถือปฏิบัติที่อบอุ่นสวยงามและมีคุณค่าควรแก่การเผยแพร่และรับรู้โดยทั่วกันอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดแรงบันดาลใจและแนวคิดในการสร้างสรรค์งานชิ้นใหม่ ภายใต้โครงเรื่องโดยแบ่งการแสดงออกเป็น 3 องก์ ดังนี้ องก์ที่ 1 มุ่งมั่น และตั้งใจ องก์ที่ 2 ความเชื่อ ความศรัทธานำมาซึ่งความสำเร็จ และองก์ที่ 3 ปฏิหารีย์... มีอยู่จริง โดยคำนึงถึงโครงเรื่องและบทที่ใช้ในการแสดงที่เกี่ยวกับความเชื่อในพิธีอรั้งกิตติมของภารตะนาฏยัมเป็นหลักซึ่งจะปรากฏอยู่ในองก์ที่ 1 องก์ที่ 2 และองก์ที่ 3 ของการแสดง และการคำนึงถึงประเพณีที่ถือปฏิบัติในพิธีอรั้งกิตติมของภารตะนาฏยัม เช่น การรับกุงรูเพื่อนำไปทำพิธีสวดมนตราของครู การมอบกุงรูให้ศิษย์ในวันพิธี ดังจะปรากฏอยู่ในองก์ที่ 2 และ องก์ที่ 3 ของการแสดง

ภาพที่ 4 พิธีอรั้งกิตติมของภารตะนาฏยัม

ที่มา : ผู้วิจัย

นอกจากนี้ยังคำนึงถึงสัญลักษณ์รวมถึงลีลาท่ารำ การใช้ภาวะ รสของภารตะนาฏยัมเพื่อใช้ในการสื่อความหมายความเข้าใจเพื่อบอกเล่าเรื่องราวดังจะเห็นได้จากองก์ที่ 1 องก์ที่ 2 และองก์ที่ 3 ของการแสดง

ภาพที่ 5 การใช้ลีลาท่ารำและสัญลักษณ์ของภารตะนาฏยัม

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 6 การใช้ภาวะ รสของการตะนาถุยม

ที่มา : ผู้วิจัย

การคำนึงถึงอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบการแสดงนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งจะทำให้คนดูเข้าใจถึงความสำคัญและหัวใจของพิธีกรรมดังจะเห็นได้จากองค์ที่ 2 และองค์ที่ 3 ของการแสดง

ภาพที่ 7 กุญแจและเครื่องบูชา

ที่มา : ผู้วิจัย

การคำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการแสดง นั้นเป็นวัตถุประสงค์หลักทั้งนี้ เพื่อต้องการนำเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อของคนเฉพาะกลุ่ม จึงต้องออกแบบสร้างสรรค์งานเพื่อให้คนทั่วไปสามารถเข้าใจและเข้าถึงในสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการจะนำเสนอ จึงมีรูปแบบที่เน้นไปในทางนาฏศิลป์อินเดียการตะนาถุยมเสียส่วนใหญ่ เนื่องจากผู้วิจัยมีความเชี่ยวชาญนาฏศิลป์อินเดียการตะนาถุยม แต่ยังมีการนำนาฏศิลป์ตะวันตกและนาฏศิลป์ไทย เช่น การพ้อยเท้า การกระโดด การยกตัว การก้าวเท้ายกหน้า กระดกหลัง ตั้งวง เป็นต้น เข้ามาสร้างสรรค์ผสมผสานเพื่อให้เกิดความร่วมสมัยในการถ่ายทอดเรื่องราว ดังปรากฏอยู่ในการแสดง

ภาพที่ 8 การออกแบบการแสดง

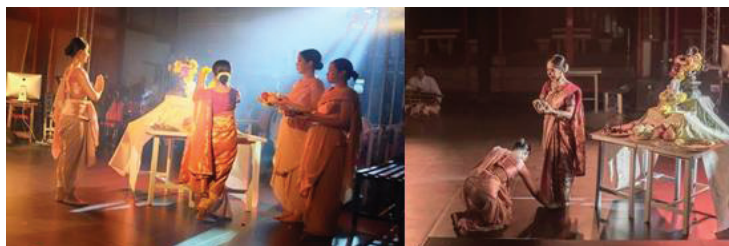

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 9 การออกแบบการแสดง

ที่มา : ผู้วิจัย

การคำนึงถึงบริบททางสังคม ด้วย “อารยธรรม” คือความเจริญทางสังคม รวมไปถึง ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองของมนุษย์ ซึ่งดูได้จากการดำรงชีวิตของคน ในสังคมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน “อารยธรรมอินเดีย” ถือได้ว่ามีอิทธิพลอย่างมากต่อสังคมในแถบ เอเชีย โดยเฉพาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และความเชื่อซึ่งสังคม บางแห่งก็ยังคงรักษาและยึดถือปฏิบัติอย่างมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลง เช่น การบูชาเทพและสิ่งศักดิ์ การ บูชาและระลึกถึงพระคุณครูผู้ให้วิชาความรู้ การต้อนรับและอำนวยอวยพรแต่บุคคลอันเป็นที่รัก ดัง จะได้เห็นในองก์ที่ 2 และองก์ที่ 3 ของการแสดง

ภาพที่ 10 การบูชาเทพและการบูชาครูผู้ให้วิชาความรู้

ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 11 การการต้อนรับและอำนวยอวยพร
ที่มา : ผู้วิจัย

6. ข้อเสนอแนะ

จากการที่ได้ศึกษาขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อในพิธีอัญเชิญจิตร์ม ของผู้ที่เรียนนาฏยศิลป์อินเดียการตะนาฏยัม ทำให้เห็นมุมมองและรับรู้ได้ถึงความเชื่ออันเก่าแก่ที่ถือปฏิบัติมาช้านาน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาค้นคว้า และทำวิจัยในอนาคต ดังนี้

6.1 ควรมีการสร้างสรรคเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมต่อไป

6.2 นำผลที่ได้จากการวิจัยฉบับนี้ ไปต่อยอดเพื่อพัฒนาศักยภาพทางความคิดสร้างสรรค์ อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นแนวทางในการเพิ่มศักยภาพให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ใช้เป็นแนวทางในการคิดสร้างสรรค์ต่อไปในอนาคต

References

- G.H. Tarlekar. (1999). *Studies in the Natayasastra – With Special Refernce to the Sanskrit Drama in Performance*. Delhi: Motilal Banarsidass Publishers Private Limited.
- Jayalakshmi Eshwar. (2002). *Bharatanatyam; How to*. New Delhi: B.R. Publishing Corporation.
- Mandakranta Bose. (1997). *The Dance Vocabulary of Clssical India*. Delhi: Sri Satguru.
- Manomhan Ghosh. (1934). *Abhinaya Darpana of Nandikesvara (AD)*. Calcutta: Publishing House.

Naraphong Charassi. (2007). *Narai Avatara Performing The Thai Ramayana in The modern World*. Bangkok Amarin.

Potcharaporn Thongtanorm. (2008). *A Study of Historical Development of Teaching of Bharatanatyam in India*. Dissertation, Banaras Hindu University, Varanasi, India.

P.S.R. Appa Rao. (1997). *Abhinaya Darpanam of Nandikeswara*. Hyderabad: Publication.

V.M. Kulkarni. (1986). *Some Aspects of the Rasa Theory*. Delhi: Bhogilal Leherchand Institute of Indology.

การคิดเชิงระบบและการพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อขับเคลื่อนสังคมความรู้

SYSTEMATIC THINKING AND THE DEVELOPMENT OF LEARNING

ORGANIZATION TO DRIVE FOR KNOWLEDGE BASED SOCIETY

จันทนา อุดม* หะริน สัจเดย์**

Chanthana Udom, Harin Sachdev

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์พลวัตแวดล้อมเชิงระบบกับ แนวทางการพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์ ด้วยแนวคิดการบูรณาการศาสตร์และศิลป์ โดยการมองโลกในมุมมองใหม่อย่างเป็นระบบ วิธิดำเนินการศึกษาเป็นการบูรณาการระหว่างข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามกับฐานคิดการวิเคราะห์แรงขับเคลื่อนและตัวแปรระบบแวดล้อมทางสังคมกับทิศทางการปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษากับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ-สังคมความรู้

ผลการศึกษาพบว่า แผนภาพรูปแบบจำลองทางความคิดเชิงระบบ สามารถค้นหาและสะท้อนให้เห็นภาพความสัมพันธ์พฤติกรรมของตัวแปรการศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงระบบ องค์ประกอบและปัจจัยการเรียนรู้ภายในขององค์กรกับความสัมพันธ์ปัจจัยพลวัต และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อนำไปสู่การเห็นกระบวนการความเชื่อมโยงเชิงระบบ และ ความเข้าใจโลกทัศน์ของสถาบันอุดมศึกษาให้มีกระบวนการทัศน์ใหม่ และยกระดับทักษะการบริหารจัดการองค์กรทั้งในระดับปัจเจก และระดับสถาบันอุดมศึกษา

คำสำคัญ: การคิดเชิงระบบ, กระบวนทัศน์, องค์กรแห่งการเรียนรู้, สังคมความรู้

* Faculty of Management Science, Pranakhon Rajabhat University.

** Faculty of Environment and Resource Studies, Mahidol University.

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the relationship between dynamic system and development strategy towards knowledge-based society, the study of Rajabhat University; Rattanakosin Group. The methodology of research was the integration between the questionnaires and the analytic concept of driving force and the variable of social environmental system and the ways of self-adjust of higher educational institutions with the drive of economic and the knowledge based society.

The result revealed that profile of archetypal model was able to find out findable and reflected the relationship of variation behavior. Model of systematic thinking was able to find out and the perfection to see the relationship with educational factor of knowledge based society. From the analysis of relationship system, composition and internal factor of learning with the systematic relationship and social change lead to the seeing of the linkage system and understanding the world views higher educational institutions to a new paradigm and enhancing the skills of organizations. Additionally, the study of knowledge-based society was study through the systematic relationship analysis, composition and internal learning factor and relative dynamic factor. Social change or external social factor leads to systemic interacting, world view of university education and also paradigm shift of learning, in order to enhance management skills of organization in individualism level and organization level or university level.

Keywords: Systematic Thinking, Paradigm; Learning Organization; Knowledge-Based Society.

1. บทนำ

ภายใต้พลวัตการเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อน และรวดเร็วของสังคมโลก องค์กรทุกประเภท จำเป็นต้องสร้างทักษะ และศักยภาพ ภายใต้แนวคิดเชิงระบบ (Forrester, 1968) ประกอบกับ แนวทางการปรับตัวระยะยาวภายใต้แรงขับเคลื่อนที่มีอิทธิพลของสังคมโลก ทั้งในปัจจุบัน และที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อความอยู่รอดที่ครอบคลุมทั้งเรื่องการแข่งขันทางธุรกิจ การปรับเปลี่ยนทางระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และนวัตกรรมข้อมูลข่าวสาร

นักพัฒนาองค์กรหลายท่านได้เสนอกรอบแนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการปฏิบัติ เพื่อการสร้างกระบวนการเรียนรู้ การปรับตัว การสังเคราะห์วิสัยทัศน์ การพัฒนาเป็นองค์กร ความรู้ Gravin (2008) อ้างว่า การพัฒนาองค์กรจำต้องค้นหาปัจจัยความสำเร็จทั้งจากภายใน และแรงกดดันจากภายนอก จากกระบวนการวิเคราะห์ การวิเคราะห์โครงสร้างเชิงระบบขององค์กร ขณะที่ Daft (2008); Ivancevich et al., (2008) เสนอว่า การเรียนรู้ และการปรับตัวขององค์กร มีความเชื่อมโยงกับการสร้างคุณค่าองค์กรการบริหารจัดการความไม่แน่นอน ความเสี่ยง เพื่อการปรับตัวต่อสถานการณ์ในอนาคต และพลวัตของการเปลี่ยนแปลงของสังคม ขณะที่นักพัฒนา องค์กร Senge (1994) ได้เสนอกรอบแนวคิดการเปลี่ยนแปลงองค์กร (Blue print of change for organization) โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการ การสร้าง องค์กรความรู้เชิงระบบจากกระบวนการสร้างทักษะ การเรียนรู้ของบุคลากร การสร้างทีมงาน และ กระบวนการสังเคราะห์วิสัยทัศน์ร่วม เพื่อให้สมาชิกในองค์กรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง การเรียนรู้ด้วยตนเอง และระหว่างสมาชิกในองค์กรอย่างต่อเนื่อง การมีวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อคนทำงาน มีนโยบายในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เหมาะสม มีกระบวนการพัฒนา คุณภาพชีวิตการทำงานที่เหมาะสมกับองค์กร เพื่อให้คนในองค์กรอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และ คนทำงานมีความสุขในการทำงาน ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้กำหนดนโยบายว่าได้ให้ความสำคัญกับ คุณภาพชีวิตของบุคลากรไปพร้อมกับคุณภาพของงาน ซึ่งแนวคิดนี้จะเป็นแนวทางการนำไปสู่การ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวต่อแรงขับเคลื่อน (driving forces) ของสังคมได้อย่างเหมาะสม (Brown and Harvey, 2006)

สถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่ทรงพลังในการสร้าง และพัฒนาทุนมนุษย์ ในสังคมให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ จึงมีภารกิจที่สำคัญยิ่งในการดำเนินการดังกล่าว และมีความเหมาะสมที่จะต้องพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มากกว่าองค์กร รูปแบบอื่น ทั้งนี้การที่สถาบันอุดมศึกษาจะก้าวไปสู่ทศวรรษใหม่นั้น สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการ

ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์เพื่อให้สอดคล้องกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในอนาคต (Prasert Thilao,2018)

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาหลักในการพัฒนาสังคมไทยที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ จำเป็นต้องมีการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการวิธีศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยการเรียนรู้ขององค์กรเชิงระบบ ด้วยการเชื่อมความสัมพันธ์เชิงระบบปัจจัยภายในขององค์กรกับระดับแวดล้อมสังคมหรือปัจจัยภายนอกองค์กร โดยการพิจารณาความสัมพันธ์ปัจจัยระบบแวดล้อมขององค์กรให้มีความสำคัญกับเงื่อนไข การปรับตัวภายใต้การกำกับ ควบคุม หรือเงื่อนไขจากการบริหารจัดการขององค์กรเอง และการปรับตัวสู่ความยืดหยุ่น เพื่อการปรับตัวสู่การเรียนรู้ขององค์กร จากเงื่อนไขแรงขับเคลื่อนระบบแวดล้อมของสังคมกับทิศทางการเรียนรู้ การพัฒนายุทธศาสตร์การปรับตัวสู่สังคมความรู้ขององค์กรและของมหาวิทยาลัยอันเป็นประโยชน์แก่สังคมไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์พลวัตแวดล้อมเชิงระบบกับแนวทางการพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับการคุณลักษณะการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในและระบบแวดล้อมองค์กรที่มีส่วนสำคัญในการกำหนด หรือการพัฒนายุทธศาสตร์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อเข้าสู่สังคมความรู้ รูปแบบและมิติทางวัฒนธรรม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ที่สอดคล้องกับทรัพยากร โครงสร้าง วัฒนธรรมการบริหารจัดการ และแรงขับเคลื่อนระบบแวดล้อมสังคม และการวิจัยเชิงปริมาณ(Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม(Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามด้านองค์ประกอบหลักและปัจจัยสำคัญการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ รูปแบบและมิติทางวัฒนธรรม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กร

3.1 ขอบเขตการศึกษา

3.1.1) ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและการประยุกต์ในทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงระบบกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พฤติกรรมตัวแปรระบบแวดล้อมองค์กร

และพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคม องค์ประหลั และปัจจัยสำคัญต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ คุณลักษณะและมิติทางวัฒนธรรม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กร

3.1.2) ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษานี้ได้กำหนด เป็นผู้บริหาร และบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างการศึกษาเป็น 2 กลุ่มหลัก ประกอบด้วย 1) ผู้ตอบแบบสอบถามด้านองค์ประกอบหลัก และปัจจัยการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จำนวนทั้งสิ้น 312 คน โดยใช้วิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่มีความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากตารางของ Yamane (1973) และทำการคัดเลือกแบบแบ่งชั้น 2) ผู้ให้สัมภาษณ์กำหนดเป็นผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัย ระดับหน่วยงาน จำนวน 5 คน ด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง

3.2 การวิเคราะห์ผลการศึกษา

การวิเคราะห์แผนภาพ (profile) ความสัมพันธ์วงจรย้อนกลับ (Casual Loop Diagram: CLD) ด้วยโปรแกรม VENSIM® และอธิบายผลการศึกษาเชิงพรรณนา อภิปรายผลปัจจัยความสัมพันธ์ระบบแวดล้อมองค์กร และพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของกลุ่มเป้าหมายและข้อมูลการศึกษา (องค์ประกอบการเรียนรู้ คุณลักษณะ และมิติทางวัฒนธรรมและประสิทธิผลองค์กร) ประกอบกับผลการศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมด้านการปรับตัวเพื่อยกระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และการขับเคลื่อนสังคมความรู้ เพื่อเป็นแนวทางการสร้างแผนภาพ (profile) เชิงระบบด้วยการวิเคราะห์วงจรย้อนกลับ (casual loop diagram me) จากผลการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยการเรียนรู้ขององค์กร ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยภายในขององค์กรกับความสัมพันธ์ปัจจัยระบบแวดล้อมสังคม หรือปัจจัยภายนอกองค์กร

การวิเคราะห์ผลการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ตัวแบบเชิงระบบ วิเคราะห์ตัวแบบความสัมพันธ์เชิงระบบ (archetypal) เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ความสัมพันธ์ของตัวแปรการศึกษาด้านการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ภายใต้ปัจจัยระบบองค์กร และพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพื่อให้องค์กร ผู้บริหารได้ทำความเข้าใจ และอธิบายถึงพฤติกรรมของตัวแปรการศึกษากับการยึดโยงพลวัตระบบแวดล้อมที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการยกระดับการเรียนรู้ขององค์กร ทิศทางหรือแนวโน้มการปรับตัวขององค์กรกับการยกระดับการเรียนรู้ โดยการอภิปรายผลความสัมพันธ์ ตัวแปรทั้งด้านทฤษฎี และการประยุกต์ปฏิบัติที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนายุทธศาสตร์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อขับเคลื่อนสู่สังคมความรู้

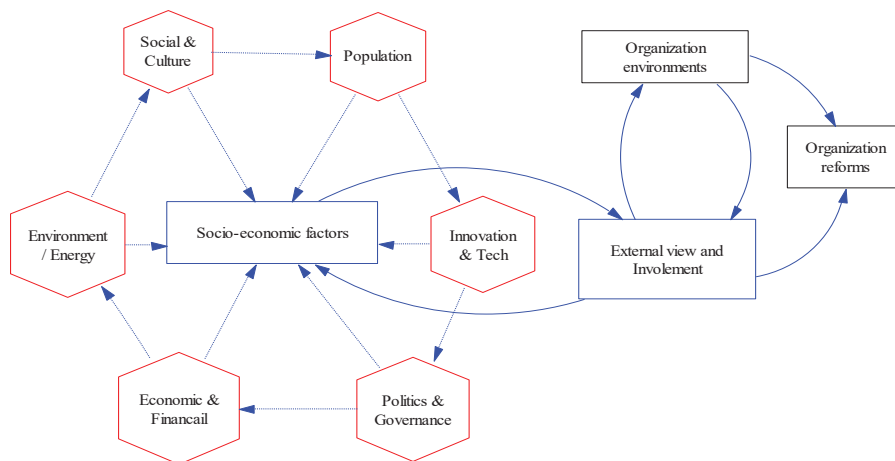
ของสถาบันอุดมศึกษาในภาพรวมกับการเทียบเคียงการปรับตัวของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ทั้งระดับมหาวิทยาลัยและระดับองค์กร

4. สรุปผลการวิจัย

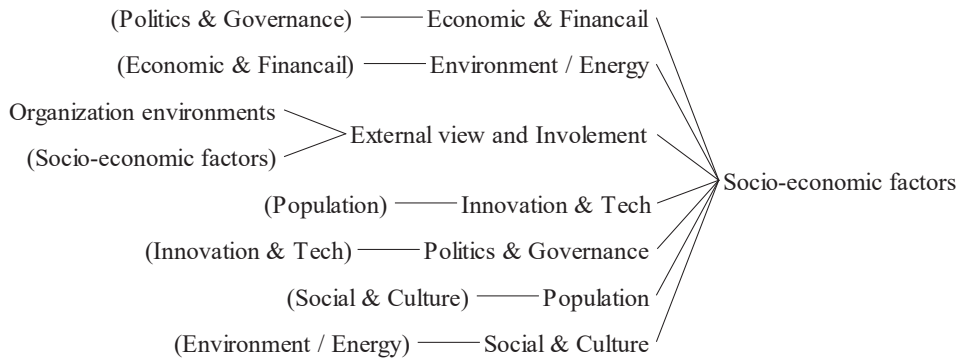
ผลการการวิเคราะห์และอภิปรายแผนภูมิความสัมพันธ์เชิงระบบพลวัตสังคมกับการปรับตัวขององค์กร อธิบายได้ดังนี้

ความสัมพันธ์เชิงระบบด้านพลวัตสังคม (CLD1)

จากวงจรความสัมพันธ์เชิงระบบ (CLD1) แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่มีนัยสำคัญของสภาพแวดล้อมทางสังคมทั้งทางตรง และทางอ้อมมีผลต่อการพัฒนายุทธศาสตร์สถาบันอุดมศึกษา เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของตัวแปรจากปัจจัยแวดล้อมคือ การทำความเข้าใจมุมมองความเกี่ยวข้องขององค์กรกับสภาพแวดล้อม (External view and Involvement) กับทิศทางพลวัตระบบแวดล้อม สภาพการณ์และการก่อตัวของสังคมที่มีผลกระทบต่อองค์กร โดยเป็นการทำความเข้าใจพลวัต การเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนไร้ระเบียบ และแบบแผนที่ชัดเจน อีกทั้งมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันหลายปัจจัย

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์เชิงระบบด้านพลวัตสังคม

ภาพที่ 2 แรงขับเคลื่อนและปัจจัยด้านพลวัตสังคม

วงจรความสัมพันธ์เชิงระบบ เพื่อให้องค์กรได้เข้าใจและพิจารณาประเภทและมิติสภาพแวดล้อมขององค์กร ซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อมที่ทำการศึกษานเฉพาะ (system of interest or specific environment) เช่น การศึกษาถึงสถานการณ์ หรือสภาพแวดล้อมขององค์กรเฉพาะด้าน เช่น การกำหนดวิสัยทัศน์ แผนการจัดการการศึกษา การส่งเสริมการเรียนรู้ขององค์กร เป็นต้น โดยสภาพแวดล้อมนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมภายใน (internal environment) เป็นแรงผลักดันภายในองค์กรที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการ การควบคุม การจัดการสภาพแวดล้อมภายในได้เป้าหมายที่ต้องการขององค์กร เช่น

1) การวิเคราะห์ศักยภาพ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรในประเด็นต่างๆ เช่น ยุทธศาสตร์องค์กร (organization strategy) เป็นการทำความเข้าใจ และพิจารณาทางเลือกยุทธศาสตร์ (strategy options) การกำหนดวิสัยทัศน์ การสร้างคุณค่า (values) ขององค์กร และผู้ที่เกี่ยวข้อง (stakeholders) เพื่อกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนองค์กร แนวทางการกำหนดยุทธวิธี (strategic) ทิศทางแผนบริหารจัดการ เทคนิคการจัดการ (technique) ต่อสภาพแวดล้อมองค์กร และปัจจัยระบบแวดล้อมสังคม

2) โครงสร้างองค์กร (organization structure) โครงสร้างขององค์กรจะเป็นตัวกำหนดทิศทางการดำเนินกลยุทธองค์กรในมิติต่างๆ เช่น โครงสร้างการบริหารจัดการ กฎระเบียบการสื่อสาร โดยเป็นการทำความเข้าใจเพื่อสะท้อนแนวโน้ม หรือปฏิกิริยาจากภายนอกสู่ระดับการจัดการขององค์กร การเรียนรู้ เพื่อตามทันสถานการณ์ การวิเคราะห์ปัญหา (ทางเลือกการจัดการ) การปรับปรุงแก้ปัญหา สู่การเรียนรู้ เรียนรู้ และการปรับตัวขององค์กร

3) วัฒนธรรมองค์กร (organization culture) โดยกระบวนการเรียนรู้ การปรับตัว ด้านคุณลักษณะและมิติวัฒนธรรมองค์กร รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงค่านิยม (core values) หรืออุดมการณ์ เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมภายนอกที่อาจเกิดจากการปลุกฝังของผู้นำ ผู้บริหาร องค์กร การสร้างประสิทธิภาพจากการปลุกฝังวัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กร

4) ปัจจัยการเรียนรู้ขององค์กร (learning factors) เพื่อค้นหา ทำความเข้าใจ แรงขับเคลื่อน หรือปัจจัยที่มีอิทธิพล เพื่อการเรียนรู้แนวทางการสร้างศักยภาพของบุคลากร (human resource and ability) หรือการยกระดับการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมขององค์กรที่มีคุณภาพ

5) ปัจจัยเสริม (support factors) เช่น การบริหารจัดการด้านทรัพยากร การสื่อสาร การพัฒนาเทคโนโลยีสื่อสารองค์กร เป็นต้น

2. สภาพแวดล้อมสังคม หรือสภาพแวดล้อมภายนอก (social or general environment) จากวงจรความสัมพันธ์เชิงระบบ แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่มีนัยสำคัญการเรียนรู้ของ องค์กรกับการคาดการณ์ เรียนรู้ ระบบ และสภาพการณ์ทางสังคมให้ไปในทิศทางการเรียนรู้ ที่ต้องการ การกำหนดขอบเขตระบบแวดล้อม (system boundary) กับความเชื่อมโยง สภาพแวดล้อมที่ทำการศึกษานเฉพาะ (system of interested or task environment) เพื่อวิเคราะห์พลวัตปัจจัย (สภาพแวดล้อม พฤติกรรม) ที่น่าจะมีอิทธิพลหรือมีผลกระทบต่อปัจจัย ภายในองค์กร ซึ่งอาจมีพลวัต และเปลี่ยนแปลงองค์กรในมิติเสริมแรง (ปัจจัยบวก) หรือเป็น แรงหน่วง (ปัจจัยลบ) ต่อระบบสภาพแวดล้อม พฤติกรรม การกำหนดเป้าหมาย รูปแบบการเรียนรู้ และการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) ปัจจัยด้านสังคม-วัฒนธรรม (Socio-Cultural factors) การเปลี่ยนแปลงทางด้าน ประชากร เพศ และอายุ ระดับการศึกษา ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจน รูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เป็นต้น

2) ปัจจัยด้านนโยบาย กฎหมายและการเมือง (political and legal factors) เช่น นโยบาย เสถียรภาพ การเปลี่ยน/แก้ไขข้อกฎหมาย (legal) การสนับสนุนเงินทุนจากภาครัฐ (ปัจจัยภายในประเทศ) หรือนโยบายการพัฒนาสังคมภายใต้เงื่อนไขแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ที่มีอิทธิพลจากปัจจัยระหว่างประเทศ เช่น การขับเคลื่อนสู่เศรษฐกิจ-สังคมคาร์บอนต่ำ เป็นต้น

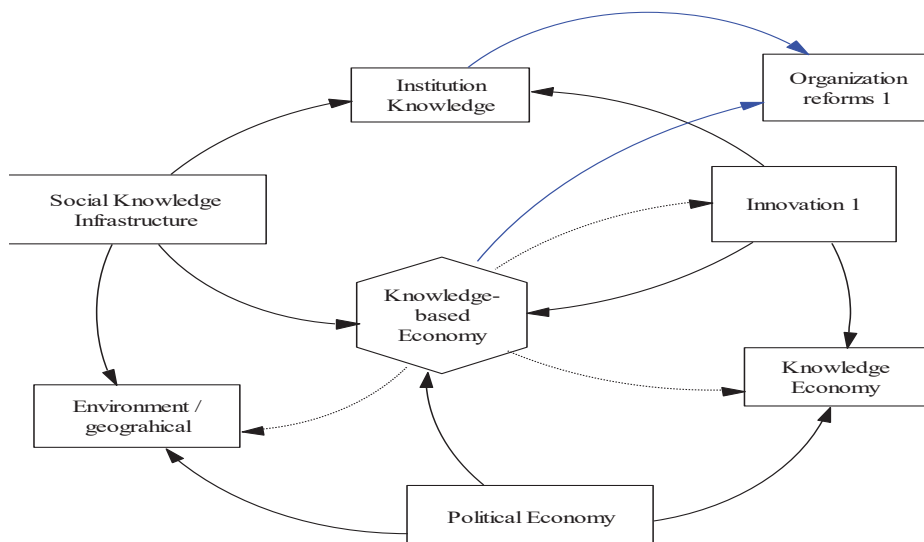
3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ (economic factors) ซึ่งเกี่ยวข้องกับทิศทางการปรับตัว ของสถาบันอุดมศึกษา เช่น ภาวะเงินเฟ้อ รายได้และอัตราการว่างงาน การเปิดเสรีทางการค้า

การเคลื่อนย้าย ทุน แรงงาน ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย อัตราภาษี และอัตราการว่างงาน เป็นต้น

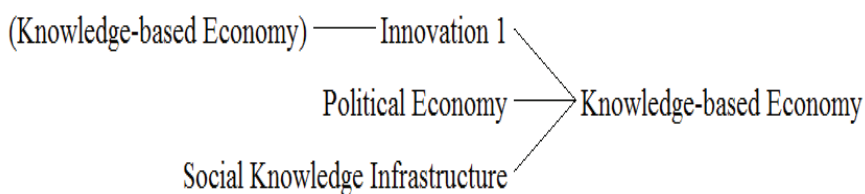
4) ปัจจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Technological factors) เช่น การผลิต คิดค้นทางเทคโนโลยีต่างๆ เครื่องจักรกลอุตสาหกรรม เครื่องจักรสมองกล และเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

5) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (Environmental) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กร ทั้งในระดับท้องถิ่น ชาติ และบริบทสากล เช่น กระแสโลกาภิวัตน์ ปัญหามลพิษ พลังงาน แรงกดดันของสังคมด้านวิกฤติทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์เชิงระบบที่กล่าวมา จะพบว่า ปัจจัยต่างๆ ทิศทางการปรับตัวขององค์กร (organization reforms) จะมีบทบาทต่อการเรียนรู้และการปรับตัวขององค์กรใน 2 ประเด็นหลัก คือ การทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมขององค์กรเอง (organization environment) และมุมมองสภาพการณ์แวดล้อมระบบภายนอก และระบบแวดล้อมสังคมกับความเชื่อมโยงการบรรลุเป้าหมายต่อสภาพแวดล้อมเฉพาะขององค์กร

ความสัมพันธ์เชิงระบบ สังคมความรู้กับการปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษากับพลวัตสังคม ทิศทางการพัฒนาประเทศกับการปรับตัวขององค์กร (CLD2)

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์เชิงระบบด้านพลวัตสังคม-เศรษฐกิจความรู้

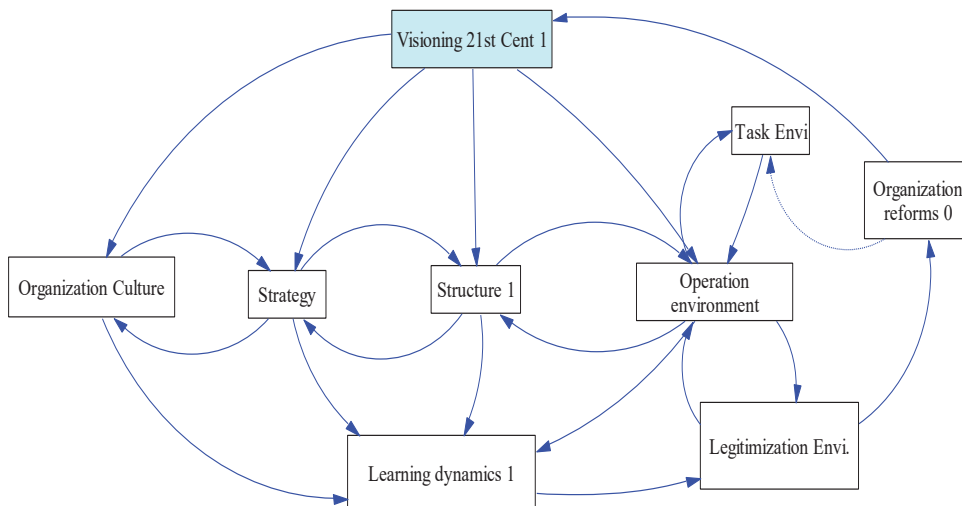

ภาพที่ 4 แรงขับเคลื่อนและปัจจัยด้านพลวัตสังคม-เศรษฐกิจความรู้

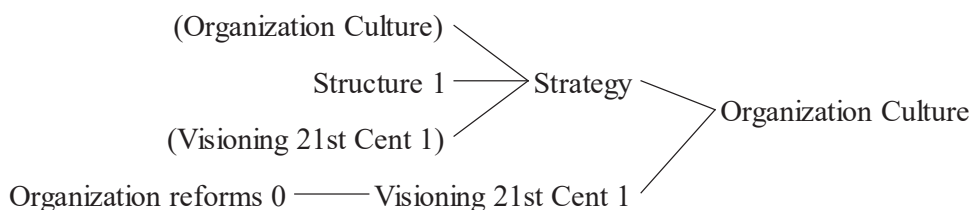
จากความสัมพันธ์เชิงระบบ (CLD2) ทิศทางการปรับตัวขององค์กร (Organization reforms) แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการก่อตัวของสังคม (CLD1) กับปัจจัยแวดล้อมการเข้าสู่สังคมความรู้ (Knowledge-based Economy: KBS) กับมุมมองการสร้างนวัตกรรม การเรียนรู้ และการบริหารจัดการขององค์กร (Innovation) โดยเชื่อมโยงกับองค์ความรู้ (Innovation and KBS) ทักษะ ประสบการณ์ (ปัจจัยเสริม ปัจจัยหน่วง) จากองค์กร สถาบัน หรือหน่วยงานทั้งในประเทศ และต่างประเทศ (Institution Knowledge) โดยเฉพาะเศรษฐกิจความรู้ ด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ-สังคม (Social Knowledge Infrastructure) กับความสัมพันธ์ และเป้าหมาย (ปัจจุบันและอนาคต) กับทิศทาง หรือแนวโน้มการปรับตัวจากปัจจัยเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge Economy) เศรษฐกิจ-การเมือง (Political Economy) และแนวทางการขับเคลื่อนสังคมบนฐานคิดเชิงขอบเขต และปัจจัยทางภูมิศาสตร์ นิเวศแวดล้อม และทรัพยากรขององค์กร ทั้งระดับท้องถิ่น ประเทศ หรือระดับโลก (Environment geographical)

ความสัมพันธ์เชิงระบบ (CLD2) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษากับการปรับตัวขององค์กร และร่วมผลักดันสังคมความรู้ ควรให้มีการวิเคราะห์ทำความเข้าใจความเชื่อมโยงกับพลวัต และการก่อตัวการเปลี่ยนแปลงซับซ้อนระบบแวดล้อมต่างๆ ของสังคม (Social Movement) เช่น การปรับตัวต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย เทคโนโลยี วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม (รายละเอียด CLD1) การเรียนรู้และปรับตัวขององค์กรที่สอดคล้องกับทิศทางแรงกดดันสู่ระบบเศรษฐกิจ-สังคมความรู้ (KBS) การปรับตัวขององค์กร หน่วยงานภาครัฐ ภาคส่วนการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ

ความสัมพันธ์เชิงระบบพลวัตองค์กรแห่งการเรียนรู้ (CLD3)

ภาพที่ 5 ความสัมพันธ์เชิงระบบด้านพลวัตองค์กรแห่งการเรียนรู้

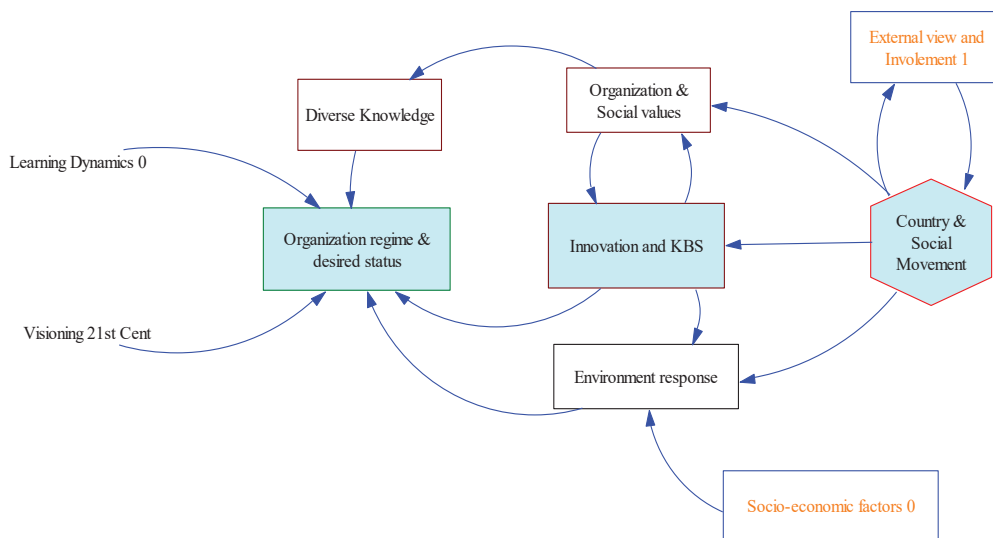
ภาพที่ 6 แรงขับเคลื่อนและปัจจัยด้านพลวัตวัฒนธรรมองค์กร

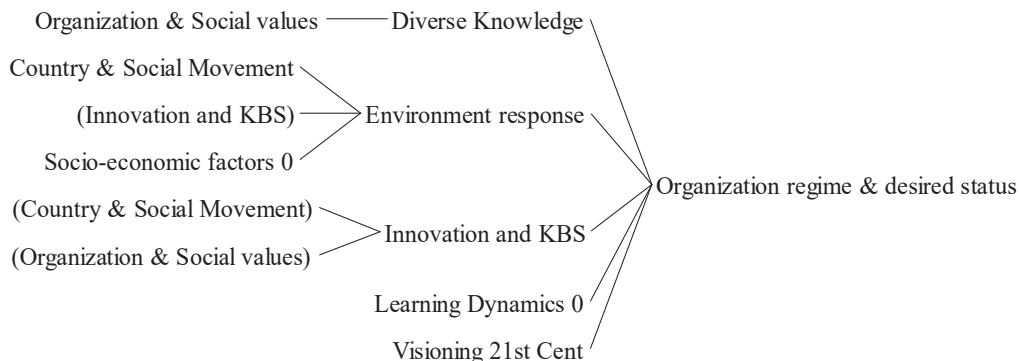
ภาพที่ 7 แรงขับเคลื่อนและปัจจัยด้านพลวัตการเรียนรู้

ความสัมพันธ์เชิงระบบพลวัตการเรียนรู้ (Learning Dynamics) ขององค์กรถือว่าเป็นระบบสำคัญ (CLD3) เพื่อทำความเข้าใจทิศทางการปรับตัวขององค์กร (Organization reforms) กับความสัมพันธ์เชิงระบบ การก่อตัวของสังคม (CLD1) และทิศทางการพัฒนาประเทศ (CLD 2) โดยอธิบายได้ว่า พลวัตการเรียนรู้ขององค์กรเป็นความสัมพันธ์เชิงระบบของปัจจัยเสริมแรงของปัจจัยต่างๆ ประกอบด้วย วัฒนธรรมการเรียนรู้ขององค์กร (Organization culture) กับความเชื่อมโยงการกำหนดวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 (Visioning 21st Century) ในการกำหนดยุทธศาสตร์ขององค์กร (Strategy) การปรับตัวด้านโครงสร้างองค์กร (Structure) สภาพการณ์แผนปฏิบัติการและกิจกรรมองค์กร (operation and task environment) กับแรงขับเคลื่อนการบริหารจัดการองค์กรกับสภาพ กฎเกณฑ์ระบบแวดล้อมทางสังคม (Legitimization environment) เพื่อสู่การเพิ่มบทบาทให้บุคลากร (people empowerment) เครือข่ายต่างๆ ขององค์กรเอง ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เพื่อเป็นแนวทางการแสวงหา การสร้าง การถ่ายโอน และการเผยแพร่ความรู้ให้องค์กรและสังคมความรู้ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข้อมูล การประยุกต์เทคโนโลยีกับรูปแบบความร่วมมือเครือข่ายขององค์กร

ความสัมพันธ์เชิงระบบสถานะ เป้าหมาย รูปแบบการบริหารจัดการ (CLD 4)

ภาพที่ 8 แสดงความสัมพันธ์เชิงระบบด้านสถานะ เป้าหมาย รูปแบบการบริหารจัดการ

ภาพที่ 9 แรงขับเคลื่อนและปัจจัยด้านสถานะ เป้าหมาย รูปแบบการบริหารจัดการ

จากความสัมพันธ์วงจรระบบพลวัตการเรียนรู้ (CLD1) การปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษาสู่สังคมความรู้ (CLD2) และพลวัตองค์กรแห่งการเรียนรู้ (CLD3) การทำความเข้าใจ เรียนรู้ สถานะเป้าหมาย และรูปแบบการบริหารจัดการองค์กร (Organization regime and desired Status) ซึ่งมีความสัมพันธ์ระบบปัจจัยป้อนเข้า 2 ระบบคือ พลวัตการเรียนรู้ (Learning Dynamics) และวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 (Visioning 21st Century) ขององค์กร มุมมองและแนวทางการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อม (External view and Involvement) การตอบสนองสภาพการณ์ในปัจจุบันและอนาคต ต่อสภาพแวดล้อมระดับมหภาค (Environmental response) จากพลวัตระบบแวดล้อม เศรษฐกิจ - สังคม (Socio-economics factors) กับการยึดโยงการปรับตัวด้านวัฒนธรรมองค์กรต่อค่านิยมสังคม (Organization and Social Values) กับทิศทางการปรับตัวของสังคม (Country and Social Movement) สู่การสร้างทุนทางความคิด ความรู้ขององค์กร (Diverse knowledge)

การนำเสนอความสัมพันธ์เชิงระบบ ด้วยการวิเคราะห์แผนภูมิความสัมพันธ์วงจร (CLD) ในบทความฉบับนี้ เพื่อนำไปสู่การเห็นกลไกความเชื่อมโยงเชิงระบบ (systemic interacting) ความเข้าใจและสร้างโลกทัศน์ (world view) ของสถาบันอุดมศึกษาให้มีกระบวนทัศน์ใหม่ (paradigm shift) การเรียนรู้ ยกระดับทักษะการบริหารจัดการขององค์กรทั้งในระดับปัจเจก และระดับองค์กรหรือสถาบัน โดยการวิเคราะห์และอภิปรายแผนภูมิความสัมพันธ์วงจรเป็นกระบวนการทำความเข้าใจชุดของข้อมูลขององค์กร (ผลการศึกษาวิจัย) ปัจจัยพลวัตระบบแวดล้อม ทฤษฎีและแนวทางการประยุกต์ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการปรับตัวขององค์กร ให้เข้าใจได้อย่างมีความหมายกับสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ และทิศทางการเปลี่ยนแปลงพหุสังคม และการปรับตัวในอนาคต อีกทั้งการทำความเข้าใจ และอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมกับการกำหนด ทัศนภาพยุทธศาสตร์ทั้ง 2

ระดับคือ ระดับปรากฏการณ์ที่อยู่ในระดับผิวหน้าที่สามารถสังเกต เข้าใจกระบวนการเปลี่ยนแปลง และอธิบายความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นให้เห็นได้ และปรากฏการณ์ที่อยู่เบื้องหลังของปรากฏการณ์ผิวหน้า เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ เช่น ระดับและความเกี่ยวข้องกับสภาพทางสังคม เป้าหมายที่ปรารถนากับทิศทางการเปลี่ยนแปลงขององค์กรกับการขับเคลื่อนสู่สังคมความรู้

แนวคิด วิธีการ และแนวทางการขับเคลื่อนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นการบูรณาการศาสตร์และศิลป์ ด้วยการมองโลกในมุมมองใหม่อย่างเป็นระบบ (systemic) มากกว่าจะเป็นการแก้ไขที่อาการ การคิดเชิงระบบเป็นกระบวนการคิดและเป็นเครื่องมือเพื่อค้นหาความจริงที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ (interactions of the parts) ในระบบอย่างองค์รวมที่สามารถประยุกต์ใช้กับระบบการบริหาร และการพัฒนาองค์กร ด้วยวิธีการค้นหา (consciously discovering) อธิบายรูปแบบทางความคิด (conceptually explain) ของสมาชิกและขององค์กรร่วมกัน โดยประเด็นสำคัญคือ การค้นหาความสัมพันธ์ขององค์กรกับสภาวะต่างๆ (patterns of thought and interaction) ในบริบทโลกภายใต้ระบบแวดล้อมที่มีพลวัตตลอดเวลา การขับเคลื่อนให้องค์กรสามารถค้นหาปัญหา สร้างทางเลือกการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพที่เหมาะสม (The greatest Leverage) โดยแนวทางการบริหารจัดการสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของนักพัฒนาองค์กร การพัฒนารูปแบบหรือตัวแบบจำลองทางความคิด การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อเป็นแนวทางสนับสนุนการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ โครงสร้างและการบริหารจัดการขององค์กรที่มีประสิทธิภาพ

5. อภิปรายผลการวิจัย

การทำความเข้าใจโลกทัศน์ และการพัฒนาการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษา แสดงให้เห็นถึงความสำคัญการปรับกระบวนการทัศน์การบริหารจัดการเชิงระบบ เพื่อการเรียนรู้ขององค์กรในมิติต่างๆ เพื่อรับมือกับพลวัตปัญหาเกี่ยวกับเป้าหมายการบริหารจัดการสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Carlisle & McMillan, 2002; Miller, 1992) โดยการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าว ควรต้องพิจารณาถึงการบูรณาการศาสตร์การจัดการทั้งทางรูปธรรม และนามธรรม ขณะที่การบริหารจัดการการเรียนรู้เชิงระบบภายใต้ความสัมพันธ์วงจรระบบที่ได้นำเสนอในการศึกษานี้ ควรได้พิจารณาถึงการบูรณาการชุดข้อมูล แรงขับเคลื่อนและปัจจัยต่างๆ เพื่อเป็น ฐานคิดการกำหนดทางเลือกยุทธศาสตร์ วัฒนธรรมองค์การ ที่เชื่อมโยงกับปัจจัยสภาพแวดล้อมการจัดการขององค์กรในสภาพการณ์ปัจจุบันกับความสัมพันธ์ปัจจัยระบบแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงการ

ขับเคลื่อนสังคมความรู้ในอนาคต ซึ่งควรเป็นการกำหนดปัจจัยการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงการเรียนรู้ระดับปรากฏการณ์ทางสังคม เพื่อสะท้อน และลดข้อจำกัดการกำหนดโลกทัศน์การเรียนรู้ การกำหนดแบบแผนทางความคิดการพัฒนาองค์กร (David, 2015)

ทั้งนี้การศึกษาได้กำหนดให้มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ เป็นกลุ่มเป้าหมาย ภาพรวมการศึกษาวิเคราะห์ในทางประยุกต์ปฏิบัติ เพื่อการปรับตัววัฒนธรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างทุนทางความคิด และทุนความรู้การบริหารจัดการสู่สังคมความรู้ (Mezirow, 2009) ควรได้พิจารณาถึงตัวแปรความสัมพันธ์เชิงระบบ และแรงขับเคลื่อนเฉพาะด้านของแต่ละมหาวิทยาลัย ในมิติต่างๆ อาทิ เป้าหมาย และวิสัยทัศน์การพัฒนาองค์กร การจัดการเชิงโครงสร้าง ทุนทรัพยากร (ทุนทางกายภาพและทุนมนุษย์) ค่านิยม และอัตลักษณ์องค์กรที่สัมพันธ์กับทิศทางการพัฒนาองค์กรกับสังคมในศตวรรษที่ 21 (Visioning 21st Century) ขณะที่การวิเคราะห์แผนภาพ (profile) ความสัมพันธ์วงจรย้อนกลับ และแรงขับเคลื่อนที่ได้ดำเนินการศึกษา อาจต้องมีการพิจารณาถึงเป้าหมายเฉพาะการเข้าสู่สังคมความรู้ของแต่ละมหาวิทยาลัย อาทิ เป้าหมาย และรูปแบบการเรียนรู้ขององค์กร รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้กับความเป็นพลวัตระบบ แวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างกัน (เศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม ค่านิยมสังคม) ทั้งการบริหารจัดการเชิงภูมิ-นิเวศของพื้นที่

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

การนำเสนอความสัมพันธ์วงจรระบบ ในลักษณะนามธรรมที่ศึกษาวิเคราะห์ และอภิปรายผลในงานวิจัยนี้เป็นการเติมเต็มความเข้าใจเชิงทฤษฎีที่ทำให้ผู้บริหารได้เข้าใจภาพรวมปัจจัยระบบแวดล้อมขององค์กรกับหลักการบริหารจัดการองค์กรภายใต้พลวัตระบบแวดล้อมสังคม แม้ว่าในความเป็นจริงระบบพลวัตการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาจะมีความซับซ้อนมากกว่าระบบที่ทำได้ ผลการศึกษานี้จะทำให้ผู้บริหารได้กำหนดรูปแบบความสัมพันธ์เชิงระบบการยกระดับการเรียนรู้ และการปรับตัวขององค์กร หากย้อนดูระบบ การยกระดับการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษากับพลวัตระบบแวดล้อมอื่นๆ ซึ่งมีความซับซ้อนมากกว่าระบบพลวัตในทางทฤษฎี ดังนั้นถ้าหากผู้บริหารองค์กรมีความเข้าใจในหลักการที่ได้นำเสนอนี้จะทำให้การทำความเข้าใจระบบพลวัตอื่นๆ ที่สนใจในความเป็นจริงเป็นไปได้ง่ายขึ้น และสามารถนำมาทบทวนปรับเปลี่ยน

ความสัมพันธ์อื่นๆ ที่เห็นว่าจะมีประโยชน์ในการประยุกต์ปฏิบัติในอนาคตได้ตลอดเวลา ประกอบกับการนำเสนอการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระบบที่กล่าวมาจะเป็นฐานคิดในการวิเคราะห์

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การประยุกต์ปฏิบัติในอนาคตควรนำผลการศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระบบที่นำเสนอไปใช้เป็นฐานคิดในการวิเคราะห์ทัศนภาพ และทางเลือกยุทธศาสตร์การเป็นองค์กรแห่งเรียนรู้ เพื่อขับเคลื่อนสังคมความรู้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มรัตนโกสินทร์

References

- Bertalanffy, L. (1962). General System Theory-a Critical Review. *Organizations: Systems, Control and Adaptation. Volume 2. / [a Cura Di] Joseph A. Litterer.*
- Brown, D. R. and Harvey, D. F. (2006). *An Experimental Approach to Organization Development.* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Daft, R. L. (2008), *Organization Theory and Design.* 10th ed. Mason, OH: Thomson South-Western.
- Forrester, J. W. (1968). *Principles of Systems: Text and Workbook.* Cambridge: Wright-Allen.
- Garvin, et al., (2008). Is Yours a Learning Organization?. *Harvard Business Review*, March, 109-116.
- Ivancevich J. M. et al. (2008). *Organizational Behavior and Management .* 8th edit, Boston, McGraw Hill- Irwin.
- Prasert Thilao. (2018). The Strategy of Buddhist Human Resource Development Towards The High Competency Organization of Buddhist Universities Of Thai Sangha. *Journal of MCU Social Science Review*, 7(3), 37-50.
- Senge, P. M. (1994) “The Fifth Discipline Fieldbook: Strategies and Tools for Building a Learning Organization,” London: Century Business.

**การบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขต
อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ**
**STRATEGIC ADMINISTRATION OF SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION, MUANG DISTRICT, CHAIYAPHUM PROVINCE.**

ณัฐปราย ชัยสินคุณานนท์* วชรินทร์ สุทธิชัย**

Natthapra Chaiyasinkhunanon, Watcharin Sutthisai

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิโดยจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และ องค์การบริหารส่วนตำบลที่สังกัด 3) เพื่อศึกษาข้อ เสนอแนะ และแนวทางในการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย บุคลากรที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 943 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 281 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t – test (Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F – test (One - way ANOVA) และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้านได้แก่ด้านด้านการควบคุมและการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2

* Department Faculty of Political Science, Chaiyaphum Rajabhat University.

** Department Faculty of Political Science and Public Administration, Maha Sarakham Rajabhat University.

ด้านได้แก่ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และอยู่ระดับน้อยจำนวน 1 คือด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ที่มีเพศ และตำแหน่ง แตกต่างกัน พบว่า บุคลากรที่มี เพศ ตำแหน่ง ที่แตกต่างกัน โดยรวมและรายด้านมีทัศนคติต่อการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บุคลากรที่มีสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน โดยรวมและรายด้านมีทัศนคติต่อการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ หน่วยงานควรมีการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ ขององค์หน่วยงาน ให้มีความชัดเจน ทันท่วงที ทันต่อการเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา การวางแผนงานในแต่ละส่วนขององค์การต้องอาศัยหลักมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ และสามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของประชาชนส่วนใหญ่

คำสำคัญ : การบริหารงาน,กลยุทธ์,องค์การบริหารส่วนตำบล

ABSTRACT

This research aimed to study strategic administration, to compare strategic administration with different gender, position and sub-district Administration Organization of the personnel as well as to propose the recommendations for strategic administration of Sub-district Administration Organization, Muang District, Chaiyaphum Province.

Research Methodology was quantitative research. A sample of 281 people were selected by systematic sampling form the population of 943 people of Sub-district Administrative Organization, Muang District, Chaiyaphum Province. The research instrument was a rating scale questionnaire with the reliability coefficient of 0.95. The statistics used for the data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. The hypothesis was tested by t-test (Independent samples). One-way ANOVA (or F-test) and multiple comparison test by Scheffe's method. The statistical significance was at .05 level.

The results were as follows.

1. Strategic administration of Sub-district Administrative Organization in Muang District, Chaiyaphum Province was at the moderate level. When each aspect was classified, it was found that the strategic administration that was at the high level in the control and evaluation. There were two aspects that were at the medium level; strategic planning and implementation of the strategy. While, strategic analysis was at the low level.

2. The results of the comparison of strategic administration by different gender, position and Sub-district Administrative Organization of the personnel revealed that the personnel with different gender and position did not have statistically significant difference in overall attitude and in each aspect of strategic administration of Sub-district Administrative Organization, Muang District, Chaiyaphum, at .05 level. But the personnel with different organization had statistically significant difference in overall attitude and in each aspect of strategic administration of Sub-district Administrative Organization, Muang District, Chaiyaphum Province, at .05 level.

3. The recommendations on strategic administration with different gender, position and Sub-district Administrative Organization were that the organization should set clear and up-to-date visions and missions. Also, the participation of all levels of personnel must be required for planning each part of the organization and it should meet the needs and solve most people's problems.

Keywords: administration organization , strategic, the sub-district administrative organization

1. บทนำ

โลกได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นโลกาภิวัตน์เพราะอิทธิพลของเทคโนโลยีสมัยใหม่ผลักดันให้กลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ นิยมเศรษฐกิจแบบเสรี และเกิดกระแสประชาธิปไตยอย่างรุนแรง ปรากฏการณ์เช่นนี้ทำให้หลายประเทศต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งในส่วนองเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อคงสภาพการพัฒนาประเทศของตน ดังนั้นระบบราชการหรือเอกชน แทบทุกหน่วยงานทุกภาคส่วนของทุกประเทศซึ่งถือว่าเป็นกลไกที่สำคัญในการพัฒนาขับเคลื่อนประเทศ จึงมีอาจมองข้ามกระแสของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ และจำเป็นต้องมีการ

ปรับตัว เนื่องจากระบบราชการที่มีประสิทธิภาพย่อมนำประเทศไปสู่การพัฒนา (Voradej Chandarasorn,1991) ดังนั้นรัฐบาลหลายๆประเทศ จึงต้องมีนโยบายการเชื่อมโยงโลกด้วยระบบข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วและทั่วถึงระหว่างหน่วยงานของรัฐให้ง่ายต่อการสื่อสารและการเข้าถึงข้อมูล เกิดความโปร่งใสตรวจสอบได้ของการจัดบริการภาค รัฐต่างๆ จึงทำให้กลายเป็นระบบบริหารภาครัฐที่ไร้กระดาษ (paperless office) ทำให้การบริการสาธารณะและบริหารจัดการภาครัฐมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Amporn Tamronglak,2010)

เมื่อองค์กรภาครัฐเองถูกห้อมล้อมด้วย ความท้าทายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดขององค์กรคือการเปลี่ยนแปลงที่ต้องเผชิญกับโลกยุคใหม่ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในองค์กร เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านลูกค้า เทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงด้านประชากร กระทั่งการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระบบการเงินการคลังของประเทศ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ย่อมจะมีผลกระทบต่อองค์กรในทางดีและไม่ดี ดังนั้นเป็นหน้าที่ขององค์กรและสมาชิกในองค์กรว่าจะสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมเหล่านี้ได้อย่างไร องค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนที่สุด จะมีแนวทางการบริหารงานอย่างไรให้สามารถก้าวทันตามความเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลกที่มากกระทบเมื่อองค์กรถูกกระทบด้วยกระแสของการเปลี่ยนแปลง และด้วยอำนาจหน้าที่อันตามสำคัญที่ถูกกำหนดในรูปของกฎหมายของประเทศ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์กรบริหารส่วนตำบลที่บริหารองค์กรตามหลักการกระจายอำนาจจะมีวิธีการบริหารจัดการการ ใช้เทคนิคกลยุทธ์ ใหม่ๆแบบใดที่จะสามารถรับมือกับกระแสโลก พร้อมกับพัฒนาองค์กรและท้องถิ่นของตนให้ทัดเทียมกับหน่วยงานอื่นๆ และประชาคมโลกได้ แต่ทั้งนี้ต้องให้มีความสอดคล้องพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์กรบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 ที่กำหนดให้องค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการให้บริการ และดูแลประชาชนในทุกๆด้านไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณูปโภค โครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพชีวิตที่ดี หากองค์กรบริหารส่วนตำบลมีเทคนิคกลยุทธ์การบริหารงานที่ดี เพื่อการแข่งขันการดำเนินงาน และการบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้้องค์การมีการดำเนินงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรภายใต้อุปสรรค และโอกาสภายในสภาพแวดล้อมภายนอก ทรัพยากร และความสามารถภายในองค์กร กลยุทธ์จะให้ความเข้าใจพื้นฐานว่าองค์กรจะแข่งขันอย่างไร ตัวกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรมีอยู่ 3 อย่าง คือสภาพแวดล้อมภายนอก สภาพแวดล้อมภายใน และวัตถุประสงค์ขององค์กร การบริหารเชิงกลยุทธ์ คือ กระบวนการของการกำหนดทิศทางระยะยาว การกำหนดกลยุทธ์ การดำเนินกลยุทธ์ และการประเมินกลยุทธ์ขององค์กร (Somyot Navikan,2003)

จังหวัดชัยภูมินับว่าเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรธรรมชาติ ที่อุดมสมบูรณ์ มีแหล่งประวัติศาสตร์วัฒนธรรมที่เก่าแก่ เป็นจังหวัดที่เป็นมีเส้นทางคมนาคมสัญจร เชื่อมระหว่างหลายๆ จังหวัด ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าวในข้างต้นหากองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนตำบลที่เป็นองค์การในระดับท้องถิ่นให้ความสำคัญหาวิธีการกลยุทธ์การบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพจะสามารถพัฒนาทรัพยากรต่างๆ เหล่านี้ให้ดีขึ้นได้ และจะส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจภายในจังหวัดมีการพัฒนา ประชาชนมีรายได้ที่มากขึ้นมีคุณภาพชีวิตที่ดี เหตุดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการองค์การอันเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญและเป็นหน่วยงานหลักของการขับเคลื่อนและพัฒนา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เป็นแนวทางในการพัฒนาการกลยุทธ์การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหน่วยงานอื่นหรือผู้ที่สนใจที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิโดยจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลที่สังกัด

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะ และแนวทางในการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิได้ศึกษาจากรูปแบบหลักการกระบวนการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ การวางแผนกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ปฏิบัติ การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ (David, F. R. (1995). เป็นการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย บุคลากรที่ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 943 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 281 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมุติฐานโดยใช้ t - test (Independent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F - test (One - way ANOVA) และการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire ตอนที่ 1 คำถามปลายปิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามปลายปิดเกี่ยวกับการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เพื่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ การวางแผนเชิงกลยุทธ์และกระบวนการบริหาร การปฏิบัติตามกลยุทธ์ และการประเมินผลกลยุทธ์

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 63.70 เพศหญิง จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 36.29 ปฏิบัติงานในตำแหน่งพนักงานส่วนตำบล จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 42.70 ตำแหน่งสมาชิกสภาฯ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 18.14 และตำแหน่งฝ่ายบริหาร จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 8.56 องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีกลุ่มตัวอย่างการวิจัยสังกัดมากที่สุดได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาฝาย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 10.68 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.84

4.2 การบริหารเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน คือด้านการควบคุมและการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และ อยู่ในระดับน้อยจำนวน 1 ด้าน คือด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์

เมื่อจำแนกการบริหารเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ พบว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์โดยรวมอยู่นะดับน้อย เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรกคือ หน่วยงานของท่านมีการกำหนดพันธกิจที่ชัดเจนเพื่อกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานขององค์การ รองลงมาคือ ทุกคนในหน่วยงานรับรู้และมีวิสัยทัศน์ร่วมอันจะก่อให้เกิดการทำงานเป็นทีมและปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกัน และลำดับสุดท้ายท่านมองว่าการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ขององค์การเป็นกระบวนการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ที่เป็นกระบวนการเริ่มแรกของการบริหาร

2) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การบริหารเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรกคือ หน่วยงานของท่านมีการสรรหาและใช้ทรัพยากร ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ภาพเนื่องจากมีการวางแผนกลยุทธ์ ปัจจัยด้านนี้เสมอ รองลงมาคือในการวางแผนกลยุทธ์ผู้บริหารมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์การ คือปัญหา และอุปสรรค เสมอ และหน่วยงานของท่านมีการวางแผนการซ่อมแซมปรับปรุงวัสดุอุปกรณ์ในหน่วยงาน การพัฒนาให้ความรู้บุคลากรการปรับปรุงการบริการ เพื่อให้ลูกค้าและผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจเสมอ

3) ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ พบว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิด้านนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรกคือ คือการปฏิบัติงานในหน่วยงานของท่านมีความสามัคคี และทุกฝ่ายให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี รองลงมาคือ ในการดำเนินงานตามแผนงาน และโครงการ ในหน่วยงานของท่านบรรลุผลลัพธ์อย่างมาก และคุ้มค่า ทันเวลาเพราะกลยุทธ์การปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ และผู้บริหารมีการติดตามควบคุมการปฏิบัติงาน รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาได้ทันเวลา

4) ด้านการประเมินผล พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิด้านการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับแรกคือ อันดับแรกคือระหว่างนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ จะต้องมีการควบคุม กำกับดูแล ติดตามความก้าวหน้า หากพบปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ จะได้แก้ไขได้ทันที่ ตลอดจนมีการประเมินผลสำเร็จของแผนกลยุทธ์เป็นระยะๆ เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับ รองลงมาคือการควบคุมมีการยืดหยุ่นและมีการปรับปรุงงานตามผลการประเมินเสมอเพื่อลดปัญหาที่เกิดขึ้น และในการประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานโครงการได้มีการกำหนดตัวชี้วัดสำหรับใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผลอย่างชัดเจน

4.3 ข้อเสนอแนะการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ พบว่า

1) ด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ เรียงลำดับข้อเสนอแนะจากมากไปน้อยคือ หน่วยงานควรมีการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ ขององค์หน่วยงานให้มีความทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา รองลงมาได้แก่ วิสัยทัศน์ ไม่มีความชัดเจนไม่สอดคล้องกับนโยบายที่ได้รับในการกำหนดทิศทางการปฏิบัติงานของหน่วยงาน และผู้บริหารเพิ่มให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ SWOT Analysis ก่อนการกำหนด วิสัยทัศน์และ พันธกิจของหน่วยงาน

2) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์และกระบวนการบริหาร เรียงลำดับข้อเสนอแนะจากมากไปน้อยคือ การวางแผนงานในแต่ละส่วนขององค์การต้องอาศัยหลักมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับ รองลงมาได้แก่ การวางแผนงานเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานควรเป็นแผนที่สามารถตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาของประชาชนใหญ่ และการวางแผนพัฒนาควรให้มีความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองของประเทศ เพื่อการเตรียมความพร้อมและการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

3) ด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์ มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการปฏิบัติงาน และแนวทางการบริหารอย่างต่อเนื่องทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรไม่มีความต่อเนื่อง

4) ด้านการประเมินผลกลยุทธ์ การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการต่างยังไม่มีเครื่องมือหรือตัวชี้วัดที่เป็นมาตรฐาน

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ที่ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ตามข้อ 1 เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัย พบว่า ระดับการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อที่ 1 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ในการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น แม้ว่าปัจจุบันผู้บริหารผู้นำขององค์กรจำมีความรู้ความสามารถมากขึ้น หลักความรู้ทางหลักวิชาการมีการเผยแพร่เทคนิคการบริหารใหม่ๆ และมีความหลากหลายมากขึ้นก็ตาม และด้วยกระบวนการบริหารงานเชิงกลยุทธ์นั้นว่าเป็นเทคนิคการบริหารแบบใหม่ที่ลักษณะบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ยังไม่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารใหม่ๆ รวมทั้งลักษณะโครงสร้างของระบบราชการที่ต้องยึดระเบียบอย่างเคร่งครัดในการปฏิบัติงาน ทำให้การบริหารงานต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรคือบุคลากร ที่ส่วนหนึ่งอาจยึดติดกับแนวปฏิบัติงานแบบเดิมๆ การปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่เฉพาะตำแหน่งของตน เมื่อมีการบริหารงานที่มีการเปลี่ยนแปลงทำให้ไม่สามารถปรับตัวกับสิ่งใหม่ที่จะเกิดขึ้นได้ การบริหารงานของหน่วยงานจึงยึดแนวทางเดิมเป็นหลักทำให้การบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับ Kitsada wattananugun (2015) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (กอสส.) 1) พบว่าการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง และการศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อศึกษาสภาพการบริหารขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎีและหลักพุทธธรรมที่

เกี่ยวข้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และ 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระ พบว่า การบริหารขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพมีบทบาทที่สำคัญต่อกระบวนการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของประชาชน บนหลักธรรมาภิบาล

รูปแบบการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การอิสระ ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพนั้น ประกอบไปด้วยการทำหน้าที่บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล 6 ประการ โดยการใช้หลักธรรมาภิบาล 3 เป็นเครื่องมือ ในการบูรณาการของการทำหน้าที่ สามารถที่จัดการบริหารทรัพยากรการบริหาร (4Ms) คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการจัดการและด้านวัสดุอุปกรณ์ ด้วยความเป็นอิสระ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของสังคม ประเทศชาติรวมเป็นใหญ่ด้วยความซื่อสัตย์มีศักดิ์ศรีคำนึงถึงหลักของสิทธิมนุษยชน ซึ่งการวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารทางด้านธรรมาภิบาลนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญและมีความจำเป็นในการที่จะนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารงานเชิงกลยุทธ์

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการควบคุมและการประเมินผลอยู่ในระดับมากเพียงด้านเดียว แสดงให้เห็นว่ากระบวนการบริหารงานเชิงกลยุทธ์โดยรวมให้ความสำคัญกับการประเมินผลอย่างมากเพราะระบบราชการนั้น ต้องใช้งบประมาณที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดจึงต้องมีการประเมินผลจากการดำเนินงาน และยังมีการประเมินผลเป็นระยะและมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง ระหว่างนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ จะต้องมีการควบคุม กำกับดูแลติดตามความก้าวหน้าหากพบปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆ จะได้แก้ไขได้ทัน่วงทีตลอดจนมีการประเมินผลสำเร็จของแผนกลยุทธ์เป็นระยะๆ เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับ ทั้งนี้การควบคุมมีการยืดหยุ่นและมีการปรับปรุงงานตามผลการประเมินเสมอเพื่อลดปัญหาที่พบ ระหว่างการปฏิบัติงาน และปฏิบัติงานเสร็จผู้บังคับบัญชาได้รับการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับงานที่ถูกต้อง และมีความรวดเร็ว สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารงานเชิงกลยุทธ์โดยรวมขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาถึงด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติที่อยู่ในระดับปานกลาง หมายถึงการบริหารเชิงกลยุทธ์ของทั้ง 2 ด้านผู้บริหารให้ความสำคัญแต่ทั้งนี้อาจไม่ประสบผลสำเร็จอย่างเต็มที่ เพราะขั้นตอนในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ได้มีการสรรหา ทรัพยากร ต่างๆเช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และมีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องเพื่อรองรับกับแผนกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้ ขั้นตอนในการวางแผนกลยุทธ์ผู้บริหารมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์การ ปัญหา และอุปสรรค เสมอ แต่ทั้งนี้การวางแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานต้องปรับเปลี่ยนตาม สภาพแวดล้อมเชิงปฏิบัติการ ด้านความต้องการลูกค้า นโยบายหน่วยงานระดับสูง และแนวโน้มการได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้การบริหารงานเชิงกลยุทธ์ในด้านนี้ไม่มีประสิทธิภาพที่อยู่ในระดับมาก

ส่วนประเด็นการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ในด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ที่มีผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยนั้นอาจมีผลมาจากการที่ ในการวิเคราะห์ปัญหาก่อนที่จะมีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การกำหนด แผน แผนงานโครงการ มีเป้าหมายโครงการที่ไม่ชัดเจนเมื่อนำไปปฏิบัติทำให้ผู้ปฏิบัติขาดความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ ในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ และหน่วยงานไม่ให้ความสำคัญกับบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในขั้นตอนของการวิเคราะห์เพื่อวางแผนทิศทางขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้งนี้ปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารงานเชิงกลยุทธ์ด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์อยู่ในระดับน้อยเนื่องจาก ผู้บริหารเองไม่มีการวิเคราะห์ว่าปัจจุบันองค์กรอยู่ตรงไหน มีความพร้อมในการปฏิบัติงานและสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเข้ามาได้อย่างไร และไม่มี การวางแผนงานในอนาคตที่เป็นการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในระยะยาว ซึ่งมีความสอดคล้องกับ Rangsan Prasertsri (2006) การบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategies Management) เป็นศาสตร์และศิลป์ ในการกำหนดการปฏิบัติการ การประเมินผล และการตัดสินใจตามหน้าที่นั้นมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก เพราะจะช่วยให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึงการกำหนดกลยุทธ์ที่จะต้องค้นหาสิ่งที่ลูกค้าต้องการ และจัดหาสิ่งต่างๆ ด้วยผลิตภัณฑ์และบริการที่ดีที่สุดภายใต้สภาวะแวดล้อมทางการแข่งขันที่ไม่แน่นอน นักกลยุทธ์จะต้องพยายามสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในองค์การ ซึ่งเวลาเดียวกันกับคู่แข่งก็ต้องทำวิธีนี้เช่นเดียวกัน การบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นขั้นตอนของการกำหนดและปฏิบัติตามกลยุทธ์ อาจจะประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆดังต่อไปนี้

การกำหนดวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (Strategies Vision) การกำหนดวัตถุประสงค์ (Strategies Objectives) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategies formulation) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ (Strategies implementation) การจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategies management) โดยการคิดริเริ่ม ปรับปรุงแก้ไขแล้วปรับวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ กลยุทธ์ และการบริหารให้เหมาะสมยิ่งขึ้น Serm Sak Nilwilai (2013) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงคุณภาพสำหรับสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 สังกัดสำนักงานคณะ กรรมการการอาชีวศึกษาผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ประกอบด้วย 3 องค์ ประกอบ คือ 1) การวางแผนกลยุทธ์ 2) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 3) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ทั้งนี้การประเมินผลเชิงคุณภาพเป็นส่วนที่ใช้ในการแปลงกลยุทธ์ไปสู่แผนปฏิบัติการโดยแบ่งเป็น 4 มุมมองได้แก่ มุมมองด้านการเงิน และทรัพยากร มุมมองด้านการเรียนรู้และเติบโต มุมมองด้านกระบวนการภายใน และมุมมองด้านลูกค้า (ผู้เรียน) ตลอดจนใช้ในการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ โดยมีปัจจัยสนับสนุนการใช้งานการประเมินผลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหาร และบุคลากร การบริหารเชิงคุณภาพ การมุ่งใจ การติดต่อสื่อสาร และระบบสารสนเทศ

เมื่อเปรียบเทียบการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิโดยจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลที่สังกัดตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ โดยจำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลที่สังกัดที่แตกต่างกันมีทัศนคติที่แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2

1) บุคลากร ที่มี เพศ ตำแหน่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลที่สังกัดแตกต่างกัน มีทัศนคติต่อการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ที่แตกต่างกัน ซึ่งประชาชน ที่มีเพศแตกต่างกัน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษาที่ พบไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ของหน่วยงานที่บุคลากรสังกัด มีลักษณะการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ที่คล้ายๆกัน เพราะต้องดำเนินงานตามพันธกิจตามกฎหมายระเบียบอย่างเคร่งครัด ทำให้การที่บุคลากรที่มีเพศแตกต่างกันระหว่างเพศชาย และเพศหญิง นั้น มีทัศนคติต่อการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ที่แตกต่างกัน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ด้านการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์และด้านการประเมินผลกลยุทธ์ 2) บุคลากรที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน พบว่าทัศนคติต่อการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษาที่พบ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ตำแหน่งของบุคลากรที่ปฏิบัติงานไม่มีผลต่อการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ เพราะเทคนิคการบริหาร รูปแบบกระบวนการต่างๆ เป็นวิธีการของผู้บังคับการที่มีการออกแบบและนำมาบริหารหน่วยงาน บุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีหน้าที่ในการรับนโยบายเท่านั้น โดยรวมและรายด้านจึงมีทัศนคติต่อการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 3) บุคลากรที่สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกัน พบว่า ทัศนคติต่อการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิโดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ผลการศึกษาที่พบ เป็นไปตามสมมติฐานทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า แม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรภาครัฐที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล ปฏิบัติงานภายใต้กฎหมายที่เคร่งครัด และด้วยบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่งที่ไม่เหมือนกัน นับตั้งแต่ผู้นำซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการใช้เครื่องมือในการบริหาร บุคลากรที่มีความมีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้กลยุทธ์การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความแตกต่างกัน จากผลการวิจัยในช่วงต้นมีความสอดคล้องกับ Khattlya Duangsamran (2009: Abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการ บริหารเชิงกลยุทธ์ สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก”มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) องค์ประกอบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก และ 2) รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กการวิจัยพบว่า องค์ ประกอบของรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กประกอบด้วย 6

องค์ประกอบ คือ 1) วางแผนกลยุทธ์ 2) ประเมินกลยุทธ์ของโรงเรียน 3) กำหนดทิศทางของโรงเรียน 4) กำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียน 5) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ของโรงเรียน และ 6) ประเมินกลยุทธ์ของโรงเรียน และพบว่าผู้บริหารและบุคลากร ของโรงเรียนที่แตกต่างกันมีแนวคิดทัศนคติ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) หน่วยงานควรมีการกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ ขององค์หน่วยงานให้มีความทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา

2) ผู้บริหารเพิ่มความสำคัญกับการวิเคราะห์ SWOT Analysis ก่อนการกำหนดวิสัยทัศน์และ พันธกิจของหน่วยงาน

3) วิสัยทัศน์ ไม่มีความชัดเจนไม่สอดคล้องกับนโยบายที่ได้รับในการกำหนดทิศทางการปฏิบัติงานของหน่วยงาน

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการวิจัยการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ ในเชิงคุณภาพเพื่อให้ข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้น

2) ควรทำการวิจัยการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ เป็นรายด้านอย่างละเอียดเพื่อให้รู้ถึงปัญหาในแต่ละด้าน และนำข้อสนเทศที่ได้นำมาพัฒนาแนวทางการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองจังหวัดชัยภูมิ ต่อไป

References

- Chob Kanjanakul.(1997). *Modern Management* . Bangkok: Mongkol Printing.
- Certo & Peter. (1991). *Strategic Management : Concepts and Applications*. Singapore :McGraw-Hill Inc.
- David, F. R. (1995). *Strategic Management*. Englandwood: Cliffs Prentice Hall.
- Kitsada wattananugun. (2015). The Development of the Administration Based on GoodGovernance of the Independent Commission on Environmentand Health (ICEH). *Journal of MCU Social Science Review*,4(3),133 -150.Khattlya
- Mittitra wisoodtranukun. (2016). A Model of The Local Administrative Organization Management Role Development of The Local Politician Women in Thailand. *Journal of MCU Social Science Review*,5(2),31 -53.

Niran Jougwudvad. (1984). *Policies and strategies for the Involvement of the Voxels*.
Bangkok: Saksopa Printing.

Rangsan Prasertsri .(2006). *Modern Management* . Bangkok: Tammasan.

Somyot Navikan. (203). *Management of Organizational Behavior*. Bangkok:
Bannagid Printing.

Siriwan Charirud. (1999) . *Organization and Management*. Bangkok: Padtanacuksar
Printing .

Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Edition. New York:
Harper and Row Publications.

การศึกษาปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธ

THE STUDY FACTORS OF BUDDHIST ORIENTED SCHOOL TO ACADEMIC ACHIEVMENT OF PRIMARY STUDENTS IN BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS

ผกาพรรณ บุญเต็ม * เพ็ญประภา สุธรรมมา ** นະฤเนตร จุฬากาญจน์***

Phagapun Boontem, Penprapa Suthamma, Narunest Chulakarn

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา วิธีการศึกษา การศึกษาภาคตัดขวาง (Cross-sectional analysis) โดยทำการศึกษาในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่เรียนในโรงเรียนวิถีพุทธ จำนวน 234 คน เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 104 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 130 คน โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธ และรายงานผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา จำนวน และร้อยละ และสถิติเชิงอนุมาน สำหรับวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยสถิติ Multiple Correlation และการวิเคราะห์ปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยสถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษา พบว่าสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้แก่ ปัจจัยด้านการเรียนการสอน ($r = 0.247$, $p\text{-value} < 0.05$) และมีอำนาจการทำนายได้ร้อยละ 6.1 ($R^2 = 0.061$) สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้แก่ ปัจจัยด้านพฤติกรรม ($r = -0.271$, $p\text{-value} < 0.01$) และปัจจัยด้านกิจกรรมประจำวันพระ ($r = -0.198$, $p\text{-value} < 0.05$) แต่เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า มีเพียง

* Faculty of Nursing Srinakarinwirot University

** Srinakarinwirot University

*** Srinakarinwirot University

ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ มีอำนาจการทำนายได้ร้อยละ 7.3 ($R^2=0.073$) สรุป สำหรับโรงเรียนวิถีพุทธควรมีการพัฒนาองค์ประกอบด้านอื่นๆ เช่น ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธและด้านกายภาพ ซึ่งจำเป็นที่ผู้อำนวยการโรงเรียนวิถีพุทธ ควรจะต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมต่อไป

คำสำคัญ: โรงเรียนวิถีพุทธ, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, นักเรียนชั้นประถมศึกษา

ABSTRACT

This research has an objective to conduct studying associated factors of Buddhist oriented schools affecting academic achievement of primary students. The study was conducted by cross-sectional analysis with 234 primary students in Buddhist pathway schools, classifying into 104 Prathomsuksa 4 and 130 prathomsuksa 5 students, using questionnaires on factors associated with Buddhist oriented schools. Result report and data analysis were launched using descriptive statistics, numbers, percentage, and inferential statistics. To analyze factors associated between Buddhist pathway schools and academic achievement, Multiple Correlation was used; whereas, Stepwise Multiple Regression Analysis was used for analyzing factors affecting academic achievement. The result was found that factors affecting academic achievement of Prathomsuksa 4 students were learning-and-teaching factors ($r = 0.247$, $p\text{-value} < 0.05$) with predictive potential at 6.1 percentage ($R^2 = 0.061$); meanwhile, factors affecting academic achievement of Prathomsuksa 5 students were behavioral factors ($r = 0.271$, $p\text{-value} < 0.01$) and factors upon Buddhist holiday activities ($r=0.198$, $p\text{-value} < 0.05$). When factors affecting academic achievement analyzed, it was found only behavioral factors affecting academic achievement with predictive potential at 7.3 percentage ($R^2=0.073$). In conclusion, Buddhist pathway schools should have development on other factors such as Buddhist principles promotion and also physical means which administrators of these schools should have to further maintaining support and enhancement.

Keywords: Buddhist Oriented School, Academic Achievement, Primary Students.

1. บทนำ

พุทธธรรมหรือพุทธศาสตร์เป็นองค์ความรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจธรรมชาติ ของโลก และชีวิตที่แท้จริง และฝึกให้ผู้ศึกษาสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตั้งแต่ระดับการ ดำเนินชีวิตประจำวันของคนทั่วไป คือ การกิน อยู่ ดู ฟัง จนถึงระดับการดำเนินชีวิตของนักบวชผู้ มุ่งมีชีวิตที่บริสุทธิ์ และในทุกระดับยังผลให้ผู้ศึกษาเองมีความสุขพร้อมๆ กับช่วยให้คนรอบข้าง และสังคมมีความสุขพร้อมกันไปด้วยอย่างชัดเจน

พุทธธรรมมีกรอบการพัฒนาหลักเป็นระบบการศึกษา 3 ประการ เรียกว่า ไตรสิกขา คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ที่เรียกสั้นๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการ ฝึกหัดอบรม เพื่อพัฒนากาย ความประพฤติ จิตใจ และปัญญา ไตรสิกขานี้เป็นการศึกษาที่ ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้านและทุกวัย อีกทั้งมีความง่ายยาก ตั้งแต่เรื่องเบื้องต้นทั้งของเด็ก และผู้ใหญ่จนถึงเรื่องที่ละเอียดซับซ้อนที่ยากจะหาองค์ความรู้อื่นใดมาเทียบได้ ด้วยคุณค่าอันอนันต์ ขององค์ความรู้ในพุทธธรรมและ ระบบไตรสิกขาที่ชัดเจนในการศึกษาพัฒนาผู้เรียนทุกวัย ทาง กระทรวงศึกษาธิการ จึงมีแนวความคิดที่จะส่งเสริมให้สถานศึกษานำระบบของสถานศึกษาปัจจุบัน เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามที่ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติกำหนด ที่มี คุณสมบัติของการเป็นคนที่ดี เก่ง มีความสุขอย่างแท้จริง อันเป็นเป้าหมายแท้ของพุทธธรรมอยู่แล้ว ให้มีความชัดเจนขึ้น โดยผ่านการดำเนินงานของ “โรงเรียนวิถีพุทธ” อันจะเป็นตัวอย่างที่จะขยาย ผลสู่การพัฒนาในโรงเรียนอื่นๆ ในวงกว้างต่อไป (Viranuch Sutthiphan, 19 June 2017)

แนวทางการจัดการศึกษาหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ในส่วนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยในทุกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มี คุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงพุทธธรรม มาประยุกต์ กับระบบการเรียนการสอน ในการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธ มีองค์ประกอบการ ดำเนิน ทั้งหมด 5 ด้านด้วยกันและมีความน่าสนใจเกี่ยวกับปัจจัยองค์ประกอบในการดำเนินงานมีผล ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยเฉพาะระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นขั้นพื้นฐานหรือ ขั้นต้นในการเรียนในระดับอื่นต่อไป ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และ 5 ที่เรียนในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานพื้นที่การประถมศึกษา จังหวัดนครนายก สุ่มคัดเลือกมาจาก 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครนายก อำเภอบ้านนา อำเภอองครักษ์ และอำเภอปากพลี จำนวน 26 โรงเรียน จากนั้นทำการคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎ Rule of thumb จากจำนวนตัวแปรต้นประมาณ 5 ตัวแปร คูณด้วย 20 ได้เป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ระดับชั้นละ 100 คน บวกด้วยการคลาดเคลื่อน 40% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างระดับชั้น ละ 140 คน ซึ่งเมื่อคณะผู้วิจัยรับแบบสอบถามคืนพบว่า ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 104 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้รับคืนจำนวน 130 คน

3.2) เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำมาจากแบบสอบถามองค์ประกอบโรงเรียนวิถิพุทธ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2)ด้านพฤติกรรม 3) ด้านการเรียนการสอน 4) ด้านกิจกรรมวันพระ และ 5)ด้าน การส่งเสริมวิถิพุทธ และมีการแปลผล ระดับคะแนนเฉลี่ยขององค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

-ระดับควรปรับปรุง ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 0.00 – 1.49

-ระดับพอใช้ ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 1.50 – 2.49

-ระดับดี ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 2.50 – 3.49

-ระดับดีมาก ได้ระดับคะแนนเฉลี่ย ระหว่าง 3.50 – 4.00

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผู้วิจัยศึกษาจากรายงานผลการศึกษานักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โดยทำการ Blind ชื่อและโรงเรียนของนักเรียน

3.3) สถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถิพุทธที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-5 มีการใช้ โปรแกรม สำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ จำนวน และ ร้อยละ เพื่อจำแนกระดับต่างๆขององค์ประกอบโรงเรียนวิถิพุทธ ทั้ง 5 ด้าน

สถิติอ้างอิง หรือสถิติอนุมาน (Reference Statistics) ได้แก่ การสถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Multiple Correlation) และ วิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการยื่นขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (SWUEC 007/60 E) และได้มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ตลอดจนกระบวนการในการวิจัยให้กับผู้เข้าร่วมวิจัยทราบ และมีการลงลายมือชื่อยินยอมโดยผู้ปกครองโดยชอบธรรมของนักเรียน

4. สรุปผลการศึกษา

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธ

ปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธทั้ง 5 ด้าน	จำนวน		ร้อยละ	
	ป.4	ป.5	n=104	n=130
1.ด้านกายภาพ				
ระดับควรปรับปรุง	8	15	7.7	11.5
ระดับพอใช้	40	35	38.5	26.9
ระดับดี	32	40	30.8	30.8
ระดับดีมาก	24	40	23.1	30.8
2.ด้านพฤติกรรม				
ระดับควรปรับปรุง	0	0	0	0
ระดับพอใช้	8	10	7.7	7.7
ระดับดี	28	45	26.9	34.6
ระดับดีมาก	68	75	65.4	57.7
3.ด้านการเรียนการสอน				
ระดับควรปรับปรุง	0	10	0	7.7
ระดับพอใช้	8	15	7.7	11.5
ระดับดี	48	40	46.2	30.8
ระดับดีมาก	48	65	46.2	50
4.ด้านกิจกรรมประจำวันพระ				
ระดับควรปรับปรุง	32	45	30.8	34.6
ระดับพอใช้	20	20	19.2	15.4

ปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธทั้ง 5 ด้าน	จำนวน		ร้อยละ	
	ป.4	ป.5	n=104	n=130
ระดับดี	36	45	34.6	34.6
ระดับดีมาก	16	20	15.4	15.4
5.ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ				
ระดับควรปรับปรุง	4	10	3.8	7.7
ระดับพอใช้	28	35	26.9	26.9
ระดับดี	28	30	26.9	23.1
ระดับดีมาก	16	55	15.4	42.3

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (n=104 คน)

ตัวแปร	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ด้านกายภาพ	ด้านพฤติกรรม	ด้านการเรียนการสอน	ด้านกิจกรรมประจำวันพระ	ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	1.00					
ด้านกายภาพ	.135	1.00				
ด้านพฤติกรรม	.047	.489	1.00			
ด้านการเรียนการสอน	.247*	.490	.494	1.00		
ด้านกิจกรรมประจำวันพระ	.107	.542	.260	.672	1.00	
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ	.095	.678	.619	.771	.628	1.00

*p-value< 0.05

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (n=130 คน)

ตัวแปร	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ด้านกายภาพ	ด้านพฤติกรรม	ด้านการเรียนการสอน	ด้านกิจกรรมประจำวันพระ	ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ
--------	-----------------------	------------	--------------	--------------------	------------------------	-------------------------

ผลสัมฤทธิ์	1.00					
ทางการเรียน						
ด้านกายภาพ	.125	1.00				
ด้านพฤติกรรม	.271**	.574	1.00			
ด้านการเรียน	.198*	.559	.719	1.00		
การสอน						
ด้านกิจกรรม	.003	.627	.418	.647	1.00	
ประจำวันพระ						
ด้านการ	.203*	.759	.740	.802	.735	1.00
ส่งเสริมวิถีพุทธ						

*p-value< 0.05, **p-value<0.01

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์ของปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

โมเดล1	Coefficients		t-tested	p-value
	B	St.d error		
ค่าคงที่	98.967	20.934	4.728	0.000
ด้านการเรียนการสอน	3.197	1.243	2.571	0.012

$R^2=0.061$, beta= 0.247

ตารางที่ 5 สัมประสิทธิ์ของสัมประสิทธิ์ของปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

โมเดล1	Coefficients		t-tested	p-value
	B	St.d error		
ค่าคงที่	81.36	16.13	5.043	0.00
ด้านพฤติกรรม	2.94	.92	3.19	0.00

$R^2=0.073$, beta = 0.271

จากตารางที่ 1 แสดงและร้อยละของปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธทั้ง 5 ด้านพบว่า ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 องค์ประกอบที่ 1) ด้านกายภาพ ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 30.8 2) ด้านพฤติกรรม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 65.4 3) ด้านการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 46.2 4) ด้านกิจกรรมวันพระ

ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 34.6 และ 5) ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ดี คิดเป็นร้อยละ 26.9 และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 องค์ประกอบที่ 1) ด้านกายภาพ ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 30.8 2) ด้านพฤติกรรม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 57.7 3) ด้านการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 50 4) ด้านกิจกรรม วันพระ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 34.6 และ 5) ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ดี คิดเป็นร้อยละ 42.3

จากตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปัจจัยองค์ประกอบ โรงเรียนวิถีพุทธ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธที่มี ผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้านการเรียน การสอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางเรียนในทางบวก ($r = 0.247, p < .05$)

จากตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปัจจัยองค์ประกอบ โรงเรียนวิถีพุทธ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธที่มี ผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาพบว่า องค์ประกอบด้าน พฤติกรรม และองค์ประกอบด้านการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางเรียนใน ทางบวก ($r = 0.271, p < .01, r = 0.198, p < .05$)

จากตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์ของปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า องค์ประกอบด้านการเรียนการสอนมีอำนาจ ในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางเรียน และมีอำนาจในการทำนายได้ 6.1 % ($R^2 = 0.061$) ซึ่งสามารถ เขียนสมการการอธิบายได้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนระดับชั้น ป. 4 = $98.967 + 3.197$ ด้านการเรียนการสอน ($t\text{-tested} = 2.57, p < .05$)

จากตารางที่ 5 สัมประสิทธิ์ของปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า องค์ประกอบด้านพฤติกรรมมีอำนาจในการ ทำนายผลสัมฤทธิ์ทางเรียน และมีอำนาจในการทำนายได้ 7.3 % ($R^2 = 0.073$) ซึ่งสามารถเขียน สมการการอธิบายได้ดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนักเรียนระดับชั้น ป. 5 = $81.36 + 2.94$ ด้านพฤติกรรม ($t\text{-tested} = 3.19, p < .01$)

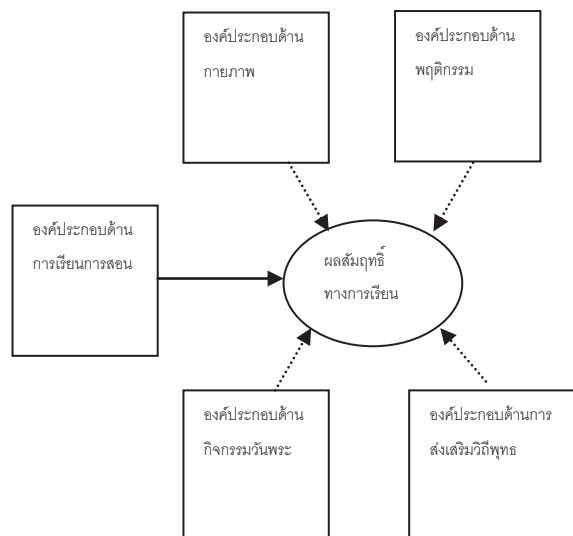
5. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

ปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า โรงเรียนวิถีพุทธทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานตามองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน และส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีขึ้นไป และเมื่อนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า องค์ประกอบด้านการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำให้คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์อำนาจการทำนายต่อโดยใช้ สถิติ Stepwise Multiple Regression Analysis พบว่า องค์ประกอบด้านการเรียนการสอนมีอิทธิพลสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนั้น ในประเด็นนี้ผู้บริหารของโรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อการนำแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธมาปรับใช้และนำไปขยายผลต่อไปยังโรงเรียนอื่นๆ ซึ่งผลที่ได้ก่อให้เกิดแนวคิด ดังนี้

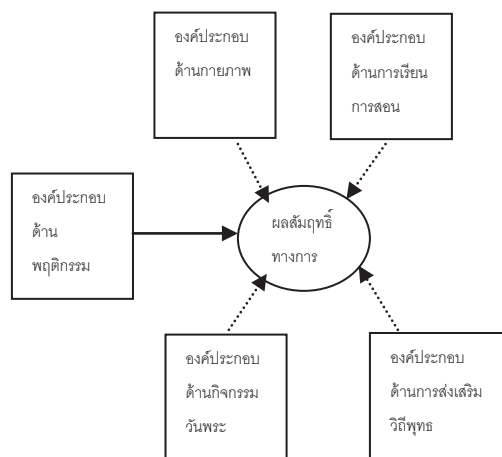
1.โรงเรียนวิถีพุทธ มีการนำหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนให้ครบตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดเท่านั้น

2.ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นระดับชั้นที่เป็นการเริ่มต้นช่วงชั้นการเรียนรู้ที่สอง ควรมุ่งเน้นในส่วนการเรียนการสอนเพราะเมื่อพิจารณาในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน องค์ประกอบด้านการเรียนการสอนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นไปตามแผนภาพสรุปดังนี้

แผนภาพที่ 1

ปัจจัยองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า โรงเรียนวิถีพุทธทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานตามองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน และส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีขึ้นไป และเมื่อนำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า องค์ประกอบด้านการเรียนการสอนและด้านพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำให้คณะผู้วิจัยทำการวิเคราะห์อำนาจการทำนายต่อโดยใช้ สถิติ Stepwise Multiple Regression Analysis พบว่า องค์ประกอบด้านพฤติกรรมมีอิทธิพลสามารถทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดังนั้น ในประเด็นนี้ผู้บริหารของโรงเรียนควรให้ความสำคัญต่อการนำแนวคิดโรงเรียนวิถีพุทธมาปรับใช้และนำไปขยายผลต่อไปยังโรงเรียนอื่นๆ ซึ่งผลที่ได้ก่อให้เกิดแนวคิด ดังนี้ 1.การดำเนินการตามองค์ประกอบโรงเรียนวิถีพุทธ ควรมีการดำเนินงานให้ครบทั้ง 5 องค์ประกอบ 2. ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นระดับชั้นที่เป็นการเริ่มต้นช่วงชั้นการเรียนรู้ที่สอง ควรมุ่งเน้นในด้านพฤติกรรมเพราะเมื่อพิจารณาในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน องค์ประกอบด้านพฤติกรรมมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นไปดังแผนภาพสรุป ดังนี้

แผนภาพที่ 2

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 โรงเรียนวิถีพุทธมีองค์ประกอบในการดำเนินงานทั้งหมด 5 ด้านซึ่งโรงเรียนวิถีพุทธควรควรได้มีการส่งเสริมนโยบายนำมาสู่การปฏิบัติให้เหมาะสมกับนักเรียนและควรมีการเน้นองค์ประกอบต่างๆ โดยเฉพาะองค์ประกอบด้านกิจกรรมวันพระ

6.2 โรงเรียนวิสุทธิพุทธครุฑดำเนินงานให้ควบคู่ไปกับ การส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาซึ่งถือว่าเป็นขั้นพื้นฐานของการเรียน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาด้านพฤติกรรมของครู และการเรียนการสอน

Reference

- Kasak Tae Khan Mak. (2010). *Research Principle on Social Science*. Bangkok : Sureeviyasan.
- Phirunproey Samrongthong. (2011). “Study on academic achievement and attitude to Thai language learning of Mattayom 5 students being assigned to learn through electronic books against learning through usual teacher manuals (*Master degree thesis*). Bangkok: Srinakarindarawiroth university.
- Somdejphrabuddhajan (Prayuth Prayutto). (20 June 2017). *Buddhist Pathway Education for Perfect Human Being*. [on line]. Source <http://www.vitheebuddha.com/main.php?url=course>.
- Viranuch Sutthiphan. (19 June 2017). *Administrative Innovation in Accordance Buddhist Pathway Schools*. [on line]. Source www.kaiwaisai.com/v2/files/news/Vitheepud.doc.

ศึกษาโครงสร้างองค์การเพื่อการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัย

สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

A STUDY OF THE ORGANIZATIONAL STRUCTURE FOR THE OPERATIONS OF PUBLIC UNIVERSITY GRADUATE SCHOOLS IN BANGKOK METROPOLIS

ปรมต วรรณบวร*

Poramat wanabaworn

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะโครงสร้างองค์การและการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัย 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะโครงสร้างองค์การของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาและตำแหน่ง 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานกับลักษณะโครงสร้างองค์การของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ (4) เพื่อหาแนวทางการจัดโครงสร้างองค์การเพื่อการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยนี้ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 400 ชุด และศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่าง ๆ พร้อมเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เหมาะสม

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรผู้เกี่ยวข้องในบัณฑิตวิทยาลัย สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครใน 8 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และมหาวิทยาลัยรามคำแหง รวมจำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .945 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และสถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน

* Faculty of Graduate schools, Ramkhamhaeng University

ผลการวิจัยพบว่า

ลักษณะโครงสร้างองค์การของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับดี ปัจจัยทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับดี ได้แก่ ด้านการบังคับบัญชา และด้านการจัดองค์การ ส่วนด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการมอบหมายอำนาจหน้าที่ และด้านการกระจายอำนาจ

การดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับดี ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หากมีการปรับปรุง ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ ต่างๆ ให้เอื้ออำนวยต่อระบบโครงสร้างการบริหารจัดการใหม่ จำเป็นต้องมีการประสานงานระหว่างทุกฝ่ายหรือทุกกลุ่มงานก่อนทุกครั้ง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ในการสนับสนุนงบประมาณด้านต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นเพื่อให้บุคลากรเกิดการพัฒนาตนเอง หัวหน้างานสามารถดำเนินการได้เลย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรผู้เกี่ยวข้องในบัณฑิตวิทยาลัย สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเพศ สถานภาพ และระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเกี่ยวกับลักษณะโครงสร้างองค์การของบัณฑิตวิทยาลัย ภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ .05 แต่บุคลากรผู้เกี่ยวข้องในบัณฑิตวิทยาลัย สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุ และตำแหน่งต่างกันมีความคิดเกี่ยวกับลักษณะโครงสร้างองค์การของบัณฑิตวิทยาลัย ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และลักษณะโครงสร้างองค์การของบัณฑิตวิทยาลัยในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครที่นัยสำคัญทางสถิติโดยมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างต่ำ

ส่วนแนวทางการจัดโครงสร้างองค์การเพื่อการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ควรประกอบด้วย 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) กลุ่มภารกิจด้านการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มคณะกรรมการต่างๆ และเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย และ (2) กลุ่มภารกิจด้านการปฏิบัติการและการให้บริการ ประกอบด้วยกลุ่มงานเกี่ยวกับบริหารด้านงานทั่วไป กลุ่มงานเกี่ยวกับบริหารด้านวิชาการและกลุ่มงานเกี่ยวกับการประสานงาน โดยมีสำนักงานเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย เป็นหน่วยงานที่คอยอำนวยความสะดวก ประสานงานเพื่อให้การดำเนินงานทั้งสองกลุ่มงานสำเร็จลุล่วง

ข้อเสนอแนะผลการวิจัย

1. มหาวิทยาลัยของรัฐ ควรจัดโครงสร้างบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นระบบ และปรับให้เล็กลง ไม่ผูกโครงสร้างองค์การไว้กับตัวคน มีโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการบัณฑิตวิทยาลัยให้มีลำดับชั้น

น้อย แบ่งสายงานชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อนหรือไม่ทับซ้อนทั้งคนและตำแหน่งงาน มองเห็นภาพโครงสร้างหลักที่ชัดเจน

2. ควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือไอที (IT) มาเน้นการให้บริการในการติดต่อสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ และพัฒนาปรับปรุงข้อมูลในการบริการให้ทันสมัยตลอดเวลา

คำสำคัญ: บัณฑิตวิทยาลัย, องค์กร, การดำเนินงาน

ABSTRACT

In this research, the objectives were as follows; (1) to examine the characteristics of organizational structure and the effects of the operational conditions of graduate schools, (2) to compare the characteristics of organizational structure of graduate schools in Bangkok Metropolis (BM) as classified by gender, age, marital status, and position, (3) to study the relationship between the characteristics of organizational structure and the operations of graduate schools in BM, and (4) to establish the guidelines for the organizational structure suitable to the operations of public university graduate schools in BM.

The sample consisted of 400 personnel from the graduate schools of eight public universities. These public universities were Chulalongkorn University, Kasetsart University, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Srinakharinwirot University, Suan Sunandha Rajabhat University, Suan Dusit Rajabhat University, Chandrakasem Rajabhat University, and Ramkhamhaeng University.

A questionnaire was used as a research instrument for collecting germane data. The reliability of the questionnaire as a whole was found to lie at 0.945.

Using techniques of descriptive statistics, the researcher analyzed the data collected in terms of frequency, percentage, mean (*M*), and standard deviation (*SD*). A *t* test technique and the one-way analysis of variance (ANOVA) technique were also employed by the researcher in addition to Pearson's product moment correlation coefficient (PPMCC) method.

Findings are as follows:

The operational conditions for these graduate schools were shown overall to be at the good level. The item carrying the highest *M* was the case involving making adjustments in rules, regulations, and announcements so as to accommodate a management structure in which there shall always be coordination by all parties concerned. The item showing the lowest *M* involved budgetary support in the aspects necessary for allowing prompt operations by subdivision heads in respect to the self-development of personnel.

The characteristics of the organizational structure of public university graduate schools in BM were overall found to be exhibited at a good level. In regard to the four aspects examined, it was found that supervision and organization were evinced at a good level, while delegation of authority and decentralization were displayed at a moderate level.

In regard to hypothesis testing, it was found that the personnel with different demographical characteristics of gender, marital status, and educational level did not exhibited concomitant differences overall in their opinions concerning the characteristics of the organizational structure of the graduate schools at 0.05 level. The personnel with different age and marital status position had different overall in their opinions concerning the characteristics of organizational structure at the statistically significant, at 0.05 level. Moreover, the characteristics of the organizational structure of the graduate schools were overall positive correlated with the operations of the graduate schools.

The guidelines for the organizational structure for the operations of the graduate schools under study should consist of two major groups:

(1) In the aspects of planning and strategies, the mission group should consist of administrators, committee members, and the secretaries of the graduate schools.

(2) The mission group involved with operations and services should consist of work units engaged in general administration, academic administration and

coordination. The offices of the Secretary of the graduate schools should function as coordination facilitators ensuring that the operations of both mission groups are successful.

Recommendations on the basis of research findings are as follows:

1. Public universities should systemize and simplify the structures of the graduate schools. The structure should not be tied to individual persons. The organizational structures of the graduate school should be less hierarchical. Work tasks must be clearly differentiated such that overlapping in respect to personnel and work positions are avoided. The major structural features must be clearly delineated.

2. Information and communication technology (ICT) should be used in providing communication services so as to ensure their effectiveness. Data should be developed in a fashion such that it is ensured that they are always up to date.

Keywords: Graduate School, Organizational Structure, Operations.

1. บทนำ

องค์การถือเป็นหน่วยงานทางสังคม ประกอบไปด้วยบุคลากรมากกว่าหนึ่งคนมารวมกันทำกิจกรรมอย่างเป็นระบบด้วยความร่วมมือกันอย่างจริงจังเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ อาจเปรียบองค์การว่าเป็นกายภาพซึ่งเป็นโครงสร้างที่อยู่คงที่และมีแบบแผน ดังนั้น องค์การจึงต้องมีโครงสร้าง จัดตั้งขึ้นตามหลักการจัดการองค์การอย่างมีระเบียบ หลักการต่าง ๆ เหล่านี้ ได้แก่ วิธีการจัดแบ่งแรงงานและหน้าที่ตามสายงานที่กำหนด ลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ โครงสร้างองค์การเปรียบประดุจกายภาพของร่างกาย ทุกองค์การต้องประกอบไปด้วยมิติโครงสร้างซึ่งเกิดขึ้นโดยอาศัยหลักการจัดการองค์การ เช่น มีนโยบายหรือเป้าหมายที่ชัดเจนแน่นอน มีแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างองค์การ (Soitrakool (Teuvayanonda) Attamana, 2002, p. 384)

สถาบันอุดมศึกษาถือเป็นองค์การหนึ่งในสังคมที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและเกื้อหนุนต่อการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด โดยเฉพาะด้านการผลิตบัณฑิตซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือการพัฒนากำลังคนระดับกลาง และระดับสูงเพื่อนำไปพัฒนาประเทศ ในอดีตสถาบันอุดมศึกษา มีปรัชญาการอุดมศึกษาที่มุ่งเฉพาะด้านปัญญา และการปลูกฝังคุณธรรมเป็น

แหล่งชุมนุมของผู้อยากรู้อยากเห็น ที่ต้องการหาความจริงที่เป็นสากลและนิรันดร์ โดยมุ่งผลิตกำลังคนสนองความต้องการของสังคม การเมือง เศรษฐกิจ เป็นสำคัญ ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษา มีปรัชญาในการมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ให้สอดคล้องกับโลกในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ แม้ สถาบันอุดมศึกษาจะมีหน้าที่ที่จะถ่ายทอดความรู้วิชาการให้เป็นเลิศแล้ว แต่ในการพัฒนาในปัจจุบันต้องอาศัยปัจจัยอื่นเพื่อให้ก้าวหน้าหรือให้มีความเป็นทันสมัยทางวิชาการตลอดเวลา

ดังนั้นมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งในประเทศไทย จึงถือเป็นองค์การในสังกัดอุดมศึกษา ที่ต่างก็มีหน้าที่ในการถ่ายทอด วิชาการด้านการสอนวิชาชีพชั้นสูงเพื่อที่ให้ผู้จบออกไปเพื่อช่วยพัฒนาประเทศ มหาวิทยาลัยในสถาบันอุดมศึกษาปัจจุบันจัดตั้งเพิ่มขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคอย่างมากมายเพื่อผลิตกำลังคนให้กับส่วนราชการและเอกชน เพราะถือว่ามหาวิทยาลัยในสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งผลิตกำลังคนระดับสูงตามความต้องการของรัฐเพื่อพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาวิชาการและสร้างองค์ความรู้ให้แก่สังคม ซึ่งในมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งที่จัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจะมีหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คือ บัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง บัณฑิตวิทยาลัยจึง เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญ ที่มีลักษณะโครงสร้างองค์การในการดำเนินงานในมหาวิทยาลัย ที่สังกัดอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาที่มีระดับการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา คือ เป็นการศึกษาที่สูงกว่าระดับปริญญาตรี การศึกษาระดับนี้ปัจจุบันเป็นทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยของเอกชน โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร มีภารกิจสำคัญที่ต้องดำเนินการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา และเพื่อให้การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัย มีคุณภาพและสนองความต้องการของสังคม จึงได้จัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นเพื่อทำหน้าที่ประสานงานและกำกับดูแลการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยที่ทำให้เกิดนวัตกรรมและองค์ความรู้ใหม่ ตลอดจนการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมอย่างเต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของบัณฑิตวิทยาลัยในมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับการจัดโครงสร้างองค์การเพื่อการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการ และแนวทางการจัดโครงสร้างองค์การเพื่อการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร เพราะโครงสร้างองค์การมีความสำคัญต่อการดำเนินงานซึ่งเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันทั้งระบบ ทำให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อประโยชน์ในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาระดับบัณฑิต ศึกษาของมหาวิทยาลัยของรัฐในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาลักษณะโครงสร้างองค์การและการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบลักษณะโครงสร้างองค์การของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาและตำแหน่ง

2.3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานกับลักษณะโครงสร้างองค์การของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

2.4 เพื่อศึกษาแนวทางการจัดโครงสร้างองค์การเพื่อการทำงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยนี้ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 400 ชุด และศึกษาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่าง ๆ พร้อมเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เหมาะสม

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาโครงสร้างองค์การของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการบังคับบัญชา ด้านการมอบหมายอำนาจหน้าที่ ด้านการกระจายอำนาจ และด้านการจัดองค์การ

3.2 ขอบเขตด้านตัวแปร

1) ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง

2) ตัวแปรตาม คือ ลักษณะโครงสร้างองค์การเพื่อการทำงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร

3.3 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรผู้เกี่ยวข้องในบัณฑิตวิทยาลัย สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิที่มี

ประสบการณ์บริหารบัณฑิตวิทยาลัย คณะกรรมการประจำบัณฑิตวิทยาลัย หรือคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา คณาจารย์มหาวิทยาลัย และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัย 8 มหาวิทยาลัย

2) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยสุ่มแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) แบ่งสัดส่วนตามประเภทบุคลากรในแต่ละชั้นภูมิจากประชากรในแต่ละกลุ่มของแต่ละมหาวิทยาลัย แล้วกำหนดอัตราส่วนของกลุ่มตัวอย่างของจำนวนประชากรได้กลุ่มตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยแต่ละ 50 คน 8 มหาวิทยาลัย รวมจำนวน 400 คน

3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาหน่วยงานบัณฑิตวิทยาลัย สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 8 มหาวิทยาลัย ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และมหาวิทยาลัยรามคำแหง

4. ผลการวิจัย

4.1 ลักษณะโครงสร้างองค์การของบัณฑิตวิทยาลัย

ลักษณะโครงสร้างองค์การของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาปัจจัยทั้ง 4 ด้าน พบว่า ด้านที่ลักษณะโครงสร้างองค์การในระดับดี ได้แก่ ด้านการบังคับบัญชา และด้านการจัดองค์การ ส่วนด้านที่ลักษณะโครงสร้างองค์การในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการมอบหมายอำนาจหน้าที่ และด้านการกระจายอำนาจ ตามลำดับ

4.2 การดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ

สภาพการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับดี ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หากมีการปรับปรุง ระเบียบข้อบังคับ ประกาศต่างๆ ให้เอื้ออำนวยต่อระบบโครงสร้างการบริหารจัดการใหม่ จำเป็นต้องมีการประสานงานระหว่างทุกฝ่ายหรือทุกกลุ่มงานก่อนทุกครั้ง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ในการสนับสนุนงบประมาณด้านต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นเพื่อให้บุคลากรเกิดการพัฒนาตนเอง หัวหน้างานสามารถดำเนินการได้เลย

4.3 แนวทางการจัดโครงสร้างองค์การเพื่อการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัย

1) ด้านการบังคับบัญชา พบว่า ควรลดระดับชั้นการบังคับบัญชาให้สั้นลง ขั้นตอนในการสื่อสารไม่ควรมีมากเกินไป เพิ่มการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ปฏิบัติงานให้มากขึ้น ควรมีการจัดประชุมเพื่อพบปะพูดคุยบ่อย ๆ ทำให้มีความเป็นกันเองในการทำงานเข้าใจตรงกัน รู้เขา รู้เรา เพิ่มมากขึ้น ควรมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น โทรศัพท์ภายใน ไลน์ อีเมล และโซเชียลมีเดีย เป็นต้น

2) ด้านการมอบหมายอำนาจหน้าที่ พบว่า ควรให้อำนาจในการตัดสินใจการทำงานได้ในบางเรื่อง ให้อำนาจในงานที่มีความเชี่ยวชาญ แต่ถ้าเป็นเรื่องสำคัญ ๆ ควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมอบหมายอำนาจต้องสอดคล้องกับตำแหน่งที่รับผิดชอบ ควรกำหนดและระบุขอบเขต ควรมีคู่มือการปฏิบัติงาน(Work Manual) ประจำทุกตำแหน่ง มีรายละเอียดของภาระหน้าที่สิทธิอำนาจของผู้ปฏิบัติงานระดับล่างให้ชัดเจน และตรงตามความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานด้วย

3) ด้านการกระจายอำนาจ พบว่า ควรกระจายอำนาจให้หน่วยงานระดับรองได้ตัดสินใจภายใต้อำนาจและหน้าที่ของตน แต่ถ้าเป็นงานสำคัญผู้บังคับบัญชาควรตัดสินใจด้วยตนเองแต่ต้องฟังความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติงานด้วยโดยให้อยู่บนพื้นฐานข้อมูลที่ผู้ปฏิบัติงานระดับล่างให้มา

4) ด้านการจัดองค์การ พบว่า ควรมีการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาเน้นการให้บริการ เพื่อตอบสนองต่อทิศทางการศึกษาที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว หัวหน้างานควรจัดทำคำอธิบายลักษณะงานที่ชัดเจน เข้าใจง่าย ควรปรึกษาหารือกันภายในหน่วยงานและภายนอกหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรย่อยหรือเกิดความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่างบุคลากรแต่ละหน่วยงาน

5. อภิปรายผลการวิจัย

5.1 ลักษณะโครงสร้างองค์การของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ลักษณะโครงสร้างองค์การของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบัณฑิตวิทยาลัยที่สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพทั้ง 8 แห่ง โดยในระยะเริ่มแรกบัณฑิตวิทยาลัยอาจรวมกับหน่วยอื่นภายในคณะ แต่เมื่อมีการพัฒนาหลักสูตรใหม่ๆ เพิ่มขึ้น แต่ละแห่งจึงจำเป็นต้องมีการจัดโครงสร้างองค์การที่ชัดเจน อีกทั้งมีนักศึกษาทั้งระดับปริญญาโท ปริญญาเอกมากขึ้น ทำให้สถาบันการศึกษาต่างปรับโครงสร้างองค์การโดยเฉพาะบัณฑิตวิทยาลัยให้ดีขึ้น ซึ่งการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะหรือสำนัก มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการประสานงานกลาง การจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษาและให้บริการการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของ Weeraporn

Soonklang (1993) ที่ศึกษาทิศทางการดำเนินการของบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย ขอนแก่น พบว่า ควรมีบัณฑิตวิทยาลัยที่เป็นหน่วยงานในการประสานงานกลาง และจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา

ลักษณะโครงสร้างองค์การของบัณฑิตวิทยาลัยในภาพรวมแต่ละด้านทั้ง 4 ด้าน มีดังนี้

1) ด้านการบังคับบัญชา ภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แม้ว่าบัณฑิตวิทยาลัยจะมีการกิจหรืองานที่ต้องดำเนินการหลายอย่าง แต่การกำหนดลำดับชั้นในการบังคับบัญชาบัณฑิตวิทยาลัยมองเห็นได้ว่ามีความชัดเจนระดับหนึ่ง มีการบ่งชี้ว่าตำแหน่งใดหรือหน่วยงานใดอยู่ในลำดับอำนาจหน้าที่ชั้นใดสูงกว่า หรือต่ำกว่าตำแหน่งใดหรือหน่วยงานใดบ้าง สอดคล้องกับ Vorapot Bussaracomvadee (2009, pp. 132-133) กล่าวว่า ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันระหว่าง บุคลากร และตำแหน่งงานกับบุคลากรอื่นๆ ในองค์การเป็นการแสดงให้เห็นระดับการบังคับบัญชาและขอบข่ายของการควบคุม อำนาจหน้าที่ ทำให้ การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างมีระบบที่มีการสอดประสานกันได้เป็นอย่างดี

2) ด้านการมอบหมายอำนาจหน้าที่ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ อำนาจหน้าที่หรือสิทธิในการดำเนินการในการปฏิบัติงานอย่างของผู้ปฏิบัติงานระดับล่าง ควรได้รับการมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถที่เหมาะสมให้เหมาะสมกับงาน ตามความถนัดที่สามารถจะปฏิบัติงานทุกงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายได้โดยลำพัง สอดคล้องกับ Wichian Vitayaudom (2007, p. 69) ที่เสนอว่า การจัดให้มีการแบ่งงานกันทำ ตามความถนัด (Division of Work) เพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มคนที่ทำงานอยู่ในองค์การได้ทำงานในหน้าที่ที่ตนมีความถนัดตามลักษณะของงานเพื่อก่อให้เกิดความชำนาญเฉพาะอย่างของบุคคล

3) ด้านการกระจายอำนาจ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในขณะที่การตัดสินใจอย่างผู้ปฏิบัติงานระดับล่างหรือผู้ปฏิบัติในระดับต่างๆ ควรมี แต่กลับไม่มีอำนาจตัดสินใจมีมากขึ้น ทำให้ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานข้างล่างได้ สอดคล้องกับ Mongkol Phatorntuwanon (2006) ศึกษาการวิเคราะห์ โครงสร้างองค์การและกระบวนการบริหารจัดการ โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษยอดนิยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า การตัดสินใจส่วนใหญ่กระทำโดยฝ่ายบริหารในระดับต่ำลงมามีมากขึ้น ผู้บริหารในองค์การมีโอกาสดตัดสินใจปัญหาต่างๆ ได้ มีการตรวจสอบตัดสินใจต่างๆ น้อยลง จึงส่งผลต่อความรวดเร็วในการปฏิบัติงานมากขึ้น

4) ด้านการจัดองค์การ ภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการกำหนดโครงสร้าง ระบบงาน คุณสมบัติของคน และจำนวนคนในองค์การของบัณฑิตวิทยาลัย แม้จะมี

ขอบเขตของภารกิจที่กว้าง มีความซับซ้อน แต่ยังมีการจัดแบ่งหน้าที่องค์การ ออกเป็นหน่วยงานย่อยๆ ให้ครอบคลุมภารกิจและหน้าที่ขององค์การ พร้อมกำหนดอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์การย่อยไว้ สามารถประสานงานหน่วยงานย่อยต่าง ๆ ให้สามารถบรรลุเป้าหมาย ขององค์การได้ดังที่ Sirivan Serirat, Somchai Hirunkiti, Suda Suwannapirom, Chawalit Prachawanon and Somsak Wanitchayaporn (2002, pp. 256-258) เสนอไว้ว่า ความซับซ้อนของงาน (Complexity of work) หากงานที่ปฏิบัติอยู่วันนี้มีความสลับซับซ้อนมาก งานที่จะต้องอาศัยคำแนะนำมากควรที่จะจัดแบบแคบ และสอดคล้องกับ Somkit Bangmo (2015, p. 114) กล่าวว่า การจัดองค์การ คือ การจัดแบ่งหน้าที่องค์การ ออกเป็นหน่วยงานย่อยๆ ให้ครอบคลุมภารกิจและหน้าที่ขององค์การ พร้อมกำหนดอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์การย่อยได้ด้วย ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกในการบริหาร ให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

5.2 การดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ สภาพการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐ ภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการกำหนดโครงสร้าง ระบบงาน คุณสมบัติของคน และจำนวนคนในองค์การของบัณฑิตวิทยาลัยสามารถดำเนินงานได้สำเร็จตามแผนที่วางไว้ระดับหนึ่ง อีกทั้งมีการดำเนินงานที่มีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาเน้นการให้บริการเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือการจัดแบ่งหน้าที่องค์การออกเป็นหน่วยงานย่อย ๆ สามารถครอบคลุมภารกิจและหน้าที่ขององค์การมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์การย่อยไว้ชัดเจนสามารถเป็นศูนย์กลางในการประสานงาน และกำกับดูแลการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้สามารถบรรลุเป้าหมาย ขององค์การได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Suchat Bangwiset (2010, pp. 282-283) พบว่า การดำเนินงานบัณฑิตวิทยาลัยก็เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานและกำกับดูแลการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัย เพื่อกำกับดูแลควบคุมมาตรฐานการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ประสพการณ์ และคุณวุฒิให้แก่ บุคลากรในคณะต่าง ๆ ที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาและเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยที่มี คุณภาพในระดับบัณฑิตศึกษาให้มีมาตรฐานระดับสากล

5.3 แนวทางการจัดโครงสร้างองค์การเพื่อการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ผลจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานครและจากแบบสอบถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

แนวทางการจัดโครงสร้างองค์การเพื่อการดำเนินงานของบัณฑิตวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยนำปัจจัยโครงสร้างองค์การทั้ง 4 ด้าน อภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ด้านการบังคับบัญชา พบว่า โครงสร้างของบัณฑิตวิทยาลัย เกี่ยวกับการบังคับบัญชาไม่ควรจะมีลำดับชั้นมากหรือเยอะจนเกินไปเพื่อให้เกิดความผูกพันทั้งในตัวบุคคลและต่อองค์การ แต่ไม่ควรสั้นจนเกินไปด้วย เพราะลำดับชั้นที่สายการบังคับบัญชายาวเกินไป ทำให้ระยะเวลาในการติดต่อสื่อสารไม่สัมพันธ์กัน ไม่ต่อเนื่อง ลำบาก แต่หากสั้นจนเกินไป จะทำให้ผู้บริหารหนึ่งคนจำเป็นต้องรับภาระงานหลายด้านจนเกินไปได้ แต่การลดระดับชั้นการบังคับบัญชาให้สั้นลง สามารถเพิ่มการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ปฏิบัติงานให้มากขึ้นได้ กล่าวคือ ผู้บังคับบัญชาควรให้ความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ปฏิบัติงานระดับล่างและเพื่อสร้างความผูกพันให้มากขึ้นด้วย สอดคล้องกับ Anchana Panich (2007) ได้ทำการวิจัย เรื่อง องค์ประกอบประสิทธิผลองค์การของ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์การเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลองค์การของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

2) ด้านการมอบหมายอำนาจหน้าที่ พบว่า การมอบหมายอำนาจหน้าที่ควรเป็นไปตามสายการบังคับบัญชา งานบางอย่างผู้ปฏิบัติงานระดับล่างควรได้รับคำสั่งผ่านผู้บังคับบัญชาระดับกลาง ไปสู่ผู้บังคับบัญชาระดับสูง และผู้บังคับบัญชาควรให้อำนาจในการตัดสินใจการทำงานได้ในบางเรื่อง คือ ให้อำนาจในงานที่มีความเชี่ยวชาญ แต่ถ้าเป็นเรื่องสำคัญ ๆ ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สอดคล้องกับ Nuntiya Noichun (2007) ได้ทำวิจัย เรื่อง วัฒนธรรมองค์กรกับประสิทธิภาพ การบริหารอุดมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมองค์กรสถาบันอุดมศึกษาประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในองค์กร การทำงานเป็นทีม การมอบหมายงานการติดตาม และควรมีการมอบหมายอำนาจที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในบัณฑิตวิทยาลัยว่า การให้สิทธิอำนาจมอบหมายตามลำดับการบังคับบัญชาควรมีความชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร ควรมีคู่มือการปฏิบัติงาน(Work Manual) ประจำทุกตำแหน่ง

3) ด้านการกระจายอำนาจ พบว่า ควรให้อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบงานบางอย่างกับระดับหัวหน้างานหรือเจ้าหน้าที่ชำนาญการนั้น ๆ สามารถสั่งการ พิจารณา หรือตัดสินใจในงานของตนเองได้โดยไม่ต้องรอผู้บังคับบัญชาให้มากขึ้น ให้หน่วยงานระดับรองได้ตัดสินใจภายใต้อำนาจและหน้าที่ของตน เพราะการให้อำนาจในการตัดสินใจในงานบางอย่างได้มากขึ้น โดยไม่ต้องรอผู้บังคับบัญชา จะไม่ทำให้เกิดการล่าช้าได้ ดังแนวคิดของ Suwit Nongpai (2012) กล่าวว่า เพื่อให้การปฏิบัติงานของทุกฝ่ายดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ดีที่สุด ที่เกี่ยวกับเอกสารหลักฐาน

ในราชการและการติดต่อประสานงานกับทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กรที่บางครั้งต้องการความรวดเร็ว ควรที่จะกระจายอำนาจหรือมอบหมายอำนาจหน้าที่บางอย่างหรือทั้งหมดไปยังผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติในระดับหัวหน้างานที่มีความรู้ความสามารถ ร่วมตัดสินใจ

4) ด้านการจัดองค์การ พบว่า การจัดองค์การ ควรให้ความสำคัญของประสิทธิภาพในการสื่อสารโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานและปฏิบัติงานมาใช้ในองค์กร เช่น การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตกับทุกสิ่งในสำนักงาน การสื่อสารแบบไร้สายบนเครือข่ายความเร็วสูง หรือการนำระบบที่เอื้อต่อการค้นคว้า เช่น Big Data และคลาวด์คอมพิวเตอร์มาใช้ สอดคล้องกับ Ratchanee Dharmasaroja (2012) ศึกษาเรื่อง แบบจำลองระบบคุณภาพการบริหารงานของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ตัวชี้วัดความสำเร็จ ได้แก่ เทคโนโลยีและบริหารงานบนฐาน ระบบสารสนเทศ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 มหาวิทยาลัยของรัฐ ควรจัดโครงสร้างบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นระบบ และปรับให้เล็กลงและเหมาะสม ไม่ผูกโครงสร้างองค์การไว้กับตัวคน มีโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการบัณฑิตวิทยาลัยให้มีลำดับขั้นน้อย แบ่งสายงานชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อนหรือไม่ทับซ้อนทั้งคนและตำแหน่งงาน มองเห็นภาพโครงสร้างหลักที่ชัดเจน

6.2 บัณฑิตวิทยาลัย ควรมีการดำเนินงานโดยการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาให้ บริการดิจิทัลเพื่อสอดคล้องยุคไทยแลนด์ 4.0 กับกลุ่มภารกิจหรือกลุ่มงานที่จำเป็นต้องมีในบัณฑิตวิทยาลัย

6.3 หัวหน้างาน ควรจัดทำคำอธิบายลักษณะงานที่ชัดเจน ไม่ทับซ้อนเข้าใจง่าย ให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบหรือการมอบหมายแบ่งงาน ตำแหน่งที่รับผิดชอบ และระบุขอบเขต รายละเอียดของภาระหน้าที่สิทธิอำนาจของผู้ปฏิบัติงานระดับล่างให้ตรงตามความรู้ความสามารถ

References

- Mongkol Phatorntuwanon. (2006). *An Analysis of Organizational Structure and Management Process of Popular Extra Large-Sized Secondary Schools Under the Office of Bangkok Educational Service Area*, Bangkok. Degree in Doctor of Philosophy. Burapha University.

- Ratchanee Dharmasaroja. (2012). *A Quality System Management Model of the Rajabhat University's Graduate School In Bangkok*, Doctor of Philosophy, Bann Somdet Chaopraya Rajabhat University.
- Vorapot Bussaracomvadee. (2019). *Organization and Management*. Pathumthani: Rajamangala University of Technology Phra Nakhon Si Ayutthaya.
- Wichian Vitayaudom. (2017). *Organization and Management*. Bangkok: Thanatat-Printing
- Weeraporn Soonklang. (1993). *A Study of the Directions of Graduate School's Operations, Khon Kaen University* (Master of Thesis). Education (Higher Education). Graduate School: Chulalongkorn University.
- Sirivan Serirat, Somchai Hirunkiti, (2002). *Suda Suwannapirom, Chawalit Prachawanon and Somsak Wanitchayaporn, Organization and Management*. Bangkok: Thamasarn Publisher.
- Somkit Bangmo. (2015). *Organization and Management. 4th Edition*. Bangkok: Witayapat Press.
- Soitrakool (Teuvayanonda) Attamana. (2002). *Organization and Management*. Bangkok: BOOK Point,
- Suwit Nongpai. (2012). *The General Affairs Administration*. Retrieved from <https://www.gotoknow.org/posts/498752> [10 October 1017]
- Suchat Bangwiset. (2010). *Proposed Strategic for Management of the Faculty of Graduate Studies, Mahasarakham University*. Khon Kaen: Khon Kaen University.
- Anchana Panich. (2007). *The Organizational Effectiveness Factors of Rajabhat Universities*. (Doctor of Philosophy). Silpakorn University.

ภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
GOOD GOVERNANCE LEADERSHIP OF LOCAL ADMINISTRATIVE
ORGANIZATION IN LOWER NORTHEASTERN REGION

ธิติวติ หมั่นมี*

Thitiwut Manmee

บทคัดย่อ

บทความเรื่องเรื่อง “ภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่นำไปใช้ในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระเบียบวิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัยเชิงเอกสารประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน เพื่อให้ทราบถึงประเด็นของการศึกษาในรายละเอียดที่สำคัญ และมีความครอบคลุมในเนื้อหาสาระสำคัญที่ทำการศึกษาอย่างครบถ้วน

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่นำไปใช้ในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล และแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือการพัฒนาภาวะผู้นำโดยใช้ “SHADED Model” ที่มีความสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ S-Sociability มีสังคมที่ดี H-Human relation ผู้นำจะต้องตระหนักในคุณค่าและศักดิ์ศรีของตนเอง ของลูกน้อง A-Ability มีความรู้ ความสามารถ การใช้สติปัญญานั้นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ D-Director มีศิลปะในการปกครองคือมีจิตสำนึกเกิดขึ้นในตัวของผู้ผู้นำ E-Executive เป็นนักบริหารมืออาชีพ และ D-Developer เป็นนักพัฒนามืออาชีพ

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

*Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

ABSTRACT

The objectives of this research entitled Good Governance Leadership of Local Administrative Organization, were to 1) study the knowledge of good governance used in the administration of the local administrative organization, 2) study the approaches to develop the leadership in good governance of local administrative organizations. The research methodology is qualitative research by research documentary with interviews the qualitative research collected data by In-Depth-Interview with 20 key informants, purposefully selected.

Findings were as follows:

The knowledge of good governance used for the administration of local administrative organizations at were leadership concepts, administration concept, administration theories, good governance concept and local administration concept. The opinions of staff and personnel about the good governance of local administrative organization were at high level. The highest level was the rules of laws, the second level was the virtues and the lowest level was the worthiness. The people's opinions towards the good governance by overall were at high level; the highest level was the rule of laws, the second level to the highest was the virtues and the lowest level was the participation. The approaches to develop the leadership of good governance of the local administrative organization were to apply SHADED Model which coincides with good governance. They are S is for socialability. Leadership must have good social status and socialable. H is for Human Relations. Leadership must be aware of self dignity and the dignity of those who are under them. A is for ability. Leadership must be able to use their ability and wisdom to solve any problems. D is for Director. Leadership must be good directors, must have an art of directing with conscious mind. E is for Executive. Leadership must be professional Executive and D is for Developer. Leadership must be professional developers in all fields.

Keywords: Leadership, Good Governance.

1. บทนำ

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีนั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรมและมีคุณภาพในการทำหน้าที่การบริหารจึงจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จสูงสุดได้ และที่สำคัญผู้นำจะต้องมีภาวะความเป็นผู้นำสูงเช่นกัน กล่าวคือ ผู้นำแต่ละคนอาจจะมีคุณลักษณะความเป็นผู้นำหรือภาวะความเป็นผู้นำที่แตกต่างกัน ซึ่งภาวะความเป็นผู้นำถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้นำทั่วไป บทความนี้ได้นำเสนอภาวะผู้นำในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในมิติต่าง ๆ ที่ผู้นำสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารในองค์กรของตนและสามารถนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่นำไปใช้ในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2.2 เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” มุ่งศึกษาผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างตอนล่าง ตามปัจจัยพื้นฐานสำคัญ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ทฤษฎีการบริหารจัดการสมัยใหม่ ทฤษฎีภาวะผู้นำ งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาตัวชี้วัด

ระเบียบวิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัยเชิงเอกสารประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน เพื่อให้ทราบถึงประเด็นของการศึกษาในรายละเอียดที่สำคัญ และมีความครอบคลุมในเนื้อหาสาระสำคัญที่ทำการศึกษาอย่างครบถ้วน พร้อมกันนั้น ในการวิจัยเชิงคุณภาพจะทำให้ได้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึก ที่มีรายละเอียดชัดเจนสามารถนำมาวิเคราะห์ในเชิงอุปนัย

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง สรุปตามประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่นำไปใช้ในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในส่วนนี้เป็นการศึกษาสถานความรู้ทั่วไป ได้จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปผลได้ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ จากแนวคิดที่นักวิชาการหลายๆท่าน ได้กล่าวไว้ในข้างต้น ผู้ศึกษาได้กล่าวสรุป ผู้นำ คือผู้มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารงานต่าง ๆ รวมทั้งงานองค์การบริหารส่วนตำบลด้วย เพราะผู้นำมีบทบาททั้งในฐานะผู้บริหาร ซึ่งมีหน้าที่ต้องกำหนดทิศทางขององค์การและบริหารงานทั้งองค์การ บทบาทในฐานะผู้ประสาน ผู้นำจะต้องเป็นผู้ประสานงานระหว่างพนักงาน ประสานการปฏิบัติทั่วทั้งองค์การ ประสานระหว่างองค์การกับผู้รับบริการและประสานระหว่างองค์การที่ตนรับผิดชอบกับองค์การอื่น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในฐานะผู้ให้อีกด้วย คือให้ประสบการณ์แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ขวัญกำลังใจให้โอกาสก้าวหน้า และให้น้ำใจเพื่อสร้างความเคารพศรัทธาให้เกิดขึ้นในใจของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ จะทำให้เกิดความสงบสุข (Busakorn Watthanabut, 2018:269) จะช่วยสร้างความร่วมมือความเต็มใจในการปฏิบัติงาน ให้กับองค์การได้อย่างดียิ่ง อันจะทำให้การบริหารงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญสูงสุดในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ (Key Success Factors) มีปัจจัยได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ที่เป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และปลัดเทศบาล ต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง ซึ่งจะทำให้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้แล้วต้องมีวัฒนธรรมองค์การองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกื้อหนุน ซึ่งประกอบด้วย วัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม วัฒนธรรมแบบบูรณาการ วัฒนธรรมคุณภาพมาตรฐานสากล วัฒนธรรมเครือข่าย วัฒนธรรมนวัตกรรม และวัฒนธรรมบริการเหนือความคาดหวัง ซึ่งทั้งหมดจะนำพาการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศเท่ากับ ผลรวมของสมองผู้นำดีเยี่ยม บวกกับ เครื่องมือครบ และบวกกับใจเกินร้อย และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องก็พบว่าผู้นำท้องถิ่นต้องเป็นผู้นำที่มีการเปลี่ยนแปลง ต้องกล้าคิด กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลง เพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศอย่างแท้จริง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร การบริหาร เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กรเพราะเป็นเครื่องมืออันสำคัญในอันที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงานการบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การมีลักษณะการวินิจฉัยสั่งการที่นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพราะการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และการเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัว องค์กรโดยอ้อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้นการบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม สำหรับการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมุ่งเน้น**การพัฒนาการบริหาร** (Administrative Development : AD) สู่การจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) โดยการใช้การบริหารเชิงยุทธศาสตร์เพื่อนำพาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความสำเร็จ และจากการทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องก็ยังพบว่าผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องประกอบด้วยสมรรถนะย่อย 5 ด้านได้แก่ 1)สมรรถนะการคิดเชิงยุทธศาสตร์ 2) สมรรถนะการบริหารการเปลี่ยนแปลง 3) สมรรถนะการสร้างความร่วมมือ 4) สมรรถนะการสื่อสาร และ 5) สมรรถนะการพัฒนาบุคลากร

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล ธรรมาภิบาล หรือ Good Governance หมายถึง การบริหารการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อการพัฒนาประเทศโดยมีการเชื่อมโยงองค์ประกอบ 3 ส่วนของสังคมเข้าด้วยกันคือภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาสังคมและให้การเมืองอย่างสมดุลซึ่งจะส่งผลให้สังคมดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติตลอดจนมีการใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความแข็งแกร่งมีประสิทธิภาพมีคุณภาพมีความโปร่งใสยุติธรรมและสามารถตรวจสอบได้ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาประเทศชาติเป็นไปอย่างมั่นคงยั่งยืนและมีเสถียรภาพซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมาภิบาลที่เรียกว่า Good Governance หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งมีหลักที่สำคัญ 6 ประการ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และจากการทำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องก็ยังพบว่าการบริหารจัดการที่ดี Good Governance กับหลักพุทธศาสนาต้องควบคู่กันไป ผู้นำต้องมีคุณธรรมต้องใช้อำนาจโดยมีธรรมะเป็นสรณะ ซึ่งการบริหารเป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับการใช้ศาสตร์หรือทักษะในการบริหารจัดการที่ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจเพื่อค้นหาวิธีที่ดีที่สุดในการดำเนินกิจกรรมและนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นจากหลักการพื้นฐานทางด้านการปกครองโดยการกระจายอำนาจ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสในการใช้อำนาจการบริหาร และดำเนินกิจการต่าง ๆ ในพื้นที่ของตนเอง โดยเฉพาะในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ที่ยึดถือแนวคิดในการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ทำให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติหมวดเฉพาะในเรื่องของการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาในพื้นที่ ซึ่งรัฐบาลจะกำกับดูแลเท่าที่จำเป็น สอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบเพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวม ด้วยเหตุดังกล่าวองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงมีอำนาจที่จะดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ี่มีความเป็นอิสระในการดำเนินการตามกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้สอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวมตามบทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 หมวด 14 มาตรา 281 - มาตรา 290 ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องก็ยังพบว่า ปัจจัยที่เอื้อผลต่อความสำเร็จคือการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพโดยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลนำไปใช้ในหน่วยงานทำให้องค์กรมีรายได้ที่ดีมีความไว้วางใจโดยความร่วมมือกันของประชาชนและหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการใช้ ธรรมาภิบาลในการบริหารงานให้มากขึ้น

ส่วนที่ 2 แนวทางในการพัฒนาผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัญหาที่ต้องการทราบคือแนวทางในการพัฒนาการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นอย่างไร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ทั้ง 20 ท่าน ผู้วิจัยขอสรุปผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้ง 6 หลัก ดังนี้

1.หลักนิติธรรม ผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ผู้นำต้องยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม มีศรัทธาและปฏิบัติตามหลักศาสนาประพจน์ตนอยู่ในหลักของพุทธศาสนา หลักเลียงอบายมุขทุกชนิด ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน

2.หลักคุณธรรม ผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ผู้นำต้องมีความซื่อสัตย์ มีความยุติธรรม ตรงไปตรงมา คือตรงต่อเวลา ต่อหน้าที่ ตรงต่อผู้ร่วมงาน มีความขยัน อดสาหัส อดทน มุ่งมั่นและรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ของงาน

3.หลักความโปร่งใส ผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ผู้นำต้องทำตัวเป็นที่ยอมรับของบุคลากร หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ทำงานแบบมีอาชีพ ไม่วิจารณ์ หรือก้าวก่ายงานผู้อื่น คิดเองได้ มีการประชาสัมพันธ์งานของตนเองให้ประชาชนได้รู้ข้อมูลข่าวสาร

4. หลักการมีส่วนร่วม ผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ผู้นำต้องมีการกระจายอำนาจหรือมอบหมายงานให้บุคลากรอย่างมีความเหมาะสม มีทีมงานให้เป็นสัดส่วนและต้องสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรเพื่อให้งานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ

5. หลักความรับผิดชอบ ผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ผู้นำต้องเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ต้องเป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อสูง ทำงานด้วยใจอาสา มีความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ มีการรักษาระเบียบวินัย

6. หลักความคุ้มค่า ผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ผู้นำต้องตระหนักให้ดีเกี่ยวกับการบริหารองค์กรในเรื่องของความคุ้มค่า เรื่องของงบประมาณ นโยบายในการวางแผนงานต้องให้คุ้มกับการลงทุนในการกำหนดนโยบายแต่ละตัว และต้องเป็นผู้แสวงหาข้อมูลในการพัฒนาองค์กร

5. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยนี้ กล่าวถึงผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยขอกล่าวถึงประเด็นสำคัญ 2 ประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 การศึกษาระดับความคิดเห็นของพนักงานและประชาชนในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ต่อการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับดังนี้ 1)หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักการมีส่วนร่วม 4) หลักความโปร่งใส 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า

เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายได้ดังนี้

1) หลักนิติธรรม พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนล่าง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลสอดคล้องกันทุกข้อ โดยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดคือในการบริหารงาน มีการกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลต้องบริหารงานให้สอดคล้องกับนโยบายจากส่วนกลาง ต้องปฏิบัติตามโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โครงสร้างอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามพระราชบัญญัติสภา และองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบลทำหน้าที่กำหนดนโยบายที่ไม่ขัดต่อกฎหมายและทำหน้าที่ในการบริหารราชการให้เป็นไปตามแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ดังนั้นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบล สามารถวางแผนและกำหนดนโยบายในการบริหาร ด้วยปฏิบัติตามข้อบังคับและกฎหมาย โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของท้องถิ่น และพนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเห็นด้วยในระดับมาก ทั้ง 5 รายการ ดังนี้ การใช้กฎระเบียบต่างๆ มีความเป็นธรรม และเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่งแยกการใช้สำหรับระดับบริหารพนักงาน หรือลูกจ้าง การกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับควรคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากกว่าประโยชน์ขององค์กร มีการปรับปรุงระเบียบ ข้อบังคับ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และมีการทำประชาพิจารณ์ หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่างๆ ที่มีผลบังคับใช้กับชุมชนและผลการศึกษายังสอดคล้องกับ (Nakom Theerasuwannajak, 2002 : 5) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรีพบว่ารูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ผลการประเมินการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดราชบุรี ตามรูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พบว่าสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีการประเมินการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม และหลักความรับผิดชอบ และยังสอดคล้องกับ (Naranit Setthaboot and Other, 2002 : 115) ได้วิจัยเรื่อง การเสริมสร้างสมรรถนะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การกระจายอำนาจเป็นนโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจะได้จากรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 วัตถุประสงค์ประการหนึ่งของนโยบายดังกล่าว คือ การส่งเสริมการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนโดย

การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งกรมการปกครองเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างเสริมศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการวางแผนพัฒนาการบริหารงานด้านการเงิน การคลัง และบุคลากร

2) หลักคุณธรรม พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกันทุกรายการ โดยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดคือการประเมินผลการปฏิบัติงานหรือการพิจารณาความดีความชอบ ควรมีหลักเกณฑ์การประเมินจากผลงานที่ชัดเจนและเป็นระบบ โดยไม่ใช่ระบบอาวุโส และองค์กรไม่มีระบบพรรคพวกและเส้นสายที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ถึงแม้ว่าจะทำให้งานที่รับผิดชอบเสร็จเร็วขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Fayol ได้เสนอหลักการบริหาร (principles of management) ว่าผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ควรต้องสำคัญกว่าคนส่วนน้อย ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ขององค์การโดยรวมมากกว่าผลประโยชน์ของพนักงานบางคนหรือบางกลุ่ม การให้ผลตอบแทน (remuneration) พนักงานต้องได้รับค่าจ้างอย่างเป็นธรรม ความเสมอภาค (equity) ผู้บริหารควรให้ความเมตตาและความเป็นธรรมแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนอย่างเท่าเทียมกันและความมั่นคงในงาน (stability or renege of personnel) ผู้บริหารควรมีแผนงานและหลักเกณฑ์ในการบรรจุ แต่งตั้งและเลื่อนตำแหน่งหน้าที่ของพนักงานให้ก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ weber เป็นผู้พัฒนาหลักการจัดการที่เน้นโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ ที่เรียกว่า “หลักราชการ” (bureaucracy) ที่เน้นการแบ่งงานกันทำ กำหนดสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน กฎระเบียบละเอียดและไม่เน้นความสัมพันธ์แบบส่วนตัว รวมทั้งให้ความสำคัญกับการยึดหลักคุณธรรม (merit) ในการเลือกประเมินผลงานพนักงานหลักการ Bureaucracy ของ Weber เหมาะที่จะใช้ในองค์การใหญ่ แต่อาจไม่เหมาะสำหรับองค์การขนาดเล็กที่จำเป็นต้องมีความคล่องตัวต่อการตอบสนองความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Pirasit kamraunsil, 2003 : 125) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การศึกษาครั้งนี้จำแนกศักยภาพการบริหารเป็น 2 ด้านคือศักยภาพของระบบสนับสนุนการบริหารจัดการและศักยภาพในการบริหารจัดการของผู้บริหาร อบต. โดยศักยภาพของระบบสนับสนุนการบริหารจัดการประเมินจากความเข้มแข็งขององค์ประกอบการบริหาร 8 อย่าง ได้แก่ การวางแผน การฝึกอบรม การนิเทศงาน การบริหารบุคคล การบริหารการเงิน การบริหารวัสดุครุภัณฑ์ การบริหารระบบสารสนเทศ และการเตรียมความพร้อมของชุมชน

3) หลักความโปร่งใส พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกันทุกรายการ โดยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดคือเจ้าหน้าที่ในระดับต่างๆ ขององค์กร มีการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา และไม่มีการขัดแย้งระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานขององค์กรให้ประชาชนได้รับทราบ โดยผ่านสื่อต่างๆ นั้นควรทำเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง องค์กรแสดงขั้นตอนและกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ณ พื้นที่ให้บริการเพื่อให้ประชาชนหรือผู้มาติดต่อทราบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด (Ratchana Santiyanon, 2001) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัยโดยได้ให้ข้อสรุปในภาพรวมว่าการบริหารจัดการที่ดีเป็นแนวทางปฏิบัติที่ยอมรับในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษาในปัจจุบันจะเน้นความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติ และความโปร่งใสในขณะเดียวกันก็ยังคงให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมการกระจายอำนาจและความยุติธรรมนอกจากนี้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาให้ข้อสรุปเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการมหาลัยในส่วนต่างๆ ที่สะท้อนองค์ประกอบของการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยที่ดีและยังสอดคล้องกับ (Ubon Yawainawichai, 2010) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่าการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีแนวทางในการบริหารจัดการ 2 ส่วน คือ 1) การบริหารการพัฒนา (Administrative Development) เป็นการบริหารงานในพื้นที่ชุมชน หมู่บ้าน โดยมุ่งตรงไปที่ประชาชนให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข สุขภาพจิตดี สุขภาพกายดี สิ่งแวดล้อมดี และสังคมดี และ 2) การบริหารจัดการองค์กร (Organization Administration) มุ่งเน้นบริหารจัดการด้านบุคลากรและระบบการทำงานในองค์กร เพื่ออำนวยความสะดวกและบริการประชาชนอย่างรวดเร็ว และสนองตอบความต้องการของประชาชน โดยบริหารงานอย่างโปร่งใส ทำงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่ทุจริต ไม่คอร์รัปชัน เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร สร้างความมีส่วนร่วม เน้นการทำงานเป็นทีม สามารถทำงานแทนกันได้ มีการรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะซึ่งกันและกัน

4) หลักการมีส่วนร่วม พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกันทุกรายการ โดยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดคือมีการจัดเวทีประชาคมในการรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชนมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่บุคลากรตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย จะทำให้สามารถปฏิบัติภารกิจตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีส่วนร่วม องค์กรควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผนงาน

และการดำเนินงานในด้านต่างๆ รวมถึงการทำประชาพิจารณ์ให้ความรู้ความเข้าใจ และข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องเพียงพอแก่ประชาชน จะทำให้การมีส่วนร่วมมีคุณภาพ มากขึ้น ดังที่ (Sane Chuyto and Boonsri Prommapan, 2007) ได้วิจัยเรื่อง “แบบจำลององค์การบริหารส่วนตำบลที่มุ่งเน้นกลยุทธ์ในการดำเนินงาน โดยการนำ Balanced Scorecard มาประยุกต์ใช้ ” จากการศึกษาวิจัยดังกล่าวพบว่า อบต. การนำแนวคิดองค์กรมุ่งเน้นกลยุทธ์องค์กรแบบใหม่ไปใช้ใน อบต.บ้านใหม่ ทำให้บุคลากรกระตือรือร้น พร้อมร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมพัฒนาให้ อบต.สู่ความเป็นเลิศด้านการบริหารสาธารณะอย่างแท้จริง และสร้างผู้บริหารเป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลง กล้าคิด กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลง เพื่อนำองค์กรไปสู่การบริการที่เป็นเลิศอย่างแท้จริง มีการจัดองค์กรแบบใหม่ มีการปรับเปลี่ยนองค์กรสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยมีการพัฒนาบุคลากรทุกคนให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้นโดยการฝึกอบรม

(5) หลักความรับผิดชอบ พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนล่าง มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกันทุกรายการ โดยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดคือทำรายงานแสดงผลการดำเนินงาน ผลดีและผลเสียรวมถึงปัญหาและอุปสรรค ให้ประชาชนรับทราบ และเรียกดูข้อมูลได้ตลอดเวลา บันทึกข้อร้องเรียน/ร้องทุกข์ และมีการรายงานผลการดำเนินการเกี่ยวกับข้อร้องเรียนนั้นให้ประชาชนหรือผู้ร้องเรียน/ร้องทุกข์ทราบ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนา/ปฏิรูปงานขององค์กรเพื่อประโยชน์ของสาธารณะ สอดคล้องกับ (Ubon Yawainawichai, 2010) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่าการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล มีแนวทางในการบริหารจัดการ 2 ส่วน คือ 1) การบริหารการพัฒนา (Administrative Development) เป็นการบริหารงานในพื้นที่ชุมชน หมู่บ้าน โดยมุ่งตรงไปที่ประชาชนให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข สุขภาพจิตดี สุขภาพกายดี สิ่งแวดล้อมดี และสังคมดี และ 2) การบริหารจัดการองค์กร (Organization Administration) มุ่งเน้นบริหารจัดการด้านบุคลากรและระบบการทำงานในองค์กร เพื่ออำนวยความสะดวกและบริการประชาชนอย่างรวดเร็ว และสนองตอบความต้องการของประชาชน ส่งเสริมให้บุคลากรคิดนอกกรอบ สร้างนวัตกรรมและสร้างวัฒนธรรมองค์กรเพื่อสนับสนุนการทำงานเพื่อประชาชน โดยการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งในการบริหารเช่นนี้จะรวมถึงการที่มี Bureaucracy Accountability และ Political Accountability ซึ่งมีความหมายที่มากกว่าความรับผิดชอบเฉพาะต่อผู้บังคับบัญชาหรือกลุ่มผู้เป็นฐานเสียงที่ให้การสนับสนุนทางการเมือง แต่จะครอบคลุมถึงพันธะความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมโดยรวม

(6) ด้านหลักความคุ้มค่า พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกันทุกรายการ โดยมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุดคือองค์กรมีการลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้สั้นหรือเบ็ดเสร็จในขั้นตอนเดียว เพื่อความสะดวกรวดเร็ว และประหยัดทรัพยากร และการถ่ายโอนงานหรือยุบเลิกงานให้หน่วยงานเอกชนรับไปดำเนินการ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น และประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ การวางแผน และติดตามผล แสดงถึงการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร สอดคล้องกับ(Bussabong chaicharaenwatthana and Boonmi li, 2001 : 47.) ได้วิจัยเรื่อง “ตัวชี้วัดธรรมาภิบาล” โดยสรุปแนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักการปกครองที่ดีที่เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมสังคมประชาธิปไตยในประเทศไทย จึงมีการเสนอแนะกล่าวถึงแนวคิดนี้อย่างกว้างขวางอีกทั้งมีความพยายามที่จะให้มีการนำแนวคิดธรรมาภิบาลไปสู่การปฏิบัติ มีการกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ และเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า ถ้าระบบบริหารราชการมีความยุติธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับสถาบันราชประชาสมาสัย ได้กล่าวว่าธรรมาภิบาลหรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหมายถึงขบวนการหรือขั้นตอนในการทำงานหรือกิจกรรมใดๆที่จัดขึ้นในสถาบัน เริ่มจากงานในหน้าที่รับผิดชอบแต่ละคนงานที่ได้รับคำสั่งให้ทำหรืองานที่ร่วมกันทำจะต้องเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล 6 หลัก

7. สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปได้ว่ารูปแบบผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับการบริหารงานของเฮนรีฟาโย (Henry Fayol) ประกอบด้วย 5 ประการได้แก่การวางแผน(Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การบังคับการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling) หรือรวมเรียกว่าพอคค์ (POCCC) เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และต้องสอดคล้องกับหลักการและรูปแบบการบริหารของสำนักคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ที่สรุปหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีสำหรับหน่วยงานราชการที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลและการให้บริการประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ โดยนำเสนอเป็นรูปแบบ ดังนี้

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) หลักนิติธรรม ควรพัฒนาระบบประเมินผลการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในส่วนงานและในระดับบุคคล โดยมีตัวชี้วัดที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม และนำผลการประเมินไปใช้ประกอบการพิจารณาการจัดสรรรางวัลประจำปี รวมทั้งการพิจารณาความดีความชอบในระดับเจ้าหน้าที่ และให้มีบทลงโทษสำหรับข้าราชการที่ผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์ ทั้งนี้ควรพิจารณาให้มีหน่วยงานกลางเป็นผู้ดำเนินการประเมินผล และรายงานผลต่อสาธารณะ

2) หลักคุณธรรม ควรพัฒนาศักยภาพข้าราชการ/เจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเน้นในประเด็นสำคัญๆ คือ การทำงานแบบมีอาชีพ สามารถให้ความเห็น และข้อเสนอแนะตามหลักอย่างตรงไปตรงมา ปลุกฝังข้าราชการให้มีจิตสำนึกสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ของสาธารณะ พร้อมรับผิดชอบต่อส่วนรวม และสามารถแยกเรื่องส่วนตัวออกจากส่วนรวม

3) หลักความโปร่งใส สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินโครงการ และมีการเผยแพร่ข้อมูลข้อเท็จจริงที่ถูกต้องอย่างครบถ้วน เพื่อสร้างความเข้าใจ ให้เกิดความร่วมมือ และการยอมรับ

4) หลักการมีส่วนร่วม ควรมีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วม

5) หลักความรับผิดชอบ ควรกำหนดมาตรฐานการทำงานในหน้าที่และเป้าหมายให้ชัดเจน จัดโครงการสนับสนุน ยกย่องและส่งเสริมบุคลากรที่เป็นแบบอย่างที่ดี ให้บุคลากรและประชาชนมีส่วนร่วมในระบบตรวจสอบ และการประเมินผลที่น่าเชื่อถือ

6) หลักความคุ้มค่า ให้มีการรายงานผลการปฏิบัติงานตามโครงการต่างๆในเรื่องของงบประมาณ

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) หลักนิติธรรม ควรให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้บริหาร สมาชิก และบุคลากรในองค์กร เรื่อง กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ สิทธิเสรีภาพบทบาทและความรับผิดชอบต่อสังคมในองค์กร ผู้ควบคุมและผู้ดูแลควรมีมาตรการที่ชัดเจนทุก องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล นำรูปแบบไปใช้โดยการสร้างแรงจูงใจและเสริมแรง โดยการให้รางวัลหรือการจัดงบประมาณพิเศษให้กับองค์กร

บริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล ที่ปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย และควรแต่งตั้งผู้ประเมินผล การปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล

2) หลักคุณธรรม ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมการใช้หลักคุณธรรมอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากผู้บังคับบัญชา และรณรงค์ให้สมาชิก และประชาชนร่วมสนับสนุนผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณธรรม จัดการอบรมศึกษาดูงาน จัดให้มีกิจกรรมยกย่องแก่เจ้าหน้าที่ ที่มีคุณธรรมจริยธรรม มีการประเมินการปฏิบัติงานแบบ 360 องศา เพื่อ พัฒนาการปฏิบัติงานของผู้บริหาร พนักงานและการให้บริการแก่ประชาชน

3) ควรจัดทำเอกสารคู่มือเกี่ยวกับการให้บริการประชาชน พัฒนาระบบเอกสาร จัดระบบสารสนเทศและนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้สะดวกต่อการใช้งานและเพื่อรองรับการตรวจสอบของ ประชาชน อีกทั้งมีการประชาสัมพันธ์ผลการปฏิบัติงานและดำเนินงานทั้งภายในและภายนอก องค์การเพื่อสร้างความเข้าใจ ให้เกิดความร่วมมือ และการยอมรับ

4) หลักการมีส่วนร่วม หลักการมีส่วนร่วม สนับสนุนให้มีพื้นที่สาธารณะทางสังคม เพิ่มขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ระดมความคิดเห็น ปรีक्षा หรือ และร่วมติดตามตรวจสอบอย่างสร้างสรรค์ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ประเทศ และการกำหนดนโยบายสาธารณะ จัดทำคู่มือชี้แนะแนวทางการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและ โครงการต่าง ๆ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมสนในการจัดทำแผนพัฒนา จัดทำคู่มือและ ช่องทางรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหลักการมีส่วนร่วม สนับสนุนให้มีพื้นที่สาธารณะทางสังคม เพิ่มขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ระดมความคิดเห็น ปรีक्षा หรือ และร่วมติดตามตรวจสอบอย่างสร้างสรรค์ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ประเทศ และการกำหนดนโยบายสาธารณะ

5) หลักความรับผิดชอบ แต่งตั้งผู้ประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงาน /ข้าราชการ องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบล

6) หลักความคุ้มค่า ควรมีการรายงานผลการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าต่อผู้บังคับบัญชา ตามลำดับเพื่อตรวจสอบ รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลภายนอก เพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานใน องค์การ มีระบบติดตามประเมินผลและควรมีการประกาศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

8.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาผู้นำการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคอื่น ๆ เพื่อนำผลมาเป็นข้อมูลในการศึกษาเปรียบเทียบและ พัฒนาการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีต่อไป

2) ควรศึกษาถึงรูปแบบการบริหารตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) ควรทำการศึกษาถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง เพื่อให้ทราบถึงความเป็นผู้นำของผู้บริหารองค์กรโดยตรง เพื่อนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จในการบริหารงานสืบต่อไป

References

- Busakorn Watthanabut. (2018). Creating a Model for Ethical Development for the Development of Human Capital in the 21st Century. *Journal of MCU Social Science Review*, 7(1), 265-273.
- Nakom Teerasuwannajuck. (2011). *A Management Model in Accordance With the Principles of Good Governance and Civil Society as Applied to the Ratchaburi Subdistrict Administration Organization (Doctor of Thesis)*. Human Resource Development Graduate School: Ramkhamhang University.
- Noranithi Setthabutr and Members. (2002). *Capacity Building of Thai Local Authorities : Thailand Japan Joint Project Research*. Bangkok: Department of Provincial Administration.
- Peerasit Kamnuansilp and Supawatthanakorn Wongthanawas . (2003) *Management Potential Development of Tambon Administration Organizations in The Northeast of Thailand* , Khonkean , Dhammakhun Press.
- Ratchana Santhyanont , *New Model of Good Governance in University*. (2001) Bangkok : Chulalongkorn University Press.
- Ubol Yavainavichai . *The Management According to Good Governance of Subdistrict Administration Organization in Chiangmai Province. (2010)* (Doctor of Thesis). Office of Academic Administration and Development. Maejo University.
- Sanae Juitho And Bunsree Prommaphan.(2009). *District Administrative Organization Chart Strategic Focus on Operations Led By Balanced Scorecard*.2550.

Bussabong Chaicharoenwattana and Bunme Lee. *The Good Governance Indicators* (2001). (Research Report). King Prajadhipok's Institute, Bangkok: Council Printing House.

Rajprachasamasai Institute.(2002).*The Good Governance Drive Happiness* , Bangkok: Press.

Books Reviews

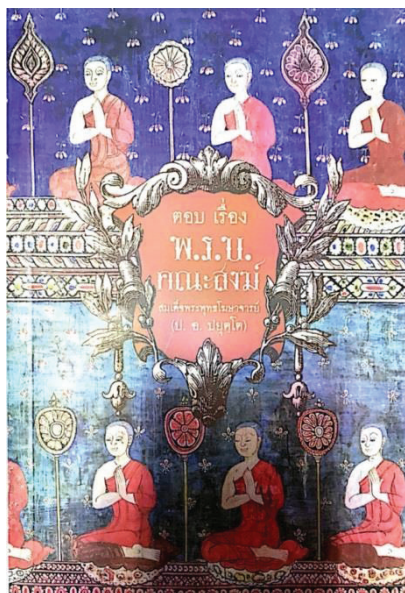
ตอบเรื่อง พ.ร.บ.คณะสงฆ์ :

กลไกการบริหารและแก้ปัญหาคณะสงฆ์บทสรุปที่ยังไม่มีทางออก ?

ANSWER TO SANGHA ACT: MANAGEMENT MECHANISM AND SOLVE THE
PROBLEM OF THE SANGHA, THE CONCLUSION IS NO WAY OUT?

พระสุธีวรบัณฑิต (ไชว์ ทสสนิโย), พระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงกโร), พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท,
พระมหากฤษณา กิตติโสภโณ, พงษ์พัฒน์ จิตตานุรักษ์, ดร.ประเสริฐ ธิลาวั *

Phra Sutheevirabundith, Phra domsittthinayok, Phramaha Sunun Sunundho,
Phramaha Krisada Kittisophano, Phongphat Chittanurak, Prasert Thiloo

หนังสือ : ตอบ เรื่อง พ.ร.บ.คณะสงฆ์

ผู้เขียน : สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต)

สำนักพิมพ์ : สำนักพิมพ์ แพทย์แอนดโฮม จำกัด

ปีที่จัดพิมพ์ : กรกฎาคม 2561

บทคัดย่อ

ตอบเรื่อง **พ.ร.บ.คณะสงฆ์** เป็นบทสัมภาษณ์ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) แล้วนำมาจัดพิมพ์เป็นหนังสือเพื่อให้ข้อคิดเห็น ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการร่างพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ที่ใช้เป็นกลไกในการบริหารกิจการคณะสงฆ์นับแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน โดยสาระในองค์รวมท่านเสนอแนะว่า พ.ร.บ. เป็นเพียงกลไกการปกครอง ที่ยังไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคน พัฒนาพระภิกษุในพระพุทธศาสนาให้ไปเป็นตามเป้าหมายและอุดมการณ์ ผ่านคำว่า “สิกขา” โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ต้องเข้าไปหนุนเสริมเพื่อการศึกษาของผู้บวชให้ไปสู่เป้าหมายในทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ

คำสำคัญ : กลไกการบริหารและแก้ปัญหาคณะสงฆ์, พ.ร.บ.คณะสงฆ์,

1. บทนำ

ความขัดกันว่าด้วยเรื่องพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และผลที่เกิดขึ้นกรณีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ยังเป็นประเด็นทางศาสนาที่ถูกกล่าวถึง ระหว่าง พ.ศ.2560-2561 และจะยังคงมีคำถามเพื่อแสวงหาคำตอบ หรือแนวทาง วิธีการปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การแก้ไขความขัดแย้งหรือปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งในความเป็นจริงพระราชบัญญัติควรเป็นเพียงกลไกเพื่อการขับเคลื่อนพัฒนาและส่งต่อไปข้างหน้า แต่ในทางกลับกัน พ.ร.บ. ก็ยังเป็นประเด็นถกเถียงกันในวงกว้างเกี่ยวกับปัญหาเชิงโครงสร้าง และรายละเอียดนำไปสู่การปฏิบัติและไม่ปฏิบัติที่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาในองค์รวมของประเทศไทย สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ในฐานะที่ท่านเป็นกรรมการมหาเถรสมาคมโดยตำแหน่ง รวมทั้งเป็นพระเถระ นักปราชญ์ ที่สะท้อนคิดเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาทั้งในเชิงหลักการและแนวปฏิบัติ วิธีปฏิบัติ รวมไปถึงองค์กรเพื่อการปฏิบัติอันเนื่องด้วยพระราชบัญญัติในต่างกรรมต่างวาระ โดยท่านเองในฐานะเป็นพระภิกษุผู้ใช้พระธรรมวินัยจึงเห็นข้อดีเด่นของพระธรรมวินัย อีกมุมหนึ่งท่านเองในฐานะเป็นผู้ใช้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ด้วย จึงย่อมมองเห็นว่าพระราชบัญญัติ ก็ยังมีข้อเด่นด้อยตามสภาพการใช้งานจริงจากการตรารออกมาในแต่ละเวลานับแต่อดีตกระทั่งปัจจุบัน โดยสาระการสะท้อนคิดนี้เป็นการเสนอถึงข้อควรตระหนัก พร้อมเสนอความเห็นในองค์รวมว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ไปไม่ถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนา ไม่สามารถพัฒนาไปถึงการพัฒนาคนภายใต้กรอบของการศึกษา “สิกขา” ให้คนที่เข้ามาในศาสนาได้ไปถึงเจตนารมณ์และอุดมคติในทางพระพุทธศาสนาได้ ซึ่งในการเรียบเรียง Books Reviews ใน

วารสารฉบับนี้จะได้นำประเด็นที่เกี่ยวกับสิ่งที่ท่านตอบคำถามของ อาจารย์สุลักษณ์ ศิวลักษณ์ คุณ กษิตติธ อนันตนาธร พร้อมท่านพระครูสังฆวิจารณ์ (พงศธรณ์ เกตุญาโณ) พร้อมคณะในครั้งนั้น ณ ที่พักสงฆ์แห่งหนึ่งในชนบท เมื่อ 15 ธันวาคม 2560 และนำมาเรียบเรียงเผยแพร่ ร่วมกับข้อมูลคำถาม คำตอบที่ปรากฏในหนังสือเพื่อยืนยันว่าสิ่งที่ท่านสะท้อนคิดจะมีแนวทางขับเคลื่อนอย่างไรต่อไปกับการแก้ปัญหาพระพุทธศาสนาที่เนื่องด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ต่อไป

2. สะท้อนคิดอันว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้สะท้อนคิดผ่านสิ่งที่ถูกถามและท่านก็ตอบว่า “...พ.ร.บ.คณะสงฆ์ที่พูดถึงนี้ ถึงจะดีกว่ากันบ้าง แต่ก็เลือนลอย...ระบบทั้งสองไม่ได้จับจุดไปที่หัวใจหรือไปถึงเนื้อตัวของพระพุทธศาสนา...” (หน้า 1) ในความหมายนี้ ท่านคงต้องการสื่อให้เห็นว่าพระราชบัญญัติยังขับเคลื่อนไปให้ไม่ถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนา รวมไปถึงแนวคิดของท่านที่มองว่าการปกครองไม่ได้เป็นไปเพื่อพัฒนาที่ว่า “...พ.ร.บ.ที่ว่านั้น ถือกันว่าเป็นเรื่องการปกครองแล้วที่ว่าการปกครองนั้น ปกครองเพื่ออะไร ก็ไม่ชัดแล้ว ตอบไม่ได้แล้ว เหมือนกับมองพร้าว ๆ ว่า ปกครองเพื่อปกครอง ปกครองเพื่ออำนาจ เพื่อดูแลจัดการให้เรียบร้อย...” (หน้า 1) ดังนั้นท่านจึงเสนอแนวคิดว่าการปกครองต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนา แต่ในความเป็นจริงสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นการปกครองเพื่อปกครอง และเมื่อปกครองนานขึ้น การปกครองนั้นจึงว่าด้วยเรื่องอำนาจและการใช้อำนาจเป็นสำคัญดังที่ท่านสะท้อนคิดที่ว่า “...ปกครองกันไปปกครองกันมา เนื้อตัวของพระพุทธศาสนาค่อย ๆ เลือนรางลงไป...” (หน้า 1)

จากข้อความจะเห็นว่าสิ่งที่ท่านพยายามนำเสนอคือหลักการ หรือแนวคิดที่ผ่านมาจากพระอุปัชฌาย์ ผ่านพระคู่สวด และการสวดรับเข้าหมู่คณะของพระสงฆ์ในองค์กรที่มีไข่เพียงอุปัชฌาย์ พระคู่สวด หรือพระผู้เผด็จในการบวชนั้น ๆ โดยยึดเกณฑ์แห่งพระธรรมวินัยซึ่งควรจะเป็นการปกครองตามหลักการทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ดังทศนะที่ว่า “...สังฆะ ที่พระ พุทธเจ้าทรงตั้งขึ้นและมีการบวชกันมานี้ เป็นระบอบอยู่ในตัว ถ้าพูดถึงการปกครอง เริ่มแรกก็มองกันว่าอุปัชฌาย์เป็นผู้ปกครอง...” (หน้า 2)

หากพิจารณาสะท้อนคิดร่วมกับท่าน จะพบว่าสาระสำคัญของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์จึงควรมุ่งไปเพื่อการพัฒนา หรือควรเป็นแนวทางในการปฏิบัติไปสู่การศึกษาและรักษาพระธรรมวินัยเป็นสำคัญ ท่านมองว่าหลักการสำคัญที่สุด การออกแบบการปกครองควรเป็นไปเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมการศึกษาเพื่อการพัฒนาคน ดังนั้นหากจับความจากหนังสือจะสะท้อนถึงแนวคิดที่ชัดเจนว่า “หลักการ” หรือแนวทางในการ “ปกครอง” ตาม “พระธรรมวินัย” เป็นหัวใจสำคัญ

ของการเสนอแนวคิดในหนังสือดังกล่าว โดยท่านย้อนทวนความคิดว่า พ.ร.บ.สงฆ์ในทุกฉบับ (ร.ศ. 121/พ.ศ.2484/พ.ศ.2505/พ.ศ.2535/พ.ศ.2560) เป็นการปกครองเพื่อปกครอง ไม่ใช่เป็นการปกครองเพื่อพัฒนา ดังที่ปรากฏในแนวคิดอันเป็นเป้าหมายและเจตนารมณ์ทางพระพุทธศาสนา ที่ว่า

“...พระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้ปกครองสังฆะทั้งหมด สังฆะนั้นเป็นชุมชนใหญ่ซึ่งไม่ขึ้นต่อตำแหน่งแห่งที่ทางภูมิศาสตร์ แต่มีความเป็นหนึ่งเดียวโดยวิถีชีวิตความเป็นอยู่และการปฏิบัติกิจหน้าที่ในระบบแบบแผนของพระวินัยเดียวกันอันเป็นพุทธบัญญัติ ที่จะให้แต่ละบุคคลมุ่งหน้าพัฒนาตนคือภาวนาปฏิบัติก้าวไปในการศึกษาแห่งไตรสิกขา โดยมีผู้ร่วมชุมชนเป็นอุปัชฌาย์ เป็นอาจารย์ เป็นกัลยาณมิตรสั่งสอนแนะนำเกื้อหนุนกันในการศึกษานั้น ...” (หน้า 12)

แนวคิดที่ปรากฏเกี่ยวกับการปกครอง จากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ท่านยืนยันเป็นข้อคิดเห็นเห็นว่า

“...ตรากฎหมายขึ้น โดยเอาการศึกษาเป็นหลัก มุ่งให้ไตรสิกขาพอก้าวไปในภาวนา ให้การพัฒนามนุษย์เป็นจุดมุ่งจุดรวม กฎหมายก็จะมีสาระ มีความหมาย ได้ประโยชน์ตรงจุด กฎหมายนั้นจะต้องมีเพื่อรองรับและค้ำจุนหนุนพระธรรมวินัย ช่วยกำกับล้าทับให้กฎเกณฑ์กติกาของพระธรรมวินัยออกผลแน่ชัด หรือมีอำนาจบังคับจริงในสังคมที่อยู่ใต้กฎหมายนั้น ไม่ใช่บัญญัติกฎหมายขึ้นมาจัดตั้งวางระบบที่แปลกแยกออกไปจากพระธรรมวินัย แต่ต้องเจาะตรงเข้าเนื้อตัว เริ่มตั้งแต่มาหนุนการทำหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์ให้ท่านมั่นใจมั่นในการเอื้ออำนวยการศึกษา ไม่หัดหายกลายเป็นอุปัชฌาย์เบียดอุปัชฌาย์ไก่อ บวชกันไปไม่ได้เรียนอะไร...” (หน้า 14)

พระราชบัญญัติที่มุ่งการปกครอง โดยเป็นการปกครองที่ต้องมุ่งไปถึงเนื้อหาสาระอันเป็นเจตนารมณ์หรือหลักการทางศาสนาเป็นสำคัญ

“....หลักก็บอกไว้แล้วว่า เนื้อตัวของพระศาสนาคืออะไร ก็คือ สัทธรรม 3 แปลง่าย ๆ ว่า ธรรมที่แท้ หลักหรือแก่นพระศาสนา 3 อย่าง คือ

1.ปริยัติสัทธรรม สัทธรรมคือหลักคำสอนอันจะต้องเล่าเรียน (ปริยัติที่นี้ ไม่ใช่การเล่าเรียน แต่แปลว่าสิ่งที่ต้องเล่าเรียน) คืออะไร คือพุทธพจน์ ก็คือหลักธรรมวินัย

2.ปฏิบัติสัทธรรม สัทธรรม คือการปฏิบัติ ได้แก่ไตรสิกขา ศีล

สมาธิ ปัญญา

3.ปฏิเวธสัทธรรม สัทธรรมคือผลอันจะพึงเข้าถึงหรือบรรลุด้วยการปฏิบัติ ได้แก่ มรรค ผล และนิพพาน ปฏิเวธนี้ว่าไปถึงปรมาตม์ สูงสุดเลยทีเดียว ที่นี้จะให้ครอบคลุม ก็ลดหลั่นลงมาให้ถึงระดับฐานตามลำดับขึ้นไป ตั้งแต่ในชีวิตและสังคมของชาวบ้าน...” (หน้า 14-15)

ดังนั้นสาระที่เป็นหลักคิดในงานของพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) ต่อประเด็นอันว่าด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ สรุปลงด้วยพุทธพจน์ที่ว่า

“...อุปชฌายเณ ภิกขเว สัทธวิหาริโก สงคเหตุพโพ อนนุคเหตุพโพ อุทเทเสน ปริ
 ปุจฉายะ โอวาเทน อนุสาสนิยา- ภิกษุทั้งหลาย อุปัชฌาย์พึงสงเคราะห์ พึงอนุเคราะห์
 สัทธวิหาริก ด้วยอุเทศ (สอนพุทธพจน์-หลักพระธรรมวินัย) ด้วยปริปัจฉา (ซักถามสอบค้นให้รู้
 เข้าใจพุทธพจน์-หลักธรรมวินัยอย่างชัดเจน ทวนเน้นอรรถกถา) ด้วยให้โอวาท (สั่งสอนว่า
 กล่าวตักเตือน) และด้วยอนุสาสนี (แนะนำพร่ำสอน)...”(หน้า 4-5)

ดังนั้นแนวคิดในภาพรวมที่ปรากฏเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์จึงเป็นการแนวคิด
 ภายใต้การยึดหลัก ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตาม และศึกษาพัฒนาภายใต้กรอบของการศึกษา และ
 การจัดการศึกษาเป็นสำคัญ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคน มากกว่าการที่จะเข้าไปส่งเสริมการพัฒนา
 ในรูปแบบอื่น ๆ ที่จะทำให้คนกลายเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาตามเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนา
 กระทั่งก่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนเป็นการพัฒนาพระพุทธศาสนาในองค์กรรวม และนำไปสู่การพัฒนา
 สมาชิกในศาสนา จากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่ถูกขับเคลื่อนและพยายามขับเคลื่อนให้มีอยู่ใน
 ขณะที่ผ่านมาให้ทัศนะเกี่ยวกับข้อคิดที่ปรากฏในหนังสือนี้ด้วยเช่นกัน

3. พระราชบัญญัติกับแนวทางการการบริหารคณะสงฆ์

แนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในอดีตเป็นรูปแบบ “อรัญญาวาสี” และ
 “คามวาสี” และแนวทางพัฒนาการของการปกครองนี้ ได้ส่งต่อเป็นพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ในแต่ละ
 ระยะเวลา นัยหนึ่งเพื่อเป็นฐานในการบริหารอีกนัยหนึ่ง เป็นแนวทางที่ส่งเสริมพระธรรมวินัยและ
 หลักการทางพระพุทธศาสนา ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสกับพระอานนทว่า “ธรรมวินัยจะเป็นศาสนา
 แทนเราเมื่อกาลแห่งเราล่วงไปแล้ว” (มหา. ที.(ไทย) 10/178/141) ซึ่งหมายถึงพระราชบัญญัติ
 จะต้องรักษาพระธรรมวินัย แต่เมื่อพิเคราะห์ไปในพระราชบัญญัติในแต่ละช่วงเวลา นับแต่ ร.ศ.
 121/พ.ศ.2484/พ.ศ.2505/พ.ศ.2535/พ.ศ.2560/พ.ศ.2561 เมื่อมองโดยเจตนารมณ์แนวคิดที่
 สำคัญ จะพบว่าหลักการย่อมสำคัญกว่าสิ่งใด เมื่อจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใด ๆ อันเป็นการปกครอง
 ควรยึดโยงอยู่กับการปกครองด้วยพระธรรมวินัยเป็นสำคัญ แต่ข้อเท็จจริงก็เป็นดังปรากฏใน
 พระราชบัญญัติในแต่ละฉบับนั้น ๆ ย้อนกลับมาที่ข้อเท็จจริงที่เป็นทั้งสภาพปัญหา และแนวทางออก
 โดยตามดูจากงานศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายและการบริหารคณะสงฆ์ของมหาเถรสมาคม ดังในงาน
 ของ ญัฐฐาพร จินดาสวัสดิ์ (Nattaporn Jindasawat 2015/2558) เรื่อง “การปกครองคณะสงฆ์
 ในประเทศไทย กรณีศึกษา มหาเถรสมาคม” ที่เสนอผลการศึกษาว่า

“...การปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบัน เป็นการพัฒนามาจากหลัก พระธรรมวินัยมาใช้
 ในการปกครอง ควบคู่ไปกับความเจริญเติบโตของสังคมไทย มีกฎหมายบ้านเมือง มี
 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ ที่มาเกี่ยวพันพระธรรมวินัย อาทิเช่น ใน

ด้านรูปแบบของการปกครองคณะสงฆ์ ที่ได้มีการพัฒนาขึ้นมาจากสมัยก่อน คือ การปกครองคณะสงฆ์ด้วยกิจการคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และรูปแบบการบริหารการปกครองมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยมีมหาเถรสมาคมเป็นองค์กรสูงสุดของการปกครองคณะสงฆ์ มหาเถรสมาคมเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์รูปแบบการปกครองของมหาเถรสมาคมปกครองเป็นแบบผสม โดยรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลาง คือ มีศูนย์การปกครองและปฏิบัติการกิจการคณะสงฆ์และการสั่งการอยู่ในส่วนกลาง และกระจายอำนาจไปยังทุกภาคส่วน โดยการแบ่งระเบียบการปกครองคณะสงฆ์เป็น 2 ส่วน คือ ระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง และระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค โดยแต่งตั้งเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส รับผิดชอบดูแลปกครองพระภิกษุสงฆ์สามเณร และสมาชิกภายในวัดหรือภายในเขตที่ได้รับมอบหมาย มีผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นเลขาธิการโดยตำแหน่ง และให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม...”

จากงานการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่าภาพรวมของการบริหารและการปกครองอันเนื่องด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และองค์กรปกครองที่เนื่องด้วยกฎหมายยังมีข้อพร่องที่ควรได้รับการแก้ไขและปรับปรุงอยู่

เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๒ ก หน้า ๑
ราชกิจจานุเบกษา ๖ มกราคม ๒๕๖๐

พระราชบัญญัติ
คณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๓)
พ.ศ. ๒๕๖๐

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐
เป็นปีที่ ๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร มีพระราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยคณะสงฆ์

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕
ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗ พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชองค์หนึ่ง และให้นายกรัฐมนตรี
ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ”

ผู้รับสนองพระราชโองการ
พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา
นายกรัฐมนตรี

ภาพที่ 1 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2560 ที่ถูกแก้ไขขึ้นเพื่อเป็นกลไกการบริหารกิจการคณะสงฆ์
ในหมวดว่าด้วยสมเด็จพระสังฆราช (ภาพ : ออนไลน์)

การแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับที่ 3 พ.ศ.2560 เป็นการแก้ไขปัญหาภายใต้ความ
ขัดแย้งว่าด้วยสมเด็จพระสังฆราช แต่สาระของการแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ดังกล่าวไม่ได้
แก้ปัญหานองครวม หยิบเฉพาะประเด็นการได้มาซึ่งสมเด็จพระสังฆราชที่เป็นข้อพิพาทในเรื่อง
“อาวุโส” โดยสมณศักดิ์ กับอาวุโส โดยตำแหน่ง ดังนั้นในมาตรา 7 ของการแก้ไขพระราชบัญญัติ
จึงไปเสนอเป็นแนวทางแก้ไขขัดแย้งที่ว่า “**พระมหากษัตริย์ทรงสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชองค์
หนึ่ง และให้นายกรัฐมนตรีลงนามสนองพระบรมราชโองการ**” (ที่มา : ราชกิจจานุเบกษา เล่ม
134 ตอนที่ 2 ก 6 มกราคม 2560) เป็นการถวายคืนพระราชอำนาจแก่พระมหากษัตริย์ พร้อม

แนวคิดคำอธิบายที่ว่า เป็นไปตามธรรมเนียมราชประเพณีแต่โบราณ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับพุทธศักราช 2560 จึงเกิดขึ้นภายใต้แนวทางเพื่อยุติข้อขัดแย้ง “สมเด็จพระสังฆราช” วิธีการที่ได้มาจึงเป็นไปตามพระราชบัญญัตินั้น “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์” (ที่มา : มติชนออนไลน์ : 6 มกราคม 2560) ข้อสรุปและผลได้จากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์นั้น จึงได้ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชองค์ปัจจุบันภายใต้กฎหมายฉบับดังกล่าว แต่กลไกเชิงระบบอื่นๆ ยังคงเดิมไม่ได้มีการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาเพื่อไปสู่เป้าหมายหรือเจตนารมณ์แต่อย่างใด

พระราชบัญญัติ

คณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๔)

พ.ศ. ๒๕๖๑

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

เป็นปีที่ ๓ ในรัชกาลปัจจุบัน

ภาพที่ 2 พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2561 ที่ถูกแก้ไขขึ้นเพื่อเป็นกลไกการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ในหมวดว่าด้วยกรรมการมหาเถรสมาคม (ภาพ : ออนไลน์)

จนกระทั่งไปสู่การแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ฉบับที่ 4 พ.ศ.2561 โดยแนวทางการแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ของความผิดพลาดของกรรมการมหาเถรสมาคม ทั้งในส่วนความไม่โปร่งใสในเรื่องการใช้จ่ายเงินงบประมาณ จนนำไปสู่การล้อมปราบและจับพระภิกษุระดับผู้บริหารในมหาเถรสมาคม จึงเป็นที่มาหนึ่งในการแก้ปัญหาคณะสงฆ์ด้วยการออกพระราชบัญญัติใหม่ “โปรดเกล้าฯ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ เปลี่ยนตั้งกรรมการ มส. มีผลบังคับใช้แล้ว” (ไทยรัฐออนไลน์ : 18 กรกฎาคม 2561) และถวายคืนพระราชอำนาจให้แก่พระมหากษัตริย์ในการแต่งตั้ง หรือการคัดสรรเพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมการบริหารมหาเถรสมาคมว่า

“...มาตรา 5 ตีไว้ เพื่อให้การอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา ตลอดจนการดูแล การปกครองคณะสงฆ์เป็นไปเพื่อส่งเสริมการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้เกิดการพัฒนาจิตใจ และปัญญาแก่พุทธศาสนิกชนทั่วไป พระมหากษัตริย์จึงทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการแต่งตั้ง สถาปนา และถอดถอนสมณศักดิ์ของพระภิกษุในคณะสงฆ์ และแต่งตั้งกรรมการมหาเถรสมาคมตาม พระราชบัญญัตินี้...” และ

“...มาตรา 12 มหาเถรสมาคมประกอบด้วย สมเด็จพระสังฆราชซึ่งทรงดำรงตำแหน่งประธาน กรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการอื่นอีกไม่เกินยี่สิบรูปซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมเด็จพระราชาคณะพระราชาคณะ หรือพระภิกษุซึ่งมีพรรษาอันสมควร และมีจริยวัตรในพระธรรมวินัยที่ เหมาะสมแก่การปกครองคณะสงฆ์...”

(ที่มา : ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 40 ก 17 กรกฎาคม 2561)

จากบทสรุปพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2561 จึงได้มาเพียงกลไกการได้มาซึ่ง กรรมการมหาเถรสมาคม (มส.) ภายใต้แนวทางของพระราชบัญญัติดังกล่าว เมื่อย้อนกลับไปศึกษา งานของผู้ที่เคยทำการศึกษาเกี่ยวกับกลไกการบริหารผ่านพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ดังปรากฏในงาน ของ พระมหาปัญญา ปญญาสิริ (ลักษณะจันทร์) (Phra Maha Panya Panyasiri (Laksanachan),2550) ที่ทำการศึกษา เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์กำเนิดและการพัฒนาการของ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ในสมัยรัตนโกสินทร์- A Critical Study of The Origin and Development of The Sangha Acts in Ratanakosin Period (Bangkok)” ที่ศึกษากำเนิดและ พัฒนาการของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ในสมัยรัตนโกสินทร์ โครงสร้างการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และบทบาทขององค์กรคณะสงฆ์ที่มีความสัมพันธ์กับการเมืองการปกครองของไทย ทั้งศึกษา วิเคราะห์เปรียบเทียบพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 กับร่างพระราชบัญญัติคณะ สงฆ์ฉบับมหาเถรสมาคม และฉบับกรมการศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม สภาผู้แทนราษฎร ในประเด็นต่างๆ ผลที่เป็นข้อค้นพบจากการศึกษาพบว่า รูปแบบการจัดโครงสร้างการปกครองคณะ สงฆ์แต่ละยุค แต่ละสมัยนั้น การรับและเลิกใช้รูปแบบการปกครองคณะสงฆ์แต่ละครั้ง ล้วนเป็นผล จากความริเริ่มและความพยายามของอำนาจรัฐ คณะสงฆ์มีสิทธิใช้รูปแบบการปกครองตนเองที่ไม่ ชัดหรือแย้งกับระบอบการปกครองของฝ่ายอาณาจักรในยุคนั้น ๆ เท่านั้น

ภาพที่ 3 สะท้อนถึงพัฒนาการเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ที่เนื่องด้วยกลไกการปกครอง และสิ่งที่แก้ไขในแต่ละช่วงเวลา (ที่มา : ประชาไทออนไลน์)

จากภาพที่ 3 สะท้อนให้เห็นว่าพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มีพัฒนาการอย่างไร ในเชิงของเนื้อหาสาระอันเป็นกรอบในการพัฒนา และเปลี่ยนแปลง แต่หากมองไปที่โครงสร้างพระราชบัญญัติ จะมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลง บนฐานเดิมเป็นสำคัญ กรณีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ฉบับ 2561 มีฐานเกิดจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ที่นัยหนึ่งมีนักวิชาการ จำนวนมาก อาทิ พระธรรมปิฎก (Phra Dhammapitaka [P.A. Payutto] (2523) ในงานเรื่อง “รัฐกับพระพุทธศาสนา ถึงเวลาชำระล้างหรือยัง?” หรือในงานของ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (Nidhi Eoseewong, 2018) ในข้อคิด ความเห็นเรื่อง “รัฐ’ กับการแบ่ง ‘นิกาย’ ของสงฆ์” หรือ สุรพศ ทวีศักดิ์ (Surapot Thaveesuk, 2561) ในเรื่อง “รัฐและศาสนา : ศีลธรรม อำนาจ และอิสรภาพ” และในงานของ พิพัฒน์ พสุธารชาติ (Pipat Pasutharachat, 2010) ในงานเรื่อง “รัฐและศาสนา” และผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติ หรือการปกครองคณะสงฆ์ที่ยังมองว่ายังมีข้อพร่องที่ยังต้องได้รับการแก้ไขอยู่อีก เพื่อไปสู่ต้นเนื้อหาระบบของพระราชบัญญัติเองที่จะต้องไปให้ถึงการพัฒนาระบบและเป็นประโยชน์ในองค์กรรวมอย่างแท้จริง ดังที่พระมหาปัญญา ปญญาสิริ (ลักษณะจันทร์) ได้เสนอเป็น

แนวทางร่วมไว้ในงานวิจัยว่า “...ก่อนการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพระราชบัญญัติคณะสงฆ์แต่ละครั้ง รัฐควรทำวิจัยถึงผลได้ผลเสียที่จะตามมาพร้อมกับการจัดประชุมสัมมนาพระสงฆ์และคฤหัสถ์ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อตรากฎหมายที่เหมาะสมสำหรับคณะสงฆ์ไทยต่อไป...”

4. พ.ร.บ.สงฆ์ทางออกจากปัญหาที่ยังไม่มีบทสรุป ?

บทสรุปของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ยังไม่มี ความชัดเจน หรือแนวทางในการปฏิบัติที่จะส่งผลกระทบเป็นการพัฒนาในองค์กรรวมได้ จนกระทั่งส่งผลในวงกว้างได้ แนวคิดประการหนึ่งที่สามารถให้เกิดการพัฒนา เพื่อแก้ปัญหาการบริหารกิจการคณะสงฆ์สู่การพัฒนาได้อย่างแท้จริงนั้น เป็นสิ่งที่คาดหวังและต้องการของทุกฝ่าย จากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เมื่อลำดับทวนย้อนในบางช่วงของพระราชบัญญัติสงฆ์กับการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ในแต่ละช่วงเวลาอาจอธิบายได้ตามแผนภาพที่ปรากฏในภาพที่ 4 ว่าแนวทางในการบริหารจัดการตามที่ปรากฏในภาพ ที่ได้มาจากหนังสือพิมพ์มติชนออนไลน์ สะท้อนให้เห็นว่า พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ที่แก้ไข ใน พ.ศ. 2535 เน้นในเรื่องอำนาจและวิธีการได้มาซึ่งตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช อันเป็นเพียงกลไกหนึ่งของระบบการบริหาร ที่อิงอยู่กับระบบการปกครองคณะสงฆ์และรัฐ ไม่ได้มีหน้าที่หรือความเกะเกี่ยวกับการปกครองระดับล่างหรือประชาชน ทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนี้ ทำให้คณะสงฆ์วัดป่า ภายใต้การนำของหลวงตาบัว ญาณสมปนฺโน (พระธรรมสุทธิญาณมงคล, พ.ศ.2456-2554) แห่งวัดป่าบ้านตาด จ.อุดรธานี ยื่นหนังสือถอดถอน และปรับอาบัติ สมเด็จพระพุฒาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ, พ.ศ. 2471-2556) วัดสระเกศ อดีตประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช (พ.ศ. 2547-2556) ในคราวได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานคณะ อันเป็นผลได้จากพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว จนมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง ใน พ.ศ.2560 ก็เป็นแก้แก้ไขที่เนื่องด้วยตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช รวมทั้งแก้ไข ใน พ.ศ.2561 ก็เป็นการแก้ไขในส่วนกลไกของการได้มาซึ่งกรรมการมหาเถรสมาคมเท่านั้นส่วนโครงสร้างอื่น ๆ ยังไม่ได้การแก้ไขเพื่อการพัฒนาไปสู่เจตนารมณ์ทางพระพุทธศาสนาแต่อย่างใด

ภาพที่ 4 แนวทางการแก้ไขพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ที่เกิดขึ้น พ.ศ.2505 สู่ พ.ศ.2535
(ที่มา : Matichon Daily Graphic 29 ธันวาคม 2016)

ภาพที่ 5 สะท้อนคิดได้ว่าการตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ จึงเป็นประหนึ่งการจับพระสงฆ์มากกับบริเวณโดยมี ชุดความเชื่อและสิ่งประดิษฐ์สนับสนุนผ่านระบบสมณศักดิ์ และตำแหน่งที่มาพร้อมกับพระราชบัญญัติ ที่ทำให้พระส่วนหนึ่งกลายเป็นคนมี “ชั้น” ที่เรียกว่า “สมณศักดิ์” อันเป็นศักดิ์ที่ไม่ได้มีมาแต่เดิมตามพระธรรมวินัย ทำให้พระส่วนหนึ่งมีสถานะตำแหน่งที่เรียกว่า “เจ้าพนักงาน” แห่งรัฐตามนัยยะทางกฎหมาย เมื่อนำแนวคิดของพระพุทโธมหาราช (ป.อ.ปยุตโต) มาอธิบายประกอบ จะทำให้เห็นว่าสภาพความเป็นจริงทั้งหมดเป็นเพียงกลไกหนึ่งของการ “ปกครอง” ที่ควรวมพระสงฆ์และความศรัทธาไว้กับรัฐเป็นสำคัญ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ จึงมีสถานะประหนึ่งเป็นการล้อมกรอบ ปราบ และควบคุมพระสงฆ์ให้อยู่ภายใต้กลไกแบบเดิม ที่ไม่สามารถต่อรอง หรือดำเนินการใด ๆ ได้ ทั้งยังไม่สามารถรักษาพระธรรมวินัยไว้ได้ด้วยเช่นกัน เพราะในข้อกฎหมายเองได้ลดทอนพระธรรมวินัย หรือไม่ได้ส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เช่น ระบบอาวุโสโดยสมณศักดิ์ กับระบบอาวุโสตามพระธรรมวินัยที่เนื่องด้วยอายุพรรษา จนกลายเป็นประเด็นถกเถียงกันในการได้มาซึ่งสมเด็จพระสังฆราช และเป็นเหตุผลเสริมในการแก้ไขพระราชบัญญัติเมื่อ พ.ศ.2560 ด้วย รวมไปถึงการเป็นพระอุปชฌาย์ที่เนื่องด้วยกฎหมาย และการเป็นพระอุปชฌาย์ตามพระธรรมวินัย มีพรรษา 10 และในอดีตครูบาศรีวิชัย (Sirasuk

Aphisukmontree, 2016) ก็เคยต้องถูกกักบริเวณอันเรื่องด้วยกฎหมายคณะสงฆ์ในลักษณะดังกล่าวด้วย

ภาพที่ 5 ภาพจำลองทางความคิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ที่นัยหนึ่งเป็นทำให้พระสงฆ์ต้องอยู่ภายใต้การกำกับของรัฐ ที่ไร้อำนาจต่อรอง (ภาพ : ออนไลน์)

ดังนั้นในภาพรวมพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ยังมีประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไขในหลายสาระ ประเด็น อาทิ การมีส่วนร่วมในการบริหาร วิธีการได้มา และอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในงานวิจัยของ พรศักดิ์ ธนพัฒน์พงศ์ (Phornsak Thanapattanapongs, 2541) เรื่อง “มหาเถรสมาคมกับการยอมรับการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ในการปฏิรูปการปกครองคณะสงฆ์ ในการปฏิรูปการปกครองคณะสงฆ์” ทั้งในงานของพระวิฑูล วงศ์อิน (Phra Vitoon Vong-In, 2551) เรื่อง “พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2535) : ศึกษากรณีปัญหาทางการปกครองคณะสงฆ์” และงานของพระมหาวรชัย กลิ่งโพธิ์ (Phra Maha Vorachai Kluengpho) เรื่อง “การปกครองคณะสงฆ์ไทยตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484” ภาพสะท้อนทัศนคติและความเห็นจากการศึกษาวิจัยยืนยันในเรื่องของพระราชบัญญัติมีข้อดีเด่นแตกต่างกันนัยหนึ่งใช้ได้ อีกนัยหนึ่งยังต้องได้รับการแก้ไขสอดคล้องกับมติของสมเด็จพะพุทธโฆษาจารย์ในบางสาระดังที่ยกกรณีมาเทียบเคียงนี้

5. บทสรุป

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ตามนัยยะของการปกครองต้องเข้าไปส่งเสริมสมณะสัญญา สร้างภาวะตระหนักรู้ต่อความเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ไม่ใช่เป็นการส่งเสริม “อัตตา” ให้เกิดความยึดและโยงอยู่กับความเป็นตัวบุคคล มากกว่าสิ่งใด ๆ อาตมา หรือความเป็นตัวตนของ

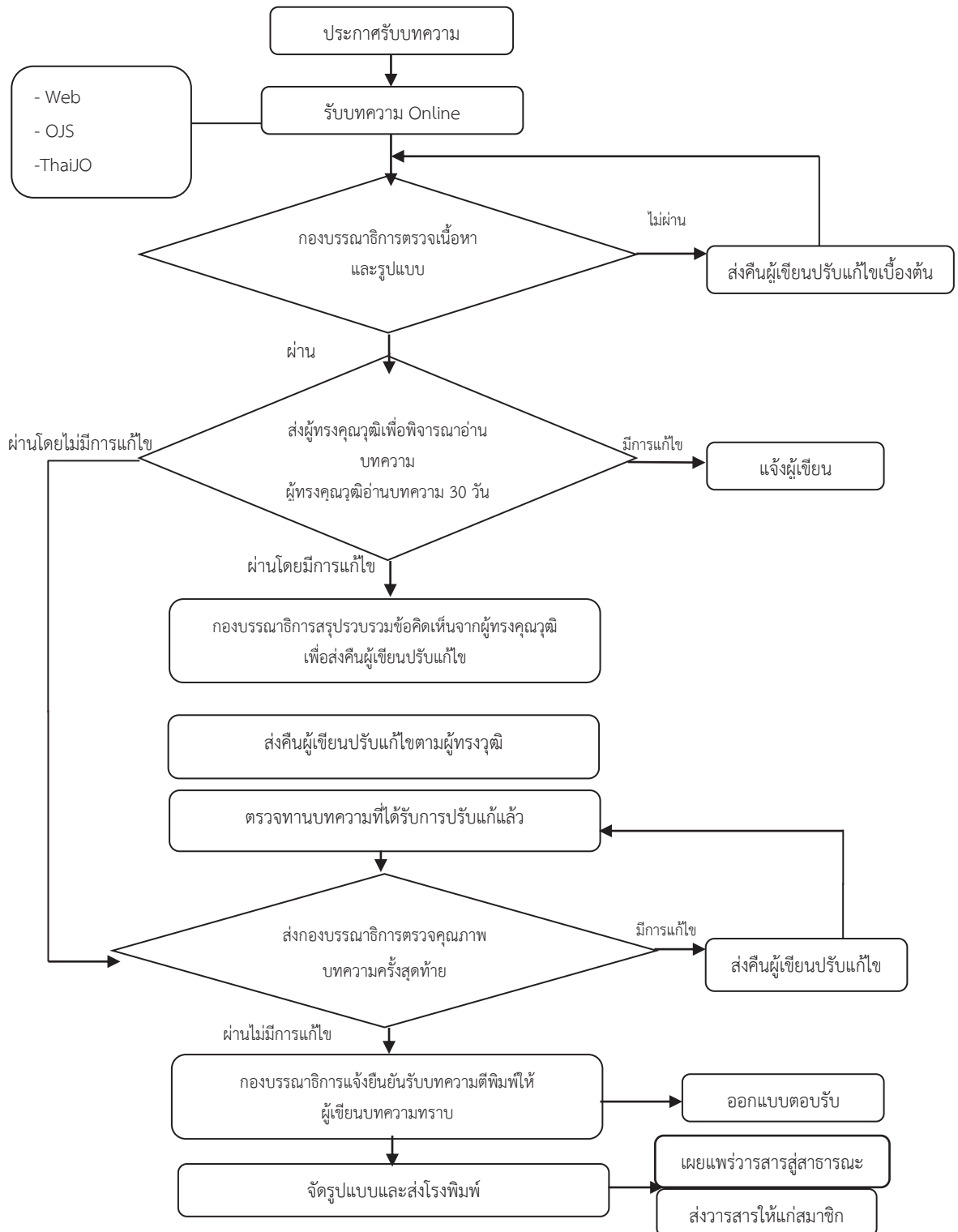
ผู้ปกครอง และการปกครองนั้นได้กลายเป็นเสริมอัตตาเล็กในอัตตาใหญ่ ดังปรากฏในงานของ**พระณรงค์ สังขวิจิตร** (Phra Narong Sangkhawichit, 2015/2558) เรื่อง **“การปกครองคณะสงฆ์ไทยปัจจุบัน : ปัญหาและแนวทางแก้ไข”** ที่ได้ข้อสรุปจากการศึกษาว่า คณะสงฆ์ประสบปัญหาโครงสร้างการปกครอง ปัญหาการขาดประสิทธิภาพในการปกครอง ปัญหาหลักเกณฑ์การแต่งตั้งของพระสงฆ์ที่จะได้รับสมณศักดิ์ สาเหตุปัญหาการปกครองคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน มีสาเหตุมาจากปัญหาโครงสร้างการปกครองเพราะคณะสงฆ์ที่ถูกควบคุมโดยรัฐผ่านพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) สาเหตุต่อมาคือการขาดประสิทธิภาพในการปกครองมาจากสาเหตุที่รวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจไว้ที่ผู้ปกครองสงฆ์ระดับสูงซึ่งมีอำนาจและอิทธิพลต่อการปกครองสงฆ์จำนวนมาก ซึ่งด้อยในประสิทธิภาพการทำงานเพราะชราภาพ และยังด้อยความรู้ความสามารถในการปกครองสงฆ์สืบเนื่องจากระบบกลไกคณะสงฆ์ไม่มีการพัฒนาประสิทธิภาพผู้ปกครองคณะสงฆ์ ต่อมาสาเหตุของหลักเกณฑ์ของพระสงฆ์ที่จะได้รับสมณศักดิ์ นั้นจำเพาะเจาะจงไว้ที่ตำแหน่งทางปกครองคณะสงฆ์ และมีการกำหนดหลักเกณฑ์ผ่านจำนวนเงินเพื่อการสร้างศาสนวัตถุ ในการแก้ไขปัญหาคือโครงสร้างการปกครอง มีแนวทางการแยกรัฐออกจากศาสนา กับการปรับปรุงโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ใหม่ ส่วนแนวทางการแก้ไขปัญหาการขาดประสิทธิภาพในการปกครอง รวมอยู่ในแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์แล้ว และต่อมาคือ การแก้ไขปัญหาลักษณะของพระสงฆ์ที่จะได้รับสมณศักดิ์ โดยแยกสมณศักดิ์ออกจากตำแหน่งการปกครอง การให้พุทธบริษัทมีส่วนร่วมในการวางกฎเกณฑ์ และการกำหนดหลักเกณฑ์ของพระสงฆ์ที่จะได้รับสมณศักดิ์โดยคำนึงถึงการสร้างศาสนวัตถุที่จำเป็นต่อการใช้สอยและตามฐานะของวัดและกำหนดหลักเกณฑ์โดยการเน้นการสร้างศาสนวัตถุที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน จากข้อมูลสะท้อนเป็นข้อคิดว่ายังมีสภาพปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขผ่านการบริหารงานและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เมื่อจำเพาะไปที่เจตนารมณ์ของหนังสือที่นำมาเป็นกรณีเทียบเคียงศึกษาของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) จะต้องย้อนกลับไปที่ว่า พระราชบัญญัติต้องเป็นไปเพื่อการศึกษาและพัฒนาไปสู่อุดมคติและเป้าหมายทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญถึงจะเหมาะสม

Reference

- Nidhi Eoseewong. ‘State’ With Divided Branch of Sangha = ‘รัฐ’กับการแบ่ง‘นิกาย’ ของสงฆ์. *Matichonweekly Online* : 9 June 2018 https://www.matichonweekly.com/column/article_24949
- Nattaporn Jindasawat. (2015). The Sangha Administration in Thailand : A Case Study of Sangha Supreme Council. An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of The Requirements for The Degree of Master of Political Science (Public Affairs) Executive Program in Public Affairs Faculty of Political Science, Thammasat University.
- Phra Maha Panya Panyasiri (Laksanachan). (2006). A Critical Study of The Origin and Development of The Sangha Acts In Ratanakosin Period (Bangkok)” Thesis of Master of Arts (Buddhist Studies). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University
- Phra Dhammapitaka [P.A. Payutto]. (1980). “*State With Buddhism : The Time of Purification ? – รัฐกับพระพุทธศาสนาถึงเวลาชำระล้าง หรือยัง*”. Bangkok : Uddhadhamma Foundation. Phornsak Thanapattanapongs. (1998). The Acceptance of Mahathera Samagom Council for Priests' Participation In Administrative Reformation. Thesis of Master of Communication Arts): Chulalongkorn University.
- Phra Viton Vong-In. (2008). The Sangha Act B.E. 2505 And Amended B.E. 2535 : A Case Study of The Sangha Administration Problems. Thesis of Master of Laws : Mae Fah Luang University
- Phra Maha Vorachai Kluengpho. (1996). Thai Sangha Government Under The Sangha Act of 1941. Thesis of Master of Arts. Chulalongkorn University.
- Pipat Pasutharachat. (2010). State and Religouse-รัฐและศาสนา. Bangkok : Siam Press.

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์บทความ

1. สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

79 หมู่ 1 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ 035-248-000 ต่อ 8200-3

2. ประเภทของบทความวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

2.1 บทความพิเศษ (Special Articles) ได้แก่ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้นๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

2.2 บทความวิชาการ (Article) ได้แก่ บทความที่เสนอเนื้อหาความรู้ วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

2.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

2.4 บทความปริทรรศน์ (Review Article) ได้แก่ บทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้พิมพ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์สังเคราะห์วิจารณ์เปรียบเทียบกัน

2.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปลก ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

3. การส่งบทความต้นฉบับ

การส่งบทความต้นฉบับ ต้องส่งผ่านระบบเว็บไซต์เท่านั้น โดยแนบไฟล์ (Word) ของบทความต้นฉบับส่งมาที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jssr/index> พร้อมแนบเอกสารดังนี้

- หนังสือขอเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์
- ใบสมัครสมาชิกวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ (กรณีต้องการสมัครเป็นสมาชิก)

ดูรายละเอียดขั้นตอนการส่งบทความต้นฉบับเพิ่มเติมที่ เอกสารประกอบการใช้ระบบ Thai Journals Online 2 หน้า 84 – 105 Url: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jssr/index>

4. รูปแบบการจัดเตรียมต้นฉบับบทความ

4.1 การตั้งค่าหน้ากระดาษ

กระดาษให้ใช้กระดาษสีขาว ไม่มีลายเส้นบรรทัด ขนาดกระดาษ B5 (JIS) และพิมพ์หน้าเดียว เว้นที่ว่างริมขอบกระดาษ ดังนี้

ขอบด้านบน 1 นิ้ว (2.54 ซม.) ขอบด้านล่าง 1 นิ้ว (2.54 ซม.)

ขอบด้านซ้าย 1 นิ้ว (2.54 ซม.) ขอบด้านขวา 1 นิ้ว (2.54 ซม.)

การย่อหน้าให้เว้นระยะไปจากแนวปกติ 8 ตัวอักษรโดยเริ่มพิมพ์ที่ตัวอักษรที่ 9 ไม่ต้องใส่หมายเลขหน้ากำกับ บทความยาวเกิน 8 – 12 หน้ากระดาษพิมพ์ โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

4.2 ตัวอักษร และขนาดอักษร (Font)

บทความต้นฉบับพิมพ์ได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้รูปแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ตลอดเอกสาร โดยมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (Double Spacing) ตลอดเอกสาร ขนาด (Font size) และรูปแบบตัวอักษร (Font style) ดังนี้

- ชื่อบทความ (ภาษาไทย) ขนาด 18 points. ตัวพิมพ์หนา (Bold)
- ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 17 points. ตัวพิมพ์หนา (Bold)
- ชื่อผู้นิพนธ์บทความ (ภาษาไทย – ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 points. ตัวพิมพ์ธรรมดา (Normal)
- หัวข้อหลัก ขนาด 18 points. ตัวพิมพ์หนา (Bold)
- เนื้อหาในบทความ ขนาด 16 points. ตัวพิมพ์ธรรมดา (Normal)

5. ส่วนประกอบของการเขียนบทความ

5.1 ส่วนบทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 500 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัยและบทความปริทรรศน์ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) สรุป (Conclusion) และคำสำคัญ (Key Words) ซึ่งควรเรียบเรียงตามลำดับและแยกหัวข้อให้ชัดเจนดังนี้

- วัตถุประสงค์ ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- วิธีการศึกษา ควรกล่าวถึงวิธีการค้นคว้าข้อมูล ระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาศึกษา สถิติที่นำมาใช้
- ผลการศึกษา ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในการมีการวิเคราะห์)
- สรุป ควรกล่าวถึงผลสรุปของการค้นคว้าและศึกษา

- **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญ 3-6 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (;)

5.2 ส่วนเนื้อหา ควรประกอบด้วย

- **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

- **วิธีดำเนินการวิจัย (Methods)** กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาเป็นการวิจัยเชิงปริทรรศน์และกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

- **สรุปผลการศึกษา (Results)** เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 4.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

- **การอภิปรายผลการวิจัย (Discussion)** เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

- **ข้อเสนอแนะ (Suggestion)** เป็นการแนะแนวการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป โดยให้แยกออกเป็นหัวข้อย่อยๆ ให้ชัดเจน

- **เอกสารอ้างอิง (References)** การอ้างอิงต้องให้ถูกต้องเป็นไปตามรูปแบบของวารสาร

5.3 รูปแบบการเอกสารอ้างอิง (References)

รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) Special Articles โดยการเขียนอ้างอิงผู้นิพนธ์ต้องเขียนอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด (**กรณีภาษาไทยต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด**) ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด หากการอ้างอิง (APA) ไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

5.3.1) การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

การอ้างอิงในเนื้อหา ให้ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยระบุชื่อผู้เขียน ปีที่พิมพ์ และเลขหน้า เอกสารไว้ข้างหลังของข้อความที่ต้องการอ้างอิง ดังต่อไปนี้

1. ผู้แต่งคนเดียวหรือผู้แต่งเป็นหน่วยงาน ระบุชื่อและชื่อสกุลตามลำดับ เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าที่นำมาอ้างอิง โดยไม่ต้องมีคำนำหน้านาม ยกเว้นฐานันดรศักดิ์ บรรดาศักดิ์ สมณศักดิ์ และนามแฝง ให้ระบุไว้หน้าชื่อไม่ต้องกลับข้อความ ส่วนชาวต่างประเทศ ให้ระบุชื่อสกุลเท่านั้น

ตัวอย่างภาษาไทย : (รัฐพล เย็นใจมา, 2561: 16) แปลเป็น (Ratthaphon Yenjaima, 2018:16).

ตัวอย่างภาษาอังกฤษ : (Keown, 2003)

2. ผู้แต่ง 2 คน ระบุชื่อและชื่อสกุลของผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยใช้คำว่า “and” หรือ “&” เชื่อมระหว่างชื่อสกุลของผู้แต่ง ระหว่างคำดังกล่าวให้เว้นระยะด้านหน้าและด้านหลัง 1 ระยะ ส่วนชาวต่างประเทศ ให้ระบุชื่อสกุลเท่านั้น

ตัวอย่างภาษาไทย : (รัฐพล เย็นใจมา และ ประเสริฐ ธิลา, 2561: 16) แปลเป็น

(Ratthaphon Yenjaima and Prasert Thilao, 2018 : 16)

ตัวอย่างภาษาอังกฤษ : (Hersey & Blanchard, 2000)

3. ผู้แต่ง 3 คน ระบุเฉพาะชื่อและชื่อสกุลของผู้แต่งทุกคน ชื่อผู้แต่งแต่ละคนให้คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค “,” หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายต้องคั่น “and” ระหว่างคำดังกล่าวให้เว้นระยะด้านหน้าและด้านหลัง 1 ระยะ และให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร ส่วนชาวต่างประเทศ ให้ระบุชื่อสกุลเท่านั้น

ตัวอย่างภาษาไทย : (รัฐพล เย็นใจมา, ประเสริฐ ธิลา, และกรกต ชาบณฺฑิต, 2561:16) แปลเป็น

(Ratthaphon Yenjaima, Prasert Thilao, and Korakoth Chabandit, 2018: 16)

ตัวอย่างภาษาอังกฤษ : (Keown, 2003 : 4; Hersey & Blanchard, 2000)

4. ผู้แต่งมากกว่า 3 คน ขึ้นไป ระบุชื่อสกุลคนแรก เว้น 1 ระยะ แล้วตามด้วย “and others” หรือ “et al.”

ตัวอย่างภาษาไทย : (Yenjaima et al. 2018 : 16)

ตัวอย่างภาษาอังกฤษ : (Kaiser et al., 2008)

5. ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

5.3.2) การอ้างอิงท้ายบทความ (References)

การอ้างอิงท้ายบทความ ให้ระบุเอกสารที่ใช้อ้างอิงไว้ท้ายบทความ โดยเรียงตามลำดับตัวอักษรใช้รูปแบบการเขียนอ้างอิงตามระบบ APA Style

1. คัมภีร์พระไตรปิฎกหรือหนังสือสำคัญพิมพ์เป็นชุด

ผู้แต่ง. ชื่อเรื่อง. *ชื่อชุดหนังสือและลำดับที่* (ถ้ามี). ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามีมากกว่า 1 ครั้ง) จำนวนเล่ม (ถ้ามีหลายเล่ม). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์, ปีที่พิมพ์.

ตัวอย่าง: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แปลเป็น Mahachulalongkorn University. (1996). *Thai Tipitakas*. Bangkok: MCU Press.

2. หนังสือทั่วไป

ชื่อผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์). /ชื่อเรื่อง /ครั้งที่พิมพ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). /สถานที่พิมพ์:// สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง: Chapin, F.S. (1997). *Social participation and social intelligence* (3rded). New York : Longman.

3. วิทยานิพนธ์/ สารนิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง/รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียนวิทยานิพนธ์./ (ปีพิมพ์). /ชื่อวิทยานิพนธ์./ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/ปริญญาตรี) /// หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญาโท/ปริญญาตรีบัณฑิต./ ชื่อมหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา).

ตัวอย่าง: Sirima Monmai. (2011). *Educational Administration for Children's Rights in Secondary Schools under the UN Convention on the Rights of the Child* (Doctor of Philosophy thesis). Graduate School: Silpakorn University.

4. วารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ./ (ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่ (ฉบับที่)./เลขหน้าที่ปรากฏ.

ตัวอย่าง: Surapol Suyaporn. (2017 April - June). A Model of Human Resource Development in Accordance With The Sangha Development in Petchaboon Province. *Journal of MCU Social Science Review*. 6(2),276.

5. เว็บไซต์

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง. สืบค้นเมื่อวัน เดือน ปี, จากเว็บไซต์:

///URL Address.

ตัวอย่าง : Ratthaphon Yenjaima. (2018). *Conflict In Society : Theory And Solution*. Retrieved May 29, 2018, from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jssr/article/view/132734>.

6. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (ปี).//ตำแหน่ง./สัมภาษณ์.วัน เดือน.

ตัวอย่าง : Ratthaphon Yenjaima. (2018). Faculty of Graduate, Studies Faculty of Social Sciences. *Mahachulalongkornrajavidyalaya University*. 29 May .

6. ส่วนภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตาราง สำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

7. การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้นิพนธ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับกองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณา

ตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

8. การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวน 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

9. ลิขสิทธิ์

เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องลงลายมือชื่อในแบบฟอร์มใบมอบลิขสิทธิ์บทความให้แก่วารสารฯ พร้อมกับบทความต้นฉบับที่ได้แก้ไขครั้งสุดท้าย นอกจากนี้ ผู้นิพนธ์ทุกท่านต้องยืนยันว่าบทความต้นฉบับที่ส่งมาตีพิมพ์นั้น ได้ส่งมาตีพิมพ์เฉพาะในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ เพียงแห่งเดียวเท่านั้น หากมีการใช้ภาพหรือตารางหรือเนื้อหาอื่นๆ ของผู้นิพนธ์อื่นที่ปรากฏในสิ่งตีพิมพ์อื่นมาแล้ว ผู้นิพนธ์ต้องขออนุญาตเจ้าของลิขสิทธิ์ก่อน พร้อมทั้งแสดงหนังสือที่ได้รับการยินยอมต่อบรรณาธิการ ก่อนที่บทความจะได้รับการตีพิมพ์ หากไม่เป็นไปตามข้อกำหนดเบื้องต้น ทางวารสารจะถอดบทความของท่านออกโดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ ทั้งสิ้น

10. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ กรุณาติดต่อ “วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์” สำนักงานวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เลขที่ 79 หมู่ 1 ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา 13170 โทรศัพท์. 038-248-000 ต่อ 8203

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/jssr/index> / E-mail : journal.mcu.soc@gmail.com

1) อ.ดร.ประเสริฐ ธิลาวัณ 2) นายกรกรต ชำบัณจิต

11. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 4 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 199 บาท ไม่รวมค่าส่ง

12. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 300 บาท

ตัวอย่างรูปแบบวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ : บทความวิจัย

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) (18 pt)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ตัวพิมพ์ใหญ่ (17 pt)

ชื่อผู้แต่ง (ภาษาไทย, 1) * ชื่อผู้แต่ง (ภาษาไทย, 2) ** ชื่อผู้แต่ง (ภาษาไทย,3) *** (16 pt)

ชื่อผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ 1), ชื่อผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ,2) ชื่อผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ,3) (16 pt)

บทคัดย่อ (16 pt)

.....ความยาวไม่เกิน 500 ตัวอักษร. (16 pt)

คำสำคัญ :

ABSTRACT (16 pt)

Keywords:. (16 pt).....

1. บทนำ (18 pt)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย (18 pt)

2.1 (16 pt).....

2.2 (16 pt).....

2.3 (16 pt).....

* หน่วยงานที่สังกัด, (ภาษาอังกฤษ) (14 pt)

** หน่วยงานที่สังกัด, (ภาษาอังกฤษ) (14 pt)

*** หน่วยงานที่สังกัด, (ภาษาอังกฤษ) (14 pt)

3. วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

.....

.....

4. สรุปผลการวิจัย (18 pt)

4.1 (16 pt).....

4.2 (16 pt).....

4.3 (16 pt).....

5. อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

.....

.....

.....

6. ข้อเสนอแนะ (18 pt)

6.1

6.2

6.3

References (ภาษาอังกฤษ) (18 pt)

.....

.....

.....

ตัวอย่างรูปแบบวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ : บทความวิชาการ

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) (18 pt)

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ตัวพิมพ์ใหญ่ (17 pt)

ชื่อผู้แต่ง (ภาษาไทย, 1) * ชื่อผู้แต่ง (ภาษาไทย, 2) ** ชื่อผู้แต่ง (ภาษาไทย,3) *** (16 pt)

ชื่อผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ 1), ชื่อผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ,2) ชื่อผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ,3) (16 pt)

บทคัดย่อ (16 pt)

.....ความยาวไม่เกิน 500 ตัวอักษร. (16 pt)

.....

คำสำคัญ :

ABSTRACT (16 pt)

.....

.....

Keywords:. (16 pt).....

1. บทนำ (18 pt)

.....

.....

2. หัวข้อหลัก (01) (18 pt)

.....

.....

* หน่วยงานที่สังกัด, (ภาษาอังกฤษ) (14 pt)

** หน่วยงานที่สังกัด, (ภาษาอังกฤษ) (14 pt)

*** หน่วยงานที่สังกัด, (ภาษาอังกฤษ) (14 pt)

3. หัวข้อหลัก (02) (18 pt)

.....

.....

4. หัวข้อหลักอื่นๆ (03) (18 pt)

.....

.....

5. ข้อเสนอแนะ (18 pt)

5.1 (16 pt).....

5.2 (16 pt).....

5.3 . (16 pt).....

References (ภาษาอังกฤษ) (18 pt)

.....

.....

.....

หนังสือขอเสนอบทความเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

เขียนที่.....

.....

.....

วันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ข้าพเจ้าชื่อ..... นามสกุล.....

ที่อยู่.....

โทรศัพท์ E-mail:

มีความประสงค์ขอตีพิมพ์บทความ () บทความวิจัย () บทความวิชาการ เรื่อง:

(ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ).....

ในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ซึ่งดำเนินการโดยคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยบทความฉบับนี้ข้าพเจ้าได้พิจารณาขึ้นเพื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญา..... สาขาวิชา..... จาก (ชื่อสถาบัน).....

ปีการศึกษา..... หรือได้รับการสนับสนุนวิทยจาก

เมื่อคณะกรรมการของวารสารพิจารณาแล้วมีมติให้แก้ไขปรับปรุงบทความ ข้าพเจ้ามีความยินยอมได้รับไปแก้ไขตามมติดังกล่าวและข้าพเจ้าขอรับรองว่า (ขีดเครื่องหมาย ✓)

() เป็นผลงานทางวิชาการของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว

() เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมนิพนธ์ตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

() บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน

() บทความนี้ไม่ได้คัดลอกหรือดัดแปลงมาจากของผู้ใดทั้งสิ้น

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าได้ชำระค่าธรรมเนียมขอตีพิมพ์บทความลงในวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ตามอัตราที่ได้กำหนดไว้ คือ

() บทความวิชาการ ๓,๐๐๐ บาท

() บทความวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ป.โท-เอก ๕,๐๐๐ บาท

() บทความวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนวิทย ๕,๐๐๐ บาท เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

อนึ่ง แม้เมื่อข้าพเจ้าปรับแก้ไขแล้ว แต่งานยังไม่เรียบร้อยและไม่ได้รับการให้การลงตีพิมพ์ ข้าพเจ้าไม่ติดใจเอาความใดๆ ทั้งสิ้น จะยอมรับการพิจารณาของคณะกรรมการถือว่าเป็นอย่างที่สุด

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้นิพนธ์บทความ

ใบสมัครสมาชิก

ที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กราบมนตรีการ/เรียน

บรรณาธิการวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

ข้าพเจ้า (ชื่อภาษาไทย).....

(ชื่อภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่ (ที่สามารถติดต่อได้).....

.....

.....

E - Mail.....

เบอร์โทรศัพท์.....โทรสาร.....

มีความประสงค์จะขอรับสมัครเป็นสมาชิกวารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

() สมาชิกประเภทรายปี ๑,๐๐๐ บาท (จำนวน ๔ เล่ม)

() เล่มละ ๒๕๐ บาท

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่ง

() เงินสด

() ธนาณัติ (สั่งจ่าย.....)

() ตั๋วแลกเงินไปรษณีย์

() แคชเชียร์เช็ค ในนาม.....

โปรดนำส่งวารสาร วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์

สถานที่ติดต่อ ☐ ที่บ้าน

☐ ที่ทำงาน

เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....

อำเภอ/เขต.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์.....โทรศัพท์เคลื่อนที่.....

โทรสาร.....E-Mail.....

ลงชื่อ.....

()

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

คำบำรุงปี พ.ศ.....เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ลงบัญชีแล้ว.....